

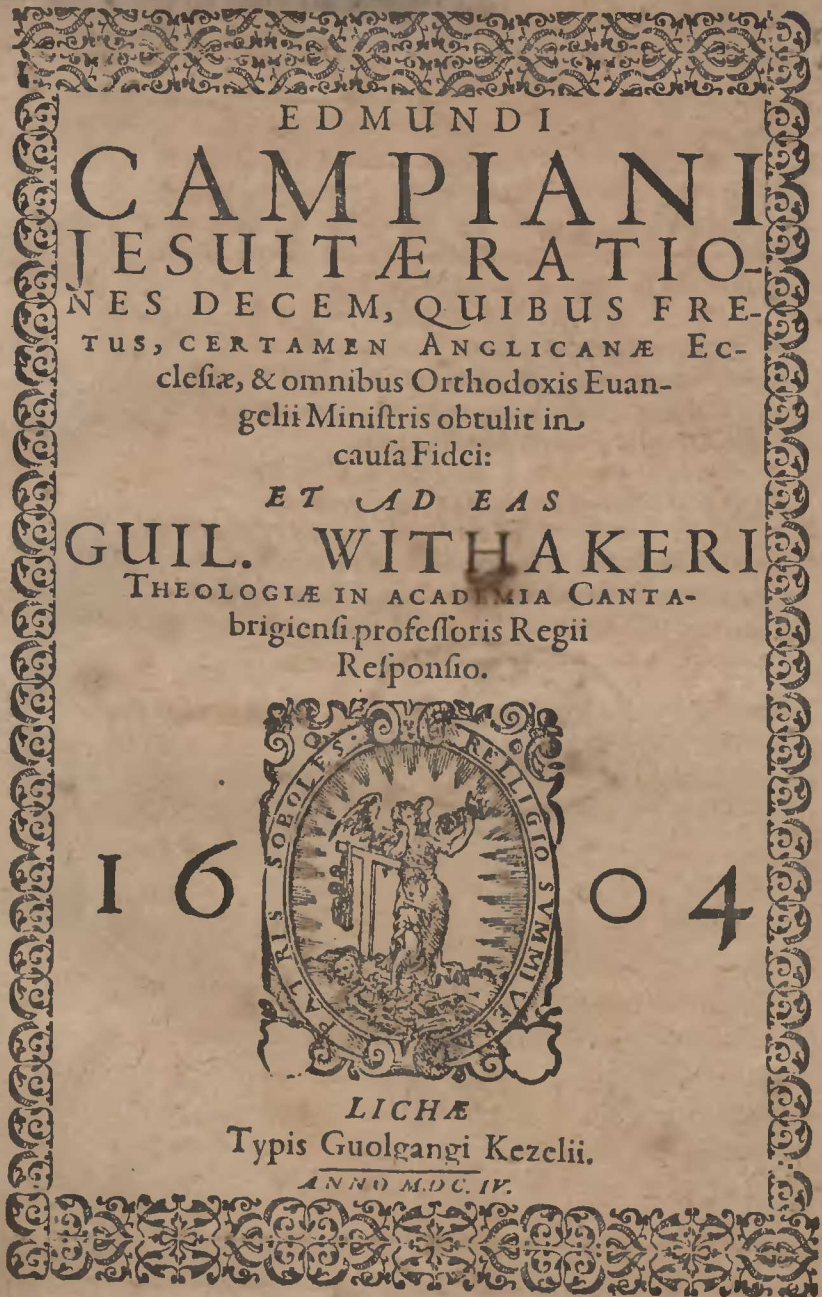
1875

1875

rec.
X
1875

Spec. rec. TX Oct. 548 bb

Theol. rec 18
Oct. 548 46

EDMUNDI

CAMPIANI

JESUITÆ RATIO-

NES DECEM, QUIBUS FRE-

TUS, CERTAMEN ANGLICANÆ EC-

clesiæ, & omnibus Orthodoxis Euan-

gelii Ministris obtulit in

causa Fidei:

ET AD EAS

GUIL. WITHAKERI

THEOLOGIE IN ACADEMIA CANTA-

brigienti professoris Regii

Responsio.

16

04

LICHE

Typis Guolgangi Kezeli.

ANNO M.D.C. IV.

Y83436

NOBILISSIMO
ATQUE HONORATIS-
SIMO VIRO, GUILIELMO CECILIO,
summo Angliæ Thesaurario, Domino de Burghley,
& Academix Cantabrigiæ Cancellario
præstantissimo.

PRODIIT DIEBUS HISCE PROXIMIS
Edmundi Campiani quidam libellus, in quo
erant Rationes decem, quibus ille fretus, tantos
sibi spiritus sumpserat, ut apertum Ecclesiæ, re-
ligioniq; nostræ bellum, singulari confidentia, indixerit.
Postquam enim anno super ore ex Italia, atq; è complexu
Romani Pontificis in Angliam, uti ipse ait, iussus à Patre,
ut ego judico, sua voluntate inductus rediisset, statim literas
quasdam divulgavit, incredibilis audaciæ amentixq; ple-
nas, in quibus erat scriptum, venisse quendam novum Jesui-
tam, virum profecto admirabilem, qui causam Pontificiam
defenderet, atque omnes Adversarios, si qui auderent in
certamen descendere, provocaret. Res inaudita, & valde
mira, post tam multos annos, in quibus Pontifex non mo-
dò ex hac insula cum summa contumelia ejectus, sed è plu-
rimis Christiani nominis regnis atque rebus publ. tanquam
hostis fidei teterrimus, ipseq; Antichristus extrusus ac pro-
figatus fuisset; quenquam unum extitisse, & juvenem, & in
Theologia tyronem, & non magnopere eruditum, & nobis

A 2. omni-

Ex
Hereditate
Steinwehriana

Ex
Bibliotheca
Reg. Univers
Vratisl.

EPISTOLA

omnibus præclare notum, qui tantum scientiæ auderet profiteri, quantum in omni Pontificio regno minimè reperitur. Exceptus est Campianus à duobus doctissimis viris Guilielmo Charco, & Meriditho Hanmero, qui Scripti illius vanissimi sic nervos inciderunt, spiritus fregerunt, auctoritatem fidemq; minuerunt, ut jam & Campianus jaceret, & illæ terribiles minæ, quas projecerat, in fumum abiisse viderentur. Ubi causam frigere sensit Campianus, nec quæ voluit, ex animi sententia evenire, novum libellum, quem secum attulerat, cujusq; emittendi tempus & occasionem captaverat, Oxonii in Comitibus, quibus ipse dicitur veste mutata interfuisse, in vicis angulisq; sparsit, quem & scriptum eleganter latinè, & Academicis *περισσῶς φωνημένον* multi avidè legerunt, & nunc iterum omnes in ore Campianum habuerunt. Hunc mihi libellum Archiepiscopus Cantuariensis, Dominus meus singularis, Calendis Sextilibus primus ostendit, auctorq; fuit, ut illum ego refutarem, quia & erat scriptus ad Academicos, & ego pro nostris ei respondere videbar debuisse. Invitus feci, ut id in me reciperem; quandoquidem publica professione satis occupatus, novas, & mihi non necessarias molestias accersere minimè cupiebam. Tamen & tanti viri auctoritate, & ipsius rei consideratione commotus, annui, atque hunc in me laborem suscepi. Huc verò accessit, ut deinde literæ ab Episcopo Londinensi ad nostram Academiam venerint, quibus eadem mihi provincia imposita fuit. Itaque non recusavi, quandoquidem ita necesse fuit, cum nostro Campiano scriptis configere, etsi id me tempore alieno, meisq; maximis negotiis facturum perspexi. Nihil verò me magis à scribendo deterruit, quàm adversariorum importuna pctulantia, qui jam non Argumentis & Syllogismis, sed convitiis perpetuis calumniisq; pugnant, & id magis contendunt, ut optimi cujusque famam ledere, quàm causam ipsam vincere videantur.

EPISTOLA

antur. Sic enim nunc instituunt, ut qui nobis confidentissimè possunt & procacissimè maledicere, ii Scriptores summi, & causæ Pontificiæ Patroni præstantissimi habeantur: & quasi secum planè statuisissent, quod Ephesiorum lege cautum fuit, *μὴ δέξῃς ἠυθύναν ὀνήσιος ἔσω*, ita à nullo iniquissimè rationis genere abstinere, & libros scribunt, quemadmodum de numis dici solet, postremos quosque deterrimos.

Cùm hoc viderem eorum institutum, qui se nostros in causa Adversarios profitentur, fateor me, qui semper ab hoc more penitè abhorruì, dolentiùs in hanc arenam descendisse. Quanquam utcunque fuerint adversarii nostri iniqui atque importuni, tamen spero innocentiam contra calumniam perpetuò paratam fore defensionem. Luthe-ro, Calvino, Beza, & nobis universis convicia facere poterunt, veritatem Evangelicam firmissimis fundamentis constitutam, evertere nunquam poterunt. Si verò vellem Campiani exemplum imitari, ut quemadmodum ille ex nostris nonnullis dicta quædam collegit, è quibus invidiam causæ conflaret; sic ego legendas illas preciosas & Portiforium, & Jus Pontificiū, & doctores Scholasticos, & Scriptores recentes, Eccium, Pighium, Andradium, Hofium, Lindanum, reliquosq; evolverem, & quicquid in his scriptum est absurdissimè, in cumulum congererem: equidem materiæ tantum compararem, quantum naves sexcentas onerarias completeret. Sed malo missis divorticulis, quæ palam Adversarii quærunt, rem ipsam urgere, & premere argumenta, in quibus causæ ipsa anima consistit. Itaque Campianum volui suis vestigiis persequi, digressiones raras adhibere. Peto autem à Campiano, ut posthac majorem modestiam afferat, & quod instituit, argumentis Dialecticis cōcludat, vagas atq; alienas excursions, & contumeliosam illam in certas personas acerbitatē mittat. Ita enim & causæ suæ melius consulat, & id ædificet, quod Theologū, quod Jesu-

EPISTOLA.

itam, quod Campianum magis deceat. Hanc verò concertationem cum Campiano meam, brevi hoc libro explicatam tibi, Illustrissime CECILI, trado, quam ut bonam in partem accipias, te vehementer oro. Mihi quidem necessarium fuit, ut hanc pro nostris Academicis responsionem tibi afferrem, nostroq; Cancellario fidei illius ac religionis, quam tua Cantabrigiensis Academia profitetur, quamque Adversarius literis missis tentavit, atque ad defectionem invitavit, redderem rationem. DOMINUM obtestor, ut te Principi, Reip. nostræq; Academiae quam diutissimè conservet incolumem. Vale: Cantabrigiæ, è Collegio Sanctæ Trinitatis, Pridie Idus Septembr. An. M. D. LXXXI.

Amplitudinis tue

Studiosissimus

GUILIEL. WHITAKERUS.

EDMUN.

EDMUNDUS
CAMPIANUS DOCTIS-
SIMIS ACADEMICIS, OXONII

FLORENTIBUS ET CANTA-
BRIGIÆ

S. P. D.

ANONO praterito, cum ex instituto vita mea, jussus in hanc Insulam remeassem, clarissimi viri, offendi sanè fluctus haud paulò severiores in Anglicano litore, quàm quos in Oceano Britannico recens à tergo reliqueram: Mox interiorē in Angliam ubi penetrassem, nihil vidi familiarius, quàm inusitata supplicia: nihil certius, quàm incerta pericula. Collegi me, ut potui, memor causa, memor temporum. Ac ne prius fortè corripere, quàm auditus à quopiam fuisset, Scripto protinus mandavi consiliū meum, qui venisset, quid quærerem, & bellum, & quibus, indicere cogitarem. Autographū apud me habui, ut mecū, si caperer, caperetur: Exemplū ejus apud amicum deposui, quod, me quidem nesciente, pluribus communicatum est. Adversarii publicatam schedulam atrociter acceperunt, cum cetera, tum illud invidiosissimè criminantes, & vno omnib. in hoc religionis negotio certamen obtulissent, quanq̄ solus in acie nō erā futurus, si fide publica disputassem. Responderunt postulatis meis, Hanmerus & Charcus. Quid tandem? Otiosè omnia. Nullum n. responsū prater unum honestè dabunt, quod nunquam dabunt: Conditiones amplectimur, Regina spondet, advola. Interea clamant isti: Sodalitium tuum, seditiones tuas, arrogantiam tuam, proditorem, sine dubio, proditorem. Ridicule. Operam & oleum & famam homines non insipientissimi cur profundunt? Verūm his duobus (quorum prior, animi causa, meam chartam delegit, in quam incurreret: alter malitiosus totam rem convolvit) prabitus nuper est libellus admodum luculentus, qui quantum oportuit, tantum & de societate nostra, & de horum injuriis, & de provincia, quam sustinemus, edisserit. Mihi supererat, quoniam, ut vi-
deo,

deo, tormenta non scholas parant antistites) rationem facti mei vobis ut probarem: capita rerum, qua mihi tantum fidentia pepererunt, quasi digito fontes ostenderem: Vos etiam hortarer, quorum interest præter ceteros incumbatis in hanc curam, quam à vobis Christus, Eccles. a, Republica, & vestra salus exigunt. Ego, si fretus ingenio, literis, arte, lectione, memoria, peritissimum quencquam Adversarium provocavi, fui vanissimus & superbissimus, qui neq; me, neq; illos inspexerim: Sin causam intuitus, existima vi satis me valentem esse, qui docerem, hunc Solem meridie lucere, debetis mihi fervorem istum concedere, quem honor JESU CHRISTI REGIS mei, & invicta veritas imperarunt. Scitis, M. Tullium in Quintiana, cum ei Roscius victoriam adpromitteret, si efficeret argumentis, septingenta millia passuum non esse decursa biduo, non modò nihil veritum articulos & nervos Hortensii, sed ne grandiores quidem Hortensio Philippos & Cottas, & Antonios, & Crassos, quibus maximam dicendi gloriam tribuebat, metuere potuisse. Est enim quadam veritas tam illustris & perspicua, ut eam nulli verborum rerumve præstigia possint obruere. Porro liquidius est, quod nos agimus, quam illa fuit hypothesis Rosciana. Nam si hoc præstitero, caelos esse, divos esse, fidem esse, Christum esse, causam obtinui. Hic ego non sim animosus? Equidem occidi possum superari non possum. Is enim doctoribus insisto, quos ille Spiritus erudit, qui nec fallitur nec vincitur. Quæso à vobis, ut salvi esse velitis. A quibus si hoc impetraro, reliqua minimè dubitanter expecto. Date modo vos huic sollicitudini, Christum obtestamini, industriam adjungite, profecto sentietis id, quod res est, & Adversarios desperare, & nos tam solide fundatos, quieto magnoq; animo hanc arenam expetere oportere. Brevior hic sum, quòd reliquo sermone vos alloquor.

Valete.

RESPON-

RESPONSIO ADEPISTOLAM CAMP-
piani scriptam Academicis Oxonii & Can-
tabrigiæ florentibus.

ANno præterito factum esse scribis, ut ex instituto vita tua jussus in hanc Insulam remeares. Num sponte tua ac voluntate commotus, an vitæ sectæq; Jesuiticæ instituto, & quadam necessitate extrusus in Angliam, è qua jam olim excesseras, remigraris, non quæram Campiane, nec quicquam ad rei summam interest. Id tibi multò fuit splendidius, atque illi personæ, quam tecum retulisti, aptius, ut non obscure furtimque irrepere, sed cum mandatis redire videreris. Sed quis ille est, qui te potuit legatum in terram alienam mittere; aut quæ tibi parendi necessitas fuit, ut jussus ab eo, qui jubendi nullam habuit auctoritatem, eo proficisceris, quo minimè velles? Si miles ille Hispanus viveret, qui novam hanc Jesuitarum familiam instituit, tibiq; mandaret, ut in patria tecta faces ardentes injiceres, num obtemperares? Id nunquam, inquires, juberet. At tam ille & hoc jubere potuit, & tu præstare debuisti, quàm id, cujus te causa venisse tute profiteris. Utrum enim levius existimemus domos inflammare, quàm civium animos à religione vera avertere, pacem Reipub. perturbare, subditos à Principe alienare, omnia miscere, quòd ut faceres, venisti, tibiq; vitæ tuæ institutum imposuit? Sed istam legationem, quem admodum obieris, audiamus. Ubi, inquis, in Angliam interiorem penetrassem, nihil vidi familiarius, quàm inusitata supplicia. Quænam verò, Campiane? Siccine statim mitissimo Serenissimæ Elizabethæ imperio nonnullam crudelitatis infamiam inurere voluisti, ut regnante Elizabetha, qua nihil unquam vidit Anglia clementius, te nihil hîc vidisse familiarius, quàm inusitata supplicia, confirmares? At quod novum supplicii genus in Anglia vidisti, ex quo in Angliam

B

immu-

R E S P O N S I O A D

immigraſti? aut quem omninò potes tuum nominare, non modò ex quo ipſe veneris, ſed hiſce etiam viginti tribus annis, quibus Optima Elizabetha reipublicæ clavum tenuit, propter religionem capite condemnatum, & morte affectum? Sumptum eſt quidem de paucis hominibus ſupplicium, quos tecum de religione ſenſiſſe fateor: at iſti non religionis ipſius cauſa damnati, ſed læſæ majeſtatis rei, & publico iudicio convicti, perierunt. Sufpenſus eſt ſuperioribus diebus ſacrificus quidam, nomine Everardus, è ſeminario Remenſi in Angliam emiſſus. Is etſi fuit multarum legum laqueis irretitus, tamen ſalvus eſſe potuit, niſi palàm pro tribunali ea dixiſſet, quæ nimis tetra atq; infanda erant, nec ferri in libera civitate potuerunt. Nã & ſe Pontificis ſervum ac ſubditum profeſſus eſt, idq; etiam in Anglia, & Pontificem Eccleſiæ Anglicanæ non minus quàm Romanæ caput eſſe affirmavit, & exiſtimare ſe dixit, Pontificem non erraſſe, quando Elizabetham Reginam *hereticam, & hereticorum fautricem* appellavit, eamq; *regni jure privatam eſſe* pronunciavit. Hac confeſſione convictus eſt & damnatus Everardus: qui poſt in carcere clarè atq; affirmatè aſſeveravit, aſtantibus atque audientibus ſedecim honeſtiſſis viris, *Proditionem in Principem non eſſe peccatum in Deum*. Et ramen non novo atq; inuſitato ſupplicio affectus eſt, ſed eo, quo proditores apud nos necantur. Sed tu quis es, & quàm religionem proſiteris, qui nobis audeſ crudelitatem exprobrare? Audi, Campiane, & nega ſi potes: noſtri plures uno iudicio, uno die, uno incendio à vobis non ita pridem conſumpti ſunt, quàm tu mihi potes hoc omni felicifſimo Elizabethæ regno, veſtros diverſis temporibus ac ſuppliciiſ, propter Pontificis cauſam interfectos numerare. Repete, Campiane, ſuperiorum temporum ſavitiã ſingularem, exquisita ſupplicia, crebra martyria: ſi quis in te reliquus ſit humanitatis ſenſus, & vos nimium fuiſſe crudeles, & nobis cauſam eſſe datã, ut multò eſſemus, quàm fuiſſem, aſperiores, atq; aliquam vobis gratiã referrem, fatearis eſt necelle. *Qua n.*

EPISTOLAM CAMPIANI.

inquam tanta fuit hominum carnificina, quantã vobis dominantibus & vidimus, & adhuc recente memoria tenemus? Cui generi, cui atati hominum peperciſtis? quos non immanifſimè trucidaviſtis? doctos, indoctos, viros, feminas, ſenes, adoleſcentes, pueros, virgines, conjuges, laicos, preſbyteros, Epifcopos, Archiepiſcopos? Virgis martyres cecidiſtis, linguas è faucibus evulſiſtis, tædis ardentibus manus aduſiſtis, torſiſtis, cruciaſtis, ſuſpendiſtis, ſecuri percuſiſtis, vivos cremaviſtis, & lenta flamma torruiviſtis, infantem è matris utero defluentem mucronibus excepiſtis, atq; in ignem rejeciſtis, deniq; quicquid inaudita crudelitas potuit excogitare, in eos ſtatuiviſtis. Nec tamè in vivos crudeles extitiviſtis, ſed eò etiam immanitas progreſſa veſtra eſt, ut Sanctorum corpora è ſepulcris effoderetis, diem mortuis diceretis, accuſaretis, capitis condemnaretis, exureretis, & illos veteres tyrãnos furore ac feritate vinceretis. Quod potes noſtrum ſimile factum commemorare? Aut quis apud nos morte multatus fuit, què quisq; bonus non trina morte, quàm vita digniorem iudicaret? Quare veſtram, Campiane, agnoſce, non noſtram accuſa crudelitatem, quæ ſi fuiſſet aliqua, non tu tam facile ad nos, juſſus licèt, remeaſſes. Verum perge nobis, quid deinceps egeris, explicare. *Ne prius forè, ais, corripere, quàm auditus à quopiam fuiſſem, ſcripto protinus mandavi conſiliũ meum, qui veniſſem, quid quaererem, quod bellum, & quibus indicere cogitarem.* Ergò ut nobis bellum indiceres veniſti. Sed nec qui te miſit, legitimus ac juſtus hoſtis fuit, nec tu munere perfunctus es, jureq; ſeciali. Cùm primum enim pedem in Anglia poſuiſti, temet in latebras abdidiviſti, nec tui nobis poteſtatem feciſti. In quo, quàm præclare iis mandatis, quæ attuliſti, ſatiſfeceris, ipſe videris. Hæc quidem tua belli denuncia-tio, tam ineptè timideque facta, nec tibi honeſta, nec patri tuo glorioſa fuit. *Autographon, inquis, apud me habui, ut necum, ſi caperer, caperetur: Exemplum ejus apud amicum*

R E S P O N S I O A D

deposui, quod, me quidem nesciente, pluribus communicatum est. Quam ista vera sint, quæ narras, alii iudicent: mihi quidem prorsus incredibilia videntur. Si enim venisti, quemadmodum ipse affirmas, ut bellum nobis indiceres, illas literas, quibus bellum nobis indicitur, te invito & nesciente divulgatas esse censeamus? Tum sic eæ perscriptæ literæ sunt, quas tui longè lateq; sparserunt, ut hostem non adventantem, sed jam præsentem ac nostro capiti imminentem indicarent: ut cum ego illam splendidam ac mirificam denunciationem tuam accepissem, quin te brevi in media Academia vel Oxoniensi, vel nostra conspicerem, minimè dubitarem. Et quorsum consilium tuum scripto mandares, nisi edere cogitares? *Ut mecum, inquis, si caperer, caperetur.* Quid hoc rei est, Campiane? Ut lateres ac fugeres, an ut pugnares venisti? Nullam in verbis fidem, nullam in fabula verisimilitudinem video, memoriam & acumen tuum desidero. *Responderunt, ais, postulatis meis Hammerus & Charcus.* Et quidem hi duo, quos nominas, præstantes viri, tuam illam vanissimam & audaciæ intolerandæ plenissimam schedulam sic acceperunt, quemadmodum ea merita fuerat, teq; Jesuiticè ac juveniliter exultantem præclare mollierunt. Cur autem illam concertationem omisisti, & doctissimo Charco nihil jam dudum respondisti? Uno scilicet verbo quicquid illi attulerunt, diluis, *Otiosè omnia;* Facilis, & Campiano digna responsio. Quamobrem tandem? *Nullum enim, inquis, responsum præter unum honeste dabunt, quod nunquam dabunt, Conditiones amplectimur, Regina spondet, advola.* Ineptus es, qui hoc ab illis responsum expectes, qui præstare non possent, si, quod petis, promitterent. Quamquam id tibi velim persuadeas, Campiane, hanc conditionem, si data esset, tam nobis gratam futuram, quàm tu tibi fore simulas. Si id augustissima Regina, Proceresq; sapientissimi commodum & publicæ paci consentaneum iudicarent, ut palàm de religione dispu-

E P I S T O L A M C A M P I A N I.

disputaretur, an tu censes Adversarios tibi defuturos, aut te victoria sine sudore & sanguine potiturum? Non ego cum Charco, non cum Hammero, non cum aliis infinitis sum conferendus, qui vel student in Academiis, vel Ecclesiis præsunt: tamen indignum me censeam, qui vivam, si tecum duello congredi metuam. Si enim is tu es Campianus, quem superiore hebdomada in maxima hominum frequentia dicentem, quæ poteras, & disputantem audivimus: causam video nullam, cur te nostrum quisquam in causa Adversarium reformidet. Nam qualem, obsecro, te nobis eo die præbuiti? Actum est tecum à nostris de quibusdam partibus libelli tui, de quo credibile erat facile te posse respondere, ne tibi factam injuriam conqueri posses, si quid novi proponeretur. Et quando initio statim Lutherum acerbissime me exagitas, eumq; desperatione quadam impulsus esse scribis, ut Epistolam Jacobi, *tumidam, aridam, contentiosam, stramineam,* appellaret: Adductus liber est, in quo ista ab illo scripta esse fingis, & tu iustus es, ut locum ostenderes. Ubi te deprehensum sensisti, & tamen calumniæ crimen depellere voluisti, excogitasti quiddam, quod velim ab omnibus animadverti. Præfationem illam purgatam esse dixisti, quam tamen satis constat, nullo unquam verbo mutatam esse. Ad extremum id respondisti, quod risum omnibus commovit, & fuit certè vehementer ridiculum, missurum te ad Cæsarem & ducem Bavarix, qui hæc à Luthero scripta esse, Principi nostræ renunciaret. Sed tamen alio in libro aliquid nactus es, in quo non nihil exultabas. Scribit enim Lutherus de Captivitate Babyl. multos probabiliter asserere, hanc Epistolam *non esse Apostoli Jacobi, nec Apostolico Spiritu dignam.* Hoc tu blasphemum admodum esse clamabas. Respondum tibi est, id non Lutherum ipsum affirmare, sed dicere, hoc ab aliis probabiliter affirmari. Nihilne inter hæc censes interesse? Tamen instabas, & blasphemiam percrepabas. Fu-

R E S P O N S I O A D

febius ahatuſt eſt, qui hanc Epistolam *adulterinam & spuriam* diſertè nominavit. Huic nihil reſpondere potuiſti. Tum ut blaſphemum fuiſſe Lutherum ratione evinceret, à noſtris quæſiſti, quid illi de hac Epistola ſentirent. Reſpondent clariffimè, ſe & hanc Jacobi Epistolam, & cæteras omnes Epistolam ac libros, qui ſoliti ſunt in Novo Teſtamento numerari pro Canonicis habere, atq; ita Eccleſias noſtras de illis judicare. Hinc tu concludere voluiſti, blaſphemum fuiſſe Lutherum, qui probabiliter de hujus Epistolæ auctoritate dubitatum eſſe ſcripſit. Huic argumento à noſtris reclamatum eſt, id non conſequi, etiamſi de hac Epistola perſuaſi ſumus, tamen ſi quis non nihil dubitet, eſſe blaſphemum. Atq; hoc in loco tu planè ſuccubuiſti, & cùm te duobus uti argumentis velle diceret, nullum attuliſti.

Transitum deinde eſt ad vetuſt Teſtamentum, de cujus ſyncero Canone multos libros à nobis repente diſpunctos eſſe criminariſ. Productum eſt antiquitatis teſtimonium, ex quo conſtabat, illos libros nō eſſe Canonicos. Antiquis Patribus & Synodis recentes antepoſuiſti, quod tamen omninō contrā oportuit: Hieronymo Auguſtinū objeciſti, quos à te conciliari æquiūſ fuit. Hos libros Auguſtinus Canonicos eſſe dicit, negat Hieronymus, & negat diſertè, planè, categoricè. De Auguſtino reſponſum à noſtris eſt, vocabulum illud, *Canonicus*, æquivocum eſſe. Id & Auguſtini ipſius, & Cajetani Cardinalis verbis demonſtratum eſt, Auguſtinum eluſiſti, Cajetano conviciū etiam ſingulare feciſti: Cardinalem hunc, quando ſcribere commentarios in ſcripturas cœpit, gratiam omnem & venuſtatem amiſiſſe. Tandem in Gratiano ipſe coactus eſt, Campiane, hujus vocis homonymiam nō ſine rubore agnoſcere. Cùm autem illa vetuſtatis teſtimonia tibi ignota eſſe non poſſent, mirari ſe noſtri dixerunt, quòd tu ſcripſeris, hos libros à nobis *eſſe repente præciſos*. Nam hoc verbum nimis à te profectò

impe-

EPISTOLAM CAMPIANI.

imperitè atque inconsideratè poſitum eſt. Teſtibus & antiquis & mediis abundamus, qui nos iſto novitatis crimine facile liberabunt. Originem atque Eusebium prætermitto. Cyprianus, ſive quiſquis ille fuit, qui ſymboli expoſitionem ſcripſit, quam legimus apud Cyprianum, poſtquam libros Canonicos Veteris Noviſ Teſtamenti numeraviſſet, ſubjungit: *Hæc ſunt, quæ Patres intra Canonem concluſerunt, ex quibus fidei noſtra aſſertiones conſtare voluerunt. Sciendum tamen eſt, quòd & alii libri ſunt, qui non Canonici, ſed Eccleſiaſtici à majoribus appellati ſunt, ut eſt Sapientia, qua dicitur Salomonis, & alia Sapientia, qua dicitur Sirach: ejuſdem ordinis eſt & libellus Tobia & Judith, & Machabeorum libri.* Huic alterum adjungam ætatis recentioris, & tamen annis quadringentis noſtra antiquioris Hugonem de ſancto Victore, virum valdè doctum, & ſuo tempore clariffimum. Quid ille hæc de re ſcripſerit, ſi non legiſti, lege: ſi legiſti, recole.

Ubi libros Veteris Teſtamenti Canonicos nominatim percenſuiſſet, ſic in extremo ſcribit: *Sunt præter ea in Veteri Teſtamento alii quidam libri, qui leguntur quidem, ſed in corpore textus, vel in Canone auctoritatis non ſcribuntur. Ut eſt liber Tobia, & Judith, & Machabeorum, & qui inſcribitur Liber Sapientia Salomonis, & Eccleſiaſticus.* Alios omitto, quos potuit commemorare plurimos omnium ferè ætatum, ex quibus Eccleſiæ perpetuum de libris judicium cognoſci poteſt. Quæ cùm ita ſint, tene oportuit, Campiane, tam iniquum eſſe, ut hos libros eſſe à nobis repente de Canone diſpunctos audacter affirmares? Aut te quiſquam tam pueriliter nugantem pertimeſcat? Noli nimium ingenio tuo delectari, nec illis dotibus, quas tibi vel natura tribuit, vel induſtria attulit, ad falſitatem defendendam, & illud Antichriſti regnum ſuſtentandum abuti. Inſpice in mentem tuam, ut te penitè cognofcas: &

ſpiritus

Cyprianum
in Expoſ.
Symbol.

Hugo de
Sancto Vi-
ctori in
prolog.
prim. lib.
de ſacr.
cap. 7.

R E S P O N S I O A D

spiritus illos, quos tibi vanissima secta afflavit, depone: mitte fabulas: excute illam levitatem Jesuiticam, atque ut Hieronymo suadet Augustinus, *arripe severitatem Christianam, & carne palinodiam*. Non enim revocare, sed persistere in errore inhonestum est. Verum nunc ad tuam præfationem redeamus. *Tibi, inquis, supererat, rationem facti tui nobis ut probares: & capita rerum, qua tibi tantum fidentia pepererunt, ostenderes.* Nos verò, Campiane, causam fuisse nullam perspicimus, quam obrem vel de te tantum promitteres, vel istis capitibus, quibus nihil futilius commemorari potuit, confideres. Capita enim hæc decem tua, quæ tibi tantam confidentiam attulerunt, decem sunt splendida mendacia, quibus si confidis, illis Hierosolymitanis multò deploratiores, quos Jeremias reprehendit: *Nolite considerare rebus falsis: dicentes, Templum Iehova, Templum Iehova.* Et quæ tua alia cantilena est, quàm vel hæc, vel hac longè amentior, atque desperatiores? Tamen ais, satis te valentem esse, *qui doceas hunc solem meridie lucere.* Quantum tu valeas omnes intelligunt. Tam certè potes diem in noctem convertere, aut solem de cælo detrahere, quàm hæc tua defendere, Campiane. Jactationes istæ pollicitationesq; inusitatæ, quibus ubique uteris, non animum solida doctrina cumulatam, sed aura levissima turgentem & inflatum ostendunt. Inanissima dolia acutissime resonant. Cujus enim insolentia est, quòd subjungis de *hypothesi Rosciana*? Quasi non minùs liquidò constet vera esse, quæ tu defendis, quàm fieri non posse, ut quisquam biduo septingenta millia passuum decurrat. Pudeat vanitatis, jactationis, arrogantia. Tunc audes id promittere, ut tam perspicuum planumq; facias errare amplissimas ac nobilissimas Christiani orbis Ecclesias, quàm neminem biduo millia passuum septingenta posse ambulare? Si potes orbem terrarum triduo peragere & circumire, Campiane, si solem antevertere, si digito cælum attingere, si stellas numerare,

Hier. 7.4.

EPISTOLAM CAMPIANI.

rare, si mare absorbere, potes hanc causam, cui te totum addixisti, veram demonstrare. Sin illa sunt majora viribus tuis, hoc tu nunquam præstabis, ut te vel omnes adjuvent Jesuitæ. Quòd autem nos rogas, ut salvi esse velimus, voluntatem studiumq; erga nostram salutem tuam in bonam partem accipimus. Et quidem in hanc curam diligenter incumbimus, ut veram salutem consequamur: cujus cum unica sit adipiscendæ ratio, eaq; in scripturis manifesta, te vicissim obsecramus, ut humanis inventis diffidas, eaq; Papistarum innumerabilia commenta mittas, in quibus jam aliquot annis hæsisisti, atque in illam nobiscum salutem æternam incumbas, quam scriptura Christianis hominibus ac vitæ sempiternæ studiosis proponit. Quid enim attinet salutem exoptare, & in ea quærenda miserè aberrare? Quare te quæsumus, atque obtestamur, Campiane, ut velis ex illis tuis salebris, mortisq; erroribus, in quibus adhuc hæres, in planam rectamq; viam reverti. Quousq; enim esse vis Jesuita, salvus esse nec potes, nec vis quidem. Hic te breviorum esse dicis, *quod nos reliquo sermone alloqueris.* Itaque te nunc loquentem audiamus.

R A T I O N U M C A P I T A.

- 1 Sacrae literæ.
- 2 Sacrarum Literarum sententia.
- 3 Natura Ecclesiæ.
- 4 Concilia.
- 5 Patres.
- 6 Firmamenta Patrum.
- 7 Historia.
- 8 Paradoxa.
- 9 Sophismata.
10. Omne genus testium.

C

RATIO-

2.

RATIONES OBLATI TI CERTAMINIS REDDITÆ ACADEMICIS ANGLIÆ.

Edmundus Campianus.

Prima ratio
Sacra Lib.
1676.

UM multa sunt, qua Adversariorum diffidentiam in causa loquuntur: tum nihil aequè, atq; sanctorum majestas Bibliorum sacrèssimè (a) violata. Etenim qui, posteaquam reliquorum testium voces & suffragia contempserunt, eo sunt redacti nihilo secius, ut stare nequeant, nisi divinæ ipsi codicibus vim & manus intulerint. si se profectò declarant, extrema fortuna confugere, & rebus jam desperatis ac perditis experiri durissima velle atque ultima. Ma nichais quid causa fuit, ut Evangelium Matthæi & Acta resgerent Apostolica? Desperatio. His enim voluminibus cruciabantur, & qui Christum negaverant prognatum de virgine, & qui spiritum Christianis tum primo cœlitus illapsum finxerant, quum ipsorum Paracletus, Persa nequissimus, erupisset.

Ren. lib. 1.
cap. 26.

præfat. in
Epist. lac.

vid. etiam
lib. de cap.

Babyl. & eret.

centur. 2.

Mag. p. 58

lac. 2.

Bibl. Gen.

Tob. 2.

Ecclesiast.

15 1.

Mach. 12. 1

Mach. 15.

Quid Ebionis, ut omnes Pauli repudiarent Epistolas? Desperatio. His enim suam dignitatem retinentibus, antiquata circumcisio est, quam isti revocaverant. Quid Luthero, ut Epistolam Iacobi (b) contentiosam, tumidam, aridam, stramineam flagitiosus Apostata nominaret, & indignam spiritu censeret Apostolico? Desperatio. Hoc enim scripto confossus miser atq; disruptus est, cum in (c) sola fide justitiam constitueret. Quid Lutheri catulis, ut Tobiam, Ecclesiasticum, Machabæos & horum odio complures alios, eadem calumnia comprehensos, è (d) syn-cero canone repente dispungerent? Desperatio. His enim Oraculis disertissimè coarguuntur, quoties de Angelorum patrocinio, quoties de arbitrii libertate, quoties de fidelibus vita defunctis, quoties de divo-rum hominum intercessione disputant. Itane verò? Tantum perversis, tantum audacia? Cum Ecclesiam, Concilia, Cathedras, Patres, Martyres, Imperia, populos, Leges, Academiæ, Historias, omnia vetu-statis & sanitatis vestigia conculcassent, scripto Dei verbo tantum

contro-

3

CAMPIANI.

controversias velle dirimere proclamassent, illud ipsum verbum, quod solum restiterat, exsectis è toto corpore tam multis, tam bonis, tam speciosis paribus delumbasse? * Septem enim ipsos de veteri Testamento li sunt. codices, ut minuta dissimulem, Calviniani preciderunt: * Lutherum Baruh, verò etiam Epistolam Iacobi, & hujus invidia, quinque alias, de qui- Tobias, bus aliquando fuerat & alicubi controversum. His quoque libellum Iudis, Hesteris, & tria penè capita Danielis annumerant novissimi Gene- Sapiensia Ecclesiast. venses, qua quidem Anabaptista, istorum condiscipuli, jam pridem da- duo Mac. mnarverant atq; deriserant. Quanto modestius Augustinus, qui sacro- * Ex Nov. sanctum catalogum pertexens, non sibi, neg, Alphabetum Hebraicum, Testam. ut Iudæi, neg, privatam spiritum, ut Sectarii, pro regula posuit: sed il- Epist. lac. lum spiritum, quo totum corpus Ecclesia Christus animat, qua qui- Ep. ad Heb. dem Ecclesia custos hujus depositi, non magistra, quod heretici cavil- Ep. Iudæ. lantur, thesaurum hunc universum, quem Tridentina Synodus est Ep. 2. Pet. amplexa, e) vetustissimis olim Conciliis publicitus vendicavit. Idem Ep. 2. & 3. Augustinus de una scripturarum particula speciatim differens, indu- ita cen- cere in animum non potest, librum Sapientia, qui jam tum, Ecclesia- sent Luth. calculo, temporum serie, priscorum testimonio, instinctione fidelium, ut in præfat. firmus & Canonicus robur obtinuerat, cujusquam temeritate vel su- Magdeh. cen. 1. lib. 2. surro, extrudi extra canonem oportere. Quid ille nunc diceret, si vive- cap. 4. ret in terris, & Lutheros Calvinosq; concerneret opifices Bibliorum, Kenn. in qui sua lima politula, & elegantula vetus novumq; Testamentum ra- exam. Cō. serint, neg, Sapientiam tantum, sed & alia permulta de Canonicorum Tri. Ses. 4. librorum ordine segregaverint: ut quicquid ex horum officina non De doct. prodierit, illud ab omnibus phrenitico decreto tanquam incultum & Chri lib. 2. horridum conspuatur? Ad hoc tam dirum & execrabile perfugium ca. 8. ses. 4. qui descenderint, ii certè, licet in ore suorum asseclarum volitent, Sa- Vide Mel. cerdotia nundinentur, declamitent in concione, ferrum in Catholicos, de loc. Th. equuleum, cruceinq; consciscant, tamen victi, abjecti, squalidi, prostra- cap. 9. 10. ti sunt: quandoquidem arrepta virgula censoria, veluti arbitri sedentes 11. De honorarii, divinas ipsas tabulas, si qua ad stomachum non fecissent, præd. San. obliterant. Ecquis est, vel mediocriter institutus, qui talium cuniculos cap. 14. hostium reformidet? Qui hostes, quamprimum in corona vestra eru- ditorum hominum, ad ejusmodi veneratorias artes, tanquam ad fa-

C 2

milia-

Inst. t. lib. cap. 7. miliarem Damonem currorent, non aurium convitio, sed strepitu pedum exciperentur. Quererem ab illis, verbigratia, quo jure corpus Biblicum detruncet, atq. diripiant. Respondent, non se veras scripturas excindere, sed excernere supposititias. Quo Iudice? (f) Spiritu Sancto. Hoc enim responsum à Calvino praescribitur, ut Ecclesia iudicium, quo spiritus examinantur, subterfugiat. Curigitur alias alii lancinat, cum omnes eodem Spiritu gloriemini? Calvinianorum Spiritus recipit sex Epistolas, q. spiritui non placent Lutherano: freti tamen uterq. Sancto Spiritu. Anabaptista historiam Jobi fabulam appellant, tragicis & comicis legibus intermixtam. Quis sciunt? Spiritu docente. Castalio, mysticum illud Salomonis Canticum, quod, ut paradysum animae, ut manna reconditum, ut opiparas in Christo delicias Catholici admirantur, nihilopluris, quàm (g) cantilenam de amicula, & cum pedissequis aula colloquium amatorium, venerere furcifer, aestimavit. Unde hausit? A Spiritu. In Apocalypsi Joannis, cuius omnes apices excelsum aliquid & magnificum sonare confirmat Hieronymus, tamen Lutherus, & Brentius, & Kemnitius quiddam, nescio quid, difficiles Aristarchi desiderant, eo scilicet propendentes, ut exaucloretur. Quem percontat? Spiritum. Quatuor Evangelia ferore prapostero (h) Lutherus inter se committit, et prioribus tribus Epistolas Pauli longè praefereus, unicum deinceps Evangelium Joannis, pulcrum, verum, precipuum decernit esse nominandum, quippe qui, quod in ipso fuit, libenter etiam Apostolos suarum rixarum socios adscripsisset. Quo doctore? Spiritu. Quin etiam iste fraterculus non dubitavit (i) Evangelium Luca petulante stylo perstringere, quod in eo crebrius bona nobis virtutum opera commendentur. Quem interrogavit? Spiritum. Theodorus Beza verbum illud arcanum ex Luca vigesimo secundo capite, *Ποτήριον* Hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui *καὶ* (calix) pro vobis fundetur, ausus est corruptum vitiatumq. traducere, quod hac oratio nullam expositionem nisi de vino calicis converso in verum Christi sanguinem patiatur. Quis indicavit? Spiritus. Denique cum omnia credant suo quisq. spiritui, nomen Sancti Spiritus horribili blasphemia mentiuntur. Qui sic agunt, nonne se produunt? Nonne facile refutantur? Nonne in confesso talium viroorum, quales estis

estis Academici, tenentur, ac minimo negotio constringuntur? Cum his ego timeam pro fide Catholica disputare, qui pessima fide, voces non humanas, sed aethereas, tractaverit? Nihil hic dico, qua vertendo perverterint, quamvis intollerabilia sint, qua accusem. Gregorio Martino scientissimo linguarum, collegæ meo, qui doctius & plenius hoc praestabit, nihil praeripio, nec alius, quibus id laboris esse jam pra manibus intellexi. Facinorosius crimen est ac tetrius, quod nunc persequor: Inventos esse doctorculos, qui temulento quodam impetu in caeleste chirographum involarint: id ipsum pluribus locis, ut mutilatum, ut mancum, ut falsum, ut surreptitium condemnarint: ejus partes aliquas correxerint: aliquas corraserint, aliquas evulserint: Huic omne propugnaculum, quo muniebatur, in Lutheranos spiritus, tanquam in valla phantasmatum pictosq. parietes commutarint: ne prorsus obmutescerent, quum in scripturas erroribus suis infestas impingerent, quas nihilo commodius expedire, quàm sorbere favillas aut saxa mandere potuissent. Hac ergo mihi ratio vehemens & justa fuit, qua ubi partes adversarias umbraticas & fractas ostendisset, animum sanè addidit Christiano, & viro, & in his studiis exercitato, pro sempiterni Regis diplomate adversus reliquias profligatorum hostium decertandi.

- a) Falsum. Nulla enim Bibliorum pars à nobis violata est.
- b) Falsissimum. Lutherus enim hanc Epistolam valde probat, nec unquam vel contentiosam, vel tumidam, vel aridam, vel stramineam vocavit.
- c) Falsum. Nihil enim hic locus facit contra solius fidei justitiam.
- d) Falsum. Hi libri nunquam habiti sunt pro sinceris.
- e) Falsum. Nam Synodus Nicena sic sacros libros numerat. Non ut Tridentina Synodus, sed ut nos numeramus.
- f) Spiritum Sanctum Campianus iudicem recusat.
- g) Falsum. Nullum est Castalionis in praefatione verbum ejusmodi.
- h) Falsissimum. Lege responsum.
- i) Falsum. Nihil unquam Lutherus de Luca petulanter dixit.

Guilielmus VWhitakerus.

Quod tibi summam in hac causa, quam defendis, alacritatem addidit, & spiritus, nescio quos, plus quàm Jesuiticos attulit, Campiane, ut egressus è gurgustio, in quo

jam aliquot annis latuisti, bellum nobis omnibus indices, & fortissimum quemque ad certamen evocares, illud imprimis fuisse dicis, quandoquidem nostram in causa diffidentiam perspexisti: Quidni enim Adversarios timidos, & tergiversantes, & consistere nullo loco audentes, & sibi diffidentes, homo confidentissimus lacessares, atque acri bello insequeris? Nostram autem quibus tandem in rebus diffidentiam sensisti? *Multa, inquis, sunt, quae Adversariorum diffidentiam loquuntur.* Si quidem audacia tantum posset in religione oppugnanda, quantum in bello gerendo; hostiumque urbe invadenda nonnunquam valere solet, vestros illos furiosissimos impetus merito reformidare deberemus. Quicquid enim jam dudum rabies, furor, immanitas potuit, id totum in hoc certamine adhibuistis. Sed his telis religio & veritas minimè commovetur, nec se patitur de suo loco deturbari. Et quanquam non tam alacres promptique fuimus in causa optima, quam debuimus, quamque res ipsa postulat, nec dum vestram aciem profligavimus, quam debellari jam dudum oportuit, tamen vobis nunquam cessimus, nunquam pedem retulimus, nunquam ex acie aufugimus. Dic enim, Campiane, si potes, & tempora recognosce superiora, num ullam unquam eruditam concertationem subterfugimus, num certamen recusavimus, num conditiones optionesque vestras elusimus? At quoties sumus vobiscum palam & aperte congressi, quoties vestra sophismata centies repetita diluimus, quod scriptum non refutavimus, aut quod genus decertandi respuimus? Nonne tot disputationes Wittenbergenfes, Ratisbonenses, Augustanæ, Spirenses, Wormatienses, Bernenses, Possiacenæ, Londinenses, Cantabrigienses, Oxonienses, testes esse possunt locupletissimæ, quo animo, qua doctrina, qua veritate causam religionis nostram propugnaverimus? Quodnam hinc unquam timiditatis diffidentiaque signum reperire potuisti,

aut

aut quod non potius veræ, summæque fiducia argumentum perispexisti? Imò hoc vestrum totum est, quando ad rem pugnamque acceditur, sudare, expallescere, totis artibus contremiscere, & diffidentiam vestram prodere, & causæ improbitatem testari. Quare permultum, Campiane, falleris, si tibi aliquid in nostra diffidentia præsidii positum esse putas. Si enim tuis majoribus, quibus cum tu nullo modo es conferendus, fortissimè semper restitimus, tibi profectò nunquam cedemus, nec tuum dimicandi genus, quod omnes, quam sit puerile, intelligunt, metuemus. Verùm illa, quam objicis, diffidentia, dic, inquã, qualis sit, & quam latè pateat. Nimirum scripturis diffidimus, & *sanctam Bibliorum majestatem sædisimè violamus.* Magnum hoc quidem est, quod dicis, crimen, & certum diffidentia argumentum, qui enim, quam susceperunt religionem, eam defendere nunquam possunt, nisi scripturis ipsis manus violentas injiciant, & codicum divinorum sacrosanctam autoritatem infringant, si pessimam & perditissimam causam habeant est necesse. Itaque concedo tibi desperationem quandam immanissimam in causa fuisse, ut Manichæus Vet. Test. universum repudiaret, Novum delumbaret: Ebion Epistolas Pauli omnes refecaret: id ipsum alii etiam hæretici facerent, istis enim nihil fuit aptius ad illa monstra opinionum defendenda, quam ut illos sacræ Scripturæ libros damnarent.

Sed quomodo hæc, Campiane, ad tuam causam accommodas? aut quid nos istis hæreticis, quos commemoras simile habemus? Non est ingenii aut elegantia tuae calumniari, & odiosa veterum hæreticorum crimina immeritò nobis infligere. Si Manichæis, si Hebionitis similes sumus, doce: si non sumus, tuam importunam calumniam atque audaciam Dominus vindicabit, nostram integritatem innocentiamque defendet. Nam qui unquam honorificentius, sanctius, augustius & senserunt semper de sacris literis & di-

xerunt,

xerunt, quàm nos, qui scripturam omnem ^{ἀποστολικήν}, tanquã ipsam Dei loquentis vocem suscipimus & veneramus, eam fidei & religionis unicam magistram facimus, in ea acquiescimus, nihil amplius tanquam necessarium salutis adiumentum postulamus? Quæ si à nobis non fuisset accuratius & religiosius defensa, quàm à vobis, dignitatem jam olim suam amisisset, & tanquam emortua jacuisset. Quid enim his annis majore negotio & contentione fecimus, quàm ut sacrarum literarum majestatem atque existimationem, à vobis indignissimè læsam, tueremur? Et tamen tu nos audes Manichæis & Hebionitis comparare, quos in sacros libros involasse, & manus impurissimas, scelereq; plenissimas intulisse constat. Imò, inquis, *Epistolam Jacobi Lutherus contentiosam, tumidam, aridam, stramineam, flagitiosus Apostata vomibat, & indignam censet spiritu Apostolico.* Luthero nisi maledixeris, oleum omne profuderis, operamq; perdidideris. Est enim illud esse Jesuitam, qualis tu es, impudenter & audacter convitari, præcipuè Lutherum acerbissimis probris conscindere. Hæc ars vestra, hæc schola est, hoc suscepistis, hoc unum agitis. Felix ille, quem Dominus eo honore dignatus est, ut homines nequissimos suos haberet inimicos. Virum enim præstantem esse oportet, quem homines improbi tam capitali odio insectentur. ^{ἀποστολικήν} Luthero objicis. Vide ne hoc crimen te, Campiane, propius attingat, aut enim es Apostata, aut de religione egregie simulasti. Si verò apostatas, deserere sit esse apostatam, fuit certè Lutherus Apostata. Etenim fures, hæreticos, apostatas reliquit, seq; ab illa Ecclesia disjuxit, in qua diuturna religionis ^{ἀποστολικήν}, quam futuram Apostolus prædixit, inveteraverat. Qui ergò apostatæ esse nolunt, illam vestram ^{ἀποστολικήν} fugere omnino debent.

Sed Jacobi Epistolam Lutherus parùm honorificè appellat. Benè habet, crimen hoc omne Jacobi Epistolam attingit

tingit. Non Matthæum, non Marcum, non Lucam, non Joannem, non Paulum, non Petrum, Lutherus vel verbo violat, unam Jacobi Epistolam nonnihil exagitat. Num hoc Lutheri duntaxat crimen fuit? Num? quam omnis antiquitas Jacobi Epistolam est amplexa, solus Lutherus repulit ac repudiavit? Nequaquam verò. Non enim Luthero ignotum fuit, quid vetus Ecclesia de hac Epistola senserit, quid judicaret. Eusebius de illa Epistola scribere disertè non dubitavit, ^{ἰστέον ὅτι ὑποβ. ἰ. δ. α.} id est, *Velim id omnes scire, eam Epistolam quæ Jacobo affingitur, esse adulterinam.* Quid scribi potuit apertius? At forsitan Eusebius non placet. Dic verò quamobrem? Ergo audi Hieronymum, quem Romanæ Ecclesiæ presbyterum fuisse non ignoras. *Epistola Jacobi ab alio quodam sub ejus nomine eadem aseritur.* Alter spuriam fuisse confirmat, alter existimari scribit nō ab Apostolo, sed ab alio aliquo fuisse editam. Quid ergò Luthero succenses, quem vides non repente & temerè de illa Epistola cœpiisse dubitare, sed in eo veteris Ecclesiæ testimonium judiciumq; sequi? Ex his enim satis constat, primis Ecclesiæ temporibus incertam fuisse, dubiamq; istius Epistolæ fidem atque authoritatem. Verùm inquires, recepta deinceps fuit: id quod etiam Hieronymus affirmat. Non quæram quo jure recipi posset temporis successione, quæ semel fuit repudiata, ut quã initio fidem minimè haberet, eam tacitis hominum judiciis paulatim obtineret. Neque de hujus Epistolæ authoritate litigabo: si ea quanta cujusquam libri esse possit. Eam nos quidem suscipimus, & libris Canoniceis annu neramus. Quicquid enim vel Lutherus, vel alius quisquam de hac Epistola statuerit, eiq; nonnihil detraxerit, nostræ tamen ecclesiæ illam libenter amplectuntur, & vel ab Apostolo, vel à viro Apostolico conscriptã esse judicant, Apostolicã certè in ea doctrinam ^{Calvin. in argum. in Epist. repudiandæ satis justam causam video.} *Ego, qui nullam eius sine controversia Jacobi.*

Lib. 2. c. 25

Hieronymus in Catal.

Calvin. in argum. in Epist.

amplector. Itaque desine nobis aliorum judicia asperiora vocesq; obijcere, quib⁹ nos nullo modo constringimur. Quid enim alii de hac Epistola sentiant, id nostra nihil interest, qui nullam ejus partem elevamus, aut summa fide privare cupimus.

At ubi ista scripsit Lutherus, quæ tu nunc commemoras? Profer nobis locum, ut tuam fidem exploremus. Præfationem scilicet quandam designas in Epistolam Jacobi, quam ego non admodum multis notam esse existimo; nusquam enim inter ipsa Lutheri opera reperitur. In istam tamen præfationem incidi fortè, eamq; integram perlegi, in qua prorsus nihil horum inest, quæ tu commemoras. Facilis conjectura est, qualem te simus in reliquis habituri, quem statim initio mentiri tam insigniter minimè puduit. Sic illam præfationem Lutherus orditur: *Epistolam hanc S. Jacobi quamvis rejectam à veteribus, tamen laudo, & pro utili ac commoda habeo.* Atque in libro de capt. Bab. sic de ista Epistola scribit; *Omitto, quod hanc Epistolam non esse Apostoli Jacobi, nec Apostolico spiritu dignam, multi valde probabiliter asserant.* Hæc Lutherus de Jacobi epistola gravissimè ac modestissimè scripsit, quam ille nunquam contentiosam, aut aridam, aut tumidam, aut stramineam, ut tu affirmas, appellavit. Quanquam fateor in ea fuisse sententia Lutherum, ut de hujus Epistolæ & auctore & argumento magnoperè dubitaret. Tuum verò fuit, cujus sententiam criminaris, ejus etiam rationes revicisse. Erasmus disertè scribit, hanc Epistolam non sapere Apostolicam auctoritatem. Paulò mitiùs Lutherus de hac Epistola, quam Erasmus judicavit. Utcunque sit, habuit in hoc judicio consentientem Lutherus primæ & purissimæ Ecclesiæ antiquitatem; & tamen nos dimisso Luthero, de hac Jacobi Epistola nō aliter judicamus, quàm ipsi vos; eiq; tantum tribuimus, quantum vos tribuendum existimatis. Id tibi nostro omnium nomine spondeo ac promitto, quicquid ex hac

ex hac Epistola in tuo hoc certamine, quod nunc ingressus es, attuleris, id nos totum libentissimè suscepturos, nec illo modo, quo tu suspicaris, eluturos. Omnia hujus Epistolæ dicta probamus. Nam quod de sola fide adjungis, miserum est & putidum sophisma. Nostrum illud dogma est verissimum & sanctissimum, hominem sola fide justificari. Id Paulus planissimè docet, quanquam solius fidei disertè non meminit. Ita Paulum antiqui Patres explicant atq; interpretantur. Ambrosius: *Sola fide justificati sunt, dono Dei.* Basilus: *Πίστις μόνη ἐστὶν ἡ χάρις διὰ τὴν δικαιοσύνην: Sola fide in Christum justificari.* Nazianzenus: *Δικαιοσύνη καὶ τὸ πιστεῦσαι μόνον: Justitia in sola fide consistit.* Quid alias reliquorum patrum sententias commemorarem? Hæc Evangelica, hæc Apostolica doctrina est, hanc si Jacobus aut Angelus cœlestis improbat, impurus est & sceleratus, & diris omnibus devovendus. At negat Jacobus hominem justificari ex fide tantum, & ex operibus justificari affirmat. De fide ficta, mortua, inani, simulata loquitur, quam plerique jactabant, eaq; se justos esse falsò sibi persuadebant. Hanc fidem Jacobus, quam veriùs cadaver fidei licet appellare, negat ad salutem satis per se esse efficacem, & qui justificatur, eum ex operibus justificari oportere docet, id est, justum comprobari, declarari, demonstrari: Fidem enim vivam & fructuosam esse oportet, quam operà necessario consequantur, ut omnes te vera fide præditum esse intelligant & perspiciant. Ita cum Paulo præclare congruit Jacobus, dum ille à causa, hic ab effectis argumentatur. In fide Paulus, tanquam in causa proxima justitiam statuit operibus Jacobus hominem justificari scribit, hoc est, quemque justum suis operibus, tanquam clarissimis testimoniis, agnosci, dum fidem, quam nemo aspicere potest, opera, quæ sunt manifesta, produnt & testatam faciunt. Ita vides nihil fuisse, quamobrem hoc nomine Jacobum Lutherus, aut reprehenderet, aut pertimesceret. Atque hoc

Augustin.
quæst. 83.
quæst. 6.

modo Jacobum Paulo conciliavit Augustinus, ut nihil à nobis novi allatum intelligas: Quapropter, inquit Augustinus, non sunt sibi contraria duorum Apostolorum sententia, Pauli & Jacobi, cum dicit unus, justificari hominem per fidem sine operibus: & alius dicit, in anem esse fidem sine operibus, quia ille dicit de operibus, quæ fidem præcedunt, isto de iis, quæ fidem sequuntur, sic etiam ipse Paulus multis locis ostendit. Nihil ergo de fidei solius iustitia, quam à Paulo Lutherus didicit, detrahere Jacobus aut voluit, aut debuit, & omnes citius Papistæ ac Jesuitæ dirumpantur, quam illa Lutheri de sola fide sententia labefactetur. A Luthero ad Lutheri *catulos* orationem convertis: sic enim viros omnibus ornamentis præstantes ipse canis impurissimus appellas: quod quam ob rem facias, non intelligo, nisi quia illi vestris Episcopis & Monachis, cæterisque tum simillimis furibus oblatrare nunquam destiterunt. At quid isti *catuli* admiserunt? ut *Tobiam, Ecclesiasticum, Machabæos* atque alios complures libros à canone repente dispunxerunt. Repente inquis, Campiane? Siccine es in veterum Patrum monimentis hospes, ut hos libros olim à Canone exclusos nescias? Ergo Hieronymum inspice, atque ex illius antiquitatis memoriam repete: Ut scire valeamus, inquit Hieronymus, quid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum. Igitur *Sapientia, quæ vulgò Salomonis inscribitur, & Iesu filii Syrach liber, & iudith, & Tobias, & Pastor, non sunt in Canone.* Tunc potes, frater cule, hos libros in Canone collocare, quos Hieronymus, veteri Ecclesiæ sententiam, ipsamque secutus veritatem, esse in Canone negat? Verba ipsa recognosce: *Non sunt in Canone.* E. Canone, inquis, dispunxerunt. Quidni dispunge et mus? ut tuo vocabulo utar: non sunt enim, inquit Hieronymus, in Canone. Nunquid amplius desideras? Hieronymo Epiphanius suffragatur. Quando enim quorundam librorum fecisset mentionem, quos tu à nobis dispunctos à Canone conquereris, sic scribit: *αὐτὰ κρίσιμα μὴ εἶναι καὶ ἀφέλιμα, ἀλλ' εἶναι*

*ἀφ' ἑαυτῶν ἐκείνων. διὰ δὲ ἐν τῷ ἀπὸ ἀντιόχου, ὡς ἐν τῷ τῷ δαδῆ-
αν κιστοῦ.* Haec verba sic Cornarius transtulit: *Utiles hi libri quidem sunt & commodi, sed in numerum receptorum non referuntur. Quare neque in Aaron, neque in Testamenti arca repositi sunt.* Sed audi adhuc ex Hieronymo planiora: *Sicut ergo Iudith & Tobias & Machabæorum libros legis quidem Ecclesia, sed eos inter Canonicas scripturas non recipit: ita & hæc duo volumina, significat Sapientiam & Ecclesiasticum, legat ad adificationem plebis, non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.* Si hæc vetustatis testimonia nesciebas, Campiane, tyro es in ea causa, in qua videri vis admodum veteranus: si ista intelligebas, nimium es iniquus atque importunus, qui nobis desperationem, nescio quam, objicis, quando quidem eos libros in Canonem Scripturæ non admittimus, quos neque fuisse admissos, nec esse admittendos clamat antiquitas. Enimvero qui librum Machabæorum scripsit, cum in quodam vaticinio Danielis, falsum esse Cajetanus Cardinalis affirmare non dubitavit. Spiritus autem Sanctus nunquam falli solet in scriptura interpretanda. Nam quod istis nos Oraculis coargui fingis, *quoties de Angelorum patrocinio, quoties de arbitrii libertate, quoties de fidelibus vita defunctis, quoties de divorum hominum intercessione disputamus,* prius doceas oportet, firma ex istis libris argumenta ad dogmatum Ecclesiasticorum auctoritatem confirmandam sumi posse, quod negat Hieronymus, & tu nunquam poteris evincere, quantumvis omnes ad deliberationem adhibeas Jesuitas, quam his nos tu coarguas. Vestram hoc quidem miserimam desperationem arguit, qui quando non potestis fidei vestræ principia à libris Canonicis stabilire, ad Apocry. confugitis, quorum in Ecclesia & fuit, & erit in posterum perpetuo ambigua fides. Dominus voluntatem verbumque suum literis consignavit, suamque Ecclesiæ commendavit. Eas nos literas studiosissime & sanctissime colimus, iis contenti sumus,

Cajet. in
cap. 24.
Maithe

earum *αὐτῶν κείων* defendimus: mittite tandem dubios, obscuros, Apocryphos libros, atque ex istis nobiscum de religione contendite. Sed vestra religio extra sacrarum literarum ripas jam dudum effluxit, atque in superstitionem quandam multiplicem emanavit. Inde fit ut non tantum libros Apocryphos, sed traditiones etiam *ἀγράφους* undique conquistas sacris Dei scripturis exæquetis, quo nihil audacius atque intollerabilius fieri potuit. Sed quid ista vobis commemorem, quos minimè puduit humana omnia divinaque jura jam dudum perfringere? Sic igitur accipe: si vel librum ullum, vel libri partem, quam divina auctoritate conscriptam & munitam esse constat, à nobis damnatam aut repudiatam eviceris, non repugno, quo minùs causa omni prorsus cecidisse videamur. Sin verò scripturæ corpus universum tuemur fidelissimè, & veros libros à falsis disjungimus, & Dei cœlestem veritatem vindicamus, atque incorruptam conservamus, quid nostram tu, miselle fratercule, desperationem vociferaris, qui ita estis ipsi desperatione projecti, ut salus vestra omnis in sacrarum literarum depravatione atque interitu consistat.

Jam, quòd ais, istis nos Oraculis redargui, quoties *de Angelorum patrocinio, de arbitrii libertate, de fidelibus demortuis, de divorum hominum intercessione disputamus.* Sunt hæc à nobis millies discussa, atque ex veris Dei oraculis accuratissimè judicata. Angelorum patrocinium scriptura nobis proponit, ex qua docemur, Deum Angelos suos certis populis, locis, atque hominibus præfecisse. Hæc quidem in genere verum esse minimè dubitamus, eas partes Angelis à Domino esse commissas, ut hominum salutem tueantur. Itaque patrocinium illis quoddam minimè denegamus, hisque tantum tribuimus, quantum nos Dominus ipse tribuendum esse docuit. Hierarchias vestras gradusque multiplices Angelorum libenter ignoramus, atque hanc scientiam vobis omnem

omnem permittimus quibus hæc mysteria Dionysius ille patefecit, *ἀμὴν ὡρακίη* (ut Pauli verbis utar) *ἰμβατεύων*. Sed aliud patrocinium Angelorum defendis, eosque à nobis colendos & invocandos esse statuis, quod quidem scriptura disertissimè prohibet. Paulus enim *θεοσκείαν τῶν ἀγγέλων* damnat, & Joannem Angelus semel atque iterum ab hoc cultus genere revocavit, *ὅρα μὴ, Vide, ne id feceris: tuus sum conservus, atque unus ex fratribus tuis: Deum adora.* Illum verò Tobiaë Raphaëlè minimè moramur, nec illos septem Angelos agnoscimus, quorum ille meminit. Hoc totum à scripturis Canonicis alienum est, quod ab illo Raphaële commemoratur, & superstitionem, nescio quam, redolet. De loco Ecclesiastici parùm laboro, nec arbitrii libertatem credam, quamvis hic centies affirmet, *Coram hominibus esse vitam & mortem.* Hominis enim libertatem peccato amissam esse docet scriptura, docent sancti Patres, docet ipsa cujusque experientia. Quanquam illa verba de genere humano intelligi possunt, cujusmodi in Adamo fuerat aliquando. Ita enim antè scripsit: *Ipse à principio cum fecit hominem, permisit ipsum consilio ipsius.* Si de primo hominis statu, illaque integræ & incorruptæ natura, in qua sumus à Domino conditi, loquatur, veram sententiam exponit: sin verò nunc liberum nobis facit, quales jam natura homines sumus, vel vitam, vel mortem pro nostro arbitratu eligere, nulla hujus libri testimoniique auctoritate teneor, quo min⁹ ab hoc Apocrypho dicto ad Dei explorata oracula provocem. Maccabæorum verò librum hunc tuum minùs certè curo, quem Hieronymus, Epiphanius, Athanasius, Cyprianus exploserunt, & ipsa synodus Laodicensis repudiavit. Deinde quod de sacrificio pro peccatis oblato narratur, id totum suppositivum atque ascititium est. Nam neque apud Iosephum Græcè *καὶ* aliquid reperitur, neque in Iosepho Ben Gorion Hebræicè, qui tamen eandem historiam conscripsit, fit ulla il-

Tob. 1. 2

Ecclesiast.
15. 16.
Gen. 6. 5.

lius men-

lius sacrificii mentio, neque id Judæis præceptum aut positum in more fuit, ut sacrificia precesq; pro mortuis facerent. Postremò, ea est verborum in Græco exemplari perturbatio, ut integram veramq; sententiam vix elicias. Locum ipsum in Græco codice consule: eum si mihi commodè reddas, ut aptè singula convenient, ego te Græcè peritiorē fatebor, quàm putaram. Hujus ego libri loci dicti auctoritate astringar, ut victimas tecum vota q; pro mortuis faciam? Ineptus nimium es, Campiane, qui nostros Academicos istis commoveri putes potuisse: alia afferas oportet & firmiora, si vis in aures animosq; nostros influere: ista enim vestra jam dudum fastidimus atque respuimus. Verùm an hic locus divorum intercessionem confirmat, quem tu nobis è Machabæorum libro profers? Quis hoc præter te dixit unquam? Aliud est, sacrificia pro mortuis offerre: aliud, quòd divi pro nobis intercedunt. Nam illud Judæ de Onia somnium, quod 2. Maccab. 15. legimus, ut somnium prætermitto. Sed parùm refert mortuorum sive intercessionem, sive sacrificium intelligas: utrumq; est tuum: utrumque est falsum.

Hic nunc clamas vehementiùs: *Itane verò? Tantum perverſitatis, tantum audacia?* Neutrum, Campiane: nihil perverſè, nihil audacter fecimus: & te miror ita esse perverſum atq; audacem, ut quos libros Deus ipse pro suis minimè agnoscat, quosq; à Canone pia vetustas disjunctis, tu tamen in canonem invito Deo, invitis sanctis Patribus, invitis ipsis libris, horrenda perverſitate atque audacia fletus, inferas.

* *Septem*, inquis, *de veteri Testamento codice Calviniani præciderunt*: Impudens fratercule, nonne hos eisdem Hieronymus mille annis ante Calvinum natum præcidit? Quid Hieronymo dimisso litigas cum Calvino, quando sunt in eadem causa ambo? Iterum audi Hieronymum, *Quicquid extra hos est, inter Apocrypha est ponendum*: At hi qui septem libri, quos

non vil

numerat,

numeras, quosq; à nobis præcisos esse calumniaris, extra illos sunt, quorum Hieronymus meminit: sunt ergò inter Apocrypha ponendi. De plerisque supra respondimus: Baruchum apud Hebræos nec legi nec haberi testatur Hieronymus, & ceteros à Canone rejicit & scribit ingenuè: *Qua non habentur apud illos, nec sunt de viginti quatuor senibus, præcul esse abjicienda*. Sed vos Jesuitæ *ad idem istè*, quemadmodum Soloni de Græcis Ægyptius sacerdos respondit. Verùm Esdræ tertium quartumq; librum quamobrem tacuisti? Illorum te forsan puduit, utpote quos somniis plenos scribit esse Hieronymus, & tamen de his Ecclesia vestra singularem solita est habere existimationem. Atque ex istis libris sancti Patres testimonia nonnunquam recitant. Hos tu nunc, Campiane, de Canone repente dispungis? Si relinquendos in Canone censes, cur Calvinianos non exagitas, à quibus illos de Veteri Testamento præcisos esse omnes intelligunt? Cur, quando libros enumeras sacros de veteri Testamento à Calvinianis reſectos, istos prætermittis? Aut si isti sunt Apocryphi, quamobrem ceteros esse Canonicos existimemus? Judiciù de his libris tuum perficere sanè cupio.

* *Luth. rari verò etiam*, inquis, *Epistolam Jacobi, & hujus invidia* Epist. Jac. *quinque alias, de quibus fuerat aliquando & alicubi controversum, præciderunt*. Fuisse ergò aliquando de istis Epistolis, & alicubi *PR* *Inde.* *controversum negare non potes*. Ipsa enim lux historiæ clarissima hanc tibi vocem expressit. Sed à quibus est controversum? Nunquid duntaxat ab hæreticis? Ergò Eusebium, Hieronymum, hæreticis annumerato, qui suum simul & Ecclesiæ de illis Epist. judiciù rerulerunt. Potèstne v. docere, habitos olim pro hæreticis fuisse primis & puris Ecclesiæ temporibus, qui has è Canone Epistolas sustulerunt? De Jacobi Epistola satis tibi responsum est, neque illam nos, neq; omnino ullam earum repudiamus, quas à Lutheranis præcisas esse criminaris. Hoc crimen nostrum non est, quos tu

E

noſti

Hieron.
Dom. &
Rogatione

Epist. Jac.
p. ad Heb.
Ep. 2. Pet.
Ep. 2. & 3.
obanuu.

noſti minimè eſſe Lutheranos: illis hanc litem intende: nos harum Epistoliarum testimonia nulla unquam cavillatione ſubterfugimus. Quid potes amplius aut æquius poſtulare? Jam ergò deſine deſperationem nobis, neſcio quam, & perversitatem, & audaciam objicere: tuos libros, quibus in diſputando uſurus ipſe es, ſuſcipimus, admittimus, probamus, horum iudicio ſtare volumus, ſi his nos revincis, ſuperas.

Quod de Eſteræ libello, & tribus penè Danielis capitibus ſubjungis, calumniæ plenum eſt. Eſteræ libellum in Canone reponimus, quantum Hebraicè divina auctoritate conſcriptum eſt: fragmentum illud, quod vulgò attexi ad ſacram Eſteræ hiftoriam ſolet, non poſſumus tanto honore dignari. Illa verò tria capita, Danielis non ſunt, de quibus lege, ſi placet, Hieronymi in Daniele præfationem. Ita illa non tantùm ab Anabaptiſtis, ſed ab antiquis etiam Judæis damnata ac deriſa fuiſſe ſenties. Sed quid nugaris, Campiane? Nunquid vos horum librorum auctoritate nitri magnoperè ſoletis? Num in his fidei veſtræ præſidia ſunt collocata? Quid ergò nobis ex iſtis libris invidiam conſtare conaris, qui ut eſſent vel maximè Canonici, veſtram tamen cauſam nihil adjuvarent?

*Auguſt de
doct. Chr.*

lib. 2. c. 8.

Auguſtini modeſtiam laudas, qui ſacroſanctum catalogum multò rectius, quàm vel Iudæi, vel Sæcularii, pertexuit. Vellem vos Jeſuitæ paulò modeſtiores eſſetis, ut Auguſtino ſimiliores eſſe poſſetis. Veſtram enim procacitatem ac petulantiam omnes loquuntur & queruntur. At eos libros Auguſtinus in Canonicis numeravit, de quibus nos aliter exiſtimamus. Equidem hoc non ego. Quid ergò? Num Hieronymo contradicit Auguſtinus? Nam illos libros in numero Canonicoꝝ eſſe reponendos negat diſertè Hieronymus: Auguſtinus totum Canonem Scripturarum percenſurus, illos aſſumit atque adjungit. Magna, ut videtur, iudiciorum diſcrepancia. Quos enim canonicos eſſe negat Hieronymus, aſſumat

Augu-

Auguſtinus: uterque vir magnus, & optimè de Eccleſia meritus. Quid ergò reſpondemus Auguſtino, quem nobis opponit Campianus? Id nimirum, quod res eſt: *Apocryphi enim & Canonici* vocabulum aliter Hieronymus, aliter Auguſtinus uſurpavit. Qui libri non ſunt Hebraicè conſcripti, in Apocryphis Hieronymus relinquit. Auguſtinus, eſſi re atq; iudicio minimè diſſentit, tamen hoc nomen iis potiſſimùm libris tribuit, qui mendaciis fabulisq; pleni erant, quales illo tempore permulti ferebantur. Ita ſcribit lib. 15. cap. 23. de Civit. Dei: *In Apocryphis eſſi invenitur aliqua veritas, tamen propter multa falſa nulla eſt Canonica auctoritas.* Itaque librum Judith, & Tobia, & Eccleſiaſticum, & ejuſdem generis reliquos in Canonicis numerat, quia majoris erant fidei atque integritatis quàm illæ in trivialibus projectæ ſparſæq; fabulæ. Latius ergò Auguſtinus Canonicarum literarum vocabulum ſumit, quàm Hieronymus, Apocrypharum reſtrictiùs: niſi fortè in re tanti momenti diſſentire ab Hieronymo Auguſtinum de industria voluiſſe exiſtimemus. Et Cardinalis ille Roſmanus, cujus antè fecimus mentionem, Canonice hos libros à quibuſdam Conciliis, atque Auguſtino dictos eſſe ſcribit, quia morum ex iis, non doctrine regula peti potuit. Quòd autem tantoperè contendit Auguſtinus librum Sapientia extrudi extra Canonem nullo modo oportere, id ipſe viderit Auguſtinus. Hunc librum Hieronymus nominatim extruſit, quem vos Jeſuitæ Auguſtino ſoletis anteponere. Atque ex hoc ipſo loco, in quo huius libri auctoritatem confirmat Auguſtinus, ſatis intelligi poſteſt, vulgò minimè fuiſſe in Canone receptum. Cum enim testimonium ex illo libro citaret Auguſtinus: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus*, reclamatum eſt à nonnullis fratribus, qui aderant: *Non fuiſſe de libro Canonico adhibitum.* Quod illi quidem minimè feciſſent, neque huius dicti argumentum testimoniūq; reſpuiſſent, ſi libri illius auctoritas Canonica

*Cajet. in
ſine. com.
in Hiſtor.
veteris
Teſtam.*

*De præd.
ſan. c. 24.*

E 2

ſemper

semper in Ecclesia valuisset. Et tamen fieri non nego potuisse, ut de hoc libro vetustas honorificentius senserit, quàm de cæteris Apocryphis. Etenim apud Eusebium animadverto, Melitonem Episcopum Sardensem in quadam Epistola ad Onesimum, in qua sacrorum Veteris Testamenti librorum numerum atque ordinem adhibita diligentia collectum describit, hunc librum Canonicis accensuisse, nec quemquam præterea eorum, quos Apocryphos neminamus, non Tobiam, non Maccabæos, non Judith, non Ecclesiasticum, non cæteros, pro quibus tantoperè dimicatis: tamen, ait, operam se dedisse, ut libros præscos accuratè pernosceret, atque id se penitus edidisse profiteretur: *μαδὸν ἀνεκὼς τῶν τῶν ἀποκρυφῶν βιβλίων, ὡς ὁριστῶν ἐπιπέλα σοι.* Hinc forsan Augustin^{us} huic libro paulò plùs tribuit, nec tamen ex eo constabit Ecclesiæ calculo, ut tu dicis, hunc librum ut firmum & Canonicum robur obrinuisse. Ipso enim teste Augustino non fuit Ecclesiæ calculo comprobatus: nec quidem, si omnes suos Ecclesiæ calculos contulisset, præpere illi robur potuisset, nisi suum ante propriamque robur divinitus habuisset.

Verùm, qui tantoperè de antiquitate, de Ecclesiæ calculo, de Conciliis gloriaris, quid tandem Concilio Laodicensi responsurus es, in quo libros, qui sint extra canonem, legere prohibemur, eosque solos legere jubemur, qui Canonici sunt Veteris & Novi Testamenti? At quinam illi sunt? Num ii omnes, quos Synodus Tridentina in Catalogum retulit? Minimè verò: Sed quos Ecclesiæ nostræ pro Canonicis sunt amplexæ. Si hujus Synodi sententiæ stabis, Campiane, nec Sapientiæ liber, nec cæterorum quisquam locum in Canonicis scripturis inveniet. Jam ergò quid Augustinus diceret, si revivisceret, non admodum solliciti sumus. Contra nos certè nihil hoc nomine potuit dicere, & si quid fuisset dicturus, Patribus Laodicensis dixisset, quorum hoc de libris canonicis decretum viderat, aut videre saltem poterat.

J. m.

Jam illa tua, quæ sequuntur, stomachi plena sunt, inania rationis, *dirum hoc & execrabile perfugium* appellas. Tu nos Campianè, existo, si potes, exclude perfugio. Ita video, undique esse tutum ac munitum, ut tuos omnes impetus facile perferat ac retundat. *Et si, inquis, in ore volitent suorum assularum. Sacerdotia nundinentur, declamitent in concione, ferunt in catholicos, equuleum, crucemque, consciscant, tamen victi, abjecti, squalidi, prostrati sunt.* Imò vero, frater cule, hætenus, Dei beneficio, erecti constitimus, nec fusi unquam fuimus à vobis, quorum nos multos exercitus jamdudum, divinâ gratiâ, subnixi disjecimus, dissipavimus, profligavimus. Et cœpit quidem jamdudum nutare vestra illa excelsa Pontificiæ Synagogæ machina, ac, nisi illam, vos Jesuitæ, strenuè fulciaris ac sustineatis, tanquam Dagon coram arca Domini, brevi corruet in terram. Vinci autem à vobis, quousque hanc causam defendimus, certè non possumus. Itaque bono animo, alacrique studio hanc pugnam prosequimur, nec fore dubitamus, quin Dominus tandem vos, cæterosque Nominis sui & gloriæ hostes reprimat, ac pedum suorum scabellum faciat. Quod autem de Sacerdotiorum nundinationibus scribis, si quæ sunt, vestrorum scelerrum reliquæ sunt. Nosti enim Romanæ curiæ morem, nosti sordes, avaritiam, simoniam, nosti perpetuam orbis terrarum de vestris mercaturis longè quæstuosissimis querelam. An tibi nunc vacat relicta Roma in nostros mores inquirere, aut num domestica rectè habent, ut possis sine verecundia reprehendere aliena? Si nunc tandem honestiores ac sanctiores esse cœpistis, tamen inustam Ecclesiæ vestræ veteris turpitudinis maculam nullâ memoriâ delebitis. Digni profectò sunt, si qui apud nos has impuras negotiationes exercent, qui malè etiam à vobis audiant.

Sed minùs miror Sacerdotiorum nundinationes à te esse nobis objectas, quando etiam de crudelitate nostra

E 3

conque-

conquereris. Deus bone, crudeles nos sumus, vos mites? Quid dicam, aut quam responsionem comparem? Crudelitate nihil esse potest magis inhumanum, aut virtute Christiana inimicum. Christi enim discipuli clementes, lenes, mansueti esse debent, ut suo Magistro similes esse possent. Quid ergo? Nos vobis crudeliores? Non recuso, quin utrorum major crudelitas constiterit, eorum peior causa habeatur. Testes appello universos orbis Christiani populos, qui non omnem humanitatis atq; æquitatis sensum exuerunt. Loquatur Italia, Germania, Hispania, Gallia, nostra Anglia, quid cædes horrendas, quid dira incendia, quid supplicia exquisita commemorem? nota est immanitas vestra, & hæret adhuc recente memoria, nec ulla unquam obruetur oblivione. Quid nos simile fecimus, aut quæ nostra crudelitas tanta fuit? Num quia non jugula nostra vestris mucronibus præbemus, non gladios in corpora recipimus, non cervicem deponimus, non de vita sponte decedimus, ut vobis ex animi sententia vivendi potestatem faciamus? Id optatis, agitis, laboratis: nos quia vivimus, & vobis resistimus, crudeles sumus. Sed hujus tui criminis iniquitatem non dubito æquis omnibus satis esse perspectam. Hæc enim, quæ nominas, ferrum, equuleus, crux, flamma, vestræ sunt crudelitatis instrumenta, quæ nisi fuissent, vestra Ecclesia jamdudum periisset. His enim armis & primùm constituta, & deinceps aucta, & nunc defensa est: hæc si deficient, diù certè consistere non potest.

Sed nunc Adversarios paulò fortiùs premere incipis, & *Quæris ab illis, verbi gratia, quo jure corpus Biblicum detruncent, atq; diripiant?* Respondeo: Nullam huic corpori vim facimus, nihil, quod ad corporis hujus naturam atque integritatem pertinet, amputamus, nullam partem, nullum membrum avellimus. Non enim (ut tuis verbis utar) veras scripturas excindimus, sed excernimus supposititias. At id

quo Ju-

quo Judice faciamus, vis cognoscere. Calvinum introducis respondentem: *Spiritu Sancto*: atque hoc ab illo responsum præscribi fingis, ut Ecclesiæ judicium subterfugiat. Si id quæris, quemadmodum has literas, quas scripturas appellamus, cœlestes atque instinctu divino editas fuisse intelligamus, hoc est, quo testimonio persuasi simus, sacras literas esse, quæ dicuntur, sacras literas: quæram ego vicissim abs te, nec minore ratione, quem ad modum tu solem, esse solem cognoscas, aut Deum, esse Deum non dubites. Neque enim minùs has esse Scripturas sacras, à Domino Ecclesiæ suæ commendatas, à Prophetis, Apostolisq; conscriptas, ab autoritate divina profectas cognitum habemus, quàm Lunam esse Lunam, quàm quicquam denique eorum, quæ certissima scientia comprehendimus. Hoc tibi responsum Calvinus etiam dedit, qui multa in medium proferri posse scribit, quæ faciliè evincant, si quis est in cœlo Deus, legem & Prophetias & Evangelium ab eo manasse: & deinceps argumenta firmissima multis verbis persequitur, quæ rationi etiam humanæ de scripturarum autoritate fideq; satisfaciant. Sunt ergo in libris ipsis fati multa, certa, illustria testimonia, quæ scripturarum fidem comprobent ac commonstrent, ut dubitandi nullus locus reliquus sit. Sed quia sensus ratioq; humana sæpenuerò vacillat, atque in cogitationes ancipites variasq; distrahantur, arcanum atque internum Spiritus accedere oportet, ut in scripturis solidè acquiescamus. Etsi enim externis testimoniis evicti negare præ pudore non possumus, sacras literas esse Dei verbum, tamen tum demum certam & salutarem *ἀληθινότητα* assequimur, quando idem Spiritus, quo libri illi scripti atque editi sunt, mentibus nostris de scripturarum fide persuasit. Atq; hic ille Spiritus est, quem Ecclesiæ suæ Dominus promisit, quiq; in fidelium cordibus habitat, atque instar sigilli obtinet. Qui hoc Spiritu caret, quantumvis Ecclesiam millies audiat,

*Inst. lib. 1.
cap. 7.
sect. 4.
ca. 8. tot.*

audiat, tamen incertus semper apud se dubiusque remanebit.

Quid hinc tu, Campiane, reprehendis? Calvinus, inquis, Spiritum judicem facit, ut Ecclesia iudicium, quo Spiritus examinatur, subterfugiat. Ecclesie iudicium à Spiritus iudicio discrepare non debet: idem Spiritus & totam Ecclesiam, & singulos fideles regit. Sed vestra Ecclesia hunc Spiritum non novit. Itaque de hoc Spiritu malè iudicat. Quanquam id tibi volo semel responsum, scripturæ auctoritatem in Ecclesie iudicio minimè esse positam: Iudicet Ecclesia quicquid tandem volet, tamen omnibus iudiciis nunquam efficiet, ut vel qui libri Canonici sunt, nò sint Canonici, vel qui non sunt Canonici, pro Canonicis tamen habeantur. Suam scriptura fidem propriam habet atque insitam, non assumptam aliunde, nec scripturæ Ecclesia maiorem auctoritatem, quàm ipsi Deo scripturarum auctoritas, tribuere potest. Verum, inquis, qui tum sit ut Calvinianorum Spiritus recipiat sex Epistolas, quæ Spiritui non placent Lutheranis? Eodem semper revolveris, atque eadem repetis, nec progredieris. Illas Epistolas Lutherani non abjiciunt, neque è Novo Testamento refecant: imò recipiunt, in controversiis explicandis adhibent, in Scholis, in Ecclesiis interpretantur, privatim publiceque legunt. Earum nonnullas Lutherus ipse suis Commentariis illustravit, Illyricus omnes. De auctoritate illarum Epistolarum fuisse olim in Ecclesia Catholica dubitatum, id verò lectores minimè celant, & causas adjungunt illius dubitationis, tamen rem ipsam iudiciumque in medio relinquunt. Quam hinc potes Calviniani & Lutherani Spiritus pugnam reperire, Campiane?

Pergis insuper, hoc iudicium Spiritus, quod omnium est certissimum & divinissimum, calumniari: atque hinc Anabaptistas, Castalionem, Brentium, Kemnitium, Lutherum, Bezam inducis. His enim speras te posse Spiritus auctoritatem enervare.

Anaba-

Anabaptista, inquis, historiam Jobi fabulam appellant, tragicis & Xist. Sen. comicis legibus intermixtam. Quasi id ignotum sit, quam illi lib. 7. improbè ac blasphemè, non de Jobi tantum historia, sed de cæteris etiam universis utriusque Testamenti libris senserint. Spiritus autem ille Anabaptisticus amentia quædam fuit, & furor præceps atque effrænatus: quem nullus magis Spiritus quàm Calvinianus & Lutheranus repressit. Quid ergò horum insaniam ad verum Spiritus Sancti iudicium eludendum profers? Castalion, inquis, Salomonis Canticum, nihil pluris, quàm cantilenam de amicula, & cum pedissequis aula colloquium amatorium, veneris furcifer, æstimavit. Non ego id mihi sumam, ut quicquid alicubi quisquam scripserit, defendam, nedum ut sim magnoperè de fide Castalionis vindicanda sollicitus, quem in multis magnisque rebus errasse turpiter non ignoro. Tamen hoc loco injuriam Castalioni factam à te video singularem. Nam in illo brevi argumento, quod huic libro præfixit, tua hæc non habet, non Cantilenam, non Amiculam, non pedissequas aula, nò colloquium amatorium, non tale quicquam: Libri illius summam paucis complexus est verè, doctè, castè, prima hæc sunt: Colloquium Servatoris, & Ecclesia. Jam vides & quanti hoc Canticum Castalion æstimavit, & quàm tua impudens calumnia extiterit. Non tibi nunc irasci possum, quòd Lutherò tam multa falsa & Calvino objicis, quem non puduit in Castalione tam palàm mentiri: Quod adjungis de Apocalypsi, reliquis tuis simile est? In ea, inquis, Lutherus, & Brentius, & Kemnitius quiddam desiderant. Quid hoc est, quiddam desiderant. Num respuunt, num reprobant? Non potes id dicere: itaque languidè & diffidenter loqueris: Quiddam desiderant. Quanquam, si Eusebium legeris, in ea non nihil fuisse desideratum, nec ab omnibus illam probatam, imò à nonnullis planè repudiatam perspexeris. Sed quid ad nos ista, quos tu negare non potes, Apocalypsin amplecti atque illa

F

mysteria

mysteria non minùs, quàm vos ipsos venerari. Et commodè quidem vobiscum actum fuisset, si liber hic vel petisset, vel fide omni caruisset. Ita enim vestrum Pontificem, vestram purpuratam meretricem suis coloribus depingit, ut obscurum esse non patiatur Antichristum.

*Pref in
nov. I st.*

Nunquid de Luthero amplius? *Lutherus*, ais. *Quatuor Evangelia inter se committit, & prioribus tribus Epistolas Pauli longè præferens, uticū deinceps Evangelium Joannis, pulchrum, verum, præcipuum decernit esse nominandum.* Joannis Evangelium Lutherus cæteris tribus anteponit, quandoquidem facta Christi brevius, conciones uberiùs persequitur: atq; Evangelium in doctrinæ potiùs divinitate, quàm rerum historia consistit. Non tamen negat, quin reliqua sint & pulchra, & vera, & præstantissima, nedum hoc unum pulchrum, verum quæ censet esse nominandum. Quod autem hoc loco commemoras, id etiam in argumento primæ Epistolæ Petri invenio. Peto autem à pio lectore, ut hanc causam penitè cognoscat, ita & Lutheri interpretatorem, & Campiani calumniam facilè perspiciet. Quid sit Evangelium docet primò Lutherus: atque Evangelium nihil aliud significare scribit, *quàm prædicationem ac invulgationem gratiæ, misericordiæq; Dei per Christum Dominum, ipsius nobis morte promerita atq; parte.* Qui hanc Dei per Christum gratiam atque misericordiam vel prædicat, vel scribit, cum Lutherus Evangelium docere affirmat. Itaque non quatuor tantùm Evangelistas Evangelium scripsisse & docuisse, sed id omnes Apostolos, imprimis verò Paulum atque Petrum in suis Epistolis præstitisse. Atq; illos ait omnium esse optimos Evangelistas, qui in eo maximè elaborarint, ut docerent, fide sola in Christum nos justificari: hanc enim Evangelii summam esse. Quare concludit, Pauli Epistolas rectiùs Evangelium dici, quàm quæ Marthæus, & Marcus, & Lucas scripserunt, quia Paulus gratiam DEI in CHRISTO plenius & copiosius descripsit,

quæ à n

quàm ii tres, quorum historia in Christi rebus gestis & miraculis narrandis pro maxima parte versatur. Hæc causa fuit, ut Johannes Evangelium, Pauliq; Epistolas isto nomine tribus illis Evangelis prætulerit, in quo nec quatuor inter se Evangelistas committit, nec Apostolos suarum rixarum socios ascribit, nec aliquid per se, aut præposterè dicit. Quidni enim Paulum dicamus vim crucis CHRISTI luculentius & illustriùs descripsisse in Epistolis, quàm quemquam Evangelistam in historia: ut tamen interea nihil de Evangelicæ historiæ majestate decedat? Jam non dubito, quin Lutheri innocentiam satis contra tuam maledicam atque importunam procacitatem defenderim.

Sed iterum in Lutherum irruis, quem ais non dubitasse *Evangelium Luca petulante stylo perstringere, quòd in eo crebriùs bona nobis virtutum opera commendentur.* Tantum in quopiam impudentia, audacia, perfidia: Locum illum, quem in margine notasti, diligenter & attentè inspexi, ut, quænam illa esset Lutheri petulantia, cognoscerem. Verbum ego nullum invenio non sanctum, non honorificum, non Luca, id est, Evangelista cœlesti dignum. Id sibi Lutherus proponit, ut eum scrupulum tollat ex hominum animis, quem crebra illa apud Lucam operum mentio injicere potuit: ne quis fortè existimet, Lucam tam multa de operibus prædicare, ut aliquid fidei detrahat, aut justitiam operibus ascribat. Hoc illud est, quod tu dicis, Lucam petulanti stylo perstringere: si quid aliud proferas graviùs, equidem non negabo fuisse Lutherum petulantem. Sed quæ hæc tua est, Campiane, petulantia, quam nulla nec Dei, nec hominum reverentia prohibere potuit, quin ea literis mandares atq; in vulgus mitteres, quæ ipse falsissima non posses ignorare? Bezam etiam eadem calumnia involvis, quem ais, *illud arcenum: Hic est calix novum Testam. in sanguine meo qd p vobis fundetur,*

*Serm. de
Pharisæis &
Publicano*

F 2

assum

ausum esse corruptū vitiatumq̄ traducere. Tuam verò hanc latinam, qua uteris, Translationem corruptam & vitiatam esse video. Nam & illa τὸ τοῦ ποτήριον, ἢ καὶ τὴν διαθήκην, sic reddis: *Hic est calix, Novum Testamentum*: quando sic potius erant collocanda: *Hic calix est novum Testamentum*: & ἐκχυνόμενον participium præsens per verbum futurum retulisti: *Qui fundetur*, pro: *Qui funditur*. Sed ausus non es à translatione vulgari transversum unguem discedere, ne in Tridentinam sanctionem incurreres. At hîc Theodorus Beza in immani crimine tenetur manifesto. Lucã enim scribit hoc loco σολοικίζων. Quid tum verò? Facinus indignū, & nullo modo ferendum. Itane verò? Quomodo ergò Hieronymum defendemus, qui Paulum scripsit *solæcismos in verbis fecisse, nec potuisse hyperbaton reddere, sententiãq̄ concludere*? Si Paulus potuit in verbis σολοικίζων, quidni Lucam etiam existimemus potuisse? Siq̄ Paulum Hieronymus ausus est sine scelere solæcismi interdum insimulare, cur minus Bezæ licuit in Luca solæcophanes animadvertere? Erras enim, Campiane, si quid hoc modo putes de scripturarum authoritate aut dignitate detractum. Id enim Hieronymus contra planè interpretatur. Iam ergò locum ipsum Evangelistæ inspiciamus, ut quid hoc rei sit judicemus. Verba sic habent: τὸ τοῦ ποτήριον, ἢ καὶ τὴν διαθήκην ἐν αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Si nihil in his verbis immutas, omnemq̄ solæcismum excludis, tum hæc postrema τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον ad illa prima referantur est necesse τὸ τοῦ ποτήριον. Hic ergò sensus erit, calicem hunc effusum esse pro nobis. At non calix ille, sed Christi sanguis pro nobis fuit effusus. Verùm, inquires, Calix pro vino sumitur. Ergò in his verbis figurã & tropum vel invitum agnoscas oportet: tamen soliti estis figuram omnem damnare & procul esse ab istis verbis removendam, maximis clamoribus vociferari. Tu verò hoc loco figurã admittis duplicem: primùm enim Calicem pro vino, deinceps vinum pro sanguine in-

In cap. 3.
Epist. ad
Ephes.

terpre-

terpretaris, quod sine figura facere profectò non potes. Quare desine posthac τὸ φηδὸν urgere: nam si ad verba ipsa adhærescas, aut poculum pro nobis effusum fatearis, aut solæcismum inducas est necesse. Si cum Basilio legimus, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυνόμενον, sensus est expeditus, ut illa verba, *qui pro nobis effusus est*, ad Christi sanguinem referantur. Hæc illa sunt, quæ Campianus à nostris hominibus contra scripturarum authoritatem ac majestatem admissa collegit, hæc nostram diffidentiam ac desperationem testari clamat, hæc vobis, doctissimi Academici, proponit. Nec ego certè iudicium vestrum refugio, quos ita esse eruditos, prudentes, in optimis libris studiisq̄ versatos intelligo, ut hujus ineptissimi Sophistæ calumniis ac mendaciis non metuam posse commoveri. Quid enim attulit, aut quid demum excogitavit, quod aut à doctrina recondita, aut lectione multiplice, aut ingenio acuto profectum videatur? Itaque hujus Philistæi minas contemnite, quam è scripturis sanctam religionem didicistis, constanter retinete, & pergite in eo curriculum, quod ingressi estis, virtutis & doctrinæ, ut frustra vobis Jesuitæ suam insurgent cantilenam.

Hactenus de sacris ipsis libris dixit, quæ potuit, Campianus: etiam voluit dicere, *qua nos vertendo pervertimus*, nisi Gregorio Martino, collegæ, ut ait, suo, aliisq̄ nonnullis hunc laborem relinqueret: qui id doctius & plenius præstarent. Itaque, si placet, Martinum illum exspectemus, quem ego quidem facillè existimo, nisi admodum sit indoctus, te esse doctiorem. Neque verò dubito, quin versiones nostras, sive Latinas sive vernaculas contra Martinum tuum, ceterosq̄ collegas defendere facillè possimus. Illos autem Doctorculos, quos postremò insectaris, non agnosco, nec illud crimen cujusmodi sit intelligo. Sed quando tuus Martinus, qui nunc præclarum aliquid meditatur, prodierit, nova forsitan atque egregia multa discemus. Atque hæc tibi prima

Basil. in
Eph.
ἀσκήτ.
ὄραμα.

ratio fati iusta visa est, qua tamen illam gloriosam disputationis denunciationem nostris Academicis probares. At multò consultiùs tibi ipsi fecisses, Campiane, si istas rationes nunquam peperisses, aut partas statim obruisses. Nam antè magnificam de te existimationem illa tua nobili procreatione concionaras: nunc quando istas ratiunculas legunt, causam fuisse nullam, quamobrem tantum tibi assumeres, intelligunt: & te meritò rident, contemnunt, explodunt. Quid ergò filio suo Archidamus inconsideratius cum Atheniensib⁹ pugnati suavit, id tibi cõsili dant Academici: *ἢ τῆ δουδμει πειδισ, ἢ τῆ περὶ πῦρ & ὕδωρ.* Nunquam enim quisquã plus in se recepit, & minùs præstitit, quàm tu, Campiane. Sed nunc quid deinceps afferas, videamus.

Edmundus Campianus.

Secunda
ratio.
Sacrarum
literarum
sententia.

ALTERUM est, quod me quidem ad congressum incitarit, & horum apud me copioles elevarit, Adversarii perpetuum in scripturis exponendis ingenium, plenum fraudis, inane prudentia. Statim hac Philosophi tangeretis, Itaque vos auditores expedit.

Suscitemur ab Adversariis, exempli gratiã, quidnam sequenti novam sectam intraverint, qua Christus (a) excluditur è Cæna mystica. Si nominant Evangelium, accurrimus. A nobis verba sunt.

Matt. 12.
Marc. 14.
Luc. 22.
Luth. in
Epist. ad
Argen.
Matth. 8.
Marc. 1.

Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus. *Qui sermo visus est ipsi Luthero tam potens, ut cum etiam discuperet fieri Zuinglianus, quòd ea re plurimum incommodare Pontifici potuisset: captus tamen & vinculis apertissimo contextu cederet, neq; minùs invitatus Christum verè præsentem in Sacramento sanctissimo fateretur, quàm olim Damones victi miraculis Christum Dei Filium vociferati sunt. Agedum, pagellã scriptã superiores sumus, de sententia scripti contenditur. Hanc per vestigemus ex verbis adjacentibus. Corpus meum, quod pro vobis datur. Sanguis meus, qui pro multis effunderetur. *Ah! durissima partes Calvinii sunt, nostra faciles & explicata**

explicata Quid amplius? Conferite Scripturas, inquirunt. Maxime, cor spirant Evangelia, Paulus ad stipulatur. Voces, clausula, tota connectio, panem, vinum, insigne miraculum, cælestic pabulum, carnem, corpus, sanguinem, reverenter ingeminant. Nihil anigmaticum, nihil Jesusum caligine loquendi. Tamen persstant Adversarii, neq; ullum finem faciunt altercandi. Quid agimus? Opinor audiat antiquitas, & quod nos alteris alteri suspecti non possumus, illud, omnium seculorum veneranda canicies, Christo propior, ab hac lite remotior, dec dat arbitris. (b) Non ferunt, prodise ajunt, Dei verbum purum putum inclamant, hominum commentarios adversantur. Insidiosè, ineptè. Dei verbum perurgemus: obscurant. Divos testamur interpretes: obsistunt: In summa, sic instituunt, nisi rerum iudicio steteris, nullum iudicium fore. Atque ita se gerunt in omni, quam exercemus, controversia. De infusa gratia, de inhærente iustitia, de Ecclesia conspicua, de necessitate Baptismatis, de Sacramento & Sacrificio, de Priorum meritis, de spe & timore, de peccatis imparibus, de auctoritate Petri, de clavibus, de votis, de consiliis Evangelicis, de cæteris, scripturas neq; puras & ponderosas Catholici passim in libris, in Colloquiis, in Templis, in Schola citavimus atque discussimus: eluserunt. Veterum scholia Græcorum & Latinorum admovimus, abnuerunt. Quid tum denique? D. Martinus Lutherus, aut verò Philippus, aut certe Zuinglius, aut sine dubio Calvinus & Beza fideliter enarrarunt. Ego ne quinquam vestrum existimem tam esse mucosis naribus, qui hoc artificium monitus non persentiscat? Quare fateor, me scholis Academicas capide requirere, ut inspectantibus vobis, calamistratos istos milites in solem & pulverem e suis umbraculis evocatos, non meis viribus, qui cum nostris, centesima parte, non sum conferendus: sed valentissima causa, & certissima veritate debilitem.

a) Falsum. Non enim Christum excludimus è Cæna.

b) Falsum. Antiquitatem enim in hac causa testem libentissimè recipimus.

Guiliel-

Ioh. 6.
Matt. 16.
Marc. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 10.
& 11.

Guilielmus VWhitakerus.

DE Scripturis accipimus: nunc sequitur, ut de interpretatione scripturarum audiamus. Nam nostrum in scripturis explicandis perpetuum (inquit Campianus) ingenium, ipsi acres stimulos admovit, ut hunc congressum expeteret. Et nos tuum, Campiane, congressum jam dudum expetivimus, quem tandem, ut tecum congrredi possemus, Dominus è tuis latebris in lucem extraxit. Sed quòdnam nostrum illud est, quod dicis, ingenium? *Plenum, inquis, fraudis, inane prudentia.* Sic tu de nostro ingenio, homo parùm callidus, & valdè prudens judicas. Magna quidem hæc causa est, quam nunc in manibus habes. Etenim ipsa vis & res & quodammodo anima sacrarum literarum in sententia consistit. Rectè Hieronymus: *Non in legendo, sed in intelligendo scriptura consistunt.* Et alibi: *Nò in verbis scripturarum est Evangelium, sed in sensu.* Illi ergò procul dubio causam optimam defendunt, & præstantissimi sunt religionis ac veritatis vindices, qui veram ac genuinam scripturæ sententiã inveniunt atq; retinent. Nã τὸ πρῶτον satis constat, ad ipsam διαβολὰν τῶν πρῶτον omnes controversiæ referuntur. Hic ergò hujus causæ stat^o est, utri nostrum germanã scripturarum sententiam attingant: vòsne, Jesuitæ ac Pseudocatholici, an nos, qui vestram sententiam improbamus. Qualis ergò vestra sit sententia, paucis in genere videamus: deinde ad tua respondebimus. Atque id satis constat, cum ipsam scripturam, tum scripturæ sententiam in Ecclesiæ autoritate a vobis esse constitutam. Ecclesiam verò dicitis, non universam Christianorum atque fidelium multitudinem, sed vim Ecclesiæ nomenque ad Episcopos revocatis. At Episcopi possunt de scripturarum sententia dissentire, ita incerti relinquemus, nec cui sit adhibenda fides, statuemus. Nimirum quæstiones omnes ac controversiæ in Concilio generali decidendæ sunt. Num

ergò

ergò hie conquiescemus? Nequaquam: De Conciliis enim Papa judicare debet. Ita fit, ut tandem tota sacrarum literarum sententia ad Papam transferatur, atque è Pontificis scrinio eruatur; Atque hanc sibi suo jure Pontifex interpretandi potestatem vindicat, ut ille quicquid senserit, pro sententia scripturæ habeatur. Hoc vestrum est perpetuum in exponendis scripturis ingenium, plenum amentia, erroris, falsitatis: inane consilii, scientiæ, prudentiæ. Quàm enim indignum est, sacrarum literarum sententiam ab unius hominis judicio ac voce pendere, præsertim talis, quales plerique pontifices Romani extiterunt, indocti, scelerati, hæretici: Hinc illæ præclaræ interpretationes manarunt: Accipite, comedite: hoc est, Sacerdotes missas privatas celebrate: Bibite ex hoc omnes, id est, soli Sacerdotes. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, ergò verbi ministro nefas est uxorem in matrimonium ducere. Nolite dare sanctum canibus, ergò populus à scripturæ lectione arcendus est. Quid alias commemorem vestras innumeras perversitatis incredibilis interpretationes? Hæccine verò est Scripturæ sententia, Campiane? Aut hanc sententiam Christianos omnes, tanquàm divinum oraculum amplecti oportet?

De vestra autem interpretandi constantia quid dicam: Scripturæ enim sententiam mutabilem, variam, instabilem, & naso, nescio cui, cerco, regulãq; Lesbiæ similem facitis, ut vestris temporibus semper conveniat. Ita Nicolaus Cusanus, Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, ad Bohemos scribit: *Intellige, Scripturas esse ad tempus adaptatas, & variè intellectas, ita ut uno tempore secundum currentem universalem ritum exponantur: mutato ritu, iterum sententia mutetur. Non mirum, si praxis Ecclesiæ uno tempore interpretetur scripturam uno modo, & alio tempore, alio modo.* Quæ hæc audacia est, æternum atque immutabile Dei verbum, cujus perpetuò una eademq; est sententia, sic inflectere, ut semper Ecclesiæ, hoc est, Romani

G

Ponti-

Dist. 36
Tenet.

Pigius.

Nicolaus
Cusanus
Epist. 2.
Epist. 7.

Tom. 1. q.
5. 10.

Pontificis, libidini inserviat? Tum ita multas cujusque loci sententias fingitis, allegoricas, tropologicas, anagogicas, ut verum ac nativum sensum fidei vestris commentationibus obruatis. Cum hunc scires esse vestrum in scripturis interpretandis morem, quo nihil perversius dici potest, ausus es nostrum reprehendere, Campiane? at nos non aliam sequimur rationem, quam eam ipsam, quam & sancti Patres præscripserunt, & res ipsa aptissimam esse evincit. Id enim facimus, quod Augustinus monuit, ex apertioribus locis obscuriores explicamus, scripturæ phrasin observamus, circumstantias expendimus, scripturas cum scripturis comparamus, à fidei analogia non decedimus. Qui sic instituunt rationem, unaq; preces adhibent, ut Dominus hunc librum consignatum aperiat, & verum scripturæ suæ sensum doceat, non illis erit opus Romam cursare, & sacrum illud Pontificis oraculum consulere, qui scripturarum sensum nec ipse tenet, nec alios docere potest.

Sed nunc ad Campianum redeamus. Quid is in nostro illo perpetuo ingenio desiderat? & nos quibus argumentis refellit? *Sciscitemur*, inquit, *ab Adversariis, exempli gratiâ, quidnam sequuti novam sectam intrinverint, qua Christus excluditur à cœna mystica.* Christum è cœna non excludimus, Campiane, nec de cœna aliter existimamus, quam nos & Christus docuit, & vetus Ecclesia præscribit. Christum integrum, Deum atque Hominem sumi à piis in cœna confirmamus, Christi corpus comedi, Christi sanguinem bibi, credimus & docemus. Qui ad cœnam accesserit, nec in cœna CHRISTUM perceperit, ei paratam esse mortem sempiternam non dubitamus. Hóccine est Christum è cœna excludere? At qui sic in cœnam Christum includit, quemadmodum vos facitis, is novum sibi Christum fingit atque introducit, cœlum cum terra miscet, vim naturæ infert, absurda innumera admittit. Quare nativum Christi atque

atque humanum corpus in cœlo collocamus, scripturam secuti magistram, non novam sectam ingressi. Sic enim Petrus: *Quem oportet cælo capi usq; ad tempora restitutionis omnium.* Añ. 3. 21. Hujus tamen corporis vim, communionem, beneficium è cœna non excludimus, & fidei præsentem esse totum in cœna Christum defendimus. Hæc summa est sententiæ nostræ, quam ego non minùs dubito veram esse scripturæ sententiam, quam Christum esse Christum, & scripturam esse, quæ est, scripturam. Hanc tu sententiam exempli causa, seligere è nostris omnibus voluisti, quam impugnares: quod quam peritè facias, nunc videamus. *Si nominant*, inquis, *Evangelium, accurrimus. A nobis verba sunt: Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.* Agnosco verba, sed verborum sententiam nunc quæro: utrum ea sic exponi debeant, quemadmodum vestra Ecclesia docet, panem in corpus, vinum in sanguinè Christi transsubstantiari, an potius tropicè ac mysticè, panem corporis, vinum sanguinis Christi esse sacramentum, signum, symbolum, quemadmodum nos interpretamur? Ultra nunc verior sententiâ sit, disceptemus. De Luthero quod narras, non expectas, dum tibi respondeam: & multo vobis hæc in re Lutherus, quam nobis fuit infensior Adversarius. Transsubstantiationem enim vestram tanquam execrandum, uti est, Satanæ commentum, semper damnavit. Lutherum fuisse hominem meminimus, qui ut vidit in plurimis verum, ita in aliquibus errare potuit: ejus quæ bona sunt amplectimur, erratis nulla lege astringimur.

Sed quomodo hujus scripti sententiam explorabimus? *per vestigemus*, inquis, *ex verbis adjacentibus.* Nihil rectius, nihil commodius, nihil dici potuit elegantius. Et vellè sic semper faceretis, quod te hoc loco facturum dicis, ut ex verbis adjacentibus scripturæ sententiam exquireretis. Illa autè adjacentia quæ sunt: *Corpus meum, quod pro vobis datur. Sanguis meus, qui pro multis effundetur.* Nimirum tu quidem parcè agis, & restrictè,

Campiane: repete, inquam, quæ præcedunt: *Edentibus illis, accepit Jesus panem, benedixit, fregit, deditq; discipulis, & ait: Accipite, comedite. Hoc est Corpus meum. Et accepit poculum, & gratias egit, & dedit eis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim Sanguis meus, &c.* Sic nunc tecum, Campiane, ex istis adjacentibus agam. Quid Christus accepit? Panem, inquires. Quid fregit? Panem. Quid discipulis suis tradidit? Panem. Quid illos accipere, quid comedere iussit? Panem. Quid suum corpus esse dixit? Numquid aliud, quàm hunc ipsum, quem in manus sumpserat, & egerat, dederat, panem? Ergò quòd ait Christus: Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus, perinde valet, ac si dixisset: Hic panis est corpus meum: Hoc poculū est sanguis meus. At panis & corpus Christi, poculū & sanguis Domini nōne sunt ex genere Disparatorum? Doce ergò, quomodo alterum horum de altero prædicari possit, nisi hanc tropicam esse prædicationem fateamur. Adhuc durissimæ partes sunt tuæ, Campiane, ut tuis verbis utar, nostræ faciles, & explicatæ. Christus enim panem, suum esse corpus aperte dixit, quòd sine figura verum esse non potest, ut panis cibarius propriè sit Christi corpus. Hæc autem figura illa est, quam toties in scripturis reperimus, præsertim ubi aliquod Sacramentum occurrit. Ita Gen. 17. v. 10. Dominus de Circumcisione affirmat: *Hoc est fœdus meum inter me, & vos.* Tamen Circumcisio non ipsum fœdus, sed fœderis symbolum fuit. Quid nunc differunt ista: Hoc est fœdus meum, & Hoc est corp⁹ meum? Illud Metonymicè intelligendum esse, non potes negare: nec ego hoc similiter esse interpretandum possum dubitare. Ita de Agno legimus: *Pascha est Jehova.* Quanquam agnus non ipse Transitus erat, sed illius beneficii memoriam reolebat. Ita Paulus: *Petra erat Christus.* Atque uti petra illa Christus fuit, ita panis hic mysticus, corpus est Christi. Adhuc tuæ partes nihilo sunt meliores. Quid ampliùs: *Conspirant,* inquis, *Euange-*

Exo. 12. 11

Co. 10. 41

Et, Paulus ad stipulatur. Sententiã Paulus tuam funditùs evertit. Quando enim de hoc Sacramento loquitur, in una verborum complexione, panis nomen quater posuit, etiam post consecrationem: ut satis constet, quamquam corpus Domini dicitur, propriam tamen panis naturam retinere. Tum adjungis: *Voces, clausula, tota connexio, panem, vinum, insigne miraculum, cœleste pabulum, carnem, corpus, sanguinem, reverenter ingeminant.* Næ tu pudicè admodum & reverenter ista disputas. Quanto panem & vinum sa piùs ingeminant, tanto plures tibi plagas infligunt. Nullum enim, nec panem, nec vinum, sed harum rerum inanes quædam & pensiles in Sacramento qualitates reliquas esse contendis. Insigne autem miraculū nō agnosco, & tibi cū Augustino respondeo: *Honorem, tanquam religiosa, habere possunt: stuporem tanquam mira non possunt.* Cœleste pabulum in Sacramento piis omnibus paratum ac propositum esse nulli negant: sed vos istas cœlestes sanctasq; epulas, quibus animæ nostræ ad vitam æternam pascuntur, profanas & communes facitis, quando Christum, ut cibos ceteros percipi sumiq; posse fingitis, non à piis tantum, sed ab ipsis etiam sceleratissimis hominibus, quod horrendum est, insulfum, insanum. De carne, corpore, sanguine fateor. Quia exim sunt harum rerum sacramenta, ipsis rerum nominibus appellantur. Nam signa, ut inquit Augustinus, res ipsæ dicuntur, quarum signa sunt. *Nihil,* inquis, *enigmaticum, nihil offusum caligine loquendi.* Equidem nullum est verbum in verbis ænigma, nulla caligo. Quicquid est enigmatis, id non in ipsis verbis, sed in vestra sententia inest, quam nec decem Apollines sic possunt evolvere atque expedire, ut sibi singula consent ac conveniant.

Quid ergò nunc superest, ut horum Verborum certam aliquando sententiam comperiamus? *Opinor,* inquis, *audiatur antiq̃uitas.* Sanè non repugno. Nullam enim in hoc

judicio antiquitatē refugio, nullum concilium, nullum Patrem, nullum omnino sinceræ vetustatis monumentum repudio. Nam illa, quam dicis, veneranda canicies recentem hunc tuum Transubstantiationis fœtum, qui nuper admodum è cunis erupit, non potuit aspicere. Hoc monstrum, si sancti illi Patres ac senes venerandi viverent in terris, non agnoscerent, non aspectum ferrent, in ultimas oras deportandum judicarent. Quod ergò ais: *Non ferunt, prodi se ajunt.* Ludis, nec quicquam dicis ad rem. Ferimus enim, nec ullam timemus prodicionem: & te ultrò ad hanc Caniciem, tanquam in Ariopagum, provocamus. Itaque, si placet, ab istis venerandis Patribus sciscitemur, quid illi de verbis istis, quæ tu exempli gratia in medium attulisti, judicent. Omnium sententias colligere non est necesse: unum aut alterum, exempli gratia, interrogemus. Tertullianus: *Professus, inquit, se concupisse edere Pascha, ut suum, acceptum panem & distributum discipulis, corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo, id est, figura corporis mei.* Tertulliani agnoscis & verba & sententiam. Augustinus: *Judam adhibuit ad convivium, in quo corporis & sanguinis sui figuram discipulis suis commendavit.* Et in alio loco: *Non enim Dominus dubitavit dicere: Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.* Atque ut intelligas, hoc fuisse perpetuum Augustini in his verbis exponendis ingenium, cumq; longè aliter, ac vos, de percipienda Christi carne statuisse, audi quid in libris de Doctrina Christiana scribat, ubi de phrasi scripturæ judicanda præcipit: *Si, inquit, flagitium aut facinus videtur jubere, aut utilitatem aut beneficentiam vetare, figurata est locutio. Nisi manducaveritis, inquit Christus, carnem filii Hominis, & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis: Facinus & flagitium videtur jubere. Figura est ergò, præcipiens passioni Domini esse communicandum.* An tu hanc caniciem deliram esse censes? Nunquid non enucleatam hoc patrum sententiam dixit? Jam ergò tuæ partes multo sunt quàm antè

Tertull.
lib. 2. con
tra Marc.

August. in
Psalm. 3.

Con. Adi.
mans. c. 12.

De Doctr.
Christiana
lib. 3. c. 16.

antè duriores. Sed isti forsitan nimium antiqui sunt: paulò recentiores audiamus. Theodoretus, homo Græcus & doctus ita scribit in Dialogis: *ὡς δὲ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῆς οἰκίας ἐκείνης οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ* hoc est: *Symbola mystica non amittunt propriam naturam.*

Hæc sententia tuam Transubstantiationem profus jugulavit. Si enim propria natura maneat, nihil profectò transubstantiari potest. Panis autem naturam propriam ac pristinam retinet, ergò Transubstantiatio nulla fuit. Theodoreto Macarium adjungam, cujus Homilias Morelius è regia Bibliotheca depromptas Græcè edidit: & Monachum, credo ipse fraterculus non respues. Is ita habet: *ὡς τῆ ἐκκλησίας προσφέρεται ἄρα καὶ οἶνος, ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ ἀμαματό. Offeritur, inquit, in Ecclesia panis ac vinum, exemplaria carnis ejus & sanguinis.* Itane, panis & vinum, inquis? At panis in carnem, vinum in sanguinem jam dudum transit. Siccine Monachum loqui oportuit? Etiam exemplaria vocas tam frigido vocabulo? Ignosce, Campiane: Monachus iste nunquam tuo more loqui consueverat: necdum tua Transubstantiatio pererebuerat. Quid nunc ais? Hæc tibi canicies placuit? Si non acquiescis, integrum erit tibi ad quemvis ex illo omni sanctissimorum Patrum venerando consensu provocare. Nullum, nullum, inquam, eximo. Neque enim dubito, quin his judicibus tuæ partes semper futuræ deteriores. Desine ergò nos injusta posthæc calumnia vexare, & nuda Patrum nomina jaectare. Patres enim cum in hac causa, tum in plerisq; aliis planè sunt nostri. Quanquã de Patribus, quorum tu sæpè multos meministi, legisti, credo perpaucos, sic tibi respondeo: Nos Patrum non servos esse, sed filios. Quando ex lege atque autoritate divina nobis aliquid præscribunt, tanquã parentibus obtemperamus: Si quid contra celestis doctrinæ vocem præcipiunt, non illis, sed Deo auscultandum esse didicimus. Vos, tanquam mancipia & abjectissimi servi

Macar.
homil.

servi, dicta Patrum universa sine iudicio & ratione arripitis, crucem opinor, aut verbera metuentes, si quid exciderit:

In summa, inquis, sic institunt, nisi reorum iudicio steteris, nullum iudicium fore. Hoc verò vobis multò rectius convenit. Nullum enim iudicium, nisi Pontificis, Ecclesiæq; Romanæ recipitis. At illam Ecclesiam, illumq; Pontificem reum jam dudum maximorum criminum facimus, & lis nobis cum illo diuturna fuit. Æquumne jam postulas, ut illius & rei & adversarii iudicio stemus, si tam inepti litigatores esse vellemus. Quantò rectius Augustinus: *Scripturarum auctoritatibus, non quorumcumq; propriis, sed utriusq; communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet*. Harum vos iudicio, non nostro stare volumus. Jam quæ deinceps commemoras prætermitto, ista enim nobis alio in loco repones. Quòd ais, vos scripturas neg, paucas & ponderosas citavisse, illas nos scripturas appendimus suis ponderibus, atque ad id, quod instituitis probandum leves nimium comperimus: & vos quidem numerare potius, quam appendere scripturas soletis. At elusimus: nequaquam, sed à vestris calumniis vindicavimus. *Veterum etiam*, inquis, *scholia Græcorum & Latinorum admovimus*. Fateor, sed ista tela nos è manibus vestris extorsimus, atque his nunc castra vestra oppugnamus. Quid tum, ais, denique? *D. Martinus Lutherus, aut verò Philippus, aut certè Zuinglius, aut sine dubio Calvinus & Beza fideliter enarrant*. Dic, fratercule, quid sit, quò minus horum, quos nominas, singuli tam potuerint scripturas fideliter enarrare, quàm ii, qui sæculis aliquot antecesserunt? Quid illis defuit, quod illi habuerunt: quæ ars, quæ lingua, quod subsidium? Horum certè nullus est, qui non Jesuitarum universam nationem doctrinâ, atque omni laudis genere longè superarit.

Sed quid ego hæc clarissima virtutis ac religionis lumina, cum vestra illa doctorum hominum fæce comparo?

Hæc

Contra
Max. lib. 3
cap. 14.

Hæc jam altera ratio fuit, cur scholas Academ. cupide requireres. Si tam cupide requirebas, Campiane, sicut videri vis, miror te tam diu in via substitisse. Non tibi Scholæ, sed tu Scholis nostris defuisti. Si posthac veneris, in nostris Scholis, qui tecum in omni literarum genere contendant, multos reperies. At hæc tibi locus de sacrarum literarum sententia conclusus est.

Edmundus Campianus.

AUDITO Ecclesia nomine, hostis expalluit. Sed tamen excogitavit quoddam quod à vobis animadver. i volo, ut falsi ruinam & inopiam cognoscatur. Senserat in Scripturis tum Prophetis, tum Apostolicis, ubique honorificam Ecclesia fieri mentionem: (a) vocari civitatem sanctam, fructiferam viciniam, montem excelsum, directam viam, columbam unicam, regnum cæli, sponsam & corpus Christi, firmiter mentum veri, multitudinem illam, cui Spiritus promissus instillet et 35. omnia salutaria: illam, in quam universam, nulla sint unquam fauces Diaboli morsum letiferum impactura: illam, cui quicumque, repugnet, quantumvis ore Christum prædicet, non magis Christo, quam publicanus aut Ethnicus, potitur. Non est ausus contravenire sonitu, videri noluit Ecclesia, quam toties Scriptura commemorant, refragari, nonwen callide retinuit, rem ipsam funditus, definiendo (b) sustulit. His enim proprietatibus delineavit Ecclesia, qua penitus ipsam occultant, & dimotam à sensibus, tanquam ideam Platoniam, secretis obrutibus hominum per paucorum subiciant, eorum tantummodo qui singulariter affati, corpus hoc aereum intelligentia comprehendere, & iu-juce sodalitatibus participes subtili quodam oculo lustrarent. Ubi candor? Ubi simplicitas? Quæ scriptura, qua sensa, qui patres hoc penicillo depingunt Ecclesiam? (c) Sunt Christi ad Asiaticas Ecclesias, sunt Petri, Pauli, Johannis, aliorum, ad diversas Epistole: frequentes in Actu Apostolico inchoantur & propagantur Ecclesia. Quid ista? Num soli Deo & sanctis hominibus, an Christianis etiam cuiuscumque generis manifestat? Sed etiam profecto durum telum necessitas est. Ignoscite.

Tertia
ratio.
Natura
Ecclesie.
Apo. 2.
Psal. 7.
Isa. 2.
Cant. 6.
Matt. 13.
Eph 5.
1 Cor. 12.
1. Tim. 3.
Ioan. 14.
Matt. 16.
& 18.
Calv. inst
lib. 4 c. 1.
num. 1.
& 3.
Apo. 1. 2 3
11. & 10.
& 109.

Nam

Lutherus.
Zuinglius
Calvinus.

Henric. P.
in Chrono-
graph.

Nam qui seculus omnino quindecim, non oppidum, non villam, non domum reperire possunt imbutam doctrinâ suâ, donec infelix Monachus incesto connubio votam Deo virginem funestasset, aut Helvetus gladiator in patriam conjurasset, aut Stigmaticus perfuga Genavam occupasset: li coguntur Ecclesiam, si quam volent, in latebris venditare, & eos parentes asserere, quos nec ipsi noverint, neq; mortalium quisquam aspexerit. Nisi forte gaudent majoribus illis, quos hereticos fuisse liquet, ut Arrio, Joviniano, Vigilantio, Helvidio, Iconomachis, Berengario, Waldensibus, Lolhardo, VViclefo, Hussio, à quibus pestifera quadam fragmenta dogmatum emendicarint. Nolite mirari, si fumulos istos non pertimui, quos, modo ad meridianam lucem venero, minimè fuerit laboriosum dispellere. Hæc est enim nostra sermocinatio. Dic mihi, subscribis Ecclesia, q̄ seculis antea viguit? Omnino. Obeamus ergo terras & tempora: Cuius Catui fidelium, Quorum? Nomina nesciuntur, sed constat plurimos extitisse? Constat. Quibus constat? Deo. Quis dicit? Nos, qui divinitus edocti sumus. Fabula. Qui credam? Si arderes fide, tam scires hoc, quàm te vivere.

Spectatum admitti risum teneatis.

Juberi Christianos omnes adungere se Ecclesia, carere ne spiritali gladio trucidenter, in domo Dei pacem colere, huic animas credere columini veritatis, isthic querelas omnes depocere, hinc ejectos habere pro Ethnicis, nescire tamen tot centenis, tot homines, ubi nam illa sit, qui ve huc pertineant? Unum illud crepare in tenebris, ubi, ubi sit Ecclesia, tantummodo sanctos & in atherca destinatos ea contineri? Ex quo fit, ut si quis imperium sui præsulis detrectare velit, scelere sobvatur, dummodo sibi persuadeat presbyterum in crimen incidisse, & ab Ecclesia protinus excidisse. Cum scirem Adversarios talia comminisci, quod nullius aetatis Ecclesia consueverat, & orbatos tota ve, velle tamen inter angustias vocabulum possidere, solabar me vestra acamine, atq; adeo mihi pollicebar fore, ut quamprimum hujusmodi technas ex ipsorum confessione cerneretis, statim homines ingenui & cordati stultas argutias in vestram intextas perniciem discerneretis.

a) Scriptura facit honorificam mentionem Ecclesia: Ergo Romana Ecclesia est illa Christi vera Ecclesia, de qua toties Scriptura meminit.

b) Falsum. Nostri enim Definitio veram Ecclesiam constituit.

c) Eccle-

e) Ecclesia particulares sunt visibiles: Ergo Catholica Ecclesia est visibilis.

d) Falsum. Nostri doctrina ab ipso Christo p̄ fideles singularū atq; ad nos p̄manavit.

Guilielmus VVhitakerus.

Quid nunc deinde affers, Campiane? Naturam Ecclesiæ proponis, in quo præter legitimam illam leviter & pueriliter declamandi consuetudinem tuam nihil adducis, aut nostris Academicis, aut existimatione tua dignum. De Ecclesia multæ sunt quæstiones, maximaq; controversiæ, & nunc penè omnes de religione disceptationes ad hunc locum referuntur. Catholici enim vestri turbulentis aliarum Disputationum procellis jactati, in isto Ecclesiæ portu libenter conquiescunt. Hic habitant, hic salutis & victoriæ spes omnes deponunt, hic se abdunt, quoties è pugna victi excedunt. Itaque hoc per fugium omnes quanta possunt arte communiunt, & præsidii undique conquistis firmant. Quo magis mihi mirum videtur, te, à quo omnia summa expectantur, hoc loco tam exilem & inanem extitisse. Nihil enim doces, nihil concludis, nihil pro tua Ecclesia adversus nostram profers, quod in se vim ullam habeat, aut argumentum. Sed opinor hanc fuisse tuam levis armaturæ primam excursionem; deinceps forsan cominus ages. Tamen persequar ego te tuis vestigiis, ut si consistentem alicubi reperero, comprehendam.

Audito, inquis, Ecclesia nomine, hostis expalluit. Imò erubuit, Campiane, quando sensit tam castæ sanctæq; matronæ tam improbè à vobis ac perulenter illudi. Ecclesia vos semper à se repellit, & sibi vobiscum nihil fore commercii proficitur: illam tamen ut proci nimium audaces ac importuni ambire nō desistitis. Cur expallesceret, causa nulla fuit, nisi quia illi à vobis tam tetricis latronibus malè metuit. Sed, ais, excogitavit quiddam, q̄ à vobis animadverti volo. Magnum aliquid, opinor, narrabi ac inauditum: & gestio hoc tuum quiddam scire, quid sit, quod vercor ne plane nihil sit, ut magno conatu marem tandem reperisse videaris. H 2 Nam

Nam quæ hîc Ecclesiæ *ἐκκόμια* commemoras, ea & agnoscamus, & multo etiam plura prædicamus: sed illa vestræ Ecclesiæ parùm profectò conveniunt apteq; congruunt. Est enim meretrix Babylonica, palmes à vera vite relectus, spelunca latronum, via ampla, ad interitû perducens, regnum inferorum, corpus Antichristi, errorum colluvio, Mater magna scortationum, Ecclesia impiorum, è qua excedere Christianum quemque oportet, quam Christus miserè perdet aliquando, eiq; scelerum omnium meritas pœnas imponet. Frustrà ergò Ecclesiæ laudes enumeras, nisi illas tuæ Ecclesiæ proprias esse demonstras, quod tu quidem, quousque Roma steterit, nunquam efficies. *Videri noluit, inquis, Ecclesia refragari, nomen callidè retinuit, rem ipsam funditùs definiendo sustulit.* Ecclesiam, Campiane, tanquam matrem colimus ac veneramur, cujus & nomen retinemus, & rem ipsam definiendo illustramus. Vos Ecclesiam jam olim amisistis, Ecclesiæ nomen, inanemq; titulum venditatis. Non placet tibi nostra Ecclesiæ Definitio? Quid ita? His enim Ecclesiam proprietatibus delineamus, quæ penitus ipsam occulant. Ecclesiæ proprietates illas acribimus, quæ veram Ecclesiæ naturam continent, quæ si adsint: Ecclesiam constituunt, & tollunt si auferantur. Sed quanam illæ sunt proprietates, quibus tu Ecclesiam occuli dicis? Id nos veræ Ecclesiæ proprium esse judicamus, ut verbum Christi audiat ac conservet, ut iis Sacramentis integrè pureq; utatur, quæ Christus Ecclesiæ suæ, tanquam & sui in Ecclesiam amoris, & Ecclesiæ vicissim erga ipsum observantiæ monumenta abiens reliquit. Istas nos Ecclesiæ verissimas atque *veritatis* proprietates esse defendimus, atque hanc tu Definitionem in nativis ipsius rei, quam definimus, insitisq; principiis constitutam nunquam evertes. Quid hîc est, quod Ecclesiam occulat? Num verbum Dei? Num Sacramenta Ecclesiam occulant? imò ista sunt, quæ Ecclesiam in clarissima & quat me-

rici. na

ridiana luce constituunt, hæc vitam, hæc vires, hæc valetudinem ac calorem Ecclesiæ præbent: hæc tolle, nihil nisi Ecclesiæ cadaver relinques. Quid tu hîc nobis de corpore actio somnias? Quasi nos Ecclesiam in terra posse negemus inveniri. Semper & fuisse in terris, & futuram deinceps Ecclesiam non dubitamus: quamquam ejus aspectum aliquando illustrem, ut conspici ab omnibus possit, aliquando tanta caligine, ut vix agnoscas, obscuratam esse fateamur. At tibi nulla Ecclesia placet, nisi quæ perpetuò floret, atque in omnium hominum oculis versatur, quæ longam, & ab ipsis initiis deductam Episcoporum successionem retinet, quæ Romano Pontifici paret. Nimium tu nunc serò venisti, Campiane, ut hæc nobis, delirantium papistarum infomnia narrares: plus millies audivimus, diluimus, discussimus. An tu enim te nobis posse putes persuadere, eum esse Ecclesiæ statum, ut nequeat obscurari, ut nihil per dia, nihil hostes, nihil Antichristus valeat? Delere hi quidem Ecclesiam nunq̄ possunt, in angustias compingere, ac compellere in latebras possunt. Ecclesiam August. lunæ similem esse dixit, quæ nunc tota lucet solis incensa radiis, nunc luminis magna parte privatur, nunc lumen omnino nullum ostendit. Ita Ecclesia interdum lumine clarissimo illustratur, interdum obscurior apparet, interdum vix apparet quidem, & omnino in magna luminis accretione ac diminutione versatur.

Vis id tibi exemplis faciam manifestum? Davide rege & Salomone, floruit apud Israelitas illustris Ecclesia: At Acabæ dominante, usque adeo fuit Ecclesiæ Israeliticæ aspectus obscuritate infuscatus, ut diviniissimus Propheta Elias præter se neminem esse relictum quereretur. Si Ecclesiæ illius tanta vastitas esse potuit, ut ex omni illo piorum hominum numero nullus omnino reliquus esse videretur, (et si quidem reliquæ erant re per multi) mirum esse non po-

est in

H 3 test in

August.
Epist. 48.

test in regno Antichristi, qui omnes Acabos & Jezabelas firmitate superat, ita fuisse direptam Ecclesiam, ut mirā esset fidelium solitudo. Neque tamen in ista religionis & Ecclesiae vastatione efficere potuit Antichristus, quin multae *ἁγίων & μυσταίων* Sanctorum remanserint, qui genua Bestiae nunquam flexerint, nec signum ejus inuri sibi permiserint. Descendamus ad illud tempus, in quo Christus in terris egit, & Hierosolymitanæ Ecclesiae statum consideremus. Nulla enim Ecclesia Romanæ familiarior esse potest, quam illa, cujusmodi tum fuit, quando Christus salutis nostræ negotium procuravit. Erant Scripturæ, erat populus Legis studiosus, erat Templum, erant Levitæ, erant Sacerdotes, erat Pontifex Maximus. Quid hic videri potuit ad integram Ecclesiam defuisse? Christus tandem prodit in medium, & salutis nuncium affert: Hunc Christum, Dei Filium, Patris Legatum, cœlestis doctrinæ magistrum, salutis auctorem, hæc ipsa Ecclesia odit, insectatur, maledicit, postremo occidit. Illa ergo Ecclesia fuitne, Campiane, vera Ecclesia, an non fuit? Si fuit, Christum ergo vera Ecclesia odit, & morte dignum judicavit. Si non fuit, tum ubi tandem & quæ fuit? Nam Christus initio numerum habuit perexiguum, ut si cum Christo fuisse Ecclesiam responderis, in illud ipsum incidere, quod in nobis reprehendis. Jam si Hierosolymitanæ Ecclesiae contingere potuit, ut quamquam Ecclesiae nomen suo jure & longissima successione possideret, tamen revera nihil aliud esset, quam antrum & spelunca latronum, non video quid sibi Romana Ecclesia vindicare possit, quo minus, etsi Ecclesiae larvæ & nomen & vestes retinet, corp⁹ tamen ipsum jamdudum amiserit. Quid si enim Lutherum Romana Ecclesia damnavit? Ideo hæreticus erit Lutherus, illa Catholica Ecclesia? At Christum Hierosolymitana trucidavit, quem cum suis fuisse Ecclesiam vellent negare, si possent, ut selex ex istis salubris, in
 H
 quas

quas inciderunt, expedirent. Verum forsitan in Christi nova Ecclesia nihil tale posse evenire inquit. At Paulus, antequam Christus ad judicium venerit *ἀποστολῶν* futuram prædixit, quam patres antiquissimi de religione atque Ecclesia intelligunt, & Christus de suorum paucitate vaticinatur clarissimè: *Quum venerit Filius Hominis, num reperturus est fidem in terra?* Si fides vix ulla in terris remanebit, & Ecclesia sine fide dici Eccl. non potest, nisi *ἐκκλησία*, sequitur, quando Christus venerit, perexiguum fore numerum eorum, ad quos veræ Ecclesiae nomen pertineat. Habes nunc Scripturas, quæ hoc penicillo Ecclesiam depinxerunt, nisi tu te existimas Ecclesiam melius posse depingere, quam ipse Spiritus Sanctus potuit, qui longè aliis coloribus atque alio penicillo veram Eccl. depinxit, quam tuam video esse depictam: in qua præter pictos parietes nihil superest. *Verum sunt inquis, Christi ad Asiaticas Ecclesias, sunt Petri, Pauli, Johannis, aliorum ad diversas Ecclesias Epistola: frequentes in Actis Apost. inchoantur & propagantur Ecclesia.* Quid tum, Campiane? Quid ex istis efficere cogitas? fuisse has non soli Deo, sed Christianis etiam manifestas? Quis id unquam negavit? Asiaticæ illæ Ecclesiae, ad quas Christus, Corinthia, Philippensis Thessalonicensis, Colossensis, ad quas Paulus Epistolas dedit, particulares erant Ecclesiae & aspectabiles. An nos unquam id sumus visi dubitare, possitne aliqua Ecclesia esse manifesta? At eas omnes singulares Ecclesias, quæ purum Dei verbum profitentur, eosq; ritus exercent, quos Christus præscripsit, aspectabiles vocam⁹ & manifestas. Ita sunt, Dei beneficio, multæ hodie manifestæ Ecclesiae in Anglia, Scotia, Germania, Gallia, cæterisq; gentibus Christianis, quas vobis Jesuitis dolet esse tam manifestas. Sed cujusmodi hoc est: Illæ Ecclesiae, ad quas Christus & Apostoli scripserunt, erant manifestæ: ergo Eccl. catholica semper erit manifesta. Hæcine Romæ in illa præclara Jesuitarum schola Dialecticā didici-

didicisti? Hæc de, Campiane, nostris Academicis probaturum putavisti: Sed ubi nunc illæ sunt Ecclesiæ, quæ tunc ita fuerunt manifestæ: Ostende mihi Ephesinum, Smyrnesem, Pergamenam, Corinthiam, cæteras. Nunc istæ nusquam apparent, & Ecclesiæ esse desierunt. Quod istis Ecclesiis vidimus evenisse, doce non posse in Romanam Ecclesiam cadere: Atque ut esset Roma *ῥώμη*, Ecclesia tamen salva remaneret, quam nulli urbium aut imperiorum interitus obruere possunt. Et florent nunc amplissimæ Ecclesiæ, quæ vestram pseudocatholicam Ecclesiam multitudine penè exæquant, veritate certè superant.

Verum, ais, seculis quindecim non oppidum, non villam, non domum reperire possumus imbutam doctrinâ nostrâ. Id verò falsissimum est, Campiane. Temporibus enim Apostolicis omnes Ecclesiæ, omnes urbes, omnia oppida, familiæ omnes eandem fidem ac religionem coluerunt, quam nunc nos profitemur. Deinceps paulatim doctrinæ puritas corrumpi cœpit, & varia superstitio latius manavit, cui tamen patres sanctissimi, quantum poterant, restiterunt, quousq; illud mysterium iniquitatis, quod ætate etiam Apostolica radices egerat per omnes Ecclesiæ partes permearat, & totam tandem Ecclesiam occuparat. Efficere tamen sceleratus Antichristus nunquam potuit, quin sanctorum multitudo magna remaneret, quiq; erant ad vitam sempiternam conscripti, ab impuris ac nefariis Antichristi sacris abhorrent. Etenim in ipsa Romana Ecclesia, etiam pessimis temporibus, tamen multi semper reperti sunt, qui Dominum Deum Patrum suorum colerent, nec se infanda idololatriâ contaminarent. Testis est omnium temporum historia, quam ego nunc persequi potui, si necesse esset, & domo, villas, oppida, urbes, regiones nonnullas commemorare, in quibus Ecclesiam Christus frequentem & copiosam habuit. Græci profectò nunquam adhuc induci potuerunt, ut

2 Thes. 2.
ver. 7.
2. 10. 2. 10.

runt, ut se ad vestram Ecclesiam adjungerent: & à vobis non minus aversi sunt, quàm nos sumus. Et tamen sic ista fingis, quasi Pontifex Romanus totam terrarum orbem imperio suo nō ita pridem complexus fuerit, *donec infelix Monachus, ut inquis, incesto connubio votam Deo virginem funestasset, aut Helvetus gladiator in patriam conjurasset, aut stigmaticus per fugam Genevam occupasset.* Perge, inquam, Campiane, optimo cuiq; maledicere, atque omnia convicia facere: effunde universum acerbitalis tuæ virus, quandoquidem in illos te fore emissarium recepisti. Lutheri nomen in libro justorum conscriptum est, ejusq; erit memoria apud pios omnes perpetuò sacrosancta. Tua verò maledicta nullum habent aculeum, nullum vulnus faciunt. *Τὸ Ἰουδῆς ὄνειδος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται.* Monachū appellas, cum ipse sis fraterculus, & monachi fraterculis nunq̄ habiti sunt inhonestiores. Sed votā Deo virginem incesto connubio funestavit. Virginem Lutherus voto inconsiderato & superstitioso prius alligatam, post in religione melius institutam, sancto matrimonio sibi copulavit. Hic tu quantū voles & quā tragicè vociferare, Zuinglium etiam gladiatorem appellas, cum ipse sis lanista. Sed quid ille fecit unquam gladiatorium? nempe mori cum suis civibus non recusavit. Si rogatus à Senatu Zuinglius in bellum contra hostes & patriæ & religionis, est profectus, ibiq; circumventus à nefariis latronibus periit, quid ille fecit, quod non & fortem virum, & bonum civem, & fidelem gregis sui pastorem decuit? Nam quod ais, illum in patriam conjurasse, id etiam est impotentis linguæ mendacium, miror tamen ut crimen illi esse à te objectum. Nunc enim velle in patriam & Principem conjurare, magnæ apud vos laudi ducitur. Calvinum, quem tu perfugam & stigmaticum vocas, tota Christi Ecclesia virum optimum & servum Domini constantissimum novit: qui tantum ab omni dedecore ac turpitudine abfuit, quantum tu à modestia atque honestate.

I

Si stigma-

Steid. l. 8.
Oecolam.
ep. lib. 4.

RESPONSIO AD

50
Gal. 6.17. Si stigmaticus fuit: fuit etiā Paulus, fuerunt alii: at non fuit: Quod perfugam dicis, ubi ipse jam aliquot annis vixeris, & qualis fueris recordare. Calvinus quam semel administrandam Ecclesiam suscepit, eam nunquam deseruit, in ea cum omnium summo amore vixit, in ea diem obiit. Sed quid ego tibi quicquam pro istis præstantissimis atque excellentissimis viris respondeam, quos tu nunquam *non dispartis* *et* *quodlibet*, iustā aliquā infamiā asperges.

Verum nunc tuam audiamus fermocinationem, quam appellas. Quæris autem: *Num Ecclesia subscribamus, qua seculis antea vixit?* Subscribimus. Cui, inquis? Respondeo: Ecclesie Apostolicis & Propheticis fundamentis exstructæ, Hierosolymitanæ, Antiochenæ, Ephesinæ, illisq; omnibus nobilissimis Ecclesiis, de quibus in Apostolorum Epistolis legimus: etiam Romanæ antiquæ, cui hæc tua nihil habet simile: deinde iis etiam Ecclesiis suffragamur, quarum in historiis mentionem legimus, quæ satæ ab Apostolis doctrinæ semen integrum & incorruptum tenuerunt. Hæ quamdiu in præceptis Apostolicis perstiterunt, veræ Ecclesie fuerunt, & illis nos Ecclesiis subscribimus, semperq; subscribeamus. Hic nunc existimo fermocinationis tuæ seriem intercisam esse: non enim tuum tibi responsum redditum est. Itaque quæ deinceps pertexis, minimè cohærent. Sed tibi nihil placet, nisi tuæ subscribatur Ecclesie Romanæ, cui nos, quia scripta Apostolica corrupit, subscribere meritò recusamus. Quare alios subscriptores, Campiane, nulli nos nisi Apostolicæ subscribemus. *Unam illud, inquis, crepant in tenebris, ubi, ubi sit Ecclesia, tantummodo sanctos & in athera destinatos ea contineri.* Non sic de Ecclesia loquimur, ut tu scribis: Ecclesiam enim edocti sumus ex sacris literis distinguere, ut alia sit aspectabilis, alia hominum aspectum fugiat. In externa atque aspectabili Ecclesia, ad quam ii omnes pertinent, qui verbum audire, & Sacramenta percipere volunt, mul-

tos fa-

RATIONEM III.

51

tos fatemur esse simulatos Christianos, qui fidei personam quam veram fidem habere malunt. Ecclesiam autem invisibilem piorum esse dicimus, qui Euangelium vera fide comprehendunt. Hi etsi cerni possunt, quandiu cum hominibus vivunt, quandoquidem homines sunt ut cæteri, tamen quia nec fides, nec Dei electio est oculis manifesta, quæ illos Ecclesie cives facit, hanc Sanctorum atque fidelium Ecclesiam sensum oculorum omnem effugere affirmamus. Hujus Ecclesie Christus caput est, ad hanc nullis nisi electis aditus patet. Nos ergò nullam Ecclesiam agnoscimus, nisi quæ ex Sanctis solis constet (ita enim nulla fuisset aspectabilis Ecclesia) sed quicumque in terris hominum cætus doctrinam Propheticam atque Apostolicam profiteretur, eam Christi esse veram Ecclesiam prædicamus, quantumvis improbi in ea multi reperiantur. Neque hæc nos nunc fingimus primum & comminiscimur, ut tu ais, sed parati sumus ea & scripturarum tabulis, & antiquitatis autoritate comprobare. Solare ergò te nostrorum Academicorum acumine, Campiane, quantum voles, & multa tibi de nobis pollicere. aut aliud acumen afferas oportet, aut tuo acumine nullum nostrum falli posse confido. Si in frequente nostrorum Academicorum corona hæc tua tam inepta & puerilia effutires, non argutias tantum, opinor, tuas, sed te quoq; suis ingeniis tam turpiter illudentem discinderent.

Edmundus Campianus.

GRAVIS, Ecclesia nascente, quaestio de legitimis ceremoniis, qua *Quarta*
Credentium animos disturbarvit, coactò Apostolorum & Seniorum *Ratio.*
Concilio, soluta est. Credidere parentibus filii, pastoribus oves, in hac *Concilia.*
verba mandantibus. Placuit Spiritui Sancto & nobis. *Sequuta*
sunt ad extirpandam hæresin, qua varia quibusq; seculis pullularit, *Act. 15.*
acumen veterum Concilia quatuor, tanta similitudinis, ut iis ante *Greg. lib. 1*
annos mille (2) singularis honos, tanquam divinis vocibus haberetur. *Epist. 24.*

I 2

Non

Non abibo longius. Etiam domi nostra, comitiis regni, eadem concilia, pristinum jus, in violatamq; dignitatem obtinent. Hac citabo, teq; ipsam, Anglia, dulcissima patria, contestabor. Si, quemadmodum praefers, quatuor ista concilia reverebere, summum honorē prima sedis Episcopo, id est, Petro deferres. Incruentum corporis & sanguinis Christi sacrificium in altari recognosces: Beatos Martyres, divosq; omnes caelites, ut pro te Christo supplicent, obsecrabis: Mulierosos apostatas ab infando concubitu & incestu publico coercebis: multa facies qua demoliris, multa qua facis, infesta voles. Porro, (b) Synodus aliorum temporum, nominatim verò Tridentinam, ejusdem auctoritatis ac fidei cum primis illis fuisse, quando usus venerit, demonstraturum me spondeo atq; recipio. (c) Auctus igitur conciliorum omnium valido & explorato praesidio, cur non ingrediar in hanc palastram animo tranquillulo & praesenti, observaturus Adversarium quo se proripiat? Nam & evidentissima producā, qua distorquere non poterit, & probatissima, qua respucere non audebit. Fortasse verbosius obloquendo diem extrahere conabitur: sed ab intentis hominibus, si vos ego bene novi, nec aures nec oculos compilabit. Quod si quis erit omnino tam demens, qui se unum opponat senioribus orbis terra, & iis quidem omni exceptione majoribus, sanctioribus, doctioribus, vetustioribus, libenter aspiciam illud os, quod ubi vobis ostendero, reliqua cogitationibus vestris relinquam. Interim hoc monebo: Qui pleno concilio (d) ritē atq; ordine consummato momentum & pondus abrogat, videri mihi nullo consilio, nullo cerebro, neq; solum in Theologicis tardum, sed etiam in Politicis inconsultum. Si unquam Dei Spiritus illuxit Ecclesiae, cerē illud est tempus immittendi Numinis, quum omnium Ecclesiarum, qua sunt in terris patentissima, religio, maturitas, scientia, sapientia, dignitas, unam in urbem confuxerint, adhibitisq; modis omnibus, divinis & humanis, quibus indagari veritas possit, promissum implerent Spiritum, quo salutariter & prudenter sanciant. Profiliat nunc aliquis factionis haereticae magistellus, attollat supercilia, suspendat nasum, frontem perfricat, judicesq; suos scurriliter ipse judicet, quos ille ludos, quos jocos dabit? Repertus est Lutherus, q; diceret, anteferre se Concilio, duorum suffragia bonorum & eruditorum hominum (putatote suum

An. i. Eli-
Zab.Constan.
cap. 5.
Eph. Con-
in epist. ad
Nestorū.
Nic. cā. 14.
Chal. act.
11.Nic. con-
apud Soc.
lib. 1. c. 3.
vid. Chal.
can. 4.
15. 23.N. arch. 28
1cb. 14.Lib. de
capt. Bab.

suam & Philippi si quando in Christi nomine consensissent. O circulos. Repertus est Kemnitius, qui Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importuna calculos exegerit. Quid lucratus? Infamiam. Dum iste, ni caverit, sepelietur cum Arrio, Tridentina synodus quo magis inveterasceret, eo magis indies eoq; parentius effloresceret. (c) Bone Deus, quae gentium varietas, qui delectus Episcoporum totius orbis, qui Regum & rumpub. splendor, quae medulla Theologorum, (f) quae sanctitas, quae lacryma, quae sejunia, qui flores Academici, quae lingua, quanta subtilitas: quantus labor, quam infinita lectio, quanta virtutum & studiorum divitia, angustum illud sacrarium impleverunt? Audivi ego Pontifices exultantes, & in his Antonium Archiepiscopum Pragensem, a quo sum creatus presbyter, amplissimos & prudentissimos viros, quod in ea Schola haesissent aliquot annis: ut nullum Ferdinandi Caesaris, cui multum debuerant, regalius & uberius in se beneficiis colerent, quam hoc fuit, quod in Tridentino gymnasio legati ex Pannonia consedisent. Intellexit hoc Caesar, qui reversis ita gratulatus est: Aluimus vos in Schola optima. Huc invitati fide publica cur non properarunt Adversarii, ut eos palam refellerent, in quos ranunculi coaxant e cavernulis? Husio & Hieronymo fregere fidem, inquirunt. Qui? Constantiensis Concilii proceres. Falsum est. Nullam enim dedere. Sed nec in Husium tamen animadversum fuisse, nisi homo perfidiosus & pestilens, retractus ex fuga, quam ei Sigismundus Imperator periculo capitis interdixerat, (g) violatis etiam conditionibus, quas scripto pepigerat cum Casare, vim omnem illius diplomatis enervasset. Fefellit Husium praecipitata malitia. Jussus enim, cum barbaras in sua Boemia tragedias excitasset, semetipsum sislere Constantia, despectu praerogativa in Concilio, securitatem petiit a Casare, (h) Caesar obsignavit, Christianus orbis resignavit, major Casare, redire ad mentem haeresiarcha noluit, periit. Hieron. verò Pragensis furium venit Constantiam, ptectus a nemine, deprehensus comparuit, peroravit, habitus est perbenigne, liber abiit quo voluit, sanatus est, haeresin ejuravit, relapsus est, exustus est. Quid toties unum exemplum de sexcentis exagitant? Repetant annales suos. Martinus ipse Lutherus, odium Dei & hominum, Augusta positus coram cardinale Cajetano, nonne quod

Martini
Kemnitii
Examen
Con. Tri-
dentini.

Ioan. Hus

Hier. Prag

Anno
1518.

1 3 potuit

potuit, eructavit & Maximiliani literis communitus, excessit? Idem
 An. 1521. accitus VVormatiam, cum & Casarem, & plerisque Imperii Principes
 haberet infensos, nonne Casaris verbo tutus fuit? Postremò Lutherana-
 norum & Zuinglianorum capita, presente Carolo Quinto, heretico-
 rum hoste, victore, domino, nonne datis iudiciis, confessiones suas to-
 tias innovatas exhibuere Comitibus Augustanis & sospites abiere: Haud
 Augustana Conf. vide acta
 Con. Trid. secus, litera Tridentina locupletissimas Adversario cautiones provide-
 rant: uti noluit. Nimirum se jaclat in angulis, in quibus ubi tria verba
 Græca sonuerit, sapere videatur: abhorret à luce, quæ literatorum in
 numero poneret, & ad honesta subsellia devocaret, Catholicis Anglis
 (i) tale chirographum impunitatis impetrent, si diligunt salutem ani-
 marum. Nos Hussium non causabimur, in curiam, verbo Principis in-
 vixi convolabimus.

Sed ut unde sum egressus eò regrediar: Concilia generalia mea
 sunt: Primum, ultimum, media. His pugnabo. Hastam expectet Ad-
 versarius amentatam, quam evellere nunquam poterit. Prosteratur
 in eo Satanas, Christus vivat.

- a) Gregorius has quatuor Concilia quatuor Evangelis equavit.
- b) Omnes Synodus Campianus Evangelio aequales facit.
- c) Falsum. Antiqua Concilia fidem Romanam non confirmant.
- d) Concilium Tridentinum, nec plenum fuit, nec ritè consummatum, id quod
 & Casar & Rex Gallorum judicarunt.
 Sleidanus anno 1551. lib. 23. Conventus quorundam.
- e) Tridentini Concilii egregia laudes.
- f) Duo Episcopi deprehensi sunt in adulterio, & occisi. Illi grecus.
- g) Falsum. Nullas enim condiciones violavit.
- h) N O T A.
- i) Non eadem ratio.

Guilielmus VVhitakerus.

Proximus est de Conciliis locus, à superiore non admo-
 dum disjunctus. Concilium enim quid aliud est, quàm
 flos, & tanquam Epitomæ Ecclesiæ: iraque de Conciliis
 quicquid dici potest, id pertinet ad Ecclesiæ naturam. Sed
 quando nonnunquam ista explicationis causâ distinguun-
 tur, se-

tur, separatim à te proponi facilè patior. Est autem Conci-
 liorum nomen amplum, fides singularis, authoritas gravis-
 sima: & tu te nusquam jactas insolentiùs, quàm in hoc loco.
 Nunc enim, quando Concilia nominas, satis te refutasse
 Adversarios existimas, & certam tibi victoriam polliceris.
 Neque ego Conciliorum dignitatem verbis conabor exte-
 nuare, & Nazianzenum miror de Conciliis tam iniquè ju-
 dicasse, & acerbè scripsisse. Secum enim deliberasse ac pla-
 nè constituisse, ait, ut omnem Episcoporum congressio-
 nem fugeret, quandoquidem nullius unquam Synodi felici-
 tatem exitum vidisset. Id etsi de multis verum fuit, quæ pro-
 pter quorundam ambitionem ac πολυπεγμοσύνην non vete-
 res controversias sustulerunt, sed novarum potiùs conten-
 tionum semina sparserunt: tamen nonnulla Concilia ipse
 exitus longè optatissimus comprobavit. Quare quod pro-
 vocas ad Concilia, in multis quidem & maximis iudiciis se-
 quimur: in omnibus enim nec ipsi necessarium esse judica-
 tis. Sed tuas nunc nunc de Conciliis rationes accipia-
 mus.

Gravis questio, inquis, de legitimis ceremoniis, coacto Apo-
 stolorum & Seniorum Concilio soluta est. Credidè parentibus filii,
 pastoribus oves, in hac verba mandantibus: Placuit Spiritui Sancto,
 & nobis. Excellens verò certè, & omni exceptione majus
 Concilium dicis: in quo nihil temerè, perversè, factiosè, ut
 fieri nonnunquam solet, sed omnia divinitus atq; ex ipsius
 Spiritus Sancti auctoritate gesta sunt. Huic nos Concilio
 nisi crederemus, nec filii, nec oves esse possemus. Gravem
 de ceremoniis quæstionem sustulit, & illud acerbissimum
 Mosaicarum ceremoniarum jugum à Christianorum cer-
 vicibus repulit: quo magis dolendum est, aliud deinceps ju-
 gum, illo Mosaico gravi, contra hujus concilii mandatū Ec-
 clesiæ à vobis esse impositū. Id n. planè constat, ceremonias
 in ecclesiâ Christianâ invecas atq; hominū conscientias in-
 jectas

Nazian.
 Epist. 42.
 ad Procop.
 unde mihi
 συνδοτι
 αἰδο
 γησον.

August. ad
Lanuat.

jectas esse duplo plures, quàm olim Moses, jussu divino veteri populo præcipit. Id Augustinus olim conquestus est, ceremoniarum multitudinem factum esse, ut Christianorum conditio multo quàm Judæorum deterior videretur. Quod ille quidem multo magis dixisset, si illam ceremoniarum accessionem vidisset, quæ postea facta est. Quod si autem Apostoli ac seniores ex Spiritus Sancti sensu atque judicio illas ceremonias, quas ipse Dominus sanxerat aliquando, removendas esse statuerunt, quæ vestra fuit audacia, contra hujus & Spiritus & Concilii Decretum, vestras multiplices Traditiones, furilesq; Ceremonias Christianis obtrudere? An suas Dominus sustulit, ut vestras stabiliret? An pauciores abrogavit, ut multo plures introduceret? An leviores detraxit, ut imponeret graviores? Itaque hujus Concilii: quod omnium & primum fuit & longè præstantissimum, divina sanctio à vobis est nefariè violata. Et fieri posse credamus, ut qui in hos parentes & pastores tam impii extitistis, erga alios observantiores sitis? Nullum est omnino Concilium, quod non sit jamdudum à vobis palàm protritum, ut vestrum unusquisque excommunicationibus mille irretitus teneatur. Et tamen audes, Campiane, facere Conciliorum mentionem, quæ si valerent aliquid, vos certè nihilo magis in Ecclesia, quàm Publicani atque Ethnici tolerari deberetis.

Sequuta, inquis, sunt ad exstirpandam hæresin œcumenica veterum Concilia quatuor, tanta firmitudinis, ut ante annos mille singularis honos, tanquam divinis vocibus haberetur. Et nos illorum quatuor Conciliorum saluberrimam fuisse authoritatem planissimè confitemur. Lege quid doctissimus Lutherus de quatuor illis Conciliis scripserit, & nostram agnosce de his quæ dicis, œcumenicis quatuor Conciliis sententiam. Gregorio tamen cur assentiamur, causa nulla est, qui se sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere ac venerari profite-

Lutherus
de Concil.

Gregorius
lib. 1.
Ep. 24.

profiteretur. Nam hoc Concilia est non venerari, sed Evangelia violare. Quanquam id Gregorius, ut ego existimo, sensit, quæ sunt in his quatuor Conciliis contra Arrium, Eunomium, Macedonium, Nestorium, Eutychetem, Dioscorum ex Dei verbo decreta atque conclusa, ea se firmissimè amplecti, ut non magis ipsa Evangelia, quàm hæc Decreta, quæ sunt Scriptis Evangelicis comprobata, quibusq; infanda hæresis damnata est, rescindi patiatur. Neque enim possum existimare, id Gregorium de totis hisce Conciliis affirmare voluisse, ut Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense Concilium sacrosanctis Evangeliiis penitus fide ac dignitate exæquaret. Et nos, qui Patres illi adversus eos, quos dixi, hæreticos de Filii & Patris *ὁμοουσία*, de Spiritus Sancti divinitate, de Christi unica persona, duabus Naturis, statuerunt, ea tam esse vera, quàm ipsa Evangelia minimè dubitamus: non quòd ita Conciliis istis visum est, sed quia hanc ipsam fidem Evangelia tradiderunt. *Etiam domi, inquis, nostra, comitiis regni, eadem concilia pristinum jus obtinent.* His quidem in rebus, aliisq; etiam omnibus, quas Scripturis convenienter proponunt, jus pristinum dignitatèq; retinent. Tamen ne putes tantum istis Conciliis fuisse unquam à nobis tributum, ut quicquid ab illis sancitum fuerit, necessariò suscipiendum judicarem. Accipe nunc quid nostra Ecclesia de œcumenicis Conciliis senserit atq; statuerit: *Concilia errare possunt, & interdum errarunt, etiam in his, quæ ad normam pietatis pertinent: idèòq; quæ ab illis constituntur, ut ad salutem necessaria, neq; robur habent, neq; auctoritatem, nisi ostendi possunt è sacris literis esse desumpta.* Nunc hæc citato, & tuâ, ut ais, dulcissimam patriam contestator. Et hæc ipsa patria longè charissima, in qua natus, educatus, ornatus es, Campiane, te vicissim contestatur, te rogat, te per omnia, quæ sunt dulcissima, obsecrat, ut desinas sibi in causa pessima amplius molestus esse, ut nolis suos filios impia & peregrina religio-

K

religione corrumpere, ut suam dignitatem, quam externi hostis, chariorem habere, ut eò nunc tandem unde es digressus, redire velis. Si illam, quam Romæ imbibisti opinionem præjudicatâ, quamq; huc tecum in Angliam attulisti, vel ad brevissimum tempus deponeres, hanc tuæ patriæ vocem minimè contemneres.

Sed quænam hæc tua futura est contestatio? Si, inquis, quatuor ista concilia reverebere, summum honore primæ sedis Episcopo, id est, Petro deferres. Petro nos summum honorem merito deferimus, nec tecum de Petro contendimus. Sed quæ Petri propria fuerunt, ea nihil ad Pontificem tuum pertinere posse affirmamus, qui nec Petro, nec Paulo similis unquam fuit. Et quæ hæc est insania, de Petri summis virtutibus tantoperè gloriari, propria merita nulla posse prædicare? Antu tanum quemquã existimaturum credis, Petri fidem, pietatem, omnem virtutem, ad tuum Pontificem per alios tam innumeros, quorum multi non tam homines fuerunt, quàm hominum monstra, esse derivatam? Delirum hoc quidem est, & quovis helleboro dignum: τῦτων, ut inquit ille, ἡλικία ἡ ἰσότης. An ego tuum Gregorium decimum tertium, qui nunc Romæ dominatur, Petrum esse dicam? Num docet? Num pascit? Ne potest quidem: Num Apostoli, num Episcopi officium facit: Nihil minùs. Quid ergo agit? In Vaticano sedet, bella concitat, seditiones movet, subditos in Principem armat, orbem terrarum miscet. Hæccine Petrus fecit? Num hoc est esse Petrum? Num ista potes negare quin sint vera? Huic ego honorem, ut Petro, deferam? Sed expendamus quæ dicis. *Summum honorem, ais, primæ sedis Episcopo, id est, Petro, deferres.* Quo Concilio id doces esse necessarium? Affers Concilium Nicenum, can. 6. in quo nulla fit, nec de primæ sedis Episcopo, nec de Petro mentio: nec quidem omnino quicquam contra tuum Pontificem magis valere potuit, quàm illud Nicenæ synodi decretum. Omnes

enim

enim Metropolitanos & Patriarchas Romano Episcopo exæquat, nec ei quicquam ampliùs, quàm Antiocheno, Alexandrino, & cæteris aliarum provinciarum Metropolitani tribuit. Ipsa, si placet, Concilii verba audies: Τα ἀρχαία ^{can. 6.} ἐδικρατέτω, τὰ ἐν αἰγύπτῳ καὶ λιβύῃ καὶ πενταπόλει ὅτι τὸν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πάντων τῶν ἐχόν τὴν ἐξουσίαν. ἐπειδὴ καὶ τῶ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τὸ σύνδικε δέει. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὑπαρχίαις τὰ πρεσβεία σώζονται ταῖς ἐκκλησίαις. Hoc est: *Antiqua consuetudo valeat, quæ in Ægypto, Libya & Pentapoli fuit, ut Alexandrinus Episcopus super hæc omnia summam dignitatem habeat: quoniam & Romano pontifici hæc ipsa consuetudo est. Similiter & apud Antiochiam, & in cæteris provinciis primatus & auctoritas Ecclesiis conservetur.*

Vides nunc opinor, Campiane, nihil esse datum Romano Pontifici singulare, ejusq; provinciam ac jurisdictionem certis finibus & cancellis esse circumscriptam. Atque hunc canonem Ruffinus, si nobis non credis, isto modo interpretatur. *Spud Alexandriam, & in urbe Roma vetusta consuetudo servetur, ut & ille Ægypti, & hic suburbicarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Suas ergò Pontifex Romanus Ecclesias vicinas & suburbanas curet, quibus illum Synodus Nicæna contentum esse iussit: de nostris minùs deinceps sollicitus sit, quæ nihil ad ipsius curam pertinent. Nisi admodum incautus fuisses, hujus Concilii mentionem profectò nullam fecisses. Sed Chalcedonense etiam Concilium adjungis, Actor. 4. & 16. ut primæ sedis Episcopo, id est, Petro summum honorem deferendum esse confirmes. Hanc sedem, Campiane, in summo olim honore fuisse concedo, hujusq; sedis Episcopo primas delatas esse intelligo, cujus rei causam potes ex hoc ipso Concilio cognoscere. Neque enim id factum est Christi aliquo mandato, ut Romana Ecclesia cæteras toto terrarum orbe Ecclesias dignitate atque auctoritate superaret, sed urbis illi Imperiū patres in causa fuisse testantur, ut illi sedi privilegia majora deferrentur. Actor. 16.

K 2

Verba

Verba ipsa potes in hac eadem Actione, quam citas, reperire. Si verò Romana Ecclesia debuit autoritate divina cunctis ubique terrarum Ecclesiis præesse, quid Patribus Chalcedonensibus venit in mentem, ut prærogativas nonnullas illi Ecclesiæ concessas esse dicerent, non aliam ob causam, nisi quòd Roma Imperii caput esset, ejusq; civitatis, quæ mundi domina fuit, Episcopum majore aliquo honore dignum, quàm cæteros, judicarent? Ille autem honor non alius fuit, quàm ut Episcopus Romanus primum in Conciliis locum obtineret, primus sententiam diceret, cæteros ordine & loco anteiret. Atq; hunc nos honorem Romano Pontifici non nunc admodum invidemus: eo, si placeret, utatur: modò ne, quia inter alios primus sedet, imperiũ in fratres & tyrannidem exerceat, quod ille jam multis seculis fecit, & facere se jure posse sibi persuasit. Et quando nobis Concilium Chalcedonense objicere voluisti, ut summum honorẽ tuo primæ sedis Episcopo vindicares, ne ab eam longiùs, id mihi velim respondeas, quam obrem hi Patres Chalcedonenses sedem Constantinopolitanam Romanæ æqualem fecerint? Sic enim statuunt & rem definiunt: Quandoquidem olim Romanæ Ecclesiæ propter illius urbis Imperium privilegia magna sunt tributa, æquum videri ut Nova Roma, quæ jam Imperio fuit & Senatu ornata, iisdem, quibus vetus Roma, privilegiis frueretur. Quamquam autem Romanus Pontifex maxima contentione pugnaret, ne secum Constantinopolitanus Episcopus exæquaretur, tamen efficere totis viribus non potuit, quin Concilii sententia valeret, quæ Constantinopolitanum Episcopum Romano parem fecit. Itaque malè mihi visus es tui Pontificis honori ac dignitati consuluisse, quando hujus Concilii Decretum meministi. Constantinopolitanum verò Concilium, quod etiam introducis, pro Romana sede nihil aliud decrevit, quàm ut Episcopus Constantinopolit-

ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ῥώμης, id est, *honoris prærogativam*, proximè post Romanum obtineret. Id verò fatemur, sic fuisse distributas olim provincias, ut Romana primas, secundas Constantinopolitana, & suas deinceps reliquæ certo ordine obtinerent. Sed quid hoc ad illam causam valet, quam nunc in manibus habemus? Non hic ille honos est, quem sibi pontifex Romanus vindicat: non hæc illa est potentia & majestatis amplitudo, quam sibi toties tribuit. Conciliũ autem Ephesinum sine causa à te citatum est. Nihil enim Romano Pontifici defert, quod non aliis etiam Episcopis conveniret. Nam si id arripis, quod Cælestinus Episcopus Romanus, præsidens sanctissimus & pater reverendissimus appellatur, si quod Nestorio, nisi hæresin abjuraret, excommunicacionem denunciat, sunt hæc Romano Episcopo cum aliis communia. Non enim ille solus reverendissimus est salutatus, nec ille solus potuit de hæreticis judiciũ pronuciare. Sin te illa magis delectant: *Hæc est fides Catholica & Orthodoxa Ecclesiæ, cui cuncti consentiunt orthodoxi Pontifices*, malè hæc verba interpretaris. Omnes enim orthodoxi Pontifices dicuntur, his verbis: Non Ecclesiæ, sed fidei consentire. Illa fides, quam iis literis patres sunt complexi, omnes ubique orthodoxi Pontifices approbarunt, & nos etiam defendimus.

Sed quid nunc in tua contestatione sequitur? *Incruentum, inquit, corporis & sanguinis Christi sacrificium in altari recognosces.* Citas autem Concilii Niceni Canonem 14. in quo nec incruenti, nec sacrificii, nec altaris ulla mentio reperitur. Prohibentur autem Diaconi, ne id sibi arrogent ut præsentibus Episcopis aut Presbyteris, Cœnæ Dominicæ Sacramentum procurare velint: neque enim Diaconis licere corpus Domini Presbyteris tradere. Panem dici corpus Domini tritum est, quia corporis Domini Sacramentum est. Nec tamen nego, cœnam Dominicam à multis antiquis patribus incruentum Sacrificium appellari, quia & mortis Christi

Christi mysteria sine cruore & sanguine percipimus, & Deo laudes atque gratiarum actiones, tanquam in sacrificium offerimus. Itaq; Cyrillus *ἀναμάρτους δυνάεις καὶ δεξιολογίας, incruentia sacrificia & laudationes*, in Cœna statuit: & Eusebius, nos Domino altare exstruere scribit, *ἀναμίμων καὶ λογικῶν δυνάων κατὰ τὰ κατὰ μυστήρια, incruentorum & rationabilium Sacrificiorum, secundum nova mysteria*. Si jam cujuscumque sit hoc incruentum sacrificium quæras, ipse tibi suis verbis respondeat Eusebius: *μνήμην ἡμῶν παρέδδωκεν ἀπὸ δυνάος προσέειπεν: Memoriam nobis tradidit, quam loco sacrificii offerremus*. Deinde Chalcedonensis Concilii Actionem undecimam proponis, quæ nihil habet, quod quicquam ad istas causas spectet: neque locus ille Socratis, quem designas, lib. 1. cap. 8. Rectius multò simpliciusq; fecisses, si ipsa verba recitasses, non incertas ac confusas in margine notas posuisses. Sed veritus es, nisi fraudem aliquam adhiberes, ne nimium facile deprehendi posses.

Quid in tua contestatione reliquum sit, audiamus. *Beatos Martyres, divosq; omnes, ut pro te Christo supplicent, obsecrabis: Mulierosos apostatas ab infando concubitu coerceris*. Num Martyres, diviq; cœlites Christo pro nobis supplicent, nescimus: quid nos agamus, id eos ignorare certum est. Quare ad Christum potius accedimus, eumq; unum obsecramus, qui & novit, quibus rebus indigemus, & vult, & potest, quæ petimus, largiri. Tu, si placet, rivulos quære, nos ex ipso fonte hauriemus: inveteratam verò Divos in precibus appellandi consuetudinem minimè curamus. Et si hic antiquus mos est, ab humana tamen superstitione, non ab authoritate divina manavit. Quod autem subjungis de mulierosis Apostatis ab infando concubitu coercendis, & Canones aliquot Concilii Chalcedonensis profers, in eo quidem antiquum obtines. Unicus verò Canon contra Diaconissas perlatus est, quæ postquam ministerium susceperint, deinceps nupserint. Sed quàm hæc iniqua lex fuerit, facile constat.

Primum

Cyrillus ad Regin. Eusebius de Demo. lib. 1.

Con. Chal. Can. 4. 15. 23.

Primum enim quas Paulus sexaginaras ad minimum esse voluit, iste Canon quadragenarias recipit: & tamen nuptias non permittit. Sed vovisse, inquires, cælibes se futuras. Primum doce vovere tale aliquid debuisse, tum si senserint votum se nullo modo posse persolvere, & nupserint, aliter ac oportuit fecisse. In rebus sua natura mediis velle vovere, quod nequeas præstare, est Deo illudere, & impiæ temeritatis crimen incurrere: persistere autem impio voto, est duplex scelus admittere. Itaque quod jus præscribit: *præstat in malis promissis fidem non servare*: atque ita omninò faciendum est, quemadmodum suæ sorori Bernardus suavit: *In malis promissis rescinde fidem: in turpi voto muta decretum: quod incautè vovisti ne facias: impra est promissio, qua scelere adimpletur*. Quid autem scelere plenius, Deoq; odiosius esse potest, quàm intus libidinum incendiis inflammari, & tamen legitimam san- & amq; medicinam recusare? At illud semper inculcas, voti legibus obligantur. Ergò tibi Cyprianus respondeat: *Si se ex fide Christo dicaverint, pudicè & castè sine ulla fabula perseverent: sin autè perseverare nolint, vel nō possint, melius est ut nubant*. Id ne consilii, Campiane, virginibus dedisset Cyprianus, si hunc infandum esse concubitum, aut incestum publicum, ut tu nimium scribis intemperanter, judicasset? Quanto verò vobis honestius esset Monachis atque Fraterculis, concubitus illos vestros & nimium publicos, & supra modum nefandos mittere, castumque matrimonium colere? fieri enim potuit, quemadmodum Pius ille Papa solitus est dicere, ut multi vestrum in matrimonio servarentur, qui nunc in sicco cælibatu damnantur. Sed qui sordidus est, pergat porrò in suis sordibus consenescere; qui sanctus est, turpitudinem fugiat, sanctitatem vitio & sceleri anteponat.

Hæc illa sunt, quæ tu nobis in illa tua gravissima contestatione effudisti, & Conciliorum interposita authoritate persu-

1. Tim. 7.

Bernardus ad Soror. de modo bene viv. Serm. 62.

Cyp. lib. 6. cap. 17.

Pius 2.

persuadere voluisti. Sed debes existimare, Campiane, ementita Conciliorum nomina minùs apud nos, quàm certissimum Dei verbum, valere oportere. Nam quod deinde ais, *Synodos aliorum temporum, & nominatim Tridentinam, ejusdem auctoritatis ac fidei cum primis illis fuisse*, equidem non credo, quantumvis id te, quando usus venerit, demonstraturum spondes atque recipis. Multa tu quidem spondes, sed præstas nihil. Verùm hïc ego pium Lectorem obsecro, omnesq; Christianos obtestor, ut, quid hoc loco Campianus dicat, attendant. Synodus omnes, & nominatim Tridentinam, quatuor œcumenicis Conciliis pares esse affirmat: quatuor autem Concilia Gregorius, quem citavit Campianus, cum quatuor Euangeliis exæquat: hinc nunc efficitur, omnia aliorum temporum Concilia ejusdem esse auctoritatis & fidei cum quatuor Euangeliis. Non urgebo, nec te nunc exagitabo, quemadmodum tu Lutherum soles. Verberandum te tacitis hominum judiciis relinquo. Deinceps, hoc Conciliorum valido præsidio munitus ingredaris in palestram, & Adversarium, quò se proripiat, observas. Tantus n. es bellator, tam peritus gladiator, & tam vehemens in præliando, ut veniente te fugiant illicò omnes, & nunc quemadmodum te sis in hoc prælio gesturus, & quas facturus strages, exponis. At mi Campiane, vide ne id in te usurpari meritò possit, quod dici solet, *θεοῦ πρὸς ἑγρή, ἐκ-πολλῶν γὰρ.*

De dignitate Conciliorum multa prædicas, quam nos etiam summam libenter agnoscimus. Sed tamen non hominum multitudine, non apparatu, non pompa Spiritus Sancti alligatur. In Conciliis multa sunt nonnunquam partium studia, & major pars vincit aliquando meliorem. *Repertus*, inquis, *est Lutherus, qui diceret anteferre se Conciliis, duorum suffragia bonorum & eruditorum hominum.* Et quid ni anteferrer? aut quis illo dicto offendi meritò potest? Enimvero Gerson ille, concilii Constantiensis moderator,

unius

unius hominis sententiam toti Concilio antepone non dubitavit. *In sacris*, inquit, *litteris erudito atq; auctoritatem Catholicam proferenti, plus est credendum, quàm generali Concilio.* Quod etiam Panormitanus confirmavit, quando ad hunc modum scribit: *Plus credendum est vel simplici Laico scripturam proferenti, quàm toti simul Concilio.* *Repertus est*, inquis, *Kemnitius, qui Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importuna calculos exegerit.* Concilium illud Kemnitius non ad suos calculos, sed ad verbi divini normam exegit. *At quid lucratus?* inquis, *Infamiam*, respondes. Si apud vos malè audit Kemnitius, non admodum miror. Id enim est suâ doctrinâ, virtute, industria cõsequutus, ut invidia odioq; vestro dignus videretur. Sin vera laus rectè factis debetur, nactus ille est amplissimum præmium, nominis sui gloriam sempiternam. *Imò*, inquis, *ni caverit, sepelietur cum Arrio.* Te verò, Campiane, de tuo potiùs, quàm Kemnitii sepulcro sollicitum esse oportuit: & vide, ne sit paratum tibi pro tuis maleficiis apud inferos sepulcrum.

Hic nunc incipis Tridentinum Concilium vehementiùs commendare: quasi nos illud præclarum atque egregium Concilium cujusmodi extiterit, nesciamus. Illius ego te tam esse studiosum facilè patior, me quidem non habebis rivalem. De eo dixerunt alii, quæ vera sunt: quomodo & institutum, & habitum, & dimissum fuerit. Itaque non conabor, quæ tu dicis, oratione elevare: ea fide atque existimatione, quam potuit acquirere, per me fruatur. Quanquam id omnes intelligunt, non tam orbis Christiani concilium, quàm paucorum hominù in unum locum concurrentium *conventiculum* extitisse. Aderant aliquot jejuni fraterculi, qui maximam oneris partem disputando, scribendo, perorando sustinerent. Nam Episcopi ac summi Cardinales res alias, quarum magis causa convenerant, meditabantur. Sed sit, inquam, quod fuit: non enim tuis laudationibus offendor. Et

Tit. de
elect. can.
Significa-
sti.

Sleidanus.
Illyricus.
Kemnitius.
Calvinus.

Convens
quorun-
dam.

dor. Et exultaverint Pontifices, quòd in ea Schola hæse-
rint, è qua adhuc non admodum multi, quos sciam, vel do-
cti Theologi, vel boni pastores prodierunt. Anthonium
etiam Pragensem sibi ipsi magnopere gratulante in introdu-
cis, aliquam enim illi gratiam referre voluisti, qui te Presby-
terum creavit. Benè habet: Presbyter creatus est Campia-
nus ab Antonio Archiepiscopo Pragensi. Vereor ne ni-
miùm longè abieris, ut mercem tam vilè m emerēs. Sed
nunc potes missas celebrare, postquam es abrasus, & inun-
ctus, & Presbyter creatus.

Quæris autem, atque in eo admodum exultas,
huc invitati fide publica, cur non properarint Adversarii?
De eo tibi responsum est abunde in Apologia Ecclesiæ no-
stræ. Quid enim ibi faceremus, aut quorsum iter tam lon-
ginquum ingrederemur? An ut lusi domum rediremus, aut
exusti in Concilio temeritatem nostram lucremus? Nam
disputandi apud eos quis locus fuit, quorum singuli fidem
Pontifici Romano dederunt, & jurisjurandi se religione ob-
strinxerunt, ut nihil unquam contra ipsius dignitatem ac
voluntatem facerent aut dicerent? Quid ergò ab illis spe-
rari potuit, quod quenquam ad disputandum eliceret? Et
metum attulit, Joannis Husii Bohemi, & Hieronymi Pra-
gensis calamitas, quos patres Constantienses in ipso Con-
cilio concremarunt. Et tamen Husius fide publica fretus
ad Concilium accesserat. *At ei, inquis, Constantienses proceres
nullam fidem dedere: quare nullam fregere.* Husio fide publi-
cam Sigismundus Imperator dedit, cui, ut confidebat, æ-
quum fuit. Ad Concilium venit, mox captus conjicitur in
carcerem, causam coram Concilio dicit, damnatur, fre-
mente licèt Sigismundo, exuritur. Nec fugit ille, ut tu men-
tiris, nec fugere potuit: homo sanctissimus atque irreccen-
tissimus, tanquam ovis à lupis furiosus devoratur. Quid illi
Cæsaris auctoritas, quid mandatum, quid publica fides
profuit?

profuit? *Cæsar, inquis, obsignavit, Christianus or bis, major Cæsare,
resignavit.* Quis ergò tutus esse potest, si nihil in Concilio
Cæsaris literæ valebunt? Neq; nos tam Joannis Husii con-
tra fidem publicam miserandus interitus à vestris Conciliis
deterret, quàm illud decretum, ab eo ipso Concilio editum,
Hæreticis non esse servandam fidem. Ego vobis credam,
quos scio, nullam servare fidem: Si faciam dignus sim, qui si-
militer peream. Hieronymus autem Pragensis ad Conci-
lium sua sponte venit, fidem palàm est professus, incendio
est consumptus. Hic casus horum duorum, quibus orbis
Christianus eo tempore nec sanctiores nec doctiores ha-
buit, perpetuum erit, & vestræ perfidiæ horrendæq; crude-
litas, monumentum: & piis ad cavendum in posterum il-
lustre documentum. Lutherum verò, quem tu odium Dei
& hominum vocas, execrande fratercule, ipsa Dei manus
virtusq; defendit, ut ei nunquam nocere possitis. Nō enim
voluntas vobis, sed occasio ad perdendum Lutherum de-
fuit. Sed *tutus, inquis, fuit Cæsaris verbo.* Neque enim ausus est
Pontifex Luthero necem machinari, postquam ei Cæsar sa-
lutem promississet. An tu enim id laturum fuisse Carolum
Quintum existimas? Non fuit è re Pontificis aliquid tenta-
re, unde Cæsar fidem fefellisse videretur. Id non tam facilè
Carolus tulisset, quàm olim tulit Sigismundus.

*Nimirum, ais, se jactant in angulis, in quibus ubi tria verba
Græca sonnerint, sapere videantur.* Tibi fortan sapere videan-
tur, qui vix (credo) potes tria sonare Græca verba. *Abhorrent
à luce, quæ literatorem in numero ponerent, & ad honesta subsellia de-
vocarent.* Hoc cene est, quod quæris, Campiane, nomen, fa-
mam, honesta subsellia, digito monstrari, & dicier, Hic est:
αὐτὸν δεῖσθαι καὶ ὑπεύθυνον ἔμμενον ἄλλων, id dolet, in numero non
esse, in subselliis non sedere? Verùm maxime virtute, quem in-
gressus es cursum ad laudem, persequere, spes est ad hone-
sta aliquando, quib⁹ tu dignus es, subsellia posse ascendere.

Quod autem petis, Catholicis Anglis tale Chirographum impunitatis impetrari, si diligunt salutem animarum, iniquum certè postulas. Quid enim simile est doctos homines undique ad publicum Conciliū convenire, & per fugis in patriam reditum patere? *In Curiam, inquis, verbo Principis innixi, convolabimus.* Et tuo quidem: fidem enim si dat, certam vobis securitatem potestis polliceri. Ac faciliè credo verum esse, quod dicis, quando aliqui jam dudum in curiam, nullo Principis verbo innixi convolastis. Vos verò, Campiane, ad Indos potiùs convolate, ut novam illam pontificis vestri provinciam perlustretis: nostra princeps sapientissima tales hospites non desiderat, & vos à se quàm potest longissimè repellit.

Sed jam unde es egressus, eò regrederis, atq; hunc de Conciliis locum splendidè concludis: *Concilia generalia mea sunt, primum, ultimum, media.* Facilis & expedita victoria: Cæsarem te propè credam: *Veni, vidi, vici.* Sed hoc non est hastam tuam, quàm dicis, amentatam intorquere. Verba amentata, vel potiùs amentia plena video, hastam adhuc nullam conspicio, aut hasta tibi, aut amentum, aut vires defuerunt, aut, quod magis credo, hæc simul universa. Cupimus certè Academici, Campiane, experiri, quàm tu peritè hastas vibrare didiceris, & fore speramus, ut tu nostris hastis confusus aliquando audaciam temeritatemq; & incertiam hujus pugnae tuam sentias atque agnoscas.

Edmundus Campianus.

Quinta
Ratio.

Patres.

Act. 15.

1. Cor. 12.

Ephes. 4.

1. Cor. 14.

Antiochia, qua primū in urbe Christianorum nobile cognomen incrementum increbuit, doctores, id est, eminentes Theologi, & Prophetæ, id est, concionatores perquam celebres, floruerunt. Hujus generis scribas & sapientes, doctos in regno Dei, nova promittentes

mentes & vetera, *Christum callentes & Moysen, Dominus ipse futuro gregi prospexerat.* Hos ingentis beneficii loco donatos explodere quanti maleficii est? (a) *Explosit Adversarius. Quid ita? Quia stantibus illis concidisset.* Id ego cum pro certissimo comperissem, pugnam simpliciter exoptavi, non illam jocularē, qua turba velitantur in compitiis, sed istam severam & acrem, qua congregimur in vestris Philosophorum spatiis,

Pede pes, densusq; viro vir.

Ad Patres si quando licebit accedere, confectum est pralium. Tam sunt nostri, quàm Gregorius ipse decimustertius, filiorum Ecclesia Pater amantissimus. Nam ut omittam loca sparsa, qua ex monumentis veterum conquisita, nostram fidem appositè affirmatq; propugnant, tenemus horum integra volumina, qua de industria religionem, quam tuemur, Evangelicam, distinctè copioseq; dilucidant. Duplex Hierarchia Martyris Dionysii, quas classes, qua sacra, quos ritus edocet & pupugit ea res Lutherum tam valde, ut hujus opera simillima somniis, nec non perniciosissima judicaret. *Imitatus parentem Caussaus, nescio quis terra filius ex Gallia, non est veritus hunc* (b) *Dionysium in clyta gentis Apostolum vocitare delirum senem, Centuriatores vehementer offendit* (c) *Ignatius, offendit & Calvinum, ut in ejus Epistolis deformes nævos & putidas nænias, hominum quisquilia, notarino. Censoribus illis fanaticum quiddam Irenæus edidit: Clemens, auctor Stromatum, zizania fecesq; protulit: reliqui Patres hujus ævi, sanè* (d) *Apostolici viri, blasphemias & monstra posteris reliquerunt. In Tertulliano rapiunt a vide quod à nobis edocti, nobiscum communiter detestentur, sed meminerrint, libellum de præscriptionibus, qui nostri temporis sectarios tam insigniter perculit, nunquam fuisse reprehensum.* (e) *Hippolytus Portuensis Episcopus, quàm bellè, quàm clarè, Antichristi nervum, Lutherana tempora, præmonstravit. Eum propterea scriptorem infantissimum, & larvam nominant. Cyprianum delicias & decus Africa, Gallicanus ille criticus, & Magdeburgici, stupidum & destitutum Deo, & depravatore penitentia nuncuparunt. Quid admittit? Scripsit enim de virginibus, de lapsis, de unitate Ecclesie tractationes ejus-*

S. Dion.
Areopag.
de quo videtur
de Adon.
Trev. in
Martyr.
Adon. Tur
Syng. Suid
Metap.
Commen.
in 1. 13. 17.
Deut. Itē
in c. Bab.

Cent. 2.
c. 10. Inst.
l. 1. c. 13.
num. 29

Cent. 2. c.
Vide cen. 1
l. 2. c. 10.
& seq.

Lib. de
prescr.
con. her.
Or. de
consecul.
l. vel. & c.
Causs. dial.
& 11. cen.
3. cap. 4.

nes ejusmodi, eas etiam Epistolas Cornelio Romano pontifici, ut nisi fides huic Martyri detrahatur, Petrus Martyr Fermilius, omnesq; cum eo foederati, pejores adulteris & sacrilegis habeantur. Ac ne similis infestam diutius, patres hujus seculi (f) damnantur omnes, quippe qui doctrinam de poenitentia mirè depravarint. Quo pacto? Nam austeritas Canonum, qua viguit ea tempestate, majorem in modum tua veteres displicet huic secti plausibili, qua triclinius aptior, quam templus, voluptarias aures titillare, & pulvillos omni cubito solet assuere. Quid etas Ezech. 13. proxima, quid peccavit? Chrysostomus & ii patres, justitiam fidei, rref. cent. fide videlicet obscurarunt. Nazianzenus, quem honoris causa quinta. Theologum veteres appellarunt, Caussas judice, Fabulator, quid affirmaret, nesciit. Ambrosius à Cacodæmone fasciatus est. Dia. 6.78 Hieronymus (g) æquè damnatus atque Diabolus: injuriosus Beza in Apostolo blasphemus, sceleratus, impius. Unus Gregorio Act. Apost. Massorio pluris est Calvinus, quam centum Augustini. Cap. 23. Parum est centum. Lutherus nihil facit adversum se mille Augustinos, mille Cyprianos, mille Ecclesias. Longius rem deducere, super vacaneum puto. Nam in hos, qui bacchantur, quis miretur Lib. cont. in optatum Athanasium, Hilarium, Cyrillos, Epiphanium, Basilium, Henr. 8. Vincentium, Fulgentium, Leonem, Gregoriumq; Romanum fuisse pro Reg. Angl. caciissimos?

Quamquam si datur ulla rebus injustis justa defensio, non inficior habere patres, ubicunq; incideris, quod isti dum sibi consentiunt, necessario stomachentur. Etenim qui odere stata jeunia, quo animo oportet esse in Basilium, Nazianzenum, Leonem, Chrysostomum, qui de Quadragesima, & indictis ieiuniorum feriis, tanquam de rebus iam usitatis, conciones egregias publicarunt?

Qui suas animas auro, libidine, crapula, & ambitiosis conspectibus vendiderunt, possuntne non esse inimicissimi, Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Augustino, quorum excellentes libri de (h) Monachorum instituto, regula, virtutibus, teruntur?

Qui captivam hominis voluntatem invexere, qui Christiana funebria sustulere, qui Divorum reliquias incendere, sintne placabiles Augustino, qui de (i) Libero Arbitrio libros tres, de Cura pro mortuis unum,

tuis unum, de Miraculis ad Pasilicas & memorias Martyrum, prolixum caput nobilissimi operis & conciones aliquot exaravit?

Qui factem suis captiunculis metuntur, nonne succenseant Augustino, cuius est insignis Epistola contra Manichaum, qua se profite-tur (l.) Antiquitatis, Conserfioni, Successioni perpetua, & Ecclesia, qua sola inter tot haereses (aikolica neme usucapione vendicat, assentire?

(1) Optatum, Miletitanus Episcopus, Donatianam partem revincit ex communione Catholica, nequitiam accusat ex decreto Melchiadis, haeresim refutat ex ordine Romanorum Pontificum, insaniam patefacit ex Eucharistia & Chrismate contaminatis, sacrilegium horret ex disfractis altaribus, in quibus Christi membra portata sunt, pollutiq; calicibus, qui Christi sanguinem tenuerunt. De (p) Plato quid sentiant, aeo scire, quem Augustinus ut venerabilem & Catholicum Episcopum, Ambrosio parem & Cypriano, quem Fulgentius ut sanctum & fidelem Pauli interpretem, Augustini similem & Ambrosii, meminerunt.

Athanasii Symbolum in templis concinnunt. Num favent ei? qui Antonium Eremitam Aegyptium, gravis auctor, accurato libello dilaudaverit, quiq; cum (m) Alexandrina Synodo, iudicium sedis Apostolica, divi Petri, suppliciter appellavit? Prudentius in hymnis quoties precatur martyres, quos decantat? Quoties ad eorum cineres & ossa regem martyrum veneratur? Num hunc probabunt?

Hieronymus pro divorum reliquiis & honoribus scribit in Vigilantiu: in Jorinianum, pro virginitatu gradu. Hunc sine patientur?

Ambrosius ratores suos Gervasium & Protasium, celebritate notiss. ma, in Arrianam ignominiam inhonestavit: cui facto divinisissimi patres encimion tribuere: quod factum, Deus non uno prodigio decoravit. Num benevoli sunt Ambrosio futuri?

Gregorius Magnus, (n) noster Apostolus, planissime noster est, eoq; nemine nostris adversariis odiosus, quem Calvinus rabies negat in schola Sancti Spiritus educatum, propterea quod factas imagines, illiteratorum libros appellasset.

Dies ne defecerit in merantem Epistolas, Conciones, Hemilias, Orationes, Opuscula, disputationes Patrum, in quibus ex apparatu oraverit

Lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. & serm. de divers. 34. & seq. Con. epist. Man. quæ vocant. fund. c. 4. Lib. 1. con. Parmen. Lib. 2. 3. 6 Arg. lib. 1. cot. Parm. De unit. cap. 16. & lib. 3. de doct. Chr. cap. 4. Fulgent. lib. 2. ad Manim. Vide ep. st. synod. Alex. ad Felix. 2. Vide ep. st. D. Ambr. ad Ep. Ital. item ad Sol. 10. Epist. 85. Jte. jer. 91. Aug. l. 22. de. c. D. c. 8 Gre. 1170. Lib. 60 glo. n. ar. c. 46 N. r. 1. in st. Lib. 1. c. 11. u. 5

graviter & ornatè nostra Catholicorum dogmata roborarunt. Quàm diu apud bibliopolas ista venierint, tam diu frustrà nostrorum codices prohibentur: frustrà servantur aditus orag, maritima: frustrà domus, arca, scrinia, capsula disquiruntur: frustrà tot portis minaces tabula suffiguntur. Nullus enim Hardingus, nec Sanderus, nec Alanus, nec Stapletonus, nec Bristolius hac nova somnia vehementius, quàm hi, quos recensui Patres, inleclantur. Talia cogitanti accrevit animus & desiderium pugna, in qua, quoquo se moverit Adversarius, nisi gloriam Deo cesserit, feret incommodum, Patres admiserit: captus est, Excluserit: nullus est.

Adolescentibus nobis ita contigit. (o) Joannes Ivellus Antefignanus Calvinianorum Anglia, Catholicos ad divi Pauli Londinensium, incredibili jaclantia laceffit, invocatis per hypocrisin & imploratis patribus, quicunq, intra salutis annum sexcentimum claruissent. Accipiunt conditionem memorabiles viri, qui tum exulabant Lovanii, summis licèt difficultatibus propter iniquitatem suorum temporum circumsepti. Ausim dicere, tanto popularibus nostris bono fuisse illam Ivelli astutiam, inscitiam, improbitatem, impudentiam, quas ii scriptores feliciter expanderunt, ut vix aliud quidquam, memorià meà, pro venerit Anglorum Ecclesia laboranti fructuosius. Edictum continuo valvis appenditur, ne qui (p) codices illiusmodi legerentur, neve haberentur, quum tantis clamoribus propemodum exortiti, prodiissent. Didicere quicunque negotium attigissent, patres fuisse Catholicos, id est, nostros.

Lib. de vita Ivelli. Neg, hoc sibi suig, vulnus insuetum Laurentius Humfredus tacuit: qui cum alto Ivellum quo ad cetera sustulisset, unam ei notam asserit (q) inconsiderantia, quòd patrum calculos recepisset: quibus cum sibi nihil esse commercii, nec fore, sine ulla circuitione proloquitur.

Pertentavimus etiam familiariter aliquando Tobiam Mattheu, qui nunc in concionibus dominatur, quem propter bonas artes & virtutum semina dileximus, ut responderet ingenuè, possetne, qui patres assidue lectitaret, istarum esse partium, quas ille suaserat? Retulit, non posse, si pariter eos legeret, iisq, crederet.

Verissimum

(r) Verissimum hoc verbum est, neq, aliter aut eum nunc, aut Mattheum Huttonum, qui vir nominatus in paucis, versare Patres dicitur, aut reliquos adversarios, qui hoc faciunt, sentire arbitror.

Hactenus ergò securus in hanc aciem potui descendere, bellator cum iis, qui quasi auribus lupum teneant, aeternam causa maculam cogantur inurere, si ve recusent Patres, si ve deprecant. Nam in altero fugam adornant, in altero suffocantur.

- a) Falsum. Nullum enim doctum Scribam explosimus.
- b) Dionysius suppositivus.
- c) Ignatius suppositivus.
- d) Erant Apostolici viri, tamen non omnia Apostolica scriptis prodiderunt.
- e) Hippolitus suppositivus.
- f) Falsum. Non enim Patres huius seculi damnamus.
- g) Falsum hoc totum est de Hieronymo.
- h) At isti Monachi nostris dissimillimi fuerunt.
- i) At in his libris arbitrium liberum non statuit.
- k) At istis omnibus veritatem anteponebat eodem in loco Augustinus.
- l) Optatus hic, vetus Pater, nuper editus.
- m) Epistola suppositiva.
- n) Gregorius Magnus, neq, nosler Apostolus fuit, neq, omnino Apostolus.
- o) Illud verbum nec ipse unquam Ivellus revocavit, nec nos revocare volumus.
- p) At Ivellus Adversarii libros integros edidit, ut legi ab omnibus possent.
- q) Falsum. Nullam illi hoc nomine imprudentiam objecit.
- r) Falsissimum. Qui plurimum Patribus tribuunt, ii maximè sunt à vobis alieni.

Guilielmus VVhitakerus.

Patres deinde clamat Campianus, quorum firmissimo munitus, ut putat, præsidio, pugnam exoptavit, non jocularè, quàm turbæ velitantur in compitis, sed severam, quàm congregimur in spaciis Philosophorum, ita maluit in Philosophorum, quàm Theologorum spaciis versari Campianus. Nam qui Rhetoricis & Dialecticis præclare imbutus ætatè penè omnem in declamitando, ac laqueos Sophisticos neclendo & dissolvendo consumpsit, quin palmam philosophis iudicibus insignem reportaret non dubitavit. Verùm ista, Campiane, non sunt apud Philosophos disceptanda, qui probabilitate & verisimilitudine nonnunquam capiuntur, eamq, sententiam sequuntur, quam ipsi maximè

ratio

M

ratio-

rationi consentaneam esse judicant: sed hæc causa in Theologorum gravissimo eruditissimoq; confesso tractanda est, quos nullæ verborum præstigiæ, nulla disputandi solertia, nullum acumen, nulla ars, nulla calumniandi, mentiendi, juveniliter exultandi insolentia commovere, atque ab eo, quod verum esse constat, abducere potest. Non hîc tibi integrum erit tua commenta venditare, non hîc Philosophia judicabit, non hîc illa valebunt, quibus tu confidis: in gyrum scripturarum, & veræ Theologiæ ex illis immensus errorum spaciis vel invitus compelleris. Non enim, ut ille inquit in Concilio Niceno cordatus homo, Dialecticam nobis inanemq; astutiam Christus & Apololi commendarunt, *Socrat. l. 1. cap. 8.* ἀλλὰ ζουμένην γνώμην, in fide & bonis operibus positam. Atq; hîc ἀπλῶς λόγος τῆς ἀληθείας tuas omnes capitones facilè diluet, of-
fusas arte tenebras discutiet, te quantumvis repugnantem irretiet, ac magis magisq; constringet. Verùm ad Patres properas, ad quos, inquis, si quando licebit accedere, confectum est prælium. At nimiùm, inquam, properas, & multa transcurris, confectum tu prælium dicis: Quis vicit? ludicrum hoc quidem est, & nimiùm joculare. Sed hoc tuum est genus præliandi, triumphum ante victoriam canere. Verùm attendo, quemadmodum hoc prælium tam citò tamq; mirificè confeceris, *Patres enim, inquis, tam sunt nostri, quàm Gregorius ipse decimustertius, filiorum Ecclesiæ Pater amantissimus.* Liceat mihi tibi tuis verbis respondere:

Spebatum admissisum teneatis?

Quid enim dici potuit languidius, ineptius, absurdus? Quem nos filiorum Ecclesiæ hostem capitalem & furiosum esse novimus, eum tu patrem vocas amantissimum? & quàm hoc verum est, tam illud esse verum concludis? Fateor tam hoc, quàm illud: utrumque enim falsissimum. Nonne hoc prælium egregiè nunc confectum esse putas? Et sic tu soles, Campiane, prælia conficere, aciesq; hostium maximas pro-
figare.

figare. Quid nunc restat, nisi ut in Vaticanum victor cum insigni laurea inveharis, & te cum patre tuo amantissimo, bono illo sene Gregorio, ad multos annos oblectes. Perge verò, Campiane, & victoriam, quam nactus es, persequere. *Nam integra, inquis, volumina horum tenemus, qua de industria religionem, quam tuemur, Evangelicam, distinctè copioseq; dilucidant.* Nunc copias nobis tuas recenseres ac commemoras, quibus hoc bellum confecisti. Tene verò, & quàm potes diligenter observa, ne fortè defectionem aliquam parent, atque à vobis in nostra castra transeant. Inviti enim vobiscum sunt, & quando gravior aliqua pugna incidit, toti ad nostras partes transvolant, & vos acerrimè lacesunt atq; oppugnant. Sed hæc tua volumina evolvamur. *Dion. Areopag.* Duplex, ais, Hierarchia, *Martyris Dionysii, quas classes, qua sacra, quos ritus edocet?* Certè verò novos, atque in sacris literis inauditos. Eos nos quidem vobis integros cum isto Dionysio relinquimus. Etsi enim hic, quicumque fuit, Dionysius & tempore peranti-
quus, & scribendi genere non indoctus fuit, tamen Ariopagitam fuisse illum, quem Paulus Athenis ad fidem traduxit, prorsus incredibile est. Si quæris à me causam cur ita sentiam, peto à te, ut quid & Laurentius Valla, & Erasmus Roterodamus de isto scripserint, attentè & consideratè perlegas, qui ita multas non fictas suspiciones, sed rationes gravissimas collegerunt, quibus hunc non fuisse illum, qui dicitur, persuadeant, ut te ipsum vix repugnaturum existimem. Itaque nec Luthero, nec Caussæo meritò potes succensere, si hominem personatum paulò asperius acceperint, ac liberè de illo judicarint, quod de Ignatio scribis, quo & Centu-
riatores & Calvinus offensus est, hujus quidem offensionis causas justissimas agnosco. Si enim illum ab hæreticis introductum, tanquam improbæ ac detestandæ sententiæ patronum Calvinus repulit, id jure graviterq; fecit. Quàm rectè sit & verè introductus, non dico: id illi viderint. Veritas ta-
men

men ejus nomine premi non debuit, qui fidem aut nullam, aut exiguam habet. Nam quid de istis Ignatii Epistolis doctissimus quisque judicet, non ignoras. Ejus quidem nonnullas Epistolas Eusebius, aliquas Hieronymus commemorat: sed ei nunc plures ascribuntur, de quibus illi non meminere. Et hujus quoddam dictum recitat Hieronymus, aliudque Theodoretus, quod in istis, quæ circumferuntur Epistolis nusquam reperitur. Quid quæris? Gratianus ipse tuo Ignatio non nimium tribuit. Itaque hi duo, quos in prima acie collocas, quàm sint obscuræ dubiæque fidei vides.

Hier. dial.
9. con. Pel.
Theod.
Dial. 3.

Irenæus.

De Irenæo non placet, quod Censores, quos vocas, ei fanaticum, nescio quid, objiciunt. Irenæum certè non solum contumeliosè appellare, quem virum fuisse sanctissimum & doctissimum confitemur: Sed quid hoc rei est? An si quid fortè fanaticum edidit Irenæus, mox vester totus erit? Aut si minus prudenter rectèque aliquo in loco senserit, idque à nobis animadversum fuerit, nos ejus integra volumina repudiamus? Siccine disputas, Campiane? siccine praliaris? Nam si nullum unquam verbum Irenæo putas minus commodum excidisse, aut quod jure fanaticum dici posset, explica ergò nobis, Campiane, quemadmodum Christus uno tantum anno prædicaverit, & tamen anno trigésimo baptizatus, quinquagesimo morte affectus fuerit. Iræne Christum anno duntaxat uno, eoque quadragesimo docuisse credamus? An hoc tu novum admodum, & peregrinum, & penè dixerim, fanaticum esse negabis? Quid etiam quod Irenæum multum ex iis fuisse scribunt, quos veteres Chiliaistas appellarunt? Num istam tu sententiam non censes esse fanaticam.

Clemens.

Strom. l. 3.

idem li. 1.

lib. 1.

Et tu etiam de Clemente dubitas, an zizania non nunquam sparserit? Quid ergò est, quod Christum verè negat aut esurrisse, aut sitiisse? Et uno tantum anno docuisse, quod accedat ab Irenæo? Et Philosophos in inferis Christi adventum expectasse, ejusque voce edoctos credidisse? Ista tu zizania esse

nia esse non confiteris? Atque ejusmodi multa in aliis illius ævi præstantissimis viris inveniuntur. Si negas, profer mihi unum, cuius ego non aliquod erratum, vel te iudice, convincam.

Tertullianum non audes dicere à nobis esse injuriâ notatum: Sed tamen jubes meminisse, libellum de præscriptionibus nunquam fuisse reprehensum: quod quidem ego non possum meminisse. Quanquam certè fateor egregium esse scriptum, quod nominas, in quo multa contra Ecclesiam tuam præscripta sunt divinitus.

Hippolyti verò miror te non puduisse, cujus ipsum penè puduit Hardingum. Noli, inquam, existimare istis nos minutulis authoribus quicquam conturbari, qui nunc primùm è suis tenebris extracti, vix lucem ipsam aspicere didicerunt. Quis enim iste fuit Hippolytus? Scripsit, inquis, de Antichristo. At quàm bellè? Ineptus ille, quem quidam nescio quis, superioribus diebus edidit. Hippolyti libellus Antichristum fore Dæmonem suspicatur, aliaque multa fingit, quæ nec vera esse possunt, nec unquam pro veris habita sunt. Et tamen miraris, hunc à nobis contemni, quem nulli curant, nulli legunt, nulli penè norunt. Hunc ego ut in tuis numeres facillè patior, atque ei, si placet, locum aliquem in tuo exercitu illustriorem assigna.

Gravis autem est, quod de Cypriano objicis, quem omnes propter doctrinam præstantem, fidemque singularem venerantur. At illum *Causseus stupidum & destitutum Deo, Magdeburgici depravatorem penitentia nuncupant.* An mihi erit dicta singula, quæ quisquam protulit aliquando, præstare, aut defendere? Causseum illum nec vidi unquam, nec ante hac audivi. Doctum aliquem piùmque virum esse suspicor, quem tu tam odiosè appellas. Verùm de Cypriano id respondeo, quod apud Nazianzenum memini legisse, incunte ætate dissolutum, multisque vitiis deditum fuisse, & Dæmones

Tertull.

Hippolyt.

Cyprian.

Nazian.
de Cypr.

coluisse, & Dæmonum operâ adhibuisse: *Δαίμονων*, inquit, *ἢ Διεργαυτῆς, ἢ Ζηλοῦ μαδρῆς ὕστερον*. Tua me cogit importunitas ea dicere, quæ tacere maluissem. In Patrum enim ulceribus tanquam unguis hæres, nec desinis refricare, quæ præstabat non attingere. Jam si vera sint, quæ scribit de Cypriano Nazianzenus, potuit Caussæus & stupidum & Deo destitutum illo tempore dicere Cyprianum. Non enim credam id Caussæum simpliciter scripsisse, aut quemquam de pio Martyre tam iniquè cogitare potuisse. Quod autè Magdeburgici depravatam ab eo pœnitentiæ doctrinam queruntur, crimen illi non fingunt, sed produnt. Id enim nimium fuisse verum omnes intelligunt. Neque hoc unius fuit Cypriani, ut de pœnitentia admodum incommodè atque imprudenter nonnulla scriberet, sed in eo errore omnes penè illo tempore sanctissimi patres exstiterunt. Cùm enim mores hominum severissimis legibus astringere ac coercere cuperent, pœnitentiæ partem maximam in externa quadam vitæ disciplina, quam ipsi præscriperant, posuerunt. Quod tam acerbè in hominū vitia animadverterint, tamq; acres scelerum vindices exstiterint, in eo forsan ferendi erant: at quòd isto modo peccatorū pœnas persolvi, Deiq; justitiæ satisfieri, & sibi ipsis impunitatem, certamq; remissionem ac justitiā conciliari senserint, in eo de Christi morte non nihil detraxerunt, suis inventis nimium tribuerunt, & denique pœnitentiam depravarunt. Nullis enim officiis, operisq; nostris, sed solo Christi sanguine & supplicio peccata nostra expiantur. Atque ita tibi de pœnitentia responsum est. Nec tamen hoc nomine vel Cypriani, vel cujusquæ ea ætate patris libros contemnimus aut explodimus, id quod tu falsò affirmas. Nam & hunc, & reliquos in summis causis habemus nobis adstipulantes. Verùm id tibi tuisq; datum est, ut in singulis authoribus ea, quæ sunt vitiosissima, consectemini, quasi religio fidesq; vestra ex universis omnium

omnium patrum erroribus conflata esset. Quænam autem illa sunt, quæ ad Cornelium Cyprianus scripserit, ut nisi ei fides detrahatur: *Petrus Martyr, omnesq; cum eo fœderati, peiores adulteris & sacrilegis habeantur*, quemadmodum tu ais, non equidem possum conjecturâ assequi. Literas ad Cornelium dat: s esse à Cypriano multas intelligo, quæ nobis nullum vel adulterii, vel sacrilegii crimen ascribunt: nec tu potes ex illis literis aliquid proferre, quod vel nostram lædat, vel tuam causam adjuvet. Sed hic tuus semper mos est, nihil enucleare clareq; convincere, nuda duntaxat patrum nomina adhibere, atque ex illis suspiciones qualdam vagas & incertas concitare. Quod autem *de tricliniis & pulvillis* deinde scribis, quia præter convicium è triviis arreptum nihil habet, prætermitto. Et nunc ad eam ætatem descendis, quæ proximè consequuta est, & Chrysoctomum, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum nominas. Quorsum autem? Quid si enim Chrysoctomum Lutherus perstringat, quòd *Chrysoct.* dum merita, nostraq; opera nimium extulerit, justitiam fidei non nihil obscuraverit? Quid si Caussæus aliquam in *Nazian.* Nazianzeno fabulam deprehendat? An hi patres proinde toti tui sunt: Desipere hoc quidem est, & quid dicas vel non considerare, vel non curare.

Ambrosium dixit aliquis, à Cacodæmone fascinatū. *Ambrosium* Dicitur ne hoc sit à quoquam, an non, neque scio, neque admodum interest. Fascinari nonnunquam etiam optimi atque integerrimi homines possunt, quo minus in re aliqua verum percipiant: & tu nimium es maliciosus, qui ex iis dictis, quorum vera sententia esse potest, quia statim videntur odiosa, nobis invidiam infamiāq; conflare conaris. Equidem multos legi, atque nonnullos audiivi singulari importunitate ac petulantia papistas, sed improbiorem, quàm te, novi certè in vita neminem. Ita nullum facis mentis finem, nullum de te hominum iudicium pertimescis,

mescis, nullam in dictis fidem præstas. Jam enim Bezam novo mendacio aggredieris. Eum scripsisse dicis, Hieronymum æquè damnatum esse atque Diabolum: injuriosum Apostolo, blasphemum sceleratum, impium fuisse. Ista ego à Beza minimè dicta esse testor, & confirmo. Locum ipsum, qui volet, inspiciat: nullam deprecor infamiam, si fallo. Nam prima illa: *Damnatum esse Hieronymum æquè ac Diabolum*, aut arrepta sunt aliunde per calumniã, ut omnia; aut omnino ficta sunt, ut plurima. In isto quidem loco nulla sunt ejusmodi. Quod autem *ad injuriam, blasphemiamq; attinet*, ipsa Beza verba ascribam, ut frontem tuam omnes agnoscant: Imò Hieronymus, inquit Beza, *(si verum est, quod de eo scribit in hunc locum Erasmus)* non modo in eo facit Apostolo injuriam, quod mansuetudinem hic requirat, ubi sese planè heroica virtus prodit: verum etiam apertè blasphemus est in eo, quòd in ipso Christo aliquid imperfecta pietatis vestigium invenit. Hæc ille. Quæritur autem de illo Pauli acerbo apud Pontificem responso, in quo Hieronymus, teste Erasmo, in suis adversus Pelagium Dialogis, mansuetudinem nonnullam desiderat: nec id modò, sed in ipso quoque Christo pietatis imperfecta vestigium inquirat. Quæ si verè de Hieronymo Erasmus affirmavit, quid ni illum in altero injuriosum Apostolo, in altero blasphemum erga Christum meritò Beza potuit existimare? Quid enim fingi potuit aut Apostolo indignius, quàm ut nimis iracundè Pontifici respondisse, aut in Christum blasphemius, quàm ut virtute parum perfectæ præditus fuisse, diceretur. Hieronymi verò deinceps Beza nimiam in scripturis detorquendis audaciam reprehendit, in quo justissimam profectò reprehensionis querimoniamq; causam habuit. Aut enim scripturas Hieronymus aliquando detorsit, aut ita illa faciles mollesq; sunt, ut quovis inflecti possint. Et quidem admodum profligatū esse oportet, qui singulas Hieronymi interpretationes defendat. De Calvino verò, quem Gregorius

Masslovius

Beza in
annot.
Novi Te-
stam. in
Act. Apost.
Cap. 23.

1600

1601

1602

1603

Masslovius pluris facit, quàm centum Augustinos: & Luthero, qui mille Augustinos, Cyprianos, Ecclesias adversum se nihili æstimati, responsio jam expedita est. Quisquis verum dicit, in eo potior est iis universis, qui verum videre non potuerunt. Itaque qui vel horum patrum, quos nominasti, vel cæterorum, quos hîc simul commemoras, Optati, Athanasii, Hilarii, Cyrilli, Epiphani, Basilii, Vincentii, Fulgentii, Leonis, Gregorii Romani errores deprehenderunt, suosq; lectores de illis admonuerunt, ii non modò nulla procacitate usi sunt, sed laborem & Ecclesiæ necessarium, & piis omnibus pergratum atque utilem susceperunt: semper enim & veræ scripturarum expositiones Ecclesiis proponendæ sunt, & contrariæ repudiandæ. Rectè Hieronymus: *Vitiosissimum est, inquit, docendi genus, depravare sententias, & ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem.* Quare cum Augustino profiteamur, *Omniū scriptorū dicta judicanda sunt secundum divinam scripturam, cujus est major auctoritas, quàm totius humani generis capacitas: non quòd damnem illustrissimorum Patrum sententiam, sed quòd eos imiter, qui proximè scripturæ accedunt, sed præ omnibus, si aperta fuerit scriptura, eã ipsam amplector.* Nihil ergò insolenter, nihil procaciter, nihil arroganter facimus, si Patrum voces expendimus, atque ad lumen scripturarum examinamus.

Sed vos scripturarum *Lucifuga*, ut loquitur Tertullianus, semper exstitistis, eoq; tam diligenter Patrum latebras pramunitis, ut semper aliquem perfugii locum habeatis. Quando enim scripturæ deficiunt, quid restat aliud, quàm ut undique subsidia comparetis, vel infimorum.

Verùm doces, *quamobrem nos Patres tantoperè fugiamus?* Mallem dixisses, quamobrem vos scripturas tam studiosè declinetis. Nam qui stata, inquis, jejunia oderunt, *inverso animo sunt in Basiliū, Nazianzenum, Leonem, Chrysostomum, qui de Quadragesima conciones egregias publicarunt.* Stata & legitima

N

jejunia

Hier. Paul.
Augustin.

Tertul. de
resurrect.

jejunia Christus in Euangelio nulla præscripsit, & quadragesima satis longo post intervallo instituta est, cujus illis temporibus non una fuit in omnibus Ecclesiis ratio, non mos idem. Publica verò jejunia ac Christiana, quæ ad temporum atque Ecclesiarum occasiones accommodantur, & probamus, & exercemus: vestras jejuniorum statas solemnitates atque in orbem perpetuò recurrentes, quia superstitionis plena sunt, & libertati Christianæ inimica, meritò repudiamus. De jejniis id existimamus, quod docuit Aug. *Quibus diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum non invenio definitum.* Itaq; statas illas vestras atq; anniversarias jejuniorum ceremonias, & illam præscriptam certo tempore ac numero dierum Quadragesimam vestram non agnovit Augustinus. Deinde ais: *Qui animas auro, libidine, crapula, & ambitiosis conspectibus vendiderunt, possuntne non esse inimicissimi, Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Augustino, quorum libri de Monachorum instituto tertuntur?* An tu, qui monachi non sunt, eos omnes avaritiæ, libidini, gulæ, ambitioni deditos esse censēs? Id tibi, nisi corrigas, erit capitale. Neque enim vel Pontifex, vel Cardinales, vel Episcopi sibi necessarium aut consentaneum esse arbitrantur, ut opes amplissimas, voluptates perpetuas, epulas delicatas, splendorem honoremq; regium deponant, seq; in monasterium aliquod compingant. Qui sic vivunt, quemadmodū illi solent, ii certè nec Basilio, nec cuiquam sancto homini amici esse possunt. Ita enim libidine luxuq; diffuunt, ita voluptatibus, conviviis, ambitioni suæ inserviunt, ita deniq; vitæ rationem omnem instituunt, ut ex Epicuri potius hortulis homines voluptuarii, quàm è Christi schola severi magistri prodiisse videantur. Quis nescit totius orbis diuturnam de vobis & justissimam querelam, & tamen non pudet ea te nobis objicere, quæ vitia esse vestra omnes intelligunt. Nam inter præsulcs Monachosq; vestros,

Aug. in
Epi. 86.

stros, quorum tu egregia instituta & arctissimam disciplinæ gravissimæ regulam commemoras, ac ceteros mortales tantum jamdudum interfuit, quantum se Tarentini aliis hominibus præstare dixerunt, quod alii dum multum sudarent, & operis semper aliquid agerent, ut possent vivere, compararent, ipsi demum verè viverent, quia se totos voluptatibus tradiderunt. Et quidem ea vita vestra fuit, ut ceteri vix vivere viderentur, si id tandem esset vivere, quod illi putaverunt. Verùm quid ego vobis plura de jejniis, & de Monachorum institutis respondeam, qui nec Monachum ullum in omni Ecclesia vestra antiquis illis similem habetis, nec vetera jejunia retinetis? Sed pergis etiam alia nobis multo tetriora objicere. *Qui captivam hominis voluntatem invexere, qui Christiana funebria susulere, qui Divorum reliquias incendere, sintne, inquis, placabiles Augustino?* Nulli nos Divo injuriam fecimus, Campiane, nec cujusquam aut reliquias incendimus, aut sancta funebria sustulimus: profanam modò superstitionem & majestati divinæ gloriæq; injuriosam ferre non potuimus, in quo & Deum sequuti sumus ducem atque authorem, & Augustinum habemus assentientem. At qui captivam hominis voluntatem inveximus, qui, inquis, Augustino placabiles simus? Quid ni verò simus? *qui libros, inquis, de Libero Arbitrio tres conscripsit.* Insulsè admodum & ridiculè. Scripsit Augustinus libros de Libero Arbitrio tres, ergò Augustinus hominis voluntatem liberum facit. Si hoc valet, illud quoque valeat: Scripsit Augustinus de duabus animabus contra Manichæos librum, de mendacio librum, de quantitate animæ librum, ergò Augustinus duas in homine animas posuit, mendacium laudavit, animæ quantitatem & magnitudinem tribuit. Nam quid, obsecro, interest? Illos ab Augustino conscriptos esse, quos dicis libros, fateor: sed ij libri nostram sententiam non evertunt, qui captivam hominis voluntatem invexim⁹. Neq; id tu dixisses,

Athaneno

aut horum librorum mentionem ullam fecisses, si libros ipsos perlegisses. Illos enim libros Augustinus contra Manichæos scripsit, in quibus non de hominis libera voluntate, de qua contendimus, sed de causa peccati disputat, quod à libero arbitrio fluxit: atque hos libros de libero arbitrio inscripsit, quia in iis id agit, ut fontem peccati ac principium, non in Deo, sed in libero arbitrio reperiri doceat: quod tu facilè à libris retractationum discere potuisti.

Retract. Sic enim scribit: *Propter eos suscepta est disputatio, qui negant ex libero voluntatis arbitrio mali originem duci, & Deum, si ita est, creatorem omnium naturarum culpandum esse contendunt: & deinceps negat omnino ei in animo fuisse, ut his in libris de ea voluntate diceret, quam Dei gratia liberat. Quicquid autem ei in libris illis exciderat, quod Pelagianis, qui liberum arbitrium invexerunt, quemadmodum vos facitis, favere videretur, id diligenter ex omni opere colligit, atque ab illorum calumniis vindicat. An nos Augustino succenseamus, qui nobis noluit in ista causa esse inimicus? Atque ut planè perspicias, hos de libero arbitrio libros à te fuisse temerè introductos, audi quid his ipsis in libris de hominis voluntate scripserit: Tu*

De Libero Arbit. l. 2. cap. 201 tantum, inquit, pietatem inconcussam tene, ut nullum tibi bonum, vel sentienti, vel intelligenti, vel quoquo modo cogitanti occurrat, quod non sit ex Deo. Atque hæc fuit Augustini de arbitrio hominis perpetua sententia, postquam causam ipsam, excitatus à Pelagianis penitus didicisset, ut perditum, & funditus sublatum judicaret. *Libero enim, inquit, arbitrio male utens homo, & se perdit & ipsum.*

Ench. 30.

Sed Augustinum adhuc nobis objicis. *Qui enim, inquis, suis captiunculis fidem metiuntur, nonne succenseant Augustino, cujus est insignis Epistola contra Manichæum? Epistolam vocas, Campiane, quæ semper habita est pro libro? At quid contra nos in ea, quam dicis Epistola scripsit? qua se proficitur, Antiquitati, Consensioni, Successioni perpetua, & Ecclesia, quæ sola inter tot hæreses*

Catholi-

Catholica nomen usucapione vendicat, assentire? Et illi nos Ecclesiæ, quæ ista habet omnia, assentim? Tamen istis illam sincerissimam sapientiã ac veritatẽ, de qua eodẽ in loco scribit Aug. accedere oportet, aut nos hæc simul universa tenere minime debent. Nã & hæc, si illa sapientiã careant, nihil valent, & illa sapientia ac veritas sine istis per se aliis reb⁹ omnibus est præponenda. Sic n. August. Veritas si tam manifesta monstratur, ut in dubium venire non possit, præponenda est omnibus illis rebus, quibus in Catholica teneor. Iis ergò omnibus, quæ tu commemoras, antiquitati, consensioni, successioni, solam illam veritatem, sinceramquẽ; sapientiam Augustinus anteponit: & nos, quia hanc sapientiam ac veritatem sic esse in nostris Ecclesiis manifestam perspicimus, ut nemini dubium esse possit, quin nos verum teneamus, qui verum videre volunt, vobis integrum facimus, ut sine veritate antiquitatem, quantum voletis, & consensionem, & successionem vendideris. Jam ergò causam fuisse nullam vides, quam obrem nos Augustino vel nunc vel antè succenseremus.

Sed missum tandem facis Augustinum, atque evocas Optatum Milevitanum, de quo quid sentiamus, aves, inquis, cognoscere. Fuisse quidem bonum Patrem, & Augustino similem existimo, easquẽ laudes veras esse censeo, quas illi ab aliis summis viris tributas video. At is Donatianam partem revincit ex communione Catholica. Quidni revinceret? Aut quid illud ad nos pertinet? Idem etiam Augustinus facere solitus est: & multum hoc quidem ad persuadendum valuit, ut Ecclesiæ catholicæ communionem schismaticis Donatistis objiceret, qui se ab Ecclesia sine causa per seditionem disjunxerant. At vestram Ecclesiam negamus esse Catholicam, ac proinde eo modo revinci non possumus, quo Donatistas Optatus refutavit. Prius enim de Ecclesia constare oportet, quã nos schismatis vincamur. Fuit tum Ecclesia Romana religionis, verãquẽ; fidei custos,

N 3

vindex,

*Con. Fun.
cap. 4.*

Irenæus.
Augustin.

vindex, magistra, cunctisq; aliis Ecclesiis lumen quoddam authoritatis prætulit. Itaque mirum non est, sanctissimos Patres hujus Ecclesiæ dignitatem tanti fecisse, ejusq; exemplum, tanquam gravissimum præjudicium, hæreticis semper objecisse. Hinc fit, ut Decreta, & successionem Pontificum Romanorum nonnunquam commemorent, dum fidem facere volunt, illas, quas refellunt hæreses, in amplissima atque augustissima Ecclesia fuisse inauditas. Verum ab illo tempore Ecclesiæ orbis conversus est, sedesq; Romana de suis spatiis deflexit, atq; à fidei integritate ad nefandam perfidiam degeneravit. Redde nobis veterem, Campiane, illam Romanam Ecclesiam, & ab ea nos divelli nunquam patiemus. At illius præter parietinas ac rudera nihil nunc retinetis: nec tamen Ecclesiæ Catholicæ nomen crepare desistitis.

Quòd autem altarium meministi, in quibus Christi membra portata sunt, & calicum, qui Christi sanguinem tenuerunt: Non ignoro, multa de altaribus apud antiquos Patres reperiri, quæ tamen in Africa non lapidea, sed lignea fuisse, potes ex Augustini ad Bonifacium Epistola cognoscere. Et membra Christi ac sanguinem in sacris mysteriis percipi non nego, sed modo cœlesti, ac spiritali, sancta q; fidei proprio. Vestram enim *σαρχοφάσιον* Optatus ignoravit, nec CHRISTI vetus Ecclesia de tanto monstro vel unquam somniavit.

Athanasii Symbolum, inquis, *in templis concinnunt. Sed ipsi non favent.* Quamol rem? Quia Antonium Eremitam laudat bellè: quasi nos tam simus invidiosi, ut laudari neminem æquo animo patiamur. Imò aliud est: *Judicium sedis Apostolicae cum Synodo Alexandrina suppliciter appellavit* At hæc Epistola tota est supposititia, ex assentatione intoleranda, & crebris mendaciis concreta. Prudentium autem fateor, ut Poëtam eos ipsos Martyres nonnunquam appellare, quo-

rum res

rum res gestas versibus erat complexus, & jam altiores eo tempore radices in Ecclesia mos superstitiosus egerat divos implorandi: qui quasi tyrannus sanctos Patres aliquando abduxit in errorem. Vigilantium & Jovinianum, quos Hieronymus scriptis acerbissimis insequitur, non defendimus, si ea docuerunt, quorum insimulantur. Ambrosio verò facile permittimus, ut suum Gervasium ac Protasium honestet atque ornet.

Nec omnino sumus aversi à Gregorio, cui vos multo quidem justius, quàm nos, offensi esse debuistis. *Quòd autem imagines, illiteratorum libros appellavit*, id nec in Schola Spiritus Sancti didicit, nec è Patrum superiorum libris hausit. Et jam longam hanc Patrum seriem tandem absolvisti, quæ quorsum isto modo pertexere volueris, cupio cognoscere. Quid enim? Adeone aut ipse stupidus es, aut esse alios suspicaris, ut tibi isto modo argumentandi assentiantur: Lutherus, Calvinus, & horum fæderati, Irenæum, Tertullianum, Cyprianum, Chrysostomum, Augustinum, Hieronymum, Ambrosium, Gregorium, Basilium, Nazianzenum, errasse aliquando, quibusdam in causis, in hoc vel isto libro, nec verum certæ scripturæ sensum vidisse, & falli interdum, id est, homines esse, scribunt? Quare hos omnès Patres explodunt, abjiciunt, damnant? Hocine vis, Campiane? At ipsi sæpenumerò manifestis Patrum testimoniis evicti, negatis vos cujusquam Patris autoritate alligari, & ad Ecclesiæ judicium sententiæq; provocatis. An tecum putes non actum iniquissimè, si hinc à te integra patrū volumina improbari concludam? At hic tuæ disputationis exitus est, atque huc omnia referuntur, quia non nulla reprehendimus, quæ defendi his scripturis non possunt, cuncta universè violari, Patribus infandam injuriam, contumeliamq; fieri, scelus indignum atque inauditum admitti. Noli existimare, Campiane, ita esse infantes nostros Academicos, ut quid inter

calumniam

calumniam tuam, factiq; nostri summam æquitatem intersit, non perspiciant. Patres & magni facimus & assidue legimus, & cunctis accuratioris Theologiæ studiosis legendos proponimus. Ita enim & scientiam nostram efficimus pleniorē, & sumus contra vos armatiores.

Multa deinceps prætermittis, ne te dies deficiat, Epistolas, conciones, homilias, orationes, opuscula, disceptationes Patrum, quibus Catholicorum dogmata roborantur. Fragmenta forsā aliqua dicis in angulis projecta, quæ sine maximo labore ac nonnullo fastidio colligere non potuisti, cujusmodi tamen permulta paucis hisce annis à tuis collegis diligentissimè peruestigata, in lucem prodierunt. *Quamdiu*, inquis, *apud bibliopolas ista venierint, tam diu frustra nostrorum codices prohibentur.* Dolemus à vobis ea scribi, quæ necessariò prohibenda sunt. Nisi enim & Rempublicam seditione turbari, & Ecclesiam hæresi laborare, & mentes hominum nefariis opinionibus imbui pateremur, libros vestros ab omni aditu propellere oportebat. Nam si magistratus cavere diligenter solent, ne qua pestis contagio in suam civitatem aliunde inferatur, multo quidem magis providendum est, ne libri pestilentes & perniciosi, è quibus homines illiterati errores mortiferos hauriunt, palàm in foro volitare possint. Neque id nullo exemplo facimus. Potes enim meminisse temporibus Marianis jure castrensi in eos actum esse, apud quos librorum nostrorum fortè aliquis inventus esset. Si nobis id tam capitale fuit, ut mox, tanquam rei læsæ majestatis, sine judicio ad supplicium raperemur, non debes existimare librorum vestrorum impunitatem tantam tunc esse oportere, ut ubique sint, & publicè venales. Sanctorum Patrum libros ex omnibus mercaturis ad nos importandos curamus, eosq; emimus, in omnibus privatis, publicisq; bibliothecis servamus, in clarissimo lumine collocamus, ut non modò ex vultu, sed ex assidua consuetudine

dine cognoscantur. Nam quod ais: *Nullum nec Sanderum, nec Hardingum, nec Alanum, nec Stapletonum, nec Bristolium hac somnia vehementius, quam hos Patres insectari*, hoc dictum tanquam legitimam accessionem ad tua cætera adjungimus. Hi tui, quos nominas, veterani quicquid aut lectio, aut otium, aut ars, aut ingenium, aut operæ, aut malitia potuit suppeditare, id totum in hac causa adhibuerunt, nec quicquam profecerunt: num tu, qui cum istis nec conferendus es, id te posse speras, quod illi non potuerunt? Tamen ais, *talia cogitanti animum tibi accrevisse & desiderium pugna.* Deploro quidem audaciam, Campiane, temeritatemq; tuam, qui teneri non potes, quin perditam causam cum certissima famæ & salutis tuæ jactura defendas. Et cupio diem ego illum tibi esse datum aliquando, in quo tuas omnes posses in ea, quam experis, pugna vires experiri.

Johannes, inquis, *Ivellus, te adolescente, Catholicos laceſſivit, invocatis & imploratis Patribus, quicumq; intra sexcentisimum annum claruissent.* Fecit ille vir summus, quod verè se facere posse perspexit. Patres omnes singulari diligentia judicioq; perlegerat: fucum imperitis fieri à vobis sensit, perniciosum errorem suis hominibus eripere voluit. Itaque nulla, ut tu dicis, jactantia, sed divina quadam virtute & veri conscientia fretus, totam Papistarum gentem in certamen evocavit, ut si possent suas opiniones vel scripturis sacris, vel conciliorum patrumq; testimoniis comprobare, vincerent: si non possent, victos se faterentur. *Accipiunt inquis, conditionem memorabiles viri, qui tum exulabant Lovanii.* Horum princeps Hardingus fuit, qui unus ausus est cominùs ingredi. At quàm ille præclare se gessit in ista conditione? Patres Ivellus appellat, Hardingus Clementes quosdam, Abdias, Martiales, Hippolytos, Amphilochos, atq; ejusmodi alios veneranda antiquitate Patres producit. Si verò, ut jactare semper soliti estis, antiqui Patres Ecclesiæ vestri sunt, quæ

obrem tam fœdè Hardingus tergiversari voluit, ut illos, nescio quos terræ filios recens natos, quos nemo antè aut salutaverat, aut viderat, aut audiverat testes in causa gravissima, in qua iudicium antiquitatis postulatum est, adhiberet, ipsos notissimos & nobilissimos patres de industria declinaret: Hæcine illa est canicies, quam narras? Hos è suis sepulcris erui oportuit, ut desperatæ causæ subvenirent? Audi verò, Campiane, quam ea die Ivellus vocem verissimam ac constantissimam emisit, quando ad sexcentorum annorum antiquitatem provocavit: vobisq; obtulit, ut si vel unicam ex aliquo Patre aut Concilio claram & dilucidam sententiam afferretis, non recusaret, quin vobis palmam concederet, ea est nostrum omnium professio, idem omnes pollicemur, fidem non fallemus.

Anni jam sunt viginti, nec tamen adhuc potuit à quoquam vestrum huic conditioni satisfieri: tu, si te posse putas præstare, quod tui magistri non potuerunt, quid cessas? cur sedes? quare causam optimam tam diu frigere pateris? Sed nihil tu quidem potes, nulla tua lectio est, nullæ tibi vires sunt, quæ tanto labori pares esse possunt. Ivellam verò doctissimus Humfredus in eo minimè reprehendit, quòd, nimium prolixè de patribus promiserit, aut minus quàm dixerit, præstiterit: sed quod plus vobis, quàm erat opus, concesserit, & causam à scripturis ipsis iudicatam ad Patrum calculos revocarit. Quod tamen ille non eò fecit, quasi scripturæ parum confideret, aut quod in ea non satis esset ad omnes omnium Papistarum errores refutandos, sed ut illam insolentem & falsissimam de antiquitate calumniam, quæ multos tenuit, jugularet.

Pertentatum etiam aliquando dicis à te fuisse Tobiam Matthæum, ut responderet ingenuè: *Possetne, qui patres assidue lætaret, earum esse partium, quas ille susceperat.* Etii multa sapè in sermone familiari dicimus, quæ narrari & manare latius nolle-

nollemus, tamè id tibi ab ornatissimo Matthæo responsum esse datum non dubito, quod & rei veritati fuit consentaneum, & ipsius iudicio sapientiæq; dignum. Credi patribus in omni re non oportet: nec fides nostra è patrum dictis pendet. Errarunt illi nonnunquam, & errandi occasionem aliis præbuerunt: legi tamen possunt, ut eorum veris doctiores, contrariis cautiores simus. Atque hoc & ille, quem tu solum è nobis versare patres suspicaris, vir eximius, Matthæus Huttonus, & nos omnes arbitramur. Hæc postquam peroraras, descendere te velle securum dicis in hanc aciem, bellaturum nobiscum. Semper aciem, pugnam, prælium, castra, & tua nobis bella commemoras. Sed meminisse debes, communem esse belli matrem, & præliorum incertum exitum: *ἐν τῷ χειρὶ τῶν πολεμῶν δὲ ἐνὶ βουλῇ.*

Edmundus Campianus.

SI quibus unquam cordi curaq; fuit id, quod maximopere nostris Sexta ratio.
 fuit & esse debet: Scrutamini scripturas. Facile principes & Firmamē-
 palmares in hoc genere sanctissimi patres existere. Horum opera ta Patrum
 sumptuq; tot gentibus & linguis transcripta Biblia & importata sunt: lohan. 5.
 Horum periculis & cruciatibus, erepta de flammis hostilibus & vasti-
 tate. Horum laboribus & vigiliis, omnem in partem enucleata studio-
 sissimè, die noctuq; sacras literas imbibere, de s. q; gestis omnibus sacras
 literas edidère, in mensa volumina sacris literis distavère, fidelissimis
 commentariis sacras literas explicuère, cibos & in ediam sacris literis
 condidere, occupati deniq; sacris in literis ad senectutem decrepitam
 pervenere.

*Quod si frequentes ipsi quoq; ab auctoritate Majorum, ab Ec-
 clesia praxi, à successione pontificum, à concilio œcumenico, à traditio-
 nibus apostolicis, à cruore Martyrum à scitis Præsulum, à visis even-
 tibusq; mirabilibus argumentati sunt: tamen omnium maximè & liben-*

Can. 4.

tiſſimè ſanctarum literarum testimonia denſa conglobant, hac pre-
munt, in his habitant, huic armaturæ fortium, duces robuſtiſſimi,
ſarta teſta civitatis Dei, contra nefarios impetus quotidie munientes,
optimo jure primas partes honoratiſſimasq; porrigunt.

Quo magis demiror illam exceptionem Adverſarii ſuperbam
& fatuam, qui velut aquam in profluente quaritans, ſic in ſcripturis
confertiſſimis ſcripturarum penuriam objeclat. Tantiſper ſe patribus
aſſenſurum dicit, dum ſacris literis adhæreſcunt. Num loquitur ex ani-
mo? Curabo igitur, procedant armati atq; ſtipati Chriſto, Prophe-
tis, Apoſtolis atq; omni apparatu Biblico, celeberrimi auctores, anti-
quiſſimi patres, ſanctiſſimi viri, Dionyſius, Cyprianus, Athanaſius,
Baſilius, Nazianzenus, Ambroſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Augu-
ſtinus, Latinusq; Gregorius. (a) Regnet in Anglia fides illa, utinam
regnet, quam hi patres amiciſſimi ſcripturarum ex ſcripturis exſtru-
unt. Quas aſſerunt, aſſeremus: quas conferunt, conferemus: quod in-
ferunt, inferemus. Placet? Exſcrea. Dic ſodes. Minimè verò, inquis, ni-
ſi rectè exponant. Quid eſt hoc ipſum rectè? Arbitratu tuo. Nihil-
ne pudet Labyrinthi?

Ergò cum ſperem in Academiis florentiſſimis, conſociatum iri
benè multos, qui non pingui Minerva, ſed acuto judicio in has contro-
verſias inſpecturi ſint, & horum reſponſa nugatoria libraturi, latus
hunc diem campi præſtolabor, ut qui contra ſylveſtres tumulos mendi-
culorum inermium, nobilitatem & robur Eccleſia Chriſti cogitem
educere.

a) Et regnat in Anglia nunc fides illa, quam iſti Patres coluerunt.

Guilielmus VVhitakerus.

Quanam hæc nova nobis patrum firmamenta propo-
nas, Campiane, non poſſum facilè divinare. De patri-
bus tibi reſponſum eſt, in quib^a parum in eſſe firmamenti ad
tuam cauſam ſtabiliendam evicimus. Id forſan ipſe per te
ſenſiſti:

ſenſiſti: itaque non ſatis hunc tutum tibi de patribus locum
exiſtimavi, niſi firmamenta quædam afferres, quibus ipſos
patres faceres firmiores. Poſtquam enim ea dixiſſes de pa-
tribus, quæ tibi venire in mentem potuerunt, ut quidem di-
cta patrum univerſa pro divinis oraculis ſuſcipere videreris,
quia id nimis infirmum fuit, nec in eo tibi quenquam aſ-
ſenſurum intellexiſti, patrum nec fidem firmamenti quib-
uſdam communire & corroborare voluiſti. Hujus autem
diſputationis hæc vis eſt, hoc vinculum: *Patres ſcripturas dili-
gentiſſimè ſcrutabantur, ſanctarum literarum testimonia denſa con-
globant, his primas partes tribuebant, quare quas illi aſſerunt ſcriptu-
rarum expoſitiones, his contenti eſſe debemus, meliores deſiderare ſine
ſcelere non poſſumus.* Aut hic hujus loci ſenſus eſt, aut omni lo-
cus hic ſenſu caret. Et quidem fateor, ſic iſta à te languidè
ac diſſolutè projecta eſſe, ut quorſum ſpectent, vix perſpi-
ciam. Quid enim dici potuit ignavius? Patres, ut ſcriptu-
ras intelligerent, ſtudioſiſſimè elaborarunt: ergò, nunquam
in ſcripturis interpretandis errarunt. At miras expoſitio-
num pugnas diſſenſionesq; animadvertimus, quarum ut
nullæ ſint veræ fieri poteſt, ut plus unâ ſit, non poteſt.

Unum tibi è mille exemplum apponam. Paulus An-
tiochia Petro ſe in os reſtituſſe teſtatur: id cujuſmodi fuerit
vis cognoscere, nec per te poteſt aſſequi. Miraris enim Pe-
tro Paulum, Apoſtolum Apoſtolo reſiſtere voluiſſe, & fortè
myſterii aliquid ſubeſſe ſuſpicaris. Ad patres te confers, Au-
guſtinum, Hieronymum, duo præſtantiſſima Latinæ Eccle-
ſiæ lumina, conſulis. Quid ii referunt? Auguſtinus Paulum
exiſtimat ingenuè atque ex animo loquutum: Hieronymus
ſimulatè. Si hunc probas, illum improbes eſt neceſſe, utriq;
non poteſt aſſentiri. Sexcenta ſunt ejuſmodi: *Scio, inquit
Hieronymus, me aliter habere Apoſtolos, aliter reliquos tractatores.
Illos ſemper vera dicere, iſtos in quibuſdam ut homines aberrare.*
At illi tamen ſcripturas legerunt, verſarunt, ſeq; totos in

Gal. 2.11.

Auguſt. &
Hieronym
in epiſt.Hieron. in
epiſt. ad
Theophilū

meditandis scripturis occuparunt. Ex his potes criminationis tuæ summam iniquitatem, nostræ defensionis justissimam rationem perspicere. Nihil hîc volo de patrum eximiiis laudibus detractum, modò des fuisse homines, omnib⁹ à te laudibus in cœlos, quorum nunc cives sunt, efferrî patior. Et vellem, quod illi perpetuò fecerunt, id aut ipsi faceretis, *Scrutamini Scripturas*, aut nos facere sineretis, exitum hæc pugna procul dubio faciliorem reperiret. Vos autem scripturas, quas sua voce Christus sancivit, & nobis scrutandas commendavit, ut crucem fures, fugitis, horretis, ex hominum aspectu removetis, & tamen nullum scrutandi finem facitis. Veteres enim, atque olim intermortuas traditiones, consuetudines, hominum inventa, Pontificum decreta, labes Ecclesiarum, confictos, suppositivosq; libros, n⁹enias, quisquilias, somnia, fabulas, terrâ mariq; conquiritis: sacras literas non nimium, credo, ne noceant, attingitis. Ista aliquando vestra, quæ tam diligenter investigatis, abjicite, quod Christus præcepit, veteresq; patres fecerunt,

Orig. in *Scrutamini scripturas.* *Arg. utinam omnes, ut inquit Origenes,* *Ejas. hō. 2. faceremus illud, quod scriptum est: Scrutamini scripturas.* Si iussi essemus, ut patres Ecclesiæ, ut vera non scripta, ut Pontificum responsa scrutaremur, in istis divertoriis libenter acquiesceremus: quando autem nostra scrutandi industria ad scripturas revocatur, noli nobis succensere si patribus tantisper, ut ais, assentimur, dum scripturis adherescunt. Quod enim in illis laudabile fuisse ipse confiteris, id in nobis non potest esse vitiosum. Nam & illis Christus, & nobis mandavit, ut scripturas scrutaremur. Quod ergò iussi sumus utrique scrutari, id ut inveniatur, utrisque propositum esse debet. Æquumne verò iudicas, ut si illi in scrutando aberrarunt, eorum nos vestigiis insistamus, & quod ipsi invenimus, verum abjiciamus, quia illi invenire non potuerunt? Quando enim illi, quod quarunt, verum inveniunt, id nos ample-

amplectimur, iisq; in eo assentimur. Ne dubita, Campiane: loquimur ex animo. Patribus nos assentimur, dum illi sacris literis assentiuntur. Idne tibi nunc arridet? Sic videtur. *Curabis en. m.* inquis, *procedant armati omni biblico apparatu antiqui simi auctores, Dionysius, Cyprianus, Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Lactantius, Gregorius.* At quid si isti minus tibi dicto audientes fuerint, & mereri in tuis castris noluerint? num coges invitos in acie consistere? Non potes: teneri se non patiuntur. Hos tu appellas suo quemque nomine. Sed illi non respondent, nec nomina dant: imò tibi apertum bellum & hi, quos nunc evocas, & vetusti omnes denunciant. Periculum, si voles? paulisper faciamus.

Dionysius hic, quisquis ille fuerit, tuus esse, dum privatam Missam defendis, non potest. Nam publicam totius Ecclesiæ communionem, qualem & Christus instituit, & vetus Ecclesia semper tenuit, descripsit. Id ipsum Justinus, & Philoſophus & Martyr fecit, quando in apologia ad Antonium Cæsarem formam ejus disciplinæ, qua Christiani in sacro conventu usi sunt, exposuit. Panem & vinum eo tempore totus populus accepit, nunc neutrum. Cyprianus Apostolos omnes Petro exæquat, eosq; pari & honore & potestate præditos esse disertè affirmat: prohibetq; ne quisquam ad Romanum Episcopum provocet. Quare vestrum Pontificem oderit est necesse, qui se omnibus Episcopis dignitate autoritateq; anteponebat, atque omnes undique provocationes ad se allicit. Lactantius non esse dibium scribit, *quin religio ulla sit, ubicunq; simulacrum est.* Si nunc revivisceret, vestraq; templa tam plena simulacris aspiceret, num quod veræ religionis vestigium agnosceret? Athanasius sacras & divinitus inspiratas scripturas ad omnem veritatis institutionem sufficere affirmat: in quo vestras illas Traditionum copias multiplices uno dicto fugavit. Epiphanius

Justinus
Apol. 2.

Cyprianus
de simplic.
pralat.
lib. 1. ep. 4.

Lactant.
lib. 4. c. 19.

Ath. cont.
Gentes.

Epiphanius
lib. 3. he.
ref. 79.

phanius stultas quasdam mulierculas **exagitat**, quæ Mariam virginem novo quodam religionis genere coluerunt, ibi lamq; omnem superstitionem damnat: *ἡν Μαρία, inquit, ἡν δὲ οὐκ ἐστὶν θεογονία.* Quid ille diceret, si nunc non fœminas mo-

Basilii in
epist. ad
Cleric
Neocæsar.

dò vanissimas, sed viros etiam, cunctosq; mortales sacra & vota virgini facientes videret? Basilii author est, positum in more fuisse cunctis Ecclesiis illo tempore, *ut populus Psal-*

Nazian.
de Her.
Philosoph.

mos in sacro cœtu recitaret: At in vestris Ecclesiis populus audire ac intelligere ea non potest, quæ leguntur, ineptissimis duntaxat gesticationibus, pompisq; luditur. Nazianzen^o de vita hac civili non minus honorificè, quàm illa Monachorum solitaria iudicat: quod vestri monachi ferre non

Ambr. in
Rom. 6. 1.

possunt. Ambrosius in illos acerbissimè invehitur, quî, quemadmodum in aulis principum fieri solet, ut satellitis alicujus gratia quærat, antequam possis ad regem ipsum introduci, ita sibi putant esse necessariû, quando ad Deum accedere volunt, suffragatorem prius aliquem adhibere.

Hier. ad
Evagrium

Nonne hæc vos pungit, hæc cruentat oratio, qui nunquam quicquam in precibus à Deo postulatis, quin ante vobis aliquem è divorum numero patronum concilietis, cui negotii petitionisq; vestræ curam commendetis? Hieronymus in vestrum Pontificem, & vestros illos splendidos Episcopos nimium contumeliosus fuit, quando presbyterum & Episcopum jure divino, eundem esse scribit. Hic tibi fuisse dignus videatur, qui presbyter esset Romanæ Ecclesiæ, cujus vos Episcopum non modò presbyteris: sed omnibus etiam Episcopis tanto superiorem facitis? Gelasius, Pontifex ipse Romanus, cœnam vestram siccam, & parte altera diminutam *Sacrilegii damnat: severèq; præcipit, ut integra vel sumatur, vel omittatur.* Nihil te Pontificis movet autoritas?

Vigil. lib. 1
com. Euy

Vigilius Christi humanam naturam à nobis abiisse scribit: *Dei Filius secundum humanitatem suam recessit à nobis: secundum divinitatem suam semper est nobiscum.* Vos **CHRISTUM**

utroq;

utroque modo præsentem facitis. Chrysostronus, homines laicos, eorumq; populum hortatur, ut sibi sacra Biblia comparent, scripturas legant, domi vir cum uxore, pater cum filio, de sacris literis inter se colloquantur. At hoc in vestra Ecclesia fieri nec potest, nec licet, & pro certissimo hæretici signo habetur, si quis domi suæ sacros libros habeat. De Augustino quid dicam? qui, quantus quantus est, in maximis præcipuisq; causis noster est, de gratia, prædestinatione, libero arbitrio, justificatione, scriptura, lege, Evangelio, peccato, bonis operibus, sacramentis, Ecclesia. Infinitus sim, si singula confester, & volui duntaxat aliquid de unoquoque delibare. Gregorius Magnus, etsi erat Ecclesiæ Romanæ Pontifex, tamen contra vos nobiscum stabit. Quid enim? Parùmne tuum Pontificem perstringit, quando quisquis se universalem Episcopum vocat, cum Antichristi præcursorem procul dubio appellat? De hoc nomine inter Constantinopolitanum ac Romanum Episcopum summis odiis & maxima contentione dimicatum est. Johannes id sibi primus vendicavit, homo arrogans & insolenter ambitiosus: ei Gregorius gravissimè ac constantissimè restitit, quousque vixit. Paulo post hic titulus Constantinopolitano Episcopo ademptus est, & Pontifici Romano delatus. Mitte ambages, dic, Campiane, si fuit illud nomen in Episcopo Constantinopolitano Antichristi instantis indicium, quidni in Rom. Pontifice ejusdem Antichristi insigne illustrissimû existimemus? Habes nunc specimen, ex quo potes de cæteris judicare. Aut alios tibi patres compares oportet, aus his succumbes. Satin nunc tandem planè loquimur? Quid amplius postulas? Quare egredere in hunc campum, atque educ omnem tuam nobilitatem, Campiane: rem tibi non cum mendiculis inermibus, sed

cum instructissimis armatissimisq;

Adversariis fore senties,

P

Edmun-

Chryf. ad
Coloss.
hom. 9. &
in Johan.
homil. 1.

Greg. 1. 4.
pist. 30.
& 34.

Edmundus Campianus.

PRISTINAM Ecclesia faciem historia prisca retegat. Huc provoco. Certè antiquiores historici, quos etiam usurpant Adversarii ferè nominantur, Eusebius, Damasus, Hieronymus, Rufinus, Orosius, Sozomenus, Theodoretus, Cassiodorus, Gregorius Turonensis, Uuardus, Regino, Marianus, Sigebertus, Zonaras, Cedrenus, Nicephorus. Quid narrant? Nostrorum laudes, progressus, vicissitudinem, hostes. Imò verò, quod observas diligenter, illi quid disident à nobis odio capitali, Philippus, Pantaleon, Funcius, Magdeburgici, quum se ad scribendam vel Chronologiam Ecclesia, vel historiam appulissent, nisi nostrorum gesta colligerent, ac inimicorum Ecclesia nostra fraudes & scelera coacerarent, mille quingentos annos argumento vacui pratermitterent.

Cum his considera peculiare certarum historiographos regionum, qui unius acta cujusque populi curiosius operosiusq. scrutati sunt. ut quasi Spartam adepti, quam locupletare modis omnibus & perpolire cuperent, qui ne convivium quidem lautiora, aut manicatas tunicas, aut pugionum capulos, aut inaurata calcaria, talesq. minutias, si novitatem saperent, tacere: profecto, si quid in religione mutatum, aut à primis degeneratum seculis inaudissent, frequentes memorassent. Si non frequentes, saltem aliqui: si non aliqui, unus aliquis absq. dubio. (a c. 15. v. 29) Nullus omnino, neq. benevolus nobis, neq. malevolus, non modo quicquam tale prodidit, sed nec significavit.

1. Pet. 5. Verbi gratia: Dant nobis Adversarii, nec aliter possunt, fuisse
versu 13. Romanam Ecclesiam aliquando sanctam, catholicam, apostolicam:
Her. in c. tum, cum hæc à Divo Paulo promerisset elogia: Vestra fides an-
scrip. Eccl. nunciatur in universo mundo: Sine intermissione memo-
& Papias riam vestri facio: Scio, quoniam veniens ad vos, in abun-
ap. Euf. 2. dantia benedictionis Christi veniam: Salutant vos omnes
hist. 15. Ecclesiæ Christi. Vestra enim obedientia in omnem locum
Ihi 4. v. 3. divulgata est, Tum, cum ibi Paulus in libera custodia disseminaret
Iren. lib. 3. Euange-
4. q. 3.

Euangelium: Tum, cum in ea quondam (b) Babylone collectam Ecclesiam Petrus regeret: Tum, cum ille Clemens apprimè laudatus ab Apostolo sederet ad ipsa gubernacula: Tum, cum profani Casares, ut Nero, Domitianus, Trajanus, Antoninus, Romanos pontifices laniant: Tum etiam, vel (c) Calvino teste, cum Damasus, Syricius, Anastasius, Innocentius, clavum tenerent Apostolicum. Hoc enim seculo, nihil adhuc, præsertim Roma, digressos ab Evangelica doctrina, liberaliter ille concedit.

Quando igitur hanc fidem tantoperè celebratam Roma perdidit? Quando esse desit, quod antè fuit? Quo tempore? Quo pontifice? Qua via? Qua vi? Quibus incrementis urbem & orbem religio pervasit aliena: Quas voces, quas turbas, qua lamenta progenuit? Omnes orbe reliquo supiti sunt, dum Roma, Roma inquam, nova sacramenta, novum sacrificium, novum religionis dogma procederet? Nullus existit Historicus, neq. Latinus, neq. Græcus, neq. remotus, neq. citimus, qui rem tantam vel obscure jaccet in commentarios?

Ergò perspicuum hoc quidem est, si qua nos credimus, historia multa & varia, nuncia vetustatis, vna memoria, loquitur ac repetit affluenter: qua isti obrudunt, nulla narratio post homines natos in Ecclesia valuisse commemorat: & historicos esse meos, & incursiones adversarias esse frigidissimas, qua nihil movere possint, nisi prius receptum sit, omnes omnium temporum Christianos inspidam perfidiam atq. in Gehenna voraginem corruisse, donec Lutherus Boram constuprasset.

a) Falsum. Multa de Ecclesia corruptelis meminerunt.

b) Romam Campianus Babylonem agnoscit.

c) Falsum. Calvinus id minime testatur.

Guilhelmus VWhitakerus.

Nunc ad historiam, temporum testem, & nunciam vetustatis provocas: quicq. in rerum Ecclesiasticarum memoria propaganda elaborarunt, eorum nomina, tanquam

quam *κατὰ πρόσωπα* in pompa introducis. Verùm hoc cine est antiquitatis memoriam repetere, Campiane, & rerum veterum monumenta eruere, posse omnes historicos, qui literis aliquid mandarunt, nominare? Quæ hæc nova est inaudita Dialecticæ insolentia, omnes & generales, & singularum gentium historicos primum numerare, tum illos esse tuos affirmare? An id nuper es divinitus consequutus, ut quicquid attigeris, sit repenti tuum? Nam veteres annales, in quibus Ecclesiarum initia & progressus perscribuntur, jamdudum evolvimus, nec illi magis tui sunt, quàm nostri. Si enim aliquid habent, quod nobis adversatur, at certè multo & plura & graviora sunt contra vos testimonia, quæ vobis plagam mortiferam infligunt. Neque nos antiquam omnem Ecclesiæ historiam tam accuratè & diligenter collectam, suisq; temporibus ac seculis distinctam, & ratione singulari scriptam fuissemus unquam edituri, si tam illa à nobis aliena exstitisset, quàm tu fingis. Qui enim rerum in Ecclesia gestarum memoriam majore aut studio pervestigarunt, aut fide reddiderunt, quàm nostri, qui nisi fuissent, multa antiquitatis monumenta in tenebris jacuissent: Itaq; nos hanc veteris memoriæ lucem nunquam fugiemus, & te ad antiquos historicos provocantem sequemur, ea tamen lege, ut quæ prisca Ecclesiæ vitia fuisse constat, iis minimè constringamur. Nam historici, qui id sibi proponunt, ut res omnes gestas persequantur, non tam docent quid oporteret esse factum, quàm quid factum sit, intuentur, multaque narrant, quæ & merito possunt reprehendi, nec sunt à nobis imitanda. Id autem plerunque usu venit, ut temporum illorum vitiis historici imbuantur, quorum temporum historias perscribunt, & recentissimus quisque sit deterrimus. At hinc tu latebras quæri clamas, & nisi omnia probamus, repudiari à nobis omnia criminari, nimium hoc quidem perversè. Non enim qui corrigunt, quæ sunt vitiosa, ii, quæ

recta

recta sunt, reprehendunt. Contende quantum voles, Campiane, & circulos ac labyrinthos vociferare, invitus tandem ad sacras literas obtorto collo pertraheris.

In eo autem admodum exultas, quando quæris, quo tempore, quo Pontifice, qua via, quibus incrementis urbem & orbem religio pervasit aliena: nec dubitas, quin si quid mutatum aut degeneratum fuisset, id frequentes historici memorassent, saltem aliqui, saltem unus. De tempore non est facile respondere, neque id necessarium est, ut ipsa temporum momenta prodantur. Non simul omnia sunt in Ecclesia Romana eversa, paulatim ad hanc sceleris & nequitiae senectutem perventum est. Pili non subito omnes canescunt, nec quicquam repenti suam habet maturitatem, & rei cujusque progressio multo post apparet. Id in rebus iis manifestum est, quæ ab exiguis principiis profectæ ad majorem magnitudinem ac maturitatem contendunt. In Ecclesia Hierosolymitana magnam esse factam rerum ac religionis mutationem negare non potes. Quid? An illa subito exstitit? Doce ergo quo tempore, quo Pontifice, qua via, quibus incrementis novitas Ecclesiam pervaserit. Græcam Ecclesiam Romani damnatis, etsi vestra longè puriorem. Illas mihi nunc circumstantias in hac expone, quas in tua requiris, ut tempus ipsum designes, & Pontificem, & incrementa, quibus est tantopere degeneratum. Quemadmodum in istis, mutatio postquam esse cœpit, fuit manifesta, quanquam ipsos gradus persequi nunc est difficilimum: ita maximam rerum conversionem in Ecclesia Romana sentimus esse factam, nec tamen quibus quidque temporibus inclinatum sit, pro certo possumus affirmare. De multis constat, quæ nunc longum esset commemorare, & illa sunt suis momentis variisq; temporibus distincta. Sic enim in Ecclesia Romana accidit, quemadmodum in magno ædificio videmus evenire. Nam ut domus initio exstructa firmissimè,

P 3 longo

longo tempore per se manet integra, at aliquando si neglecta fuerit, rimas aliquo in loco incipit agere, quæ paulatim tempore augmentur, & tectis ipsis ac columnis sunt pernicioſæ, atque isto modo tandem ædificii ruina & interitus conſequitur: ita Romana Eccleſia temporum ſucceſſione de ſuo priſtino ſtatu deceſſit, atque indies manente latius tabe quadam ſuperſtitionis & erroris, tandem ipſum Eccleſiæ ſpiritum amiſit. Eusebius author eſt (libr. tertio capite 32. *παρθένος καὶ καθαῖς ἐν ἀδελφῶν πνεύματι φιλούντων. τῆς ἀδελφῆς πλάνης τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανεν οὐσίας.*) Polycratem quendam Ephesiorum Episcopum in ſcriptis reliquiſſe, Eccleſiam, dum Apoſtoli viverent, caſtam & incorruptam virginem fuiſſe. Qui enim cuperent ſanctam puræ doctrinæ regulam depravare, id obſcurè ac timidè feciſſe, nec auſos eſſe è ſuis luſtris erumpere. At poſtquam Apoſtoli ad cæleſtes ſedes migraveſſent, illa q̄; ætas hominum, qui Chriſtum ipſum audiverant, abiſſet, tum demum nefandum errorem, nullo Apoſtolorum ſuperſtite, cœpiſſe vires colligere, atque in ipſis Eccleſiis palàm volitare. Num quod illuſtrius antiquitatis & hiſtoriæ teſtimonium deſideras? Vivis Apoſtolis virgo fuit Eccleſia: illis vitâ defunctis, ſtatim corrumpi cœpit: neque verò dubium eſſe poteſt hanc peſtem tempore creviſſe, & latiffimè pervaliſſe. Id tamen miror, hunc Polycratem tam fuiſſe vel imperitum, vel obliſioſum, ut Romanum Pontificem non attenderit loco Apoſtolorum datum eſſe Eccleſiæ, qui hanc virginem defenderet, caſtamq̄; conſervaret. Cur enim virginem vocat? Quia Apoſtoli ſupererant, qui homines audaces terrere atque abigere potuerunt. At vel hanc ob cauſam Eccleſia nunc pontificem deſiderat, vel pontificis nihil opus habet. Tamen Polycrates, quaſi jam nullus reliquus eſſet, qui huius virginis pudicitiam tueri poſſet, Eccleſiæ orbitatem deplorat: quod quidem feciſſet inconfideratè, ſi hanc curam ad pontificem Romanum pertinere exiſtimaveſſet.

maſſet. Ex illo ergò tempore, quo Apoſtoli in terris eſſe deſierunt, Eccleſia ſemper declinavit, atque ad illam *ἀποστασίαν* ſpectavit, quam futuram præmonuit Apoſtolus, nos præſentem aſpicimus. Tum enim illi lupi, quorum Apoſtolus *ἀπὸστασίας* meminit, in Eccleſiam invaſerunt, & gregem devorare non deſtiterunt, tum illi Antichriſti, quales jam tum fuiſſe non nullos Joannes affirmat, opus illud moliri cœperunt, quod deinceps perfectum atque expletum fuit. Potui tibi huius clariffima indicia in tua Eccleſiâ ex tuis illis annalibus commonſtrare. Neq̄; enim aut obſcura ſunt, aut ejuſmodi, ut non ea quivis videre poſſit, qui modò aſpicere atq̄; attendere velit.

Et quando ad hiſtoriam provocas, volo tibi aliquid ex veteri hiſtoria commemorare, quod tu num tuum Pontificem attingat conſiderabis, ut mihi de re tota certius reſpondeas. Habitum eſt Concilium in Africa Episcoporum 217. quorum unus fuit Auguſtinus ipſe, decus & lumen Africæ. Rem in pauca conferam. Huc ſuos legatos Zoſimus Pontifex Romanus miſit, qui patribus Africanis probarent, licere ad Romanum pontificem ab omnibus Episcopis ubique terrarum provocari. Legati rem ad patres referunt, unaq̄; Niceni Concilii canonem proferunt, in quo illud privilegium erat ſcriptum: Patres novum Decretum mirantur, & Legatis reſpondent, ſe nullum ejuſmodi Canonem in aliquo vel latino vel Græco exemplari vidiffe, atque exiſtimare illius Concilii verum atque integrum exemplar apud ipſos eſſe, quod Cæcilianus Episcopus Carthaginenſis, qui Niceno Concilio interfuit, ſecum in Africam attuliſſet. Tamen ſtatuunt certos homines Conſtantinopolin, Alexandriam, Antiochiam mittere, qui vera atq̄; germana exemplaria ab aliarum urbium Episcopis accipiant. Id ut impediunt Legati pontificis laborant, ſed fruſtrà. Cyrillus Alexandrinus, & Atticus Conſtantinopolitanus Episcopos

Act. 20. 29

1. Iob. 2. 12

Con. Car.
6. cap. 3.
4. 7. 9.

Conc. Afr.
can. 105.

Et. G. B. a.
s. a. s. x. g.
πυώδη
τίποι.

Episcopus exemplaria Legaris tradunt, & literas ad patres Africanos, in quibus illa exemplaria verissima ac fidelissima esse confirmant. Tum demum fraus perspecta est: in canone Con. Niceni nihil tale reperitur. Quare ad Celestinum scribunt, qui tunc pontifex erat, eumque jubent quiescere, nec quicquam ejusmodi posthac tentare, suosve *Exactores* emitte-
tere, ne *fumosum seculi typhum* in Christi Ecclesiam inducere videantur. Cessit ad tempus pontifex necessitate, non voluntate. Nam centum post annis Bonifacius secundus in Epistola ad Eulalium graviter invehitur in Aurelium Carthaginensem Episcopum, qui nunc huic praefuit Concilio Africano, eumque ait cum suis collegis, quorum facile Princeps fuit Augustinus, à Diabolo fuisse impulsus, ut Romanam Ecclesiam impugnaret. Sic de Aurelio Carthaginensi ceterisque illis Africanis Episcopis, atque ipso inter alios Augustino, qui Romano pontifici in ista causa restiterunt, Bonifacius Papa, tanquam de schismaticis judicavit: Eulalio autem, qui tum fuit Episcopus Carthaginensis, gratulatur, quod in gratiam cum Romana Ecclesia redire, id est, licentiam Romano pontifici in Ecclesias Africanas permittere voluerit. Hæc à me sunt ex verisimilibus monumentis repetita, atque ejusmodi alia potui permulta commemorare, ne tibi nimium de tua historia promittas.

Ex his nunc perspicere potest, quid Romani pontifices multis annis egerint, ac laborarint, ut se nempe omnium Ecclesiarum dominos efficerent, quod quidem illi tandem assequuti sunt. Quandoquidem autem quaeris, & vis tibi responderi, quando hanc fidem tantoperè laudatam Roma perdidit, esseque defecit, quod antè fuit, etsi fidem multis in rebus antè perdidit, tamen verè possum affirmare, tum Antichristi sedem palam esse coepisse, quando Bonifacio Tertio à Phoca patricida datum est, ut Ecclesia Romana caput esset omnium Ecclesiarum, pontifexque Romanus
Episco-

Episcopus universalis diceretur. Nolim ego temporum momenta nimium excutere: obscure serpit malum, nec statim in hominum sensus incurrit: verum id fuit de istis temporibus, de quibus nunc loquor, hominum iudicium, Gregor. Magnum Episcoporum Ecclesiae Romanae bonorum fuisse ultimum, malorum primum. Nec enim aut ille nimium bonus, aut post illum aliquis bonus fuit: & quisque posterior penè superiorem nequitiam superavit. Et jam colluvies malorum omnium erupit in Ecclesiam, cunctasque ejus partes latissimè pervasit.

Cogis me, Campiane, Ecclesiae tuae ulcera aperire, quæ ego malui non attingere; sed ita importunus es, ut nec nobis, nec tibi ipsi parcas. Bernardus, quem Ecclesia vestra multis annis unum tulit pium virum, quoties & quam amare statum perditissimum Ecclesiae deploravit? *Serpit hodie pudita tabes per omne corpus Ecclesia. Servi Christi serviunt Anti christo. A planta pedis usque ad verticem non est sanitas ulla.* Istis aliisque ejusmodi vocibus solitus est Bernardus de Ecclesiae vestrae nequitia intoleranda conqueri: quod ille non fecisset, nisi causam, cur faceret, maximam vidisset.

Aeneas Sylvius, qui postea factus est Papa, *refriguisse charitatem, & flem omnem, interiisse* scribit, & qualem tuitie illo tempore Ecclesiam vestram existimemus, quæ fidem simul & charitatem amiserit? Verum hunc forsitan ista scripsisse odio Ecclesiae dices, post sententiam mutasse, quando ex Aenea factus est Pius. Ita enim semper illud suum usurpavit: *resicite Aeneam, suscipite Pium.* Quid hic Poetas & doctos, & illustres commemorem, Petraracham, Mantuanum, atque alios, qui nec Papam, nec Cardinales, nec Clerum universum versibus dentatis veriti sunt insectari? Ita enim omnia diffluerant, ut peccata quævis & perpetrari & reprehendi liberè possent. Ne abeam longius, recordare quid Cornelius Episcopus Bitontinus, non ita multis ab hinc annis, in

Q

Conci-

Concilio Tridentino, tota astante atque audiente Ecclesia dixerit: cuius profectò testimonium, etsi per se leve est, tamen contra vos gravissimum videri debet. *Utinam*, inquit, *à religione ad superstitionem, à fide ad infidelitatem, à Christo ad Antichristum, à Deo ad Epicurū, velut prorsus unanimes nō declinassent.* Hæc sunt Ecclesiæ vestræ insignia, superstitio, infidelitas, Antichristus, Epicurus. Et tamen tu audes dicere, nullum omnino neque benevolum vobis, neque malevolum, quicquam tale vel prodidisse vel significasse. Quanto magis Ecclesiæ tuę defendis innocentiam, Campiane, tanto magis illius nequitiam videri facis manifestam.

Cornelius
Bitontin.
in Concil.
Trident.

Dant, inquis, *Adversarii, fuisse Romanam Ecclesiam aliquando sanctam.* Id verò damus, & tum fuisse sanctam, quando Paulus ejus præclaras illas laudes prædicavit, quarum tu meministi. Quanquam ista, quæ recitas elogia non ad illam unicam pertinent Ecclesiã, sed aliis etiam data sunt.

Rom. 1. 8. si enim Romanorum *fides annunciata est in toto mundo?* Nihil *1. Thes. 1. 8.* in eo proprium habuit & singulare Ecclesia Romana. Nón *Rom. 1. 9.* ne similiter Apostolus de Thessalonicensium Ecclesia scripsit: *1. Th. 1. 3.* *In omni loco fides vestra, quæ est in Deum, dimanavit?* Quid si *Rō. 15. 29* Romanorum *sine intermissione memoriam fecerit?* Ita etiam Thessalonicensium *Rom. 16. 16. 19.* *meminit indefinenter?* Quid si non dubitavit, quin ad Romanos veniret *in abundantia benedictionis Christi?* An illius minus fuisse ad alias Ecclesias frugiferum adventum existimas? Quid si Romanos omnes Ecclesiæ *salutarint, ejusq; obedientia in omnem locum divulgata fuerit?* An nescis sanctos omnes se mutuò salutasse? Aut alias Ecclesias minus, quam hanc fuisse Apostolo obsequentem arbitraris? Sed hoc tempore damus fuisse sanctam: quid amplius postulas? *Act. 28.* *Tum etiam, cū ibi Paulus in libera custodia disseminaret Evangelium.* *Pet. 5. 13* Et hoc etiam damus. Num quid aliud vis? *Et tum, cum in ea quondam Babylone collectam Eccl. Petrus regeret.* Nec id negamus. Etsi autem facilè patior, Romam à te vocari Babylonem,

quam

quam illam esse non dubito, de qua in Apocalypsi tam multa Joannes, matrem scortationum atque abominationum terræ, tamen hîc à Petro Romam significari non tam facilè adducor ut dare velim. Semper enim hîc hæretis, Campiane, nec dum unquam evincere potuistis, Romæ fuisse Petrum. Pro concessio ac probato sumitis, quod si quis vobis vel verbo negat, ut Mathematici progredi amplius non potestis. Quidni autem illam ipsam Babylonem declarari existimem nunc à Petro, quæ olim Assyrii Imperii caput fuit, in qua multos fuisse Judæos, dubium non est, quorum Petrus propriè & peculiariter Apostolus erat? Si dicam, quæ à me in hac causa dici potuerunt, vereor, ne te vehementius offendam. Interim quod ipse Romam esse Babylonem confiteris, accipio: quæ causa fuerit mutati nominis, aliàs, si placeat, expones. Jam nobis non potes irasci, si Petri exemplo freti Romam deinceps dicimus Babylonem.

Apoc. 17. 5

Gal. 2. 9.

Nunc, credo, consistes aliquando. Imò verò pergis, & ad ætates succedentes progredieris. *Tum, cum Clemens sederet ad gubernacula:* Tum, cum profani Cæsares Romanos pontifices lantarent: Et tum quoque fuisse Christi præstantē Ecclesiam fateor. An eo contentus eris? Imò, inquis *Tum etiam cum Damasus, Syricius, Anastasius, Innocentius, clavū tenerent Apostolicum.* Desilire hoc quidem est, non descendere. Nimum enim celeriter ab illis ad istos properas. Sed quo modo, ut hoc tibi demus, persuades? Nam Calvinus, inquis, nihil adhuc, *idgressos* *Inst. lib. 4. ab Evangelica doctrina, liberaliter concedit.* At noli tibi arripere, *c. 2. n. 3. & Campiane, quod nemo dat, nec nimium tibi de alterius liberalitate polliceri.* Neq; enim id Calvinus concedit, quod tu sumis: itaque reddas oportet. Ad vestrum illud de successione tritū argumentum hoc in loco Calvinus respondet, docetq; non id sibi sanctos patres proposuisse, quando Episcoporum successiones commemorant, ut eas esse veras Ecclesias statuunt, ubicunque Episcopi alii aliis substituuntur:

Q 2

sed

sed illud primum sumsisse pro certissimo, nihil fuisse à principio usque ad illam ætatem mutatum in doctrina, atque ita novis erroribus doctrinam ab ipsis Apostolis perpetuò conservatam opposuisse. Non id ergò ait, nihil in ulla omnino parte fidei mutatum fuisse, sed Patres isto successionis argumento nunquam esse usos, nisi in iis duntaxat causis, in quibus nihil inversum fuisse constabat. Nam quod ad horum Pontificum ætatem attinet, etsi Romanam Ecclesiam tum fuisse Christi veram Ecclesiam concedimus, tamen illos nihil ab Evangelica doctrina digressos esse, nec tibi Calvinus concessit unquam, & nos magnoperè reclamamus. Mittam alios: Syricius iste palàm à doctrina Evangelica in eo deflexit, quòd verbi ministros perpetuò cœlibatus laqueo astrinxit: neque ista levis digressio fuit, sed sine dubio manifesta ab Apostolica doctrina aberratio. Hic nunc desistis, nec reliqua Ecclesiæ tempora persequeris: tantùm quæris: *Quando Roma desit esse, quod antè fuerat?* De quo tibi satis jam multa respondimus. Tu verò si dubitas, an desierit, potes etiam, si vis dubitare, an sol moridiè splendeat. Id enim nihilo profectò magis dubium est, quàm an urbs hæc Romana ab illa olim florentissima republica Romana degenerarit. Atque ut ille non potuit Samnium in Samnio invenire, & is, de quo scitè scriptum est in epigrammate:

In Roma Roma nil reperit media.

Ita ut Romanam Ecclesiam quæras in Ecclesia Romana: nunquam tamen invenias. Non enim vitam tantùm, sed colorem etiam vultumq; veræ Ecclesiæ amisit. Quando ergò te cum cætera omnia deficiunt, tum ipsa quoque historia, cui plurimùm visus es confidere, nihil sublevar, quid superest, quam ut alterum facias, vel cedas ante prælium, vel in prælio pereas? Atq; utinam id discas aliquando q̄ scribit

NaZ. con.
Julianum

Ναζιανζανος: ὁπαις συνλόγω νικᾶν, ὅτω καὶ νικᾶσθαι καλῶς μεμαθῆναι.

Edmun-

Edmundus Campianus.

EGO verò, præstantissimi viri, cum de multis hæresibus, quadam apud me opinosissimorum portentis reputo, qua mihi venient expugnanda: me ipsum inertia vecordiaq; condemnem, si cujusquam in experiundo facultatem aut vires extimescerem. Sit ingeniosus, sit eloquens, sit exercitatus, sit omnium librorum belluo, tamen aridus & balbus appareat necesse est, cum hac tam adynata sustentabit. Disputatur enim, si forte nobis annuent, de Deo, de Christo, de Homine, de Peccato, de justitia, de Sacramentis, de moribus. Videro an ausint adserverare qua sentiunt, quæq; rebus additi necessariis divulgant in scriptiunculis. Faxo norint ista suorum axiomata.

(a) Deus est auctor & causa peccati, volens, suggerens, efficiens, jubens, operans, & in hoc impiorum scelerata consilia gubernans. Proprium Dei opus fuit, ut vocatio Pauli, sic (b) adulterium Davidis, Iudæq; proditoris impietas. Monstrum hoc, cuius Philippum aliquando puduit, Lutherus tamen, à quo Philippus hauserat, quasi oraculum celeste miris extollit laudibus & alumnum suum eo nomine tantum non exæquat Apostolo Paulo. Percontabor etiam, quid animi Luthero fuerit, quem Angli Calviniani virum divinitus datum ad orbem illuminandum pronunciant, cum hunc versum demeret supplicationibus Ecclesiæ, Sancta Trinitas, Unus Deus, miserere nobis.

Mox ad personam Christi progrediar. Quæram ista sibi quid velint (c) Christus Dei Filius, Deus de Deo, Calvinus, Deus ex sese: Beza, non est genitus de patris Essentia. Item: Dua constituentur in Christo uniones hypostatica: altera Anima cum Carne, Divinitatis cum humanitate: altera locus apud Joannem: Ego & Pater Unum sumus: Non ostendit Christum Deum homoousion Deo patri. Sed & Anima mea, inquit Lutherus, odit hoc verbum, homoousion. * Pergite. Christus ab infantia non fuit gratiâ consummatu: sed animi doibus velut ceteri homines, adolevit, usu factus quotidie sapientior, ita ut puerulus ignorantia laborarit. * Quod perinde est, ac si dicerent, (e) originis labe & vitio sordidatum. Sed cognoscite diriora.

Octava

Ratio.

Paradoxæ

De Deo.

Cal. Inst.

l. 1. c. 18.

l. 2. c. 4.

l. 3. c. 13.

& 24.

Pet. Mart.

in 1. S. 2.

Mel. an. in

c. Rom. 8.

VVitem.

1554. Sic

docet Lut.

in ass. 36.

& in ref.

as. 36. &

in lib. de

serv. arb.

pref. in an

philip. in

Apol. Eco.

Ang. Vide

enc. pre.

an. 1543.

De Chri-

sto.

in. l. 1. c. 13

nu. 23. 24

B. in Hef.

Bez. cont.

Smid. l. de

uni. Hyp-

dua: in

Chri. nat.

Calv. in

loh. 10.

Lut. cont.

Latom.

Ba in Lu. Calv. in bar. eu. Luc. Lof. He. Mel. in Eu do. 1. post Epi. Marlorat. in Mat. 26 Calv. in bar. Euan. Brentius in Lucam part 2. homil. 65 & in Cat. ann. 1551. & in Ioh. homil. 54 Calv. in bar. euan. In eandē sent. Loff. in Mat. 26 Schmidel. concio. de Pass. & cen. Dom. Ep. in co. in Psal. Cal. Inft. l. 2. cap. 16 Brent. in catechism 1551. Inft. l. 2. c. 16. num. 12. 1. Tim. 2. Apoc. 2. Eucer. in Mat. 26.

* Christus, cum orans in horto, sudoribus aqua manaret & sanguinis, sensu damnationis aeterna cohorruit, vocem edidit sine ratione, sine spiritu, vocem doloris impetu repentinam, quam, ut non satus meditata, celeriter castigavit. * Estne aliquid amplius? Attendite. * Christus, cum actus in crucem, exclamaret: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me! accensus est flammis inferni, (f) desperatio- nis vocem misit, non aliter affectus, quam si pereundum ei foret inter- necione sempiterna. * His etiam si quod possunt, addant. Christus, in- quiunt, descendit ad inferos, id est, * mortuus Gehennam gustavit, ni- hilo minus quam anima damnatorum, nisi quod sibi restituendus erat. Quandoquidem enim morte corpora nihil nobis profuisset, Ani- ma quoq; luctari cum morte debuit aeterna, atq; hoc modo nostrum scelus suppliciumq; dependere. Ac ne quis forte suspicetur, istud Cal- vino per incuriam obrepisse, idem Calvinus omnes vos, si qui do- & in Ioh. homil. 54 Calv. in bar. euan. In eandē sent. Loff. in Mat. 26 Schmidel. concio. de Pass. & cen. Dom. Ep. in co. in Psal. Cal. Inft. l. 2. cap. 16 Brent. in catechism 1551. Inft. l. 2. c. 16. num. 12. 1. Tim. 2. Apoc. 2. Eucer. in Mat. 26.

Erinam istam (g) solatii plenam exagistis, perditos appellat nebulones. Tempora, tempora, cujusmodi monstrum aluistis? Crur ille delicatus & regius, qui de innocentis Agni corpore laterato fffoq; scaturit, cujus cruoris una quaevis guttula, propter dignitatem Hostia, mille mundos redimere potuisset, nihil humano generi profecit, nisi Mediator Dei & hominum Homo Christus Jesus in mortem quoq; (h) secundam, mortem anima, mortem gratia peccati solius & exitiabilis blasphemia sociam pertulisset? Prae hac insania modestus videbitur Bucerus, quanquam est impudens, qui infernum in Symbolo sepulcrum accipit, per epexegetin valde praposteram, ac potius tautologia ineptam atq; solidam. Anglicani sectarii, pars Calvinio, Idolo suo, pars Bucero, magno magistro, solent accedere: pars etiam submurmurant in hunc articulum, ne quid facessat ultra molestia, quemadmodum sine tumultu penitus eximatur de Symbolo. Id vero etiam fuisse (i) tenta- tum in conventiculo quodam Londinensi, memini narrare mihi, qui interfuit, Richardum Chenium, miserrimum senem, male mulctatum à Patronibus foris, neq; tamen ingressum in paternam domum. Hac- tenus de Christo.

De Homine quid? (k) Imago Dei penitus in homine deleta est: nulla boni scini illa supersit: tota natura, quoad omnes anima partes, ita fun-

ita funditus eversa, ut ne renatus quidem & sanctus quicquam sit aliud intrinsecus, nisi mera corruptio atq; contagio. Quorsum ista? Ut qui sola fide gloriam rapturi sunt, in omnium turpitudinum cano- lutati, naturam accusent, virtutem desperent, praecepta deonerent. Huc Illyricus, Magdeburgensium primipilus, illud suum adje- cit immane placitum de originis peccato, quod esse vult intimam sub- stantiam animarum: quippe quas, post Adami lapsum, Diabolus ipse procreet, & in sese transformet. Hoc quoq; tritum est in hac fece, (l) omnia peccata esse paria: sed ita (ne Stoici reviviscant) si Deo judice ponderentur. Ac si Deus, aequissimus iudex, oneri nostro cumulum po- tius, quam levamentum faceret, & id quod non est in re, quum sit ipse justissimus, exaggeret. Hac trutina, non levius in Deum severissi- me judicantem deliquerit ille caupo, qui gallum gallinaceum, quando non est opus, occiderit, quam infamis ille sicarius, qui plenus Beza, Gal- lum Heroa Guisium, admirabili virtute principem, dispiosa fistula clarculum interemit, quo facinore nihil vidit orbis noster atate nostra funestius, nihil luctuosius.

Sed fortasse, qui tam sunt in peccati conditione, tetrici, magni- ficè philosophantur de divina gratia, qua huic malo succurrere ac me- deri possit. Praeclaras verò isti partes assignant gratia, quam neq; infu- sam cordibus nostris, neq; ad resistendum sceleribus validam esse la- trant, sed extra nos in solo Dei favore collocant, qui favor non emendat impios, nec purget, nec illuminet, nec ditet, sed veterem illam sentinam adhuc manentem atq; fœtentem, ne deformis & odiosa pute- tur, Deo connivente dissimulet. Quo suo plasmate tantoperè delectan- tur, ut ne (m) Christus quidem aliter apud illos gratia plenus & veri- tate dicatur, quam quod ei Deus pater mirandum in modum faverit.

Quae res ergo iustitia est? Relatio. Non enim ex Theologicis concinnata virtutibus, fide, spe, charitate, quae animam suo nitore res. con- vestiant, sed tantum occultatio delicti, quam, qui solo fide prehen- derit, ille tam de salute certus est, ac si jam pridem interminato caeli gaudio frueretur.

Age somniet hos: sed unde constare poterit de futura perseve- rantia, qui qui caruit, exivit infelicissimus, licet ad tempus purè pieq; justitiam in Joann.

de or. per. Calv. Inft. l. 2. s. 3. Sacer. de con. ve. ec. Epin. de imb. et pec Sanct. Kern. cont Cens. Col. DE PEC- CATO. Illyr. in var. lib. de pec. orig. Vid. Hesh in ep. ad Illyr. An peccat. sit substantia Calv. in Ant. Con- Trident. Idem do- trant. (m) cuerat VViclef. ap VVald l. 2. de Sac- cap. 154. DE GRA- TIA. Luth. in res. cont. Lovan. Buc. in Jo- han. 1. VVel. in nas. Chr. Bren. h. 12

Cent. l. 1. *justitiam coluisset? Imò verò hæc tua fides, Calvinus ait, nisi tuam timideq; defenduntur. Vultisne plura? Quidni? Quanto sceleratior, inquit, tanto vicinior gratia. Omnes actiones bona peccata sunt, Deo iudice, mortifera: Deo propitio, leviuscula. Nemo malum suapte voluntate cogitat. Decalogus nihil ad Christianos, Opera nostra Deus nequaquam curat. Soli rectè participant cana Domin. qui tristes, afflictas, perturbatas, confusas, erraticas, apportant cōscientias. Confitenda crimina sunt, sed cuilibet, qui si te vel (v) ioco absolverit, modò credideris, absolutus es. Legere preces horarias non est Sacerdotum, sed laicorum. Christiani liberi sunt à statutis hominum. Satis superq; lacunam istam commosse videor. Jam finio. Nec verò putetis iniquiorem esse me, qui Lutheranos & Zuinglianos promiscuè coarguerim. Nam isti memores à quo profeminati sint, inter se fratres & amici volunt esse, adeoque gravem interpretantur injuriam, cum in ullare, prater unam discriminantur.*

Lib. de ca. p. 4. DE IV SITIA Mas. 12. Luc. 1. *Ad Sacramenta festino. Nullum, nullum, non duo, non unum, ò sancte Christe, reliquerunt. Ipsorum quippe panis, venenum est. Baptismus, etsi adhuc verus est, tamen ipsorum iudicio nihil est, non est unda salutis, non est canalis gratia, non derivat in nos Christi merita, sed significatio (p) duntaxat salutis est. Itaq; nihilo plura Baptismum Christi, quoad naturam rei, quàm Joannis fecere ceremoniam. Si habeas, rectè: (q) si careas, nihil damni: crede, salvus es, antequam abluere. Quid ergò parvuli, qui nisi juventur, virtute Sacramenti, sua fide miselli nihil assequuntur? Potius quàm Sacramento Baptismatis quicquã tribuamus, inquitunt Magdeburgici, demus inesse fidem ipsis infantulis, qua serventur, cuius fidei pulsus quosdam abditos intelligant ipsi, qui virant nec ne, nondum intelligunt. Durum. Si hoc adco durum est, Lutheri pharmacum auditote. (r) Præstat, inquit, omittere, quandoquidem nisi credat infans, nequicquam lavatur. Hæc illi quidem a. c pices animo, quidnam enuncient categoricè Ergò Balthasar Factimontanus, diribitor interveniat: qui parens Anabaptistarum, cum parvulis motum fidei non posset affingere, Lutheri cantunculam approbavit, & padobaptismum ejiciens e templis, neminem nisi adultum fonte sacro decrevit abluere. A. r. l. qua Sacramenta quod attinget quamvis illa(s) bestia multiceps horrendas ejetlet contumelias, tamen quia quotidiana jam sunt, & callum auribus obduxerunt, hic praterco.*

Restant hereticorum de vita & moribus frustra nocentissima, que Lutherus evomuit in chartas, ut ex uniu pectoris impuro gurgure pestem lectoribus inhaledet. Audite patienter, & erubescite, & mihi date veniam recitanti. (r) Si nolit uxor, aut non possit, veniat ancilla Siquidem res uxoria tam est cuiq; necessaria, quàm esca, potus, somnus. Matrimonium est virginitate multo præstantius. Fam Christi, cam Paulus dissuasit hominibus Christianis. Sed hæc fortasse propria

propria Lutheri sunt. Non sunt. Etiam nuper à meo Charco, sed misere timideq; defenduntur. Vultisne plura? Quidni? Quanto sceleratior, inquit, tanto vicinior gratia. Omnes actiones bona peccata sunt, Deo iudice, mortifera: Deo propitio, leviuscula. Nemo malum suapte voluntate cogitat. Decalogus nihil ad Christianos, Opera nostra Deus nequaquam curat. Soli rectè participant cana Domin. qui tristes, afflictas, perturbatas, confusas, erraticas, apportant cōscientias. Confitenda crimina sunt, sed cuilibet, qui si te vel (v) ioco absolverit, modò credideris, absolutus es. Legere preces horarias non est Sacerdotum, sed laicorum. Christiani liberi sunt à statutis hominum. Satis superq; lacunam istam commosse videor. Jam finio. Nec verò putetis iniquiorem esse me, qui Lutheranos & Zuinglianos promiscuè coarguerim. Nam isti memores à quo profeminati sint, inter se fratres & amici volunt esse, adeoque gravem interpretantur injuriam, cum in ullare, prater unam discriminantur.

Equidem non sum tanti, ut vel mediocrem locum mihi sumam in selectis Theologis, qui hodie bellum hæresibus indixere: sed hoc scio, quantuluscumq; sum, periclitari me non posse, dum Christi gratiã fultus, ad versusum talia commenta, tam invisa, tam insulsa, tam bruta, celo terraq; iuvantibus praliabor.

- a) Falsissimum. Nostrum nullus Deum peccati authorem & causam esse affirmavit.
- b) Falsum. Nos ista minime comparamus.
- c) Christus est Filius ex Patre, Deus ex sese.
- d) Falsum. Lege responsum.
- e) Falsum. Non enim omnis ignorantia nota est ex labe originis.
- f) Falsum. Id nec Brentius, nec quisquam nostrum dixit.
- g) Qui negant hanc doctrinam solatii plenam esse, ii merito perditum appellantur.
- h) Quis nostrum isto unquam modo loquutus est?
- i) Falsissimum. Id nunquam in nostra Ecclesia fuit tentatum.
- k) Falsum. Id nos planè negamus.
- l) Falsissimum. Nostrum semper ab hoc dogmate abhorruerunt.
- m) Falsum. Gratia Dei justificationem gignit, iustificationem sanctificatio semper & necessario sequitur.
- n) Falsum. Christum omni modo plenum gratiã confitemur.
- o) Loquitur Lutherus de gratia Baptismatis, qua peccato non amittitur.

- p) Falsum. Non enim duntaxat signum esse dicimus.
 q) Falsum. Non sic loquimur de Baptismo.
 r) Hoc Lutherus ait ex eorum
 s) Pontifex Romanus.
 t) Iniquis calumnia, quales reliqua sunt, qua sequuntur: lege responsum.
 v) Falsum. Haec Lutherus non de quolibet, sed de ministro loquitur.

Guilielmus VWhitakerus.

NOLLE se dixit Hieronymus, in suspitione hæreseos quenquam esse patientem. Quo magis iniquo animo fero, Campiane, ista nobis à te nunc objici, quæ vocas Paradoxa, tam falsa, tam multa, tam horrenda. Et quidem cum alios semper omnes importunitate atque audacia Papistas, tum isto in loco te ipsum planè superasti. Nisi enim omnem & Dei religionem, & erga homines reverentiam penitus abjecisses, tuæq; conscientia naufragium jamdudum fecisses, atque ipsam pene humanitatem exuisses, nunquam in te tantum sceleris admisisses, ut hæc nobis opinionum monstra exprobrares. Sed quid agas video: fore enim speras, ut *audacter calumniando*, quemadmodum ille tui similimus dicere solitus est, *semper aliquid hæreat*. Postquam enim vera crimina deficiunt, quibus Ecclesias nostras oppugnetis, reliquum est, ut vel à scribendo desistatis, quod erat honestissimum, vel aliquas saltem calumnias excogitetis, quas tanquam tela venenata in nos jaciatis, quod & per se turpissimum est, & certum vestrae desperationis argumentum. Jam verò si hæc tua *παράδοξα* atq; *ἀδύνατα* sic diluero, ut omnes perspiciant, ea fuisse nobis à te falsissimè atque impudentissimè descripta, peto non ab Academicis tantum nostris, sed Christianis etiam universis, quibus vera religio, suaq; salus curæ est, ut nullis Adversarii mendaciis atque imposturis ab ea facta doctrina, quam didicerunt, abduci se patiantur.

Quare

Quare aggrediar hæc tua portenta, Campiane, ut postquam illud tibi os plenum blasphemiae obstruxero, & Dei gloria, quæ agitur, & innocentia nostra, quæ oppugnatur, à tua immanitate vindiceretur. *Disputabitur*, inquis, *si annuent, de Deo, de Christo, de Homine, de peccato, de Justitia, de Sacramentis, de Moribus*. Nos verò non de istis modò tecum, verum aliis etiam causis, quæ nunc in disceptatione versantur, parati sumus disputare de Scriptura, de Ecclesia, de Romano Pontifice, de Transsubstantiatione, de Libero Arbitrio, de Indulgentiis, de Purgatorio, de cæteris tuis. Verum aut multi falluntur, aut tu pugnam magis quam disputationem meditaris. Spero autem, quam toties expetis disputationem, ejus tibi aliquando datam fore potestatem. Jam, quemadmodum *tu faxis*, ut vos hæc nostrorum axiomata norimus: attendamus.

Deus, inquis, est author & causa peccati, volens, suggerens, efficiens, De DEO. jubens, operans, & in hoc impiorum scelerata consilia gubernans. Tetrum est quod dicis & infandum, Campiane, Deum ut quisquam peccati authorem faciat, dignus sit, quem Dominus statim fulmine ad imiù nferorum barathrum dejiciat. Id si Calvin. aut Martyr, aut Philip. aut Lutherus, aut quisquam nostrum affirmet, non repugno, quin omnes simus horrendæ blasphemiae scelerisq; rei. Si velim omnem istam causam, quam attingis, fusè persequi, nullum finem faciam: itaque paucis quid & nos doceamus, & tu mentiaris, exponam. Deum non tantum bonum, sed ipsam esse Bonitatem profitemur, per se, suamq; Essentiam bonum, in quo mali nihil inest, à quo nihil nisi bonum proficisci possit: qui sic bonus sit, ut ejus facta omnia sint valde bona, nec vel cogita- Gen. 1.32. ta ulla possint esse mala. Hæc dicimus, hæc docemus, hæc corde credimus & voce testamur. Cum ergò Deus ita sit perfectè bonus, ut ejus omnia excellenti quodam modo bona sint, quæ situm olim est & gravissimè disputatum, unde

R 2

illud

Infl. 12.
q. 79. ar. 1
& 2.

illud malum natum sit, quod tam latè manaverat, & quænam hujus mali causa exstiterit. Hanc quæstionem sapè tractavit Augustinus propter Manichæos, & in ea etiam Thomas Aquinas multum ac diligenter versatus est. Hoc malum nos à Diabolo invecum esse dicimus, qui etsi erat bonus à Domino factus initio, tamen libera voluntate à Domino defecit, & peccavit, & homini, ut peccaret, persuasit, authorq; fuit. Hinc quicquid est peccati vel in Dæmonibus, vel in hominibus, totum fluxit, ejusq; à Deo nulla particula exstitit, quem nos nullius peccati causam esse infinitis scripturæ testimoniis evincimus, atque in scholis omnibus Ecclesiisq; nostris proponimus. Peccatum enim odit, justitiam diligit: qui judex est totius terræ, eum esse omni modo justissimum oportet. Deus lux est, & non sunt in eo tenebræ, atque hujusmodi sunt, quæ populum de Deo docemus, ut illum omnium peccatorum severissimum fore vindicem intelligant. Jam ergò qua fronte ausus es, Campiane, quum hæc nostra esse scires, nobis tam infandum convicium facere, ut planè contraria dicere ac sentire affirmares? At Calvinus, inquis, & Martyr hoc ipsum docuerunt, imò toti in eo sunt, ut id fieri nullo modo posse confirment. Longum sit verba describere: Lectorem obtestor, ut hæc ipsa loca, quibus ad calumniam abusus est Campianus, attento & sedato animo perlegat. Nisi & negent illi apertissimè Deum esse peccati authorem ac causam, & quod negant, verissimè se negare probent, supplicium nullum tecutem. Attamen aliquid est procul dubio, quod isti dicunt, quodq; eis Campianus tribuit. Id cujusmodi sit consideremus.

Inveteraverat quædam in animis hominum opinio, quicquid peccati à quoquam fieret, id totum permittente duntaxat, non autem volente Deo fieri: permissionem autem hanc ab omni prorsus Dei voluntate separabant, ut
Deum

Deum ista quæ permiserat, nullo tamen modo voluisse dicerent. Cùm autem dominus, quæ fiunt, ea non tantum, ut fieri possint, permittere sit existimandus, quasi se illis rebus omnino non intermisceat, nec ibi quicquam habeat, quod agat, sed etiam singulari sua providentia sic omnia moderetur, ut nihil in toto mundo contra ac ipse voluit & decrevit, eveniat: velle Deum aliquo modo ea, quæ impii faciunt, fieri, atque hanc Dei voluntatem sic esse efficacem, ut in impiis hominum actionibus suum Dominus Decretum exequatur, negari profectò non potest. Nam in peccato duæ res sunt considerandæ, ipsa actio, & actionis vitium: quod te tuus Aquinas docere potuit, quodq; ille didicit ab Augustino. Actio, quatenus res est & opus, bona est: eam enim Deus efficit. At quatenus hæc ipsa actio vitiosa est, non à Deo, sed ab ipsa hominis corrupta natura proficiscitur. Quanquam ergò Deus, qui omnia in omnibus operatur, & quo invito fieri nihil potest, suum quoddam opus in malis hominum actionibus efficit: tamen ipse, quæ justa sunt, facit, nec ipsorum hominum vitiis affinis ullo modo censendus est. Ergò quod homo impius facit, id ut est peccatum & peccati propriam rationem habet, nec vult, nec suggerit, nec jubet, nec efficit Dominus: imò averfatur atque ulciscitur, & poenâ sempiternâ dignum judicat. Verùm quod de re ipsa dicitur, id tu ad rei qualitatem malitiosè atque imperitè accommodas, ut Deum, quia actionis author est & causa, vitii quoque quicquid in illa actione reperitur, authorem esse causamq; concludas. Nolo longa diverticula persequi, nec te illa scripturarum multitudine obruere, quam hîc potui adhibere. Non enim schola mihi fuit aliqua explicanda. Sed tua putidissima calumnia breviter refutanda.

Responde nunc mihi, Campiane, censésne quod quisquam facit, quantumvis sceleratus, id invito ac nolente Deo fieri? Si statuis invito quicquam Deo fieri, quam illi

providentiam atque omnipotentiam relinquis? Nam qui fieri permittit, quod nullo modo factum velit, eum constat non esse tanta potestate præditum, ut quod factum nolit, prohibere possit. Quare quæ fiunt omnia, ea fieri volente Deo necesse est fatearis, non quòd hominum peccata velit, hoc est, probet: sed quia hoc modo iudicium suum exercet, & Decretum exsequitur, quod ille & vult & probat. Deus malis instrumentis rectè uti potest, & per improbos homines ea perficere, quæ ipsius voluntati sententiæq; conveniunt. Quæcunque autem Dominus per instrumenta mala facit, ea nec agit, nec probat, ut sunt mala: sed ut sunt ipsius bona ac sancta iudicia, ita quanquam & vult, quæ fiunt, & hominum voluntates movet, & in malis instrumentis vim efficacem, ipsis licèt instrumentis occultam, exercet, & impiorum hominum sceleratà consilia gubernat, ne quid efficere possint, quod ipse nolit; tamen & homines impii sunt, quanquam ea faciunt, quæ Dominus vult, & Dominus sanctus est, etiam si ea vult, quæ impii faciunt. Id exemplis potuit fieri manifestum: sed malo Augustinum audias, quam me: *Quum pater, inquit, tradiderit filium, & Dominus corpus suum & Judas Dominum, cur in hac traditione Deus est justus, & homo reus, nisi quia in re una, quam fecerunt, causa non una est, ob quam fecerunt?* Deinde: *Quòd mali peccant, eorum est: quod peccando hoc vel illud agunt, ex virtute Dei est, tenebras pro ut visum est dividens.* Atque alio in loco: *Multum, inquit, interest, quid velle homini, quid Deo congruat, & ad quem finem quisq; suam referat voluntatem, ut aut approbetur, aut improbetur. Nam Deus quasdam voluntates suas, utiq; bonas, implet per malorum hominum voluntates malas: sicut per Iudeos malevolos, bona voluntate patris Christus occisus est, quod tantum bonum fuit, ut Apostolus Petrus, quando id fieri volebat, Satanam ab ipso, qui occidi volebat, diceretur. Et alibi: Deus, inquit, & Pharaonem, & Pharaonem induxit per justum iudicium Pharaonem, & Pharaonem induxit per liberum arbitrium.* Atque ut planè perspicias de Dei

Aug. Epist.
48. ad
Vincent.

De grat.

& lib. arb.

cap. 23.

volun-

voluntate nihil à nobis aliud doceri, quàm quod Christi Ecclesia jam olim docuit, adjungam alia nonnulla, quæ *Enchi. ad. idem alibi scripsit Augustinus: Magna, inquit, opera Domini Laur. c. 10. exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat præter ejus voluntatem, quod etiam contra ejus sit voluntatem: quia non fieret, si non sineret, nec utiq; nolens finit, sed volens. Et rursus: De grat. Deus operatur in cordibus hominum ad inclinandas voluntates 10. & lib. ar. rum quocung; vult, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala, cap. 21. pro ipsorum meritis. Iudicio utiq; suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. Testimoniis uti possum in hac causa infinitis, sed opinor, non magnopere necessariis. Excitabo è tua schola Hugonem de Sancto Victore, qui nostram sententiam suis verbis clarissimè comprobabit. Sic n. scribit, Nunquam cassa est voluntas eius, ut non fiat, quod vult: neq; in summa aliquando ut fiat, quod non vult. Et paulò post: Voluntas Dei semper impletur, & non excusantur mali propterea, quoniam in eis & per eos voluntas Dei impletur, quoniam non sua voluntate ad implendam Dei voluntatem diriguntur, sed occulto ipsius dispositione diriguntur.*

De Sacro.

part. 4.

cap. 14.

cap. 15.

Sentisne aliquando, Campiane, nullum novum in nostris Ecclesiis *παράδοξον* defendi, quod non & olim in Christi Ecclesiis receptum est, & illustrem habet veritatis defensionem? Nam quod adjungis: *Proprium Dei opus fuit, ut vocatio Pauli, sic adulterium Davidis, Iudæq; proditio.* Unde ista hauseris ignoro. Hæc Dei opera nostrum nemo sic inter se comparat, ut perinde in Davide Iudæq; Deum operatum esse dicamus ad scelera perpetianda, atque est in Paulo ad efficacem conversionem. Egit quidem Dominus & in hoc & in illis, sed non uno similiq; modo. Pauli cor intus sup Spiritu afflavit, ejusq; mentem vera fide imbuivit, qua ille antè caruit: Davidi verò ac Iudæ non novam aliquam impietatem, ac voluntatis inclinationem iniecit, nec novos ad movit stimulos ad peccandum (absit ut id quisquam Christi-
stianus

stianus vel cogitarit) sed currentes sua sponte, & per se incitatos sic tenuit atque inflexit, ut ignari, nihilq; tale suspicantes Dei Decretum exsequerentur. Isto enim Davidis adulterio Dominus & ipsum Davidem ultus est, dum peccatum peccato vindicavit, ut solet, & viam suis consiliis in posterum patefecit. Simile illud est de Absalomo: is Davidis concubinas constupravit: quod scelus infandum fuit, tamen isto modo Dominus sumere de Davide supplicium decreverat. Judæ verò proditio, si hominis ipsius avaritiam perfidiamq; spectes, Deo sic displicuit, ut ipsum nihil unquam magis offenderit: tamen & Judæ proditione, & pontificum crudelitatem ad perficiendum illud salutis nostræ negotium Dominus adhibuit, & his instrumentis pessimis opus efficere longè divinissimum voluit. Itaque hos omnes Apostoli nihil aliud fecisse testantur, quàm quæ manus & consilium Domini decreverat faciendâ. Neque hîc monstri aliquid est, cujus aut Philippum aut quenquam pudere oporteat, nisi tibi fortè sacra Scripturæ doctrina monstrôsa videatur.

2. 32. 22.

12.

Quòd autem percontaris, quo animo Lutherus versum hunc demeret supplicationibus Ecclesiæ: Sancta Trinitas, Unus D E U S, miserere nobis, nimium tu quidem es suspiciosus. Si malè de Trinitate senserit Lutherus, convince: libri sunt in manibus, atq; à vobis, ut videtur, leguntur per diligentem. Profer, si potes, vocem aliquam vel Trinitati, vel Unitati injuriosam. Si enim ex scriptis omnibus, quæ sunt innumera, nullam potes probabilem suspicionis hujus significationem elicere, quid de versu uno Supplicationibus Ecclesiasticis dempto, quæris quid demptus sit, an non sit, nescio: atque ut demptus sit, ab illo tamen fuisse demptum quî constat? At Lutheri dura admodum conditio est, quem & quæ scripsit, & quæ non scripsit, præstare oportet. Atque hæc illa sunt nostra de Deo paradoxa, quæ tu in omnium nostrorum libris, qui tam infiniti ac immensi prodierunt, ani-

madvertere potuisti. Salva res est: Adversarius omnia per vestigavit: nec tamen quicquam invenit.

Mox ad Christi personam progredieris, quærisq; quid ista sibi velint Calvini: *Christus Dei Filius, Deus de Deo, Deus ex sese?* Quid hîc reprehendis, Campiane? Quod Christum Dei filium dixerit? An quòd Deum ex Deo appellarit? An verò quod ex sese Deum esse pronunciarit? At quid istorum non sanctum, non concessum, non fidei Catholicæ consentaneum est? Quæ si negas, nò nostrum aliquod *κατάδοξον* revincis, sed tuam hæresin prodis. Sed illud est, ni fallor, in quo nodum, tanq̃ in scirpo, nescio quem, invenisti. Christum patres Niceni Deum de Deo profitentur, ut patri filium *ὁμοούσιον* esse doceant. Hoc dictum deinceps nonnulli arripuerunt, ut Christum nò per se, atq; ex se Deum esse, sed hoc à Patre accepisse contenderent: in quo Christi Divinitatem penitus sustulerunt. Nisi n. ex sese Deus est, omnino Deus esse nò potest. Nam ut Deus sit, id Deo ex sese insitum est. Quare utcunq; patres illi Christum esse dixerint Deum de Deo, tamè firmissimè tenendum esse confirmat Calv. Christum ex sese habere ut Deus sit, nisi Christum volumus sua Divinitate spoliare. Ut sit Filius, id quidè à Patre accepit: est enim Patris Filius: ut Deus sit, id ex se habet, quia per se Deus est. Quid tu nunc Campiane? *Deus de Deo, Calvinò est Deus ex sese.* Siccine v. ais? Nòne id te Calv. monuit, Dei nomè pro patre sumendum esse, quando Dei filius Christus appellatur? Quod ergò tradunt Niceni Patres, Christum esse Deum ex Deo, id ita intelligendum est, ut filium de patre genitum esse fateamur, non ut Dei nomen uni patri tribuam. Videndū n. est, ne ita esse ex patre filium statuamus, ut ex se Deum esse negemus. Atq; hæc Calvin. diligentiss. sanctissimeq; exposuit, nec omnino verbum ullum edidit à scripturarū Ecclesiæq; Catholicæ fide alienum. Recordare illam Aug. vocem: *Christus ad se Deus dicitur, ad patrem Filius dicitur.* In qua potes veteris Ecclesiæ sententiam agnoscere.

HRL-
STO.Homil. de
temp. 38.

S

Nunc

Nunc Bezam aggredieris, ut enim canes solent rabiosi, loco non consistis, sed huc illucq; volitas, ac in quemcunque incidis, cum pestifero morfu, dentiq; illo tuo venenato perstringis, *Beza*, inquis, *non est genitus à patris essentia*. Quid tu *Beza* succenses, si ea dicit, quæ dici à vobis ipsis & defendi solent: Neque enim potes nescire, quid Lombardus tuus de essentia Divina doceat, quam & ille, & qui illum sequuti sunt Scholastici *nec generare affirmant, nec generari*. Non enim essentiam ab essentia, sed personam à persona gigni. Si istos *Beza* voluit imitari, ut Christum non de essentia, sed persona patris genitum dixerit, quid reprehendis? Neque tamen fingendum est, separatam esse à persona essentiam, quasi filii essentia sit aliena ab essentia patris (una est n. deitatis simplexq; essentia) sed quandoquidem persona, etsi non re, tamen relatione distinguitur ab essentia, solitiq; sunt veteres isto modo loqui, ut Christum de persona patris potius, quàm essentia genitum dixerint, mirum non est, eam etiam loquendi formam *Beza* maximè placuisse, qui de summis mysteriis cautè semper & consideratè statuendum esse iudicavit. Essentiam verò minimè generari tota tenuit vetus

Cont. Em-
mon. lib. 1

Ecclesia, quemadmodum Basilius disertè scribit: τὸ τὸν θεὸν μήτε παρ' ἐαυτοῦ μήτε παρ' ἐτέρου γενέσθαι. Quamquam an ista *Beza* verba sint, quæ recitas, non satis scio, ea certè non memini me usquam in *Beza* legisse, nec in hoc loco, quem profers, possum reperire. Illa verò, quæ sequuntur, prorsus sunt malitiosa. Dixerat aliquando *Beza*, in Christo duas esse uniones hypostaticas, quemadmodum tu ais, *alteram animæ cum carne, divinæ cum humanitate alteram*. Quod ejus dictum *Jacobus Andrea* reprehendit: & quidem non immeritò, quamquam id ex eo dicto non consequitur, duas esse in Christo personas, etiamsi duæ sint hypostaticæ uniones. Verùm id, quia fuit ambiguè scriptum, velle se libenter emendare *Beza* profiteretur. Quid verò potes amplius postulare? Si erravit, ac

vit, at non perstitit in errore, suumq; erratum emendavit. Qua ergò fronte potes ei exprobrare, quod semel incautius exciderat, quando illud ipsum post correxerit? Et de Christi persona ubique *Beza* ea docet, quibus nihil esse verius ac sincerius potest. Neque hoc, quod de duabus hypostaticis unionibus objicis, nostrum quisquam affirmare aut defendere solet. Unicam enim hypostasin, è duabus naturis constitutam confitemur, & unionem hypostaticam non nisi unam agnoscimus. Quamquam enim Christus corpus simul animamq; humanam assumpsit, tamen hæ partes nō ita sunt in Christo ὑποστατικῶς conjunctæ, ut personam quandam efficiant divinitate separatam: ne Christum è duabus personis consistere existimemus.

Jam iterum ad Calvinum recurris, quem ego prius à te dimissum putaram. Locum apud Joannem: *Ego & pater unum sumus*, *Calvinus* negat ostendere Christum Deum esse hominem. *Ioh. 10.* *Deo patri*. Quid tum, *Campiane*? Tantumne scelus erat, in unius loci interpretatione, ab antiquis patribus dissentire? An ille unquam esse Christum Patri ὁμοούσιον negavit? Non potes id dicere, semper enim constantissimè docuit, & *Arrianos* aliis innumeris scripturæ sententiis refutavit. Quid enim? An esse Patri Filium ὁμοούσιον non posse arbitrari, nisi id iste locus ostendat? Qui illam Christi cum Judæis concertationem attentè perlegerit, quam in illo capite *Joannis* exposuit, is voluntatis potius & potentia unitatem, quàm essentia significari, facile perspexerit. Affirmat Christus, neminem posse oves ipsius è suis manibus eripere: atq; ut id planè persuadeat, adjungit: *Ego & pater unum sumus*. Non video quemadmodum ex eo possis substantia unitatem concludere: nisi semper illud *Unum* de substantia intelligas. Quid ergò est, quod Christus ait, non de se tantum & Patre, sed universis fidelibus: *ut omnes unum sint, sicut tu pater* *Ioh. 17. 21* *in me, & ego in te?* Illum locum in Epistola *Joannis*: *Hæ tres unum* *1. Ioh. 5. 8.* *sunt,*

sunt, glossa ordinaria sic exponit, *id est, de re eadem testantes.*
 Era. verò multo adhuc vehementius antiquos patres exagitat, quia his verbis abusi sunt cōtra Arrianos: *Ego & pater unū sumus*: non quòd ipse, opinor, admodum faverit Arrianis, sed quòd id à partibus non magna ratione fieri senserit. Sed illud etiam *homoussion* Luthero dicis fuisse odiosum, is enim ait: *Anima mea odit hoc verbum, homoussion.* Nunquam id Lutherus dixit: sic modò ait: Si verbum hoc, *homoussion*, odisset, tamen hæreticum non fore, dummodò rem ipsam teneat. Hæc Lutheri verba sunt: *Quod si odit anima mea vocem homoussion, & nolim ea uti, non ero hæreticus. Quis enim me cogit uti, modò rem teneam, qua in Concilio per scripturas definita est?* Atq; ut nomen oderit Lutherus, rem ipsam tamen amavit ut animam suam. Hoc verò nomine constat multos, eosq; præstantissimos viros olim esse vehementer offensos, ut quidem auditum fuisse nunquam, exoptarint. Ita n. isto nomine semel introducto Ecclesia mutuis odiis ac contentionibus conflixerunt, ut ipsos sanctos patres ejus nominis non mediocriter pœniteret. Nec si quis nomen fortè sublatum voluit, quod multis dissidiis occasionem præbuit, is statim rem ipsam illo nomine declaratam improbare existimandus est.

Tres hypostasies Hieronymus adduci non potuit, ut susciperet, quia novum illud, *hypostasis*, nomen suspectum habuit: veritus enim est, ne quid sub eo nomine veneni lateret: Personas tamen tres agnovit ac prædicavit. Utrumque nunc vocabulum receptum est, nec eo quisquam offendi debet.

Hieron in
 Epist. ad
 Damasc.

Pergite, inquis: & tu perge, Campiane, quando quidem ita vis. Præstabat verò certè desistere, q̄ isto modo pergere. Πάλιν δε μίσαι μάλλον ἢ δεξιῶν κακός. Id nunc accusas, quòd *Christum ab infantia non fuisse gratiâ consummatum, sed animi dotibus, velut ceteros homines adolevisse dicimus, usq; factum esse quotidie sapientiore.* Facile jam patior objici multa nobis a te paradoxa, quando ipsam Evangelii historiam eodem crimine conde-

condemnas. Quis enim speret calumniam se tuam effugere posse, qui non dubitas in Evangelicas literas audacissimò involare. Quid enim hic aliud docemus, quàm quod Evangelista scriptis semel atque iterum consignavit? Sic enim apud Lucam legimus (cap. 2. 40 ἐκείνου τοῦ πνεύματι πληρούμενον σοφίας) *Puerul⁹ crescebat, & corroborabatur Spiritu, & implebatur sapientiâ, & Dei gratia ipsi inerat.* Deinde rursus (vers. 52. ὡς ἔκοπῃ σοφίᾳ) *Jesus proficiebat sapientiâ, & staturâ, ac gratiâ apud Deum & homines.* Quid aliud ex his verbis intelligi potest, quàm Christum staturâ simul & sapientiâ crevisse, quantoq; magis ætate adolevit, tanto majores in Spiritus Sancti dotibus progressus habuisse? Sic enim de Joanne paulò prius Evangelista noster scripserat: *Puerulus ille crevit, & corroboratus est Spiritu.* An tu etiam Joannem statim ac natus est, perfectâ sapientiâ spiritusq; gratiâ præditū fuisse existimas, ut nulla unquam facta fuerit accessio? At Christum Lucas ait fuisse *plenum sapientiâ.* Non nego: quanquam Lucas non πλήρης, plenum sapientiâ fuisse dicit, sed πληρῦμενον, quo profectus quidam atq; accessio significatur. Sed ut demus fuisse plenum, nihilne ergò postea accessisse concludes? Quid autem statuis de Joanne, quem fore Spiritu Sancto plenum etiam ab utero matris suæ Angelus prædicit? Quare si id habuit Christus, ut cum primùm factus est homo, summâ ac perfectâ sapientiâ, cæterisq; Spiritus, donis fuerit cumulatus, solus certè non habuit. Neq; scholasticorum autoritate commoveor, qui ne quid minus honorificè de Christo sentire videantur, statim illi summa omnia tribuunt; & Damasceni argumentum ab unione hypostatica sumptum, id minimè concludit, nisi deitate existimem⁹ suas omnes qualitat. in Christi humanitatem infudisse. Quod de hoc sapientix p̄gressu scribit Evangelista, id ad Christi naturâ humanâ duntaxat pertinet. Et quando Christus integrâ voluit hominis naturâ assumere, atque homo fieri, nobis per omnia similis, dempto peccato, & illam Dei personam deponere, seq; exinanire, ac servi

Luc. 1. 82

Dam. l. 3
 de orth. f.

Heb. 4. 15
 Philipp. 2.

formam suscipere, num erit à Christi persona alienum, ut factum esse paulatim & sapientiozem, & gratiâ pleniozem dicamus? Erat ille quidem gratiâ plenissimus, & quicquid gratiâ quisquam habuit, id totum ex hoc uberrimâ gratiâ perenni fonte hausit. Sed tamen hoc non prohibet, quo minus CHRISTUS, quemadmodum Euangelista scribit, sapientiâ profecerit: id quod etiam Ambrosius confitetur. Sic enim ait: *Secundum carnem utiq; sapientiâ implebatur & gratiâ.* Neque ab ista sententia tui etiam aliqui abhorrent, Campiane, ne illam fortè putes tam esse nefariam, ut in hominem Catholicum cadere nequeat. Etenim Jansonius Episcopus Gandavensis, qui conventiculo Tridentino interfuit, se libenter in hanc sententiam ire profiteretur. Et Erasmus (quanquam illum in tuis non numero) eam esse ve-riorem animadvertit.

Job. 1. 16.

Ambr. in
Luc. lib. 2.
cap. 2.Com. in
sonc. Eu.
cap. 12.
Eras. an.
in Luc. 6. 2

Verùm, *ignorantiâ etiam laborasse Christum*, inquis, *affirmant.* Certè. Quidni enim id possint affirmare? *Hoc autem, ais, perinde est, ac si dicerent, originis labe & vitio sordidatum.* Acutè nunc tandem incipis argumentari: ut Academici nostri tuam intelligant mirificam disputandi subtilitatem. Ilonè modo nobiscum ageres, Campiane, si tibi illa pugna, quam toties exoptas, permissa esset: Quid enim dici potuit magis plumbeum? Christus aliquid ignoravit: ergò Christus originis labe fuit sordidatus. Quasi, qui aliquid ignorat, quod sciri omnino possit, aut qui non sit perfecta rerum omnium cognitione præditus, cum esse vitio fœdatum sit necesse. Itaque sic tibi parem argumentationem referam: Angeli multa nunc ignorant (diem enim illum & horam nesciunt) & Adamus, antequam peccarat, rerum multarum ignarus fuit (neque enim fieri sibi à Satana insidias intellexit) ergò & Angeli nunc peccati labe aspersi sunt, & Adamus in summa innocentia peccator fuit. Nunquam ita nos aq;uleis istis pungen, Campiane, ut mortiferum vulnus pertimescamus.

Matt. 24.
vers. 36.

Igno-

Ignorantiâ genus esse quoddam omni culpa vacuum, si nescis, disce à Thoma, qui te docebit, ignorantiam non *negativè*, quam ille etiam *Nescientiam* vocat, esse peccatum, *sed privativè.* Si id consequi ex nostra sententia concluderis, Christum aliquid ignorasse, quod tum scire debuit, quando illud ignoravit, nos de hoc gradu dejeceris. Nam nec illa vitiosum est nescire, quæ tamen sciri possunt, nisi nostra interest ea habere cognita. Quis enim bajulum reprehendat, quòd Mathematicas artes ignoret? Sed de Christo id nunc tibi respondeo, quod istam causam propius attingit. Etsi erat ab omni labe peccati purissimus, ut nihil esse posset incorruptius, tamen pœnam in se recepit peccato debitam, ut eâ nos liberaret. Itaq; mori etiam voluit, etsi mors à peccato fluxit. Qui ergò mortem pro nobis sustinuit, quam peccatum invexit, possit aliquid ab eo esse alienum, quod nostrum sit, modò non sit vitio aliquo infectum? Et tu nunquam in Christo ignorantiam magis, quam mortem fuisse vitiosam evinces. Christus uti erat verus Homo, etsi purus Homo, ita non semel omnia sensit, cogitavit, intellexit, & dormivit etiam aliquando. An tu etiam dormientem Christum existimas res omnes memoria complexum esse? Id ut tibi credamus affirmanti, causam nullam video. Quod Christus de die illo horaq; dixit (*Nemo scit, nec ipse filius*) id Cyrillus de se loquutum esse Christum scribit, & prout erat Homo, iudicii diem ignorasse, quia proprium est humanæ naturæ futura ignorare.

12. 7. 76.
art. 2.

Rom. 6. 23

Ma. 13. 32
Cyr. Theol.
lib. 9. 6. 4

Jam verò *diriora*, inquis, *cognoscemus.* Atque hîc multa commemoras de Christi sudore, horrore, voce repentina. Quæ affers agnosco, sed nihil hîc *παράδοξον* video. Quid à vobis in circulis jactari soleat non ignoro, affici Christum ignominia, quando illum dicimus tantis fuisse animi doloribus cruciatum. Verùm ista, quæ nunc objicis, Campiane, tantùm abest, ut vel negem, vel dissimulem, ut illa palam li-beretq;

bereq; prædicem ac præ me feram. Irruat in me licet tota Jesuitarum natio, nunquam tamen pudebit Christi misericordiam celebrare, quã ab istis video infandis injuriis violatam. Quid enim? Quem illum fuisse sensum putas, qui Christo tantam tristitiam atque angorem attulit, ut sudorem ei sanguineum expresserit? Num mortem modò illam, quæ vitam sensumq; aufert? Sic ejus mortis metu frangentes Christum potuisse, ut tantum animo dolorem conciperet, ut poculum illud remotum cuperet, cujus exhauriendi gratiã venerat, ut totus sudore & sanguine fluere? Hanc Christus mortem tantoperè perhorresceret, quam martyres hilares lætiq; adierunt? Id demum esset Christum afficere verã contumeliã, quam illi vos majorem imponitis, dum vultis minorẽ depellere. Quare quod tantos in Christo horrores excitavit, ira illa Dei in genus humanum acerbissima fuit, quam perpeti Christum ad tempus & sustinere oportuit. Christo enim totum peccatorũ nostrorum pondus impositum est, quod secum iræ divinæ tristissimam recordationem attulit. Quum ergò Christus mediator nostris peccatis onustus, offensionis divinæ magnitudinem perferret, & pœnam solus scelerum nostrorum lueret, equidem cohorrui, ut homo, & illos incredibiles animi dolores multis modis significavit. Hinc illa vox in cruce emissa: *Deus meus, Deus meus, cur dereliquisti me?* Quam ille non fiste, sed ex animo edidit, non desperatione, ut tu improbè scribis, sed iræ divinæ, qua ipsum nunc defungi oportuit, consideratione. Hæc illa Gehenna fuit, quam Christus vivus, nõ ut tu Calvino objicis, mortuº gustavit. Et certè cruciatus hic, quem Christus eo tempore perpeffus est, ipsos quodammodo Gehennæ dolores exequavit. Sed ista a vobis reprehenduntur, quia non intelliguntur. Neque enim Papistæ, quid pro nobis morte sua Christus præstiterit, & quas pœnas patri suo persolverit, plumbicis illis pectoribus suis

Αδμο-
vii.
Αγω νιγ.

fuis capere possunt. Itaque fieri injuriam Christo clamant, quando caperpeffum esse dicimus, quæ ille pro nobis perpeti & voluit, & debuit. Nec corpore tantum mori Christum, sed mente etiam cum morte luctari oportuit, quia hominis non corpus duntaxat, sed anima etiam Deum offenderat, mortemq; sempiternã meruerat. Qui verò doctrinã hanc divini solatii plenissimam exagitant, eos si Calviº acerbius insectatur, nemo bonus hoc nomine ei meritò succenseat. Id tu ferre nõ potes: itaq; *tempora, tempora, monstra, vociferaris.* Monstri forsan aliquid Romæ vidisti, aut multa potius monstra, quæ nunc te furiosis cogitationibus perturbant, & cogunt exclamare. Sed nos Academici non nimium solemus hominum insanorum clamoribus commoveri. Vincit enim in scholis, non qui clamare acutissimè, sed qui disserere ad veritatem aptissimè potuit. Verum contine paulisper vocem, & te collige, Campiane, mox fore mitiorem spero, si paululum requieveris. Neq; enim hunc animi tui impetum perpetuum esse audio, & verbis non dubito posse sedari. Christo ais, à nobis injuriam contumeliosam fieri. Quamobrem? Quia nimium hoc modo deprimitur, multumq; de ipsius majestate detrahitur. De eo tibi Nazianz. respondet, *Nazian.*
*Μη δὲ τὸ το ἀπμ, ὅτι δὲ τὰ πεινῆ: id est, Num idcirco Christus honore suo spoliatur, quia factus est tuã causã humilis: Quantum autem doloris acci bitatem Christus perceperit, discce ex Rabano, *Raban. in*
si is tibi forrè curæ sit. Sic illa verba Christi explicat: Quare Catena
me dereliquisti: Salvator, inquit, hoc dixit nostros circumferens mo-
tus, qui in periculis positi deserui nos putamus. Humana enim natura
propter peccatum fuerat derelicta, sed quia Filius Dei factus est nosster
Advocatus, quorum suscepit culpam, deplorat miseriam. Et Hieronym-
mus, quanquam fuit propter Arrianos ab hac sententia ali-
enus, tamen ei vis ipsã veritatis aliquam confessionem ex-
torfit. De Christi precatone, qua ut illud poculum trans-
ferretur, oravit, sic scribit: Attamen revertens in semetipsum,
*quod**

quòd ex hominis persona tepidanter renuerat, ex Dei Filiò, confirmat. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Non inquit: Hoc fiat, quod humano affectu loquor, sed propter quod ad terras, tua voluntate descendi. Et Ambrosius ad Gratianum hæc verba habet: Sicut susceperat voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Denique Melchioris Cani, cui tu multum merito debes, sententiam adjungam, ut hominis planè Catholici, hac de re iudicium cognoscas: *Consentaneum, inquit, profectò erat, ut filius Dei hostiam se pro peccato exhibiturus, non solum corporis & anima sensitiva dolores, sed angores quoque Spiritus, & voluntatis tristitiam susceperet, quo pro culpis nostris omnibus hostia illa Deo acceptis, ma omnibus omninò modis contereretur. Et paulò post: Derelictus à Deo, omniq; penitus solatio destitutus non gaudebat.*

Bucerum præ hac insania modestum fuisse dicis, quam esset impudens: *Qui infernum in Symbolo sepulcrum accipit, Mitto convicium, quod tibi nullo in loco deest: nec placet de isto Inferno longam responsionem expromere. Res in nonnulla doctorum hominum dissensione posita est, qui utcumque inter se minus de re conveniunt, in eo tamen præclare consentiunt, improbè ut Papistas de Christi ad inferos descensu sensisse fateantur. Infernum autem sive Christi sepulturam significet, ut putavit Bucerus, sive illam animi ægritudinem, qua paulò ante mortem Christus affectus est, ut voluit Calvinus, Articulum tamen retinemus, & Christum ad inferos descendisse prædicamus. Si id aliter intelligi non potuit, quàm ut Christus ad Lymbum, nescio quem, patrum descenderit, atque ex eo loco infinitam secum hominum sanctissimorum multitudinem eduxerit, errasse Bucerum, lapsum esse turpiter Calvinum fatebor. Sed vestra illa de inferis insomnia, digna sunt, quæ in ipsis sepeliuntur inferis. Quod autem deliberatum esse ais in quodam Londinensi conventiculo, quemadmodum ille articulus posset de Symbolo tolli, id quidem ego nunc primum audio,*

audio, neque vel tibi, vel tuo *miserrimo Chenio*, qui hanc tibi fabulam narravit, fidè habeo. Quanquam si vetera olim & Romanæ & Orientalis Ecclesiæ Symbola eo articulo caruerunt, quemadmodum author est ille, quisquis est, qui Symbolum commentariis illustravit apud Cyprianum, levior forsitan eorum culpa fuit, qui Romanam Ecclesiam, quam tu errare posse negas, imitari voluerunt.

Nunc de homine quæris: & nos isto modo loquentes *De Homine* introducis: *Imago Dei penitus in homine deleta est, nulla hõni scintilla superstite.* Sic enim, inquis, Illyricus, sic Calvinus docuerunt. Illyrici sententiam agnosco, quam nobis esse fraudi non oportere sentio, neque enim ignoras, Campiane, ejus de Imagine Dei, & insiti peccati natura opinionem à nostris hominibus & reprehensam esse & refutatam. Progressus longius est, quam oportuit, credo, ut se à vobis, quos penitus oderat, longissimè removeret. Vellem verò sua quædam emendasset: nã ille vir summus extitisset. Verùm Calvinò manifestam injuriam facis, quem Illyrico hujus sententiæ societate jungis. Is enim planè contrà, ac tu illum loquentem facis, *non penitus in homine deletam fuisse Dei Imaginem*, disertè scribit. Sed hic tuus mos est, ut quando *Inst. l. i. c. 15. sec. 4* non potes, quæ dicimus, reprehendere, ea dici à nobis fingas, quæ facillè reprehendi possunt. Hominem docemus sic initio conditum & formatum esse, ut imagini divinæ per omnia responderet. Ea verò imago fuit perfectissima partium omnium integritas, bonis omnibus & virtutibus, quæ in puram hominis naturam cadere potuerunt, exaggerata. Quicquid sentiret, appetere, vellet, cogitaret, intelligeret, sanctum fuit, & rectum, & voluntati Divinæ consentaneum, etiam ad illius legis normam: *Diliges Deum toto corde, tota anima, totis viribus, & proximum tanquam ipsum te.* Postquam autem Adamus à Deo descivisset, hanc Imaginem miserè corruptam ac deformatam esse dicimus,

ut neque intellectus illam pristinam lucem retineret, nec voluntas Deum amaret, imò tota ab illo averfa esset, nec vis ulla corporis aut animæ integra remaneret. Quanquam ergò non negamus illius nobilissimæ imaginis nonnullas adhuc reliquias superesse, tamen quod nos Deo conciliet, gratosq; faciat, & nobis ad salutem sufficiat, id totum extinctum ac deletum esse confirmamus. Non ratio omnis, non iudicium, non intelligentia penitus amissa est, quæ fuit illius imaginis particula quædam, non voluntas omninò nobis nulla reliqua est, sed tamen istis omnibus, quæ nunc in nobis remanent, eam plagam Adami à Deo defectio imposuit, ut nec voluntas per se velle possit quicquam, quod Deus approbet, & mens cogitare, intelligere, iudicare sine errore recta ac vera nequeat. Itaque Joannes ait; *Lucem in tenebris lucere, sed tamen à tenebris non comprehendit.* At verò illa majora fides, justitia, sanctitas, perfecta virtus, quæ nos ad felicitatem æternam perducant, hæc demum non modò vulnus acceperunt, ut fierent infirmiora, sed prorsus interierunt, ut essent nulla, quousque in nobis per Spiritum Sanctum & regenerationis gratiam renoventur. Quare sic Dominus de homine pronunciat, quem ipse ad suam imaginem effinxerat, quemq; intus & penitus noverat: *Multi erat malitia hominis in terra, & omne figmentum cogitationum cordis tantummodò malum erat omni tempore.* At ut ista intelligamus de ipso genere humano, quale in se est, edita esse non tantum de illis sceleratis hominibus, qui ante diluvium vixerunt, iterum **Gen. 8. 21.** Dominus ista repetit post diluvium, quando Noah unus cum sua familia vivus erat in terris reliquus: *Posthac, inquit, non maledicam ultra terra propter hominem, quantumvis figmentum cordis hominis malum sit ab adolescentia.* An tu potes de hominis imagine melius rectiusq; iudicare, quàm ipse Dominus potuit, Campiane? Si cogitatio omnis humani cordis, & semper, & duntaxat mala sit, ipsumq; adeò figmentum, ac principium,

cipium & quasi fons cogitationum omnium corruptissimus, quid nunc de illa præstantissima quondam imagine superest, quod quicquam nobis ad comparandam felicitatem conferat? Huc accedit, quod Christus ait: *Quod genitum est Ioan. 3. 6. ex carne, caro est: quod ex Spiritu, spiritus.* Si totus homo caro sit, totus certè impurus est. Et Paulus ait: *Nos eramus natura filii ire.* At suam imaginem Dominus minimè odit, imò ubicunque illam aspexerit, summo amore complectitur. Hominem autem totum, quantus quantus est, iræ filium Paulus pronunciat, quare nunquam nunc illa imago in nobis reperitur, quæ nos Domino charos efficiat. Neque enim læsos modò nos & graviter fauciatos, sic tamen, ut vitæ spes aliqua superfit, sed totos nos, quales in nobis sumus, morti sempiternæ sic devotos atque addictos esse dicit, quasi ad eam rem ipsa nos natura effinxerit. Quid plura cumulem testimonia scripturarum, quæ sic fusa sunt per omnes sacros libros, ut nihil sapius, quàm hujus imaginis amissio repetatur? Quare sic de homine post peccatum, ante restitutionem iudicamus, quemadmodum Augustinus scribit, quem ne ipsi quidem scholastici ausi sunt reprehendere; *Naturalia dona fuisse in homine per peccatum corrupta, supernaturalia exhausta.* De homine verò renato non ea dicimus, quæ tu affirmas, nihil in eo, nisi meram corruptionem atque contagionem reperiri. Est enim Christi Spiritu præditus, Christum in ipso habitantem possidet, fide, spe, Charitate imbuitur. Qui verò nihil in se habet, nisi corruptionem, cum minimè renatum esse constat. Novum enim hominem, qui secundum Deum conditus est, ad justitiam & sanctimoniam veram reformari oportet. Quod quidem suum propriumq; habet homo renatus, id vitiosum est. Sic enim Apostolus legem aliam vidit in membris suis, legi mentis suæ rebellantem: sed quæ divinitus accepit, ea sunt isti corruptioni ac contagioni contraria, quæ si quisquam bona sanctaq; esse neget,

in Spiritum Sanctum blasphemus habeatur. Quod autem & dici isthæc à nobis fingis, & quamobrem dicantur apponis, mirificam tuam sapientiam prodis, qui, quæ omninò non sunt, etiam cur ea sint, potes explicare. Nos verò fidem libenter prædicamus, eamq; facile patimur à vobis contemni. Nam qui naturam defenditis contra gratiam, & vestra potius virtuti, quàm Christi misericordiæ confiditis, & præceptis, pmissa eluditis, in fidem honorifici esse non potestis.

De peccato.

Nusquam insistis, Campiane, fugæq; similem pugnam exerces. Vagum enim habes, ut videtur, ingenium, minimeq; statarium. Illyricum nunc iterum nobis in eadem causa opponis, cujus contra nos testimonium valere non debet. Hic enim illi me non minus Adversarium profiteor, quàm te, pene dixeram, quàm tibi. Et quàm illud iniquum atque importunum, ut quam tute noris ab Ecclesiis nostris damnatam esse sententiam, eam tamen ut defensam à nobis exagites? Nostra nobis objice, si qua potes, Campiane, nos ii non sumus, qui quicquid Illyricus potuerit, ut homo, errare, id omninò nostra quicquam putemus interesse. Sed aut Illyricus erat in hoc iudicium pertrahendus, aut hic tibi locus vacuus fuit relinquendus. Præter enim Illyricum, qui perinde sentiat, habes, opinor, neminem. Si nostram scire de re ista opinionem desideras, fateor quidem illam Illyrici defensionem mihi semper visam esse perabsurdam. Nam & veterem redolet Manichæorum insipientiam, & animas in homine renato duas constituit: & quod gravius est, ipsam animam perimit. Ea semper Ecclesiæ Catholicæ sententia fuit, quam esse nostram profiteor, animæ substantiam non fuisse peccato prorsus interemptam, sed mutatam ac qualitatibus vitiosis infectam: & peccatum non ipsam esse intimam animæ substantiam, sed accidens. Basilium de hoc rectè scribentem lege *ἐξ ἀμύρ. homil. 2. August. de nuptiis lib. 1. cap. 25. Ambr. in cap. 7. ad Rom.* Itaq; huius erroris suspensionem immeritò nobis à te impositam, ad ipsū, si placet, auth. relegem.

Quod autem adjungis, *Tritum esse in hac fece, omnia peccata esse paria*, dici profectò nihil potuit impudentius. Ignosce, Campiane, si paulò tibi asperius respondeo. Hanc n. mihi vocem tua immodestia atq; intoleranda importunitas expressit. Itane exhaustuses, atq; ab omni probabili criminatione desertus, ut ea nobis objicere nō pudeat, à quibus nos omnium sumus alienissimi? Nam qui unquam hoc Stoicorum *παράδοξον* vehementius improbarunt, fortiusq; refutarunt, q̄ nostri homines, quos tu nunc insectaris? Testis esse potest omnis horū temporū memoria, testes libri, Ecclesiæ, scholæ, testis ipsa cū politica, tum ecclesiastica disciplina. Num his viis sperabas posse te in nostrorum Academicorū animos irreperere, tam palā, tam p̄ditè, tam confidenter mentiendo? Roma, qualem nobis Campianū reddidisti, quantū mutatū ab illo, quem accepisti? Sic tu soles alumnos tuos instituere, excolere, perpolire, nihil ut pudoris pristini domū referant? Quid quærar, aut quos appellē? sane eos ipsos, ad quos tute scribis, Academicos nostros: ii te possunt suis testimoniis convincere. Hoc n. biennio Cantabrigienses nostri hanc ipsam causam in scholis Theologicis bis propositam ac defensam audiverunt, *peccata nō esse paria*. Si nec confessio nostra, nec omniū mortaliū testificatio satis ad innocentiam nostrā valere potest defendendam, simus Stoici, simus hæretici, simus omnia. Verū hæc Calvini sunt, inquit Cam. quanquā cum exceptione, *si Deo iudice ponderentur*. Hæcine Calvini sunt, ut paria esse peccata dicat, sed ita, si iudice Deo ponderantur: Nihil minus, neq; enim recta essent Dei iudicia, si peccata esse æqualia iudicaret. Sed attendite solertiam singularē. Patres Trid. Anathema pronunciant iis, qui hominē iustū in quolibet opere bono peccare statuūt, aut *mortaliter, aut venialiter*. His id respondet Calv. q. Salomō ait, *Homini rectas videri vias suas, at Deum corda ponderare*. Dei autem iudicio nihil esse sincerum ac probum, nisi q̄ ex p̄fecto ejus amore manat. De peccatorum æqualitate ver-

Antidor.
6. sess. in.
can. 25.

bum Calvinus nullum facit, nec cur faceret causa fuit: tantum id vult, si priorum hominum opera vel præstantissima Dominus suis ponderibus examinaret, facile reperiturum quod damnaret. Quid hoc ad rem?

Quid autem Thomas Waldensis Wiclefo objecerit, non magni refert. Is in Wiclefum multa scripsit mortuum, nec ullam prætermisit calumniam, quam ingeniosa malitia potuit excogitare. Wiclefo nulli Adversarii vivo nocere potuerunt, mortuum damnarunt, è sepulcro extraxerunt, cadaver exusserunt, quidvis in hominem sanctissimum confingere potuerunt. Neque ego ut ista unquam credam docuisse Wiclefum adduci possum, si id crimen nulla majore, quam Adversarii fide nititur. De Guisio verò Heroe quod narras, facinus non defendo: qui perpetravit, pœnas luit, quantas, credo, non solent caupones, qui gallos temerè occidunt. Virum fateor fuisse Guisium fortitudine admirabili: vellem fuisset majore clementia. Interfectus est, ita ut dicis, ab homine nefario: quem si fortè vel spes impunitatis, vel supplicii metus induxit, ut habita quæstione viros nobilissimos atq; innocentissimos accusarit, nihil autè mirum, aut novum. Quem ille consilii sui principem esse dixit, cum rex ipse innocentem pronunciavit: Bezam omnes boni suis judiciis jamdudum absolverunt.

Ge GRA-
TIA

A Peccato ad Gratiam confers orationem: malle m tute transires. Speras autem, *ut qui in peccati conditione tam tetrici sumus, de gratia divina magnificè philosophemur*. Equidem satis nos magnificè philosophatos existimabimus, si philosophiam omnem nostram ad Christi crucem amplificandam referamus. Et tu de gratia philosopharis, sed, ut soles semper, paucis. Quid autem in nostra philosophia reprehendis? Quia gratia *extra nos, in solo Dei favore collocamus*. Id enim tuis persuasum esse vis, Campiane, homini omnem à nobis gratiam eripi, eamq; in divina solummodò mente, tanquam

ideam Platonis; constitui. Sed aut nescis isto loco quid philosophis, teq; istius Philosophiæ ignarum esse prodire, aut nostram sententiam tuis implicatam calumniis non patris esse manifestam. Etenim gratiam duplicem facimus (ut alias mittam multiplices distinctiones) in quo tuorū Scholasticorum philosophiam minimè repudiamus. Vel enim gratia gratuitam Dei erga nos benevolentiam, clementiamq; declarat, vel ea dona significat, quæ ex illa Dei misericordia ad nos perveniunt. Illam vulgò vocant *gratiam gratis facientem*, hanc *gratis datam*. Jam verò benevolentiam illam & favorem, quo nos Dominus in Christo complectitur, nostraq; peccata nobis remittit, & nos in gratiam recipit, in Deo collocamus: hujus autem gratiæ effecta in nobis insunt. Ea verò effecta sunt, ut per Spiritum Sanctum à Deo nos amari sentiamus, in Deum credamus, spemq; omnem salutis nostram in illa Dei misericordia reponamus. Non ergò universam gratiam ab homine abstrahimus, atque in Dei tantum favore collocamus: sed primam illam Dei gratiam, qua nos in Christo sibi reconciliavit, quaq; salus nostra continetur, illam demum in Deo ponimus, quam à nobis præceptam fides, spes, charitas, ceteraq; virtutes consequuntur, quæ nostræ sunt, atque in nobis resident. Vestrum autem illud de infusa gratia *aliquis* quo gratiam, qua justificamur, esse quendam habitum defenditis in intimis animis insidentem, averfamur: nullamq; aliam agnoscimus gratiam justificantem, quam immensam Dei gratuitamq; misericordiam, qua nos ante omnem æternitatem electos in Christo, atque ad vitam sempiternam prædestinatos, in tempore vocavit ac justificavit. Infusa enim gratia, in qua regeneratio ac sanctificatio consistit, quamq; scriptura novum hominem appellat, non satis est ad nos justificandos valida, quia legi divinæ nunquam in hac vita satisfacit, & indies instaurari, atque ad majorem absolutionem aspirare

2. Cor. 4.
vers. 16.

debet. Sic enim Paulus ait: *Esse externus homo noster corrumpitur, internus tamen renovatur quotidie*: quem locum Augustinus in ista causa sapissimè usurpavit. Vides ergò & quam gratiâ in Deo collocemus, & quam in nostris cordibus infusam fateamur. Quod autem nos *latrare* dicis gratiam, non esse satis ad resistendum sceleribus validam, in eo per nostra latera Paulum ipsum conaris sauciare, ad quem tua hæc contumelia redundavit. Etsi enim erat infusa gratia præditus, quanta quisquam alius, tamen se negat assequi posse, ut quod bonum est perficiat: facere enim non bonum quod velit, sed quod nolit malum: eiq; bonum facere cupienti malum adjacere: denique legem membrorum sic legi mentis rebel- lare, ut ipsum reddat legi peccati captivum. Hinc potes, quantas vires peccatum habeat, cognoscere, cui ne ipse Apostolus, quantumvis gratia singulari donatus, sic planè resistere potuit, quin interdum & vinceretur, & vinciretur, ut loquitur Augustinus. Si, nū ista de se dixerit Apostolus dubitas, Campiane, Augustinum malo, quàm Tridentinos magistros, pessimos Apostoli interpretes, consulas. Quid tibi Davidem, & reliquos Patres commemorem, qui suis exemplis, quàm non sit facile peccato resistere, docuerunt?

August. de
ver. Apost.
serm 5. &
alibi. 1
Gal. 5. 17.

In eo verò tibi ipsi similis es, quod ais, Christum non aliter *apud nos gratia & veritate plenum dici, quàm quòd ei Pater mirandum in modum faverit*. Obsecro, Campiane, unde hoc colligere potuisti? Nonne Christum sic fuisse gratia plenum dicimus, ut ex ejus plenitudine omnes hauserimus? Quis nostrum unquam in Christo gratiam fuisse immensam atque infinitam negavit? Non enim qui Christum sic fuisse plenum gratia dicunt, ut illum omnes Dei simul hominumq; incredibili favore dignum judicarent, si non modò Christum non aliter gratia plenum fuisse affirmant, quàm quòd ei Deus mirum in modum faverit, sed etiam Christi gratiam cumulationem prædicant. Nam & Spiritus gratiam

Ioh. 3. 34.

gratiam in Christo fuisse sine mensura uberrimam contentur, & externam etiam quandam in Christo gratiam sic eluxisse statuunt, ut eum cuncti amarent, atque à Deo amari prospicerent. Hoc Bren. hoc Buc. hoc omnes nostri agnoscunt.

Quæ res ergò, inquis, justitia est? Respondes ipse tibi, *Relatio*. De prædicamentis Aristotelicis si nobis litem intendis, sanè non veremur, quin Philosophum satis in hac causa propitium simus habituri. Neque enim si justitia sit *Relatio*, actum erit de Philosophia esse qualitatem, tu nunquam vel ex prædicamentis, vel ex prima Philosophia probabis. Tuæ verò Theologicæ virtutes, Fides, Spes, Charitas, à nobis nunquam ulla fuerunt injuria violatæ: à vobis sic quidem tractantur, ut jam non Theologicæ, sed Philosophicæ esse videantur. Quo minus autem justitiam nostram ex istis virtutibus concinnatam esse statuamus, quemadmodum tu contendis, id in causa est, quia nunquam ita sunt in hac vita perfectæ, ut legi divinæ penitus satisfaciant. Legi autem satisfactum esse oportet, aut justus esse non possumus. Non enim aliam Dominus justitiam probat, quàm illam ipsam, quæ lege describitur, quam qui assequi non possunt, si mortis æternæ rei pronunciantur. Itaq; si justus, si salvi, si ab horrenda execratione liberi esse volumus, quærenda est ea justitia, qua nullam lex ipsa absolutiorem desiderare possit. Hanc verò ubi tandem reperiemus: in nostrisne virtutibus, in nostra fide, in nostra charitate? At hæc infirmæ multis modis sunt, eaq; integritate carent, quam lex requirit, cuiq; justitiam proponit. Fides enim inchoata est, & nobis semper præcandum est, ut ea auctior esse possit. Quod si verò fides infirma sit, cæteræ virtutes, quæ ex fide nascuntur, perfectæ esse non possunt. Justitia verò ejusmodi esse debet, ut ei nihil accedere omninò possit. Ex his efficitur, non è nostris virtutibus concinnatam esse justitiam, ut tu parum concinnè loqueris, sed petendam esse aliunde.

De iustitia

Rom. 1. 19
Luc. 17. 8.

Rom. 5. 18 Cùm ergò nostra nulla virtus esset, quæ nobis justitiam apud Dominum conciliaret, Christus nobis à Domino datus est, qui legi perfectam obedientiam præstaret, ut per illius obedientiam nos justii redderemur. Hæc enim Christi obedientia nobis imputata, & fide prehensa, illa est, quam quæris, justitia nostra, non nostris virtutibus, ut tu vis, exaggerata, sed in Christo constituta, qui factus est nobis à Deo *1. Cor. 1. 3.* sapientia, justitia, sanctificatio, redemptio. Atque hæc nostra est justitia, Christus ipse, cujus justitia atque innocentia nobis ascripta, peccatorum remissionem certâ, veramq; justitiam affert. Hanc Theologi primam vocant, quam deinceps altera consequitur, è tuis hisce virtutibus concinnata. Nam cum peccatorum remissione, quæ ex Christi obedientia pendet, fides, & spes, & charitas conjungitur, quæ nos justos etiam aliquo modo faciunt, sed inchoatè, non absolute.

Exposui tibi paucis nostram de justitia sententiam, quandoquidem ea, cujusmodi sit, quæris: tuæ autem virtutes non ita possunt animam convestire, ut nihil in eis nudum appareat. Omnes enim justitiæ nostræ panniculi instar sunt, nò modo polluti, sed etiam lacerati, multisq; partibus discissi. Christus ipse nobis *Esa. 64. 6* induendus est, ut in eo comperiamur, non habentes justitiam nostram, quæ est ex lege, sed eam, quæ per fidem est, Christi nempe justitiam ex Deo per fidem. Etenim erat *Rõ. 13. 14.* Deus mundum sibi reconcilians in Christo, non imputando eis peccata ipsorum. Hoc vestitu rectæ animæ esse debent, ut pulcra sint & splendide exornata. Neque nos illius verbi pudet, in quo tu ludis, quando nostram Justitiam *Phil. 3. 9.* delicti occultationem esse dicimus. Sic enim Propheta David illum beatû hominem pronunciat, *2. Corin. 5. 19.* *psal. 32.* *Rom. 4. 6* *cujus remissa iniquitates, & cujus obtecla sunt peccata.* Atque hanc remissionem sola fide apprehendimus: fides autem hæc non ficta est, non mortua, non avocata à cæteris virtutibus, non inanis bonorum operum, sed ejusmodi est,

quæ per charitatem operatur. Fides ergò sola est, quæ justificat, hoc est, quæ Christi obedientiam, in qua nostra justitia consistit, amplectitur, sed tamen hæc fides, quæ justificat, nunquam est sola. Semper enim & spe & charitate comitata est, nec ab illis unquam se patitur dissociari. Nam ut ignis ardor solus lignum inflammat, nec tamen hic ardor solus est, sed cum luce perpetuò conjunctus, sic sola per se fides justificat, quanquam omninò sola esse nunquam potest. Quandoquidem autem nostra omnis justitia ac felicitas in peccatorum remissione sita est, hanc etiam docemus nobis certissime persuasam ac cognitam esse oportere, ut in ea animi nostri, tanquam in tutissimo & tranquillissimo portu conquiescant. Etenim fide justificati *Rom. 5. 2* *pacem habemus apud Deum per Dominum nostrum Iesum Christum.* Ista autem pax, quæ esse potuit, si ancipiti spe, dubiisq; de salute nostra cogitationibus perpetuò distraheremur, & quasi fluctibus huc illucq; jactaremur? Quanquam ergò multis sæpè conscientia nostra terroribus oppugnantur, ut tam securæ esse in hac vita ne queant, ac si jam *Galat. 3. 6* *interminato caligandio* persequamur, tamen hanc fidem oportere dicimus Dei promissis certissime firmissimeq; niti, ut omnem de gratia Dei, nostraq; adoptione ac salute, quoad nobis Dominus dederit, habitationem expellamus. Veræ enim fidei cum *1. Tim. 1. 5* *aversa* convenire non potest. Hujus est Dei promissionibus diffidere, illius dubitationem omnem, quantum fieri potest, superare, ac profligare. Si verò fides plena sit dubitationis, quid illa demum vincit *1. Tim. 1. 5* *aversa*? Credamus Apostolo, qui fidei veræ naturam & novit optimè, & descripsit accuratè. Is nobis Abrahamum proponit, in quo veræ fidei imaginem liceat illustrissimam contemplari. Quid ille? Num hæsit? num animo suspensio fuit? num dubitavit? *Rom. 4. 18* *Contra verò omnia: contra spem sub spe credidit: minimè imbecillis fide fuit: adversus promissionem Dei non disceptavit infidelitate: robustus est factus si*

*πληρο-
δοίς.* de: planè persuasum habuit, Deum, quod promiserat, posse præstare: Atque hæc fides illi pro justitia est imputata. Fuit Abrahæ fides hæc: an erit nostra dispar? At ille pater est, nos filii, & patri filios similes esse oportet. Conclusum nunc est contra te, Campiane, fide nos fieri de salute certos, tuamq; variam ac plenam suspicione fidem, perfidix esse, quàm fidei similiorem. Præclare Basil. *Τῆς δὲ πίστεως ἀδιδάκτου πλεροδοία:* *Quid fidei, inquit, proprium est? Certa & dubitationis ac disceptationis experta persuasio.* Sed quid ego te antiquis testimoniis convincam, quem ipse Catechismus Tridentinus refellit? *Catechif.* *Frid. in. 1.* *art. Symb.* *Credendi enim, inquit, vox, ut docent sacra litera, certissima assensionis vim habet. Quamobrem is credit, cui aliquid sine ulla hesitatione certum & persuasum est.* Credimus autem vitam æternam, ergò sine ulla hesitatione certa nobis est ac persuasa. Nihil nunc amplius postulo: ipse me Tridentinus Catechismus, Pontificis & Concilii autoritate conscriptus, certum de salute esse docet oportere.

At nondum acquiescis, & adhuc plura quæris? Unde enim, inquis, constare poterit de futura perseverantia? Id ex fide constabit, Campiane, quæ si vera sit, caduca non est. Fidem *Heb. 11. 1.* Apostolus earum rerum, quæ sperantur, *ὁρατῶν* appellat, & quæ nõ cernuntur, *ἄλογον*. Quomodo autè vel exstant, quæ sperantur, vel demonstrantur, quæ non cernuntur, si non sit perpetua fides? Qui verò fide hac imbuti sunt, ii nunc quodammodo bonis nis potiuntur, quæ tamen adhuc sperantur, & contemplantur ea, quæ oculis humanis conspici nequeunt. Ita nos fides adhuc vivos, atque, ut loquitur Apostolus, per fidem, non per aspectum ambulantes, in ipsam certorum possessionem mittit, ut quia certi sumus, ibi nos futuros aliquando, nunc in cælis vivere & versari quodammodo videamur. Hæc autem omnia fluxa essent ac levia, si posset fides non perseverare. Itaque Paulus certissimè persuasum habuit, neque vitam, neque mortem, nec præsentia, nec fu-

nec futurum, nec omnino quicquam in rerum natura posse nos *ἀλῶν* à Charitate Dei, quæ est in Christo Jesu, disjungere. Qui verò non perseverant, ii certè disjunguntur; disjungi verò non possunt, ergò perseverant. Atque hanc ob causam pignus nobis adoptionis nostræ datum est, ipse Sanctus Spiritus, qui nobis certissimam fidem faciat, esse nos Dei filios, ut jam Deum nostrum vocare patrem non dubitemus. Patrem verò quis illum ausit appellare, qui se putat posse ejus non esse filium aliquando? Nam sanctis licet cum Apostolo profiteri: *Scimus nos ei futuros esse similes.* Scientia certa est, atq; ex principiis certis constat: dubitare opinionis est, non scientiæ. *1. Ioh. 3. 0.* Audi Cyprianum: *Mori planè timeat, sed qui ex aqua & spiritu non renatus, gehenna ignibus mancipatur. Mori timeat, qui nõ Christi cruce & passione censetur.* Chrysoptom. in hæc Apostoli verba, *In gratiam hanc, in qua stamus, sic scribit: Dei gratia non habet finem, nescit terminum, sed & in majus proficit.* Et mox, *Non modo inquit, de datis, sed & de futuris perinde, atq; de datis, πλεροδοίς ἔχου.* *Cypr. de mortal.* Augustinus, *Quia ergò, inquit, non secundum merita nostra, sed secundum illius misericordiam firma est promissio, nemo debet cum trepidatione predicare (regnum CHRISTI in sanctis suis) unde non potest dubitare.* *Chrysopt. c. 5. ad. Rō* Sed Augustinus totus noster est. Nam ut tu jam pridem liberum arbitrium Augustino probari concludebas, quòd is libros de libero arbitrio tres scripsisset, ita mihi eodem modo argumentari licebit, de perseverantia sic Augustinum sensisse, ut nos, quia liber est unus Augustini de Bono perseverantiæ. His Bernardum adjungam, *Bernard.* *in Cm.* *serm. 61.* *cujus hæc aurea verba sunt: Turbatur conscientia, sed non perturbatur, quoniam vulnerum Domini recordabor.* Plura non persequar. Fides aut est perpetua, aut est nulla: aut ad extremum spiritū perseverat, aut aura levis est, quæ fides existit. *nat.* Quòd autem de Luthero adjungis, quem ais affirmare, *Christianum volentem non posse salutem perdere, nisi nolit credere.* Id Lutherus nunquam vel in illo libro, vel alibi usquam *affirma-*

affirmarit. Ut enim universa Lutheri scripta evolvas, quæ tu nec salutasti, ac, credo, ne vidisti quidem, hanc tamen sententiam nusquam reperias. Tridentini patres istam propositionem damnarunt, & merito: est enim impia, atque in summis paradoxis numeranda. Sed illa cujuscunque fuit, Lutheri certè non fuit. At, inquis, ita Lutherus scripsit in libro de Captivitate Babylonica. Falsum. At quiddam tamen ejusmodi. Dicam quid rei sit, & verbo. Papistas Lutherus reprehendit, quòd Baptismi gratiam peccato penitus extingui senserint, eoq; novam sacramentum, quo gratia Baptismi recuperetur, intulerint, Pœnitentiam, quam tabulam secundam nuncuparunt. Itaq; sic Baptismi vim ac gratiam peccatis amitti posse negat, quin fide reparetur, id quod multis validisq; rationibus evincit. Quod ergò Lutherus docuit, Baptismi gratiam non amitti, nisi nolis credere, id Patres Tridentini, nosterq; Campianus sic interpretantur, quasi id dixisset, quod isti objiciunt, Christianum etiam volentem non posse salutis facere jacturam, nisi nolit credere. Quid pluribus insulsum commentum diluam?

De Sacramentis.

Festinas ad Sacramenta. Et ego te festinantem insequar. Hic autem miserabiliter admodum exclamas, *Nullum, nisi duo, non unum, o sancte Christe, reliquerunt.* Christum tu ausis appellare, cujus Sacramenta cum summa contumelia exterminasti ex Ecclesia, ut vestra quædam impura atque infanda sacra induceretis: Ea nos Sacramenta retinemus, quæ nobis Christus commendavit; pluribus si fuisset opus, plura reliquisset. Duo nobis sunt, Baptismus, Eucharistia: hæc Christus instituit, hæc vetus Ecclesia agnovit, his recens Ecclesia contenta esse debuit. Nam id planè constat, septem sacramentorum, quot vestra sunt, nullum antiquitatis vestigium reperiri. Septem habent, sancte Christe, & tamen nullum habent, quia tua non habent. Nam quæ tua non sunt, ea quidem nulla sunt. *Ipsorum panis, inquis, venenum est.*

num est. Quod id venenum? At id omninò nullum apud vos populus degustat: credo, ne sibi venenum à vobis propinari existiment. Illum nos panem, illud vinum in Cœna Dominica adhibemus, quo Christus ipse nos uti jussit. Quod tradidit, accepimus: quod fecit, facimus: in pane, in vino mortem nostri Redemptoris celebramus. Hæc si fuerint salutifera, nostra non possunt esse mortifera.

Baptismus, ais, etsi adhuc verus est, tamen ipsorum judicio nihilest. Verum esse Baptismus nostrum tute confiteris: accipio. Sed quamobrem verus est? Quia sic baptizamus, quemadmodum Christus mandavit. Christi legem servamus, vestras, nescio quas, sordes abjicimus: Similiter in altero sacramento fecimus, nec transversum unguè à Christi præcepto discessimus. Si verus est Baptismus, vera est Eucharistia. *At ipsorum judicio, inquis, nihilest.* Quid ita? *Non est unda salutaris, non est canalis gratia, non Christi merita in nos derivat, sed duntaxat est significatio salutis.* Ficta & falsa omnia. Nam & undam salutarem prædicamus, & gratiæ canalem agnoscimus, & in nos Christi merita derivare non dubitamus. Neque enim salutem duntaxat significat, sed iis re etiam præstat atque affert, qui Baptismus rectè & sanctè adhibent. Etenim in Baptismo peccatorum remissionem accipimus, in Christi familiam cooptamur, Spiritu Sancto donamur, ad spem æternæ vitæ certissimam excitamur. Hæccine tibi nihil sunt, Campiane? Nullusne hic Baptismus erit, in quo tam multa tamq; eximia bona consequimur? At tuus cujuscumque Baptismus est: aut quid omninò habet, quod habere noster debuit? Num gratiam? Num Christi merita? Num salutem? Et ista noster habet. Quid ergò deest, quo minus & nostro & omnium judicio verus sit? Intelligo: Non confert gratiam ex opere operato. Magicum hoc quidem est, & pestiferum commentum, ut in qua ipsa, tanquam in alvo, inclusam gratiam existimes, quæ se in homines fidei prorsus expertes infundat.

fundat. Quid enim sine fide valet Sacramentum, nisi ad exitum ejus, qui Sacramentum percipit? Illud monstrum toto animo averfor atque execror. Adjungit: *Itaq; nihil plurius Baptismum Christi, quam Ioannis fecere ceremoniam.* Quid de Joannis Baptismo Patres judicant, non ignoro. Sed quid Scriptura doceat, non quid illi suspicentur, attendo. Ceremonia eadem, doctrina eadem, gratia eadem fuit. Si quid in istis dissimile exstiterit, non repugno, quin diversum fuisse Joannis, Christiq; Baptismum fatear. At Joannes pœnitentiam, quæ fructus est veræ regenerationis, cum suo Baptismo conjunxit, & hunc Baptismum ad peccatorum remissionem obtulit. Si pœnitentia, & peccatorum remissione Joannis Baptismus minimè caruit, non video, quamobrem à Christi Baptismo tantoperè alienus existimetur. Et quid est, quod Patres etiam ipsi quærunt, cur Christus, qui nulla regeneratione opus habuit, ad Joannis Baptismum accesserit, nisi illiº Baptismũ ad regenerationẽ valuisse judicant.

Matt. 3. 2.
11.
Luc. 3. 3.

Quod autem attexis: *Si habeas, recte: si careas, nihil damni crede, salvus es antequam abluare.* Non ita loquimur, ut tu fingis, dissolutè. Neque enim id in optione cujusquam esse volumus, seu velit, seu nolit uti Baptismo. Tamen minimè putamus esse Baptismum ad salutem ἀπολῶς necessarium, ut qui non fuerit Baptismo initiatus, ei sit perpetuò pereundum. Nam Christiani hominis salus in Dei clementia consistit, quæ nullis Sacramentis obstringitur atque alligatur, quo minùs sine illis servare possit, quos perire nolit. Ubi Baptismi facultas non est, Dei sola promissio per se abunde sufficit. Qui verò Baptismum vel negligit per incuriam, vel contemnit per audaciam, cum grandis secleris damnamus. Nam Christi majestatem minuit, & suam salutem respuit. Qui neutrum admisit, culpam alienam non præstabit. Rectissima ergò illa fuit Bernardi sententia, *Sacramenti non privationem, sed contemtionem esse exitialem.*

Bernard.
in epist. ad
Hugon.

In his

In his, quæ sequuntur de parvulis, tricaris scilicet. Neque enim vel ipse quicquam de tuis explicas, vel potes aliquid de nostris reprehendere. Cupio autem de fide parvulorum, quid ipse sentias, cognoscere. Gratiam, opinor, illis concedes: Baptismus enim, inquis, gratiam confert. An fidem non dabis? Ergò id velim doceas, ut me penitens in tuam sententiam pertrahas, esse aliquam in nobis gratiam fide antiquiorem. *At quomodo, inquis, credant, qui vivunt, nec ne, nondum intelligunt?* Num ergò non vivunt, quia se vivere non intelligunt? Absurdum. Quare si vivunt, etsi id ipsi non intelligunt: forsàn etiam credunt, quamvis hoc non sentiunt. *Durum, inquis: Esto, neque enim hæc à me dicuntur, quod ita prorsus esse statuam, sed quò tuum judicium eliciam, quod nostri Academici scilicet magni faciunt.* Sed Lutheri Pharmacum audiamus: *Præstat, inquit, ommittere, quandoquidem nisi credat infans, ne quicquam lavatur.* Hoc verò Pharmacum è tua, non Lutheri, prodiit officina. Et quidem ejusmodi nobis pharmaca obtulisti, insuavia admodum, & pessimè condita: ut totum illud tuum *μυροδύκιον* corruptum planè videatur. Lutherus verò nunquam suasit, ut Baptismus ommitteretur, & in eam partem semper vehemens fuit, ut parvulis Baptismus daretur: quo tu magis iniquus hoc loco fuisti, qui Lutheri sententiam tuis pharmacis inficere voluisti. Hæc enim sic à te proferuntur, quasi dixerit Lutherus, præstare omitti Baptismum. Ipsum ergò Lutherum audiamus, Campiane, pharmacum misum faciamus. *Nec tamen, inquit, negamus, parvulos esse baptizandos, nec asserimus eos Baptismum accipere sine fide: sed dicimus, ad Baptismum eos credere per vim verbi.* Adjungit: *Alioqui mera & intolerabilia Cocleum. essent mendacia, quando baptizans à parvulo quærir, an credat: non baptizaturus, nisi vice ejus respondeatur. Credo. Ut quid interrogat, an credat. sic certum est, eos non credere, ut Cocleus contendit: Tum ita cõcludit: quin asserimus, parvulos prorsus nõ esse baptizandos, si ve-*

X 2

rum

rum est, eos in Baptismo non credere. Id ergò Lutherus contendit, id statuit, Parvulos omninò credere, & Papistas reprehendit, quòd pugnantiã doceant, *dum negant parvulo esse fidem, & tamen, ut baptizari possit, exigunt ab eo fidem.* Quis non videt, quo ista referantur, ut eum esse vehementer malitiosum sit necesse, qui Lutherum his verbis tam impiã sententiã suaforem faciat.

Atque hæc illi, inquis, *ancipites animo, quãdam enunciens categoricè?* Ut de fide parvulorum aliqui dubitent, tamen esse baptizandos clarè & categoricè omnes pronunciamus. Itaque nihil opus erat ut illum Pacimontanum diribitorem accereres, qui multo semper fuit in vestras, quàm nostras partes propensior. Anabaptistas verò quorsum nobis objicias, qui nos multò, quàm vos ipsos vehementius oderunt, nec injuriã? Nos enim illos & tanquam hæreticos argumentis revicimus, & ut homines seditiosos ac perniciosos è nostris Rebus publicis expulimus, qui nisi vobiscum habitarent, locum in orbe Christiano consistendi nullum reperirent. Reliqua Sacramenta prætermittis, quæ quidem ego nulla agnosco: nec, quænam ea sit bestia multiceps, intelligo: cujus meministi, nisi fortè illam tuam tricipitem belluã significas, de qua tam multa Joannes scripsit in Apocalypsi.

De Motib.

Hucusque nostrorum hominum Dogmata quædam & *δογματι* examinasti, Campiane, in quibus universis nullum adhuc *παρόδοξον* reperisti. Aut enim ejusmodi sunt ista, quæ objicis, ut iis nihil verius esse possit, aut callidè à te ac perfidiosè in sensum perversum detorquentur. Jam verò, quasi novus aliquis censor esses, veterisq; disciplinæ ac severitatis magister, in mores nostros inquiris, non, opinor, ut eos efficias meliores, sed ut multo, quàm sunt, videri facias improbiore: Quanquam, qui mores aliorum reprehendit, æquum fuit ipsum esse à culpa alienum. Eane verò facta est

repentè

repentè Romæ mutatio, ea nunc vita, ii mores esse cœperunt, ut inde reversus in patriam Monachus nobiscum auderes de virtute, de pudore, de honestate contendere? Et si hinc multa fiunt, quæ minimè debent, tamen si tantam in Anglia scelerum impunitatem atque licentiam esse dixeris, quantam ipse vidisti Romæ, in arce religionis regniq; vestri, omnes te nimis impudentem judicarent. Quid ergò nobis illa Lutheri, quæ vocas, frustra proponis, quando apud vos non vitiorum quædam fragmenta, sed immania maximorum scelerum corpora conspiciantur? Stantibus certè verò Romæ publicis illis lupanaribus, scortorumq; lustris, morum facere mentionem vix honestè potuisti. Sed quænam ista sunt Lutheri frustra? Num quod ejus in vita crimen reprehendis? Id verò nec potes, nec conaris. Dicta quædam objectas è libris arrepta, atque, ut soles, à reliquo dictionis corpore discerpta: quæ statim, uti sunt à te proposita, turpitudinem nonnullam indicare videantur. De quibus plerisque cum esset tibi jam pridem ab eo, quem tu nominas, ornatissimo Charco responsum: miror hinc denuò eadem te nobis retulisse. Necesse est, magnam esse verorum criminum penuriam, quando ne falsorum quidem ullam habes varietatem. Quandoquidem autem meus ille in **C H R I S T O** *σίμωχο & συμύσος* Guilielmus Charcus, in istis diligenter elaboravit, quæ ab illo satis copiosè diluuntur, à me nunc breviter, strictimq; decurrentur. Mihi ergò satis erit frustra hæc tua concidisse, quæ jam antè sic contrafacta sunt, ut nocere nemini posse viderentur.

Quare nunc evome tua hæc conviciorum frustra. Audite verò: *Si nolis uxor, aut nò possit, veniat ancilla.* Dictum, ut videtur, turpe atq; impudicum. Sed me nunc vicissim audite *Lutherus de Matri.* patienter. Scripsit de matrimonio libellum Luth. cuius in secunda parte causas tres commemorat, quibus dissolvi conjugium posse arbitratur. Prima est Impotentia: altera, Adul-

X 3

terium

terium: postrema, Desertio. Desertionem autem interpretatur, quando uxor pertinax & obstinata induci nullo modo potest, ut debitum benevolentiae officium viro persolvat. Aliquas enim tam importunas uxores reperiri, ut quamquam maritus decies in libidinem prolaberetur, id tamen minimè curarent. Quare Lutherus id viro opportunum esse putat, ut uxorem verbis terreat, eiq; isto modo minitetur: *Si tu nolueris, alia volet: si Domina nolit, adveniat ancilla.* Quae si minx parum valent, apud alios ipsam accuset, & rem ad Ecclesiam deferat, Jam verò si nec privatis comminationibus, nec publicis Ecclesiae reprehensionibus commovetur: tum, Lutherus inquit, *repudia eam, & in vicem Vasti, Ester surroga.* Hæc isto modo proposuisse, est Campiani calumniam luculentissimè diluisse. Quis enim non animadvertit, quid consilii marito Lutheri dederit, non ut mox ancillam sumeret, sed ut uxori pervicaci minas divortii proponeret, ejusq; spiritus illo modo frangeret. Lutheri autem istam de hoc divortii genere sententiam, etsi ego minimè defendo, tu tamen non potes accusare. Nam apud vos causæ sunt divortii infinitæ, ut in tanta divortiorum licentia mirum sit conjugium ullum valuisse. Si quid unquam Lutherus ejusmodi scripsisset, quare scriptum à Clemente legimus, quem vos fuisse Pontificem Romanum jaçtatis, quas demum tragedias egissetis? Audi enim, Campiane, & quorsum hæc oratio spectet, attende: *Communis usus omnium, qua sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit: sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius istud, & sic inter mortales facta divisio est. Deniq; Grecorum quidam sapientissimus, hac ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia, in omnibus autem sunt sine dubio & conjuges.* Platonem aliquem de rerum communitate disputantem audire videaris: profer aliquod Lutheri simile dictum. Quid deinde in tuis frustis consequitur? *Siquidem res uxoria tam est cuiq; necessaria, quam esca, potus, sompnus.* Jubeat Apostolus, *ut quisq;*

Clemens.
Epist. 5.

ut quisq; propter fornicationes suam uxorem habeat, & suam quæq; virum, & qui se non continent, ii matrimonium contrahant. Quibus ergò datum non est divinitus, ut possint uxoribus perpetuò carere, iis certè necessarium est, ut uxores ducant, si honesti esse castiq; volunt. Nā iis id minimè necessariū esse fateor, quibus licet impunè in omni genere turpitudinis ac libidinis volutari. Sed perge: *Matrimonium est virginitate multo præstantius. Eam Christus, eam Paulus hominibus Christianis dissuasit.* Non omnibus eadē conveniunt: quæq; huic commodissima sunt, ea possunt esse alterius rationibus aliena. Virginitas est *ἐκ τῶν μείζωνων*, quæ perinde sunt, atq; iis utare. Nō enim ἀπλῶς bona est (tū n. nefas esset, omnino de nuptiis cogitare) sed κατὰ τὴν. Sic ergò habet: Qui possunt castitatē virginalem perpetuò conservare, iis virginitas expetenda est nō omnino, sed ppter molestias illas, q̄ matrimoniū plerumq; cōsequuntur: qui v. id præstare nequeunt, his conjungendæ nuptiæ sunt, sic planè, ut si aliter fecerint, magno se peccato obstrinxerint. Ita conjugio virginitas nunq̄, nisi κατὰ τὴν, virginitati conjugium ἀπλῶς sæpenuerò præstat. Nos quidē de vitæ utroq; hoc genere sentimus honorificè: vobis virginitas ornata est, matrimonium abjectū, Rectè Basil. *ἡ παρθενία πικρὰ καὶ γάμος ἡδονή.* Mallem à vobis virginitatem factis esse comprobata, q̄ verbis laudatam. *Quid lingua personat castitatē, & totū corpus præfert impudicitiam?* Sic n. facitis, quemadmodū de Origenianis scribit Epiph. *Ἀστῆσι γάμος, ἀλλ' ἐλάττωται: Repudiat nuptias, sed nō libidinē: in honore n. apud vos est non sanctitas, sed hypocrisis.* Neq; eam vel Christus, vel Paulus cuiq; imperavit, qui illam in se recipere minimè posset. Non n. ut inquit Bernard. *virginitas iussa est, sed admonita.* Imò iussi sunt, qui se continere nequeunt, ut matrimoniū contrahant. Quare his Apostolus non modò censuit virginitatē esse servandam, verū etiā dissuasit: nec dissuasisset, si Christ⁹ suasisset. Atq; hæc certè Lutheri propria non sunt: ea enim omnes boni & agnoscunt, & defendunt.

Basilium.

Hieron. ad
Eustiam.

Bernard.
de Virg.
serm. 21.

1. Co. 7. 9.

Sed

Sed audiamus cætera: *Quanto sceleratior es, inquit, tanto vicinior gratia.* Christi gratia non exiguis tantum peccatis sufficit, sed etiam maximis: nec ii solummodo à Christo, ut ad ipsum veniant, invitantur, sed qui etiam peccatorum oneri succumbunt. Non hortatur Luther. ut in scelere pergas, sed ut veniam ne desperes. Et quidem quanto improbius in vita antea cæta exististi, tanto te, si verè scelerum pœniteat, uberior gratia complectetur. *Ubi enim peccatum abundavit, superabundavit gratia.* Si Lutherum damnas, quis Paulum à te putabit absolutum? Lis enim eadem est, idem iudicium. Quid sequitur? *Omnes actiones bona peccata sunt, Deo iudice, mortifera, Deo propitio leviuscula.* Dixit hoc Lutherus, & verè dixit. In omni enim hominis actione, quantumvis excellentē, aliquid vitii inest, quod ipsam actionem penitus corrumpat, Deoq; odiosam reddat, si, quod agitur, divinæ justitiæ staterâ examinetur. At postquam Dominus nos totos in Christo complexus est, quæ sunt in nobis inchoata, maculisq; nonnullis conspersa, ei tamen placent ut integra ac pura, quia personas ipsas intuetur, non operum dignitatemq; explorat. Hæc Lutherus & sacrarum literarum, & sanctorum patrum sententiis confirmavit: quas tu facilius multo prætermittere, quàm diluere potuisti. Progredere: *Nemo malum suapte voluntate cogitat.* Odiosè ut omnia. Nulli Deus cogitationem malam injicit, nullius voluntatem ad vitium impellit: Tamen nihil casu fit, nihil fortuito: & in ipsis etiam hominum peccatis Divina providentia dominatur. Quæ hominum malæ sunt cogitationes, ex insita quadam & propria cujusque malitia nascuntur: & tamen illas Dominus ad suam voluntatem accommodare potest. Ita enim Josephus suis fratribus respondet: *Vos quidem cogitavistis contra me malum, sed Deus cogitavit illud in bonum.*

Nunc adjungis: *Decalogus nihil ad Christianos. Opera nostra Deus nequaquam curat.* De Decalogo, atque operibus sic tibi

paucis

paucis respondeo. Lege antiquum fœdus continetur: *Hæc fac, & vires. Maledictus, qui non permanet in omnibus, quæ scripta sunt in libro Legis, ut faciat ea.* Vitam Lex iis pronittit, qui Legi per omnia paruerint, qui aliquid offenderint, iis mortem atque interitum denunciat. Conditio dura, & cui nunquam possit ab homine quoquam satisfieri. Christus conditionem nobis aliam, multo faciliorem proponit: *Crede, & salvus eris.* Hoc novo fœdere vetus abrogatur, ut quisquis Euangelio crediderit, Legis conditione solvatur. Nam qui credunt, ii non sub Lege sunt, sed sub gratia. Quid plura? Christiani execratione legis liberantur, non obedientia. Opera autem nostra curat quidem Deus: eaq; si recta sint, præmiis ornat: si contraria, pœnis digna iudicat. Verùm in nobis justificandis nullam omnino Dominus operum nostrorum rationem habet. Justus enim non ex operibus, sed ex fide sua vivit. Persequere. *Soli rectè participant Cæna Dominica, qui tristes, afflictas, confusas apportant conscientias.* Ita quidem est. Non enim rectè participant, qui suis confisi meritis, audaciores accedunt, sed qui peccatorum magnitudine oppressi, cupiunt allevari. Nam qui valetudine firma sunt, medicum non desiderant. Spiritus fractus & contrusus victima est Deo gratissima. Quare, qui maxima peccatorum suorum sensu & dolore afficiuntur, iis ille cibus cælestis semper esse solet saluberrimus. Deus bone, quis unquam fore credidisset, ut ista quisquam Christianus improbarer? Num quid aliud est? *Confitenda sunt crimina, sed cuilibet, qui, si te vel joco absolverit, modo credideris, absolutus es.* Quid ni: Neque enim est necesse, vel digitis peccata metiri, vel Sacrificum aut Menachum aliquem tui similem adhibere. Alii aliis peccata possumus confiteri: ut Menachis posthac liceat esse otiosis. Quisquis autem remissa sibi peccata esse credit, cum ipsa fides absolvit, sive joco, sive serio fuerit absolutus.

Y

Festi-

Festina. Legere preces horarias non est sacerdotum, sed laicorum. Quid vestri Sacerdotes agant, aut quid omnino sibi agendum esse censeant, mea nihil interest. Legant, precentur, missas conficiant, bibant, ludant, denique semper sibi similes sint. Euangelii ministrum oportet, non ad clepsydrā precatiunculas quasdam recitare, atque in illis suis Horarum spaciis perpetuò deambulare, sed lectioni, exhortationi, doctrinæ operam assiduam dare, quam vestri Sacerdotes

1. Ti. 4. 13 semper à se alienam existimarunt. Istæ autem preces horariæ etsi sacrificulis vestris non malè conveniunt, qui nisi tempus hoc modo fallerent, è ganeis & popinis nunquam exirent: tamen homine Christiano propter illam infinitam superstitionem prorsus indignæ sunt. Accipiamus reliqua. *Christiani liberi sunt à statutis hominum.* Nunquam id Luthero venit in mentem, ut magistratus auctoritatem convelleret, quam ille semper contra Anabaptistas studiosissimè defendit. Liberi Christiani sunt, non ut nullis legibus obtemperarent, sibiq; semper vivant, sed ut conscientias mentesq; suas legum humanarum religione liberatas esse intelligant. Romanus Pontifex hominum Christianorum conscientias suis decretis placitisq; obstrinxit, & quasi laqueum quendam illorum animis injecit, ut se non minus Pontificis sanctionibus, quàm Christi præceptis astrictos existimarint. Iraque libertatem Christianam Lutherus pravis opinionibus implicatam in eum statum vindicat, in quo illam Christus esse voluit, ut illum solum conscientia nostræ Dominum agnoscamus, hominum Decretis libera conscientia pareamus. Pervenimus tandem ad hujus lacunæ fundum, quam etsi sedulò commosti, nullum tamen nostrum vel Paradoxum, vel paradoxum frustum reperisti. Ego nunc si vellem tuorum impurissimas lacunas paulisper perscrutari, ut quid de Deo, de Providentia Dei, de Prædestinatione, de Christi Persona & Officiis, de Peccato originis, de Lege, de Justitia, de

Sacra:

Sacramentis, de Purgatorio, de Pontifice Romano, de reliquis in religione maximis controversiis affirmarint, commemorarem, quot plaustra Paradoxis complerem, quibus nihil horribilius dici posset aut cogitari? Sed præstat istam nunc non movere Camerinam: & aliàs hisce de rebus (spero) dicendi dabitur occasio.

Quod autem Lutheranos cum Zuinglianis conjungere voluisti, in eo nos quidem nequaquam offendisti. Nam & Lutherum libenter ut patrem veneramus, & illos ut fratres in Christo charissimos amplectimur. Et quidem speramus fore, ut hac controversia, quæ inter nos est, tandem constituta, conjunctis animis studiisq; communem hostem aggrediamur. De te ipso verò quod profiteris, facile quidem inducor, ut verum esse credam, id tu sive ex animo loquaris, sive simulatè. Nam quid (quæso) attulisti, unde te non Rhetorem potiùs aliquem, & Declamatorem de ludo, quàm doctum atque exercitatum Theologum existimemus? Tu quiesce, si sapias, Campiane, non enim potes, mihi crede, hujus dimicationis vim atque impetum sustinere: illi selecti & veterani milites in acie versentur, qui te multò sunt, si non ad laceßendum audaciores, tamen ad declinandos ictus cautiores, & ad omnem belli disciplinam peritiores. Cum his, qui manus conferant, multos habet utraque Academia viros præstantes, & nunquam excellentes Theologos, qui cum fractis Antichristi copiis bellum perpetuum gerant, spero defuturos.

Edmundus Campianus.

SCITUM inter cecos luscum regnare posse. Apud rudes valet Nona Ratio. Sape fucata disputatio, quam schola Philosophorum exhibet. Mul- sopbi- ra (a) peccat Adversarius in hoc genere: sed quatuor fallacis ple- smata- rung, consuitur, quas in Academia malim, quàm in trivio, retexere.

T a

Primum

Skiamachia.

1. Cor. 7.

Primum vitium, Skiamachia est, qua auras & umbras magno conatu diuerberat. Hoc pacto. Contra cælibes (b) juratos & votos in castimoniam, quod nuptiæ bonæ sint, virginitas melior: afferuntur scripturæ loquentes (c) honorificè de conjugio. Quem ferunt? Contra d) meritum hominis Christiani, stinctum Christi sanguine, alioqui nulla promuntur testimonia, quibus subicimur, nec natura; nec legi, sed sanguine Christi fidere. Quem refellunt? In eos, qui colunt cælestes, ut famulos Christi maximè gratiosos, citantur integra pagella, quæ vetant (c) colere multos Deos. Ubi am sunt? Hujusmodi argumentis, quæ apud hæreticos infinita reperio, nobis esse detrimento non poterunt, vobis esse fastidio poterunt.

Logomachia.

Aliud vitium Logomachia est, qua sensa descrens, loquaciter cum verbo litigat. Invenias mihi mislam, inquiunt, aut Purgatorium in Scripturis. Quid ergò? (f) Trinitas, Homousios, Persona nusquam sunt in Bibliis, quia voces istæ non sunt? Affine est huic peccato, literarum aucupium, quum neglecta consuetudine & mente loquentium qua vita vocabuli est, adversus Elementa contenditur. Nempe sic aiunt: Presbyter, nihil est Græcis aliud, nisi senior. Sacramentum, quodvis mysterium.

Homonymia.

Ceterum acutè D. Thomas, ut omnia: In vocibus, inquit, videndum, non tam ex quo, quàm ad quid sumantur.

Esa. 48.

Tertium Homonymia est, longè latèq; patens. Ut: Quorsum ordo (g) Sacerdotum, eum Joannes omnes nos vocaverit Sacerdotes. Etiam hoc addidit: Regnabimus super terram. Quorsum ergò Reges? Item: Propheta celebrat jejunium spirituale, hoc est, ab inveteratis criminibus abstinentiam. Valeat ergò (h) ciborum delectus, & dierum præscriptio. Siccine? Igitur insanierunt Moyses, David, Helias, Baptistes, Apostoli, qui biduo, triduo, vel hebdomatis in mediam terminarunt, quæ quidem, ut à crimine debebat esse perpetua. Hoc quale sit jam vidistis. Propero.

Circulatio.

Quartum his adjicitur, Circulatio. In hunc modum: Da mihi notas, inquam Ecclesia. Verbum Dei & purissima Sacramenta. Hæcine sunt apud vos? Quis dubitet? Ego verò pernego. Consule verbum Dei. Jam (i) consului, minusq; vobis, quàm antè, faveo.

faveo. Quia nos ne latum quidem unguem discedimus à verbo Dei. Ubi est acumen tuum? Sempèrne capies pro argumento illud ipsum, quod ponitur in questione? Quoties hoc jam inculco? Non tu evigilas? Num faces admovenda sunt? Dico, à te perperam exponi verbum Dei: testes habeo quindecim atates? Ista sententia, non mea, non tua, sed harum omnium. Stabo sententiæ verbi Dei: Spiritus ubi vult, spirat. Eccum, quos gyros, quas rotas fabricat? Hic negator, tot verborum atq; sophismatum architæctus, nescio cui formidolosus esse queat, molestus erit fortasse. Molestiam vestra prudentia sublevabit, formidinem res eripuit.

a) Falsum. Nullum potes nostrum sophisma proferre: & illa, quæ commemoras, vestra sunt, non nostra.

b) Ista juramenta & vota contra Scripturas suscepta sunt.

c) Conjugium honorificum est in omni genere hominum, ergò in Ministris.

d) Omnia sunt debita, ergò nulla sunt merita.

e) Qui multos cælestes colunt, multos Deos colunt, papista multos cælestes colunt, ergò.

f) Ineptissima & iniquissima comparatio.

g) Nulla hic Homonymia. Nam nulli nunc sunt in Ecclesia Christiana Sacerdotes.

h) Jejunium Campianus in ciborum delectu, & dierum præscriptione constituit Iudaicum.

i) Si verbum Dei consuleres, facile ita esse perspiceres: at tu Romanam Ecclesiam non verbum consulis.

Guilielmus VWhitakerus.

*S*Citum est, Sophistas de fallaciis conqueri, & qui toti estis Sex fraude, mendaciis, imposturis constari, nobis exprobrare. Vestra omnis Theologia, quam ingenuam ac simplicem esse oportuit sine fuco & fraude, in spinosum Scholasticè Sophisticèq; disputandi artificium jam dudum degeneravit. Postquam enim ex Ecclesiis veram Theologiam sustulistis, & tanquam ab hominum oculis lucem removistis, tum demum in Scholis Sophismata jactare, atque inter cæcos luscii regnare cœpistis.

Y ;

Hinc

Hinc illa Sophistarum infinita manus exstitit, qui se aculeatis sophismatis, tanquam mutuis vulneribus ipsi peremerunt, ut qui fallaces ac captiosas conclusiunculas optimè calleret, is cæcorū luscorumq; Theologastrorū rex aliquis aut Deus haberetur. Atque hæc spes inter cæcos tam multos regnandi vobis Jesuitis stimulos admovit, ut in hanc artem tam diligenter incumberetis, omnesq; antiquos Sophistas ipsi recens nati malitia, fraudeq; vinceretis. Si fuit enim aliquod unquam lippientium inter cæcos regnum, id nunc certè totum ad vos devolutum est, quibus Monachiac fraterculi superiores, quia vos aliquid videre putant, palmam libenter deferunt. Agite verò, egregii Sophistæ, quodq; nacti estis imperium Sophisticum, sedulo administrate, ne qui deinceps vobis decus hoc præripere fortè videantur. Brevi enim nova aliqua succrescet familia sectaq; Sophistarum, quæ, nisi cavetis, vobis extrusis tandem atque è loco exturbatis, istum scholæ sophisticæ principatum occupabit, quem vos aliquot jam annis tenuistis. Nec enim certè nata ex captiunculis verborumq; præstigiis regna esse possunt diuturna. Cum ergò vestra hæc omnis novæ disciplinæ formula in mendaciis exornandis, & vetere Sophistica interpolanda versetur, equidem non dubito, quin, quæ nuper admodum exorta est, brevem quoque interitum sit habitura. Quandoquidem autem nostra quædam Sophismata commemoras, tuisq; persuasum esse vis, multiplicem à nobis Sophisticam adhiberi, antequam ad hæc tua, quæ objicis, respondeo, pauca placet de vestris notissimis Paralogismis, & Sophisticis Elenchis degustare, ut Sophistæ utri nostrum sint verius nominandi, ipsa Schola atque Academia dijudicet, in qua tu ista malis, quàm in trivio pertractari. Hanc ego Philosophorum scholam, hanc Academiam Theologorum appello, omnesq; obtestor, qui sunt vel Theologicis vel Dialecticis imbuti, quiq; ullam unquam

quam eruditam Scholam viderunt, ut vestra hæc, quemadmodum conclusa sint, attendant, eaq; ad leges rectè vereq; differendi exigant.

Inde autem potissimum sumam principium, unde tu te exorsus es. Evangelii Ministris ac Diaconis matrimoniū permissum esse defendimus: argumenta, quibus id confirmamus, rides. Quare, quæ contra sint à vestris allata, consideremus. Innocentius, Papa Secundus, adversus istas nuptias hoc modo divinitus concludit: Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, Dominus Deus vester. Et quod Paulus conjugibus permittit, seorsum ut possint ad tempus cubitare, quo jejuniis precibusq; commodius vacent, ex eo colligit Pontifex hoc ipsum sacerdotibus multo magis esse faciendum, quorum est perpetuò precari, atque illud jure sacrificium offerre. Postremò cum ipsi templum Domini, Spiritusq; sacrarium esse debeant, non oportet cubilibus & immundiciis inservire. Ex his nunc universis id efficit, quod proposuit, Diaconis & Presbyteris, ne ducant uxores planè interdictum esse. Hæc si absurdè differuntur, audiamus alia. Singulis gregibus singuli pastores præsumunt, ergò Papam oportet omnibus Ecclesiis dominari. Petro Christus dixit: Pasce oves meas, ergò Petrus est summus ac princeps pastor Ecclesiæ. Fecit Dominus duo magna luminaria, Solera ac Lunam, ergò Papa Imperatorem splendore ac magnitudine superat. Hic sunt duo gladii, ergò Papa utrumque gladium gestare debet. Non est servus supra magistrum, ergò nulli fas est Papam accusare, aut reprehendere. Christus precatus est, ut Petri fides non deficeret, ergò Papa errare non potest. Populus ad Cœnam Dominicam raro & negligenter accedit, ergò Sacerdos potest privatam Missam celebrare. Christus solos Apostolos adhibuit ad Cœnam,

*Dist. 32.
proposuit.*

*Rom. 8. 8.
Tit. 14.*

*Distin. 31.
Tenero.*

*Dist. 28.
Deecrini-
mus.*

*Harding.
& Dorman.
& alii.*

Cœnam: ergò soli Sacerdotes debent integrum Sacramentum percipere, populum altera duntaxat parte contentum esse oportet. Titulus, quem cruci Pilatus affixit, Hebraicè, Græcè, Latinè inscriptus est: ergò preces Ecclesiasticæ nullo sermone, nisi vel Hebraico, vel Græco, vel Latino recitandæ sunt. Non oportet, quod sanctum est, dari canibus: *Harding.* ergò populus à Scripturis legendis prohiberi debet. Hoc est corpus meum: ergò panis in corpus Christi convertitur. *Pighius.* Adorate scabellum pedum ipsius: ergò Sacramentum adorandum est. Deus non est *περσωπολήτης*: ergò neminem designat ad vitam æternam, nisi meritorum ratione. Ungi ægros Jacobus jubet: ergò nobis nunc ægri perungendi sunt. Sacramentum hoc magnum est: ergò Matrimonium est Sacramentum. Elias & Joannes in solitudine vixerunt: ergò Monachorum vitam ac disciplinam instituerunt. Sunt peccata septem mortalia: ergò sunt septem numero Sacramenta. Deus condidit hominem juxta imaginem suam: ergò imagines in templis collocandæ sunt. Harum maxima claritas est: ergò nos charitate magis, quàm fide, justificamur. Vadam, inquit Dominus, ad locum meum, donec ponant in corde suo, & quærant faciem meam: quæ quidem *εισωνυκός* & *μυμνηκός* dixit: ergò homines suapte voluntate atque ingenio possunt ad Dominum reverti. Multa Dominus præcipit, ut faciamus: ergò ea possunt à nobis præstari. Christus descendit ad Inferos: ergò Patres è Limbo extraxit. Ecclesia Scripturas dijudicat? ergò Ecclesiæ major est, quàm scripturarum autoritas. Jubet Paulus Theſſalonicenses, ut traditiones teneant, quas fuerant edocti: ergò nō omnia, quæ sunt ad salutem necessaria, literis prodita sunt. Ipse servabitur, ita tamen, ut per ignem? ergo per ignem purgatorium ad vitam pervenitur. Quid alia repetam hujus generis infinita? Tua audiamus quædam, Campiane. Augustinus scripsit libros tres de Libero Arbitrio: ergò Augustinus liberum

liberum hominis arbitrium comprobavit. Christus aliquid ignoravit: ergo Christus peccato laboravit. Patres Scripturas diligenter perscrutari sunt: ergò nunquam licet à Patribus dissentire. Hæc à me breviter in cumulum congesta sunt: quæ cujusmodi sint, nostri Academici facilè perspicunt. An ista agnoscis vestra, Campiane, tam Sophistica, tam *ἀσολόγισα*, tam plena fraudis ac Fallaciarum? Miserum est negare non posse, quod si fateris, periisti. Quàm enim ista concluduntur improbè, aut *κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν*, aut *κατὰ τὸ χῆμα τῆς λέξεως*, aut *κατὰ τὸ ἐσόμενον*, aut *κατὰ τὴν ἀγνοίαν τῶ ἐλέγχου*, aut denique omninò sophisticè. Hæc delibasse satis est: nunc ad tua venio.

Quatuor capita sunt, in quibus potissimùm nostram *σοφιστικὴν* versari dicis: *Skiamachia, Logomachia, Homonymia, Circulatio*. In his, quemadmodum à nobis peccari soleat, videamus. *Skiamachiam* primùm definis, deinde exempla subjungis: Definitionem non reprehendo, ad exempla propero. *Contra cœlibes juratos*, inquis, *afferuntur scriptura loquentes honorificè de conjugio. Quem feriunt?* Te quidem, Campiane, tuosq; illos præclaros Pontifices, qui legem primi perpetuæ virginitatis ministris Evangelicis injecerunt. Si enim honorificè de nuptiis Scripturæ loquuntur, defendi Syricius, atq; Innocentius Secundus, cæteri q; tui virginalis vitæ vindictes, nullo modo possunt, quos de conjugio multa abjectè, contumeliosè, nefariè loquutos esse constat. Recognosce voces illas, quas paulò prius de jure vestro sumptas descripsi: eas, si potes, nega cùm per se inhonestas esse, tum in nuptias insigniter injuriosas. Equidem verò, si Saturnilium, si Severum, si Tatianum, si Enkratitas atque Archonticos hæ scripturæ feriunt: vos quoque gravissimè perstringant est necesse, qui de nuptiis nihilo quàm illi honorificentius aut sentire, aut loqui soletis. Doce enim, Campiane, illa probra quando magis Ministrorum, quàm reliquorum hominum

Nuptias attingant. Ita & vos in hæreticorum castra palam transiistis, & hæ scripturæ, quæ de nuptiis tam magnificè prædicant, vestram hæresin redarguunt, & vobis κα'ειν ανηγοι infligunt. Sic enim nostrum argumentum constringo fortius: Si nuptiæ sint in quovis hominum genere honorificæ, lectusq; sanctus, in nullis cenferi debent inhonestæ, aut impuræ: At verum est antecedens: ergò consequens necessario verum est. Quid hîc potes refellere: aut quid non habet vim necessariæ conclusionis, quam tu nunquam subterfugies? Nam illum voti laqueum tuum jam antè conscidi. Ad cætera progrediamur.

Contra meritum hominis Christiani, tinctum sanguine Christi, promuntur testimonia, quibus jubemur, nec natura, nec legi, nec sanguini Christi fidere. Quem refellunt? Quæ contra hominum

Gen. 6.
f. 12.
Rō. 2, 15.

merita à nostris disputantur, ea vos apertissimè refellunt, atque perimunt. Natura corrupta est, & lex morbum ostendit, non sanat: spes ergò salutis nostra omnis in Christi sanguine collocatur. Vos autem meritum, nescio quod, Christi sanguine tinctum excogitastis, quod multum ad salutem promerendam valeat. Sic enim non solam salutem in Christi sanguine constitutam, sed magnam ejus partem in vestris meritis, ita tamen, ne Pelagius reviviscat, ut Christi sanguine tincta sint, positam esse defenditis. Ut planius loquar, id docetis, in quo justitiæ vestræ puppis & prora consistit, Christum nobis suo sanguine meruisse, ut nos salutem mereri possemus. Hoc illud meritum est tinctum Christi sanguine, de quo meministi: Nostra nunc, quæ contra adduci

Rō. 8. 12.
Luc. 17. 10
Rō. 4. 4.

tolcant, argumenta, si potes, dilue. Quicquid pro debito exigatur, meritum non est: Quicquid autem agimus, id totum debitum est: Quare nullum est omninò nostrum meritum.

Gal. 2. 21

Atque ut intelligas, Christi duntaxat sanguini non nostris meritis fidendum esse, ex Paulo sic concludam: Si per Legem est justitia, sine causa Christus mortuus est: At si per merita

justitiæ,

justificamur, per Legem justificamur: ergò si per merita justificamur, Christus sine causa mortuus est. Quid alia nostra persequar argumenta innumera, quorum nullum est non conclusum *αποδεικτικως*. A vobis quidem contra Christi sanguinè propria merita miserè atq; impudenter defenduntur. Tertium exemplum adjungis: *In eos, qui colunt cœlites, ut famulos Christi maxime gratiosos, citantur integra pagella, quæ vetant colere multos Deos. Ubinam sunt? Jam sibi Dominus suo jure sumit, solus ut à nobis invocetur. Quare, qui Divos colit atq; invocat, is illis divinum honorem tribuit. Nam & posse quidvis præstare fingit, & omnibus in locis presentes facit, quod utrumque unius Dei proprium est. Ita quicquid contra multos Deos affertur, id contra vestros cœlites omninò valet, quos & multo studiosius, quàm Deum ipsum colitis, & honoribus spoliisq; divinis exornatis. Unus est Dei hominumq; mediator, Homo Jesus Christus: is pro nobis perpetuò postulat: Ergò qui novos deprecatores, mediatoresq; introducunt, ii sunt in Christum injuriosi. An hæc vestra audes defendere, Campiane? Jure matris impera? & quæ in prosa Missæ de Conceptione cantantur? Tu spes certa miserorum, verè mater orphanorum: Tu levamen oppressorum, medicamen infirmorum: Omnibus es omnia? & hujusmodi alia horrendæ atque inauditæ blasphemix plena. Si tibi hæc *ουσαμαχία* aliqua fortè videatur, non tu Dei gloriam pluris, quàm asini umbrâ æstimas.*

psal. 50. 15

1. Tim. 2. 5
Rō. 8. 34.
Heb. 7. 25.

Alterum vitium in *Logomachia* versatur, quando sententia non attenditur, de voce litigatur. Intelligo. Sed quæ nostra sunt in hoc genere peccata? *Invenias mihi Missam, inquit, aut Purgatorium in scripturis. Nonne æquum postulamus? Ubi enim ista potius, quàm in Scripturis reperiantur? Missâ nihil sanctius habitum est, Purgatorio nihil quæstuosius excogitari potuit: horum jam neutrum in Scripturis reperiri, admodum certe indignum atq; absurdum videatur. Ergò, inquis, Trinitas, Homousios, Persona nusquam sunt in Bibliis,*

Logomachia.

Z 2

quia

quia voces istæ non sunt. Minimè verò, Campiane, atque hæc iniquè omninò comparantur. Et si enim istæ voces non sunt in Scripturis, tamen ipsa res sensusq; ut scribit Epiphanius, omnibus in locis occurrit, & facilè ubique reperitur. Tua verò sic non sunt in Scripturis, ut neque nomen, neque res usquam appareat: imò Scripturis palàm adversetur. Nam quid aliud aut Missa est, quàm bustum Cœnæ Dominicæ, aut Purgatorium, quàm infamis animarum mercatura, atq; intoleranda in Christi sanguinem contumelia? Quare non hæc vocum exigua est, sed rerum maxima contentio: nisi fortè Missam & Purgatorium, non res, sed *Voces artis* duntaxat esse statuis. *Presbyteri* autem nomen, & *Sacramenti* à communi significatione ad res certas & particulares accommodatur, quemadmodum alia permulta, *Ecclesia*, *Episcopus*, *Apostolus*, *Diaconus*. Atque hæc nomina à nobis libenter usurpantur, sic tamen ut *ὁμωνυμίαν* diligenter caveamus. Neque enim satis causæ fuit, quamobrem vos matrimonium in numerum Sacramentorum referretis, quia Paulus scripsit: *Sacramentum hoc magnum.* Hic enim Sacramentum *κοινωνίας* sumitur pro quovis mysterio, non pro ea ceremonia, quæ propriam habet Sacramenti rationem. Thomæ verò cautionem magnoperè probamus.

Homonymia, quod tertium vitium est, duo exempla proponis, in quibus à nobis erratum esse dicis. Nam & *ordinem Sacerdotum convellimus, quia Joannes nos omnes vocavit sacerdotes, & ciborum delectum, dierumq; præscriptionem tollimus, quia Propheta celebrat jejunium spirituale.* De utroque paucis respondendo, ut crimen *ὁμωνυμίας* à nobis depellam. Christianos omnes non Joannes modò sacerdotes, sed Petrus etiam *ἱεράτευμα ἄγιον & βασιλειον* appellavit: atque hoc nomen nusquam in Novo Testamento ad Evangelii Ministros propriè & accommodatur. Christus enim factus in æternum Sacerdos juxta ordinem Melchisedek, nullos hujus sacerdotii collegas ha-

gas habet. Itaque Ministerium Christus suis, non novum Sacerdotium reliquit, Neque est ullum nobis reliquum sacrificium, cujus procurationi certi Sacerdotes præficiantur. Nam illa *θυσία ἀνέστατος, atq; εὐπορίας*, cujus Apostolus meminit, quæq; nunc sola restat, ad omnes Christianos promiscuè pertinet. Tamen hujus ministerii, quod Christus in Ecclesia sua perpetuum esse voluit, nullis administrationem permittimus, nisi iis, quorum interest, quiq; sunt ad illud munus certa lege vocati. Quanquam ergò nos omnes Christus & reges fecit, ut vitia debellare, & sacerdotes, ut spirituales hostias offerre possemus, tamen uti cujus homini minimè licet de regno somniare, ita ulli in sacrum ministerium invadere nefas est, cui partes istæ non sint divina auctoritate assignatæ. Quare quam tu nostram in hoc vocabulo *ὁμωνυμίαν* accuses, planè non video. Jejunium autem vestrum est illud quidem totum *ὁμώνυμον*, & jejunii Christiani nihil præter nomen habet. Nam ciborum delectum habere religionis causa, & dies certos statusq; præscribere, in quibus necessariò jejunemus, alterum insanum, alterum superstitiosum est. Quis enim, qui non iudicium, omnemq; sensum amisit, eum jejunare existimet, cui liceat, modò à carnibus absterneat, in omnes sese delicias ingurgitare? aut quis jejunium sextæ, quàm quartæ feriæ sanctius arbitretur, qui non palàm *ἰδούζει*? Si Galatas Paulus reprehendit, quòd *dies, & menses, & tempora observarent*, num nostros ille Papistas ferret, improbius & turpius hallucinantes? Si Colossenses præmonuit, ne illorum superstitione caperentur, qui cibos quosdam non attingendos, non gustandos, non contrectandos censerent, an ciborum Papisticum delectum probaret? Si certis cibis abstinere Diabolicum atque hypocriticum olim esse statuit, an nunc, si viveret, sententiam mutaret? atque istam absterneat Christiano imperaret? Nos quidem jejunium verum, tum privatum, tum publicum

Epiphanius
contra Se-
miarian.
lib. 3.

Ephes. 5.

Homonymia.

Apostolus.

Esai. 48.

1. Pet. 2. 5.

9.

Hebr. 5.

7.

Hebr. 13.
15. 16.

Gal. 4. 10

Col. 2. 21.

1. Ti. 4. 2

semper & magnoperè laudamus : nec claudamus tantùm, sed etiam usurpamus, id quod annus hic præteritus, in quo multis in locis publica jejunia religiosissimè habita sunt, locupletissimè testari potest. Mosis autem, & Davidis, & Helix, & Baptistæ, & Apostolorum jejunium quid omninò vestro simile habuit? Si enim ieiunium ciborum delectu & dierum præscriptione versatur, quemadmodum tu statuis, doce illos aut carnibus pisces prætulisse, aut statutis atque anniversariis ieiuniis ulos esse. Nam Joannes perpetuum ieiunium celebravit, cæteri pro temporis ratione ipsaq; occasione ieiunarunt, in quo non magis à carnibus, quàm piscibus abstinerunt. Itaque ut tuam Homonymiam verbo diluam, nego illam esse nostram. Non enim quia ieiunium spirituale urgemus, externum damnamus : quanquam hoc sine illo nihil valet. Est autem hæc Fallacia *ἡ ἀπὸ τῶν ἰσομετρῶν* potius, quam *ἡ ἀπὸ τῆν ἰσομετρῶν*. Sed hoc quale sit vidimus. Properas.

1. Ti. 4. 8.

Circulatio

Quartum his vitium adiungis, *Circulationem*, quando eodem revolvimur, & *τὸ ἐν ἀρχῇ* petitur. Agnosco magnum ac putidum Sophisma : nostrum autem dic quòdnam sit eiusmodi. Exemplū est de notis Ecclesiæ. Hic enim, inquis, *semper gyros rotasq; fabricamus*, atq; illud ipsum pro argumento capimus, quod positum est in quæstione. Quomodo? Ecclesiæ notas facimus, *Verbum & Sacramenta*. Omninò: Hæc enim qui habent, Ecclesiam Christi habent: his qui carent, ii sunt prorsus ab Ecclesia atque à Christo alieni. De notis istis litigemus, ut vestræ ne sint, an nostræ diiudicetur. Quoniam ergò in foro causam hanc disceptabimus? quo quæsitore, quo iudice litem persequemur? Opinor, Verbum Dei consulatur. At illud tu iam consuluisti, *minusq; nobis nunc, quàm antè faves*. Nos, inquam, verbum Dei, non te consulimus, Campiane. Verū, ais, *proba mihi, hoc esse verbum Dei*. Æquius fuit, ut tu non esse probares. Ego etiam à te peto, ut quod

ut quod me facere jubes, idem ipse facias, tuumq; verbum & Sacramenta eadem esse confirmes, quæ suæ Christus Ecclesiæ commendavit. Quare non hoc nostrum magis est, quàm vestrum vitium. De verbo litigatur: id tu esse vestrum contendis, ego contrà nostrum esse defendo. Si tu iudicium non probas meum, cur ego non recusem tuum, & Sed tu perperam à nobis exponi verbum dicis. At ego id esse falsum affirmo. Quo nunc recidisti? pedem si potes, unum progredere. *Testes*, inquis, *habeo quindecim aetates*. Vanum, insultum, insolens. Non habes, non habes, Campiane. Semper hic erras, & tanquam in circulum revolveris, in eoq; peccas ipse, in quo nos reprehendis. De Patribus responsum est. Ii toti sunt in maximis iudiciis nostri, in levioribus varii, in paucissimis ac minimis vestri. Quanto esset consultius, ut quemadmodum de Conciliis scripsit Augustinus, nec tu mihi Hieronymum, nec ego tibi Augustinum, *tanquam præ-* August. con. Maxi. l. 3. cap. 14. *judicaturus, objicerem: sed scripturarum auctoritatibus, res cum re,* idē. epi. 3. ad Forti. nasiam. *causa cum causa, ratio cum ratione concertaret?* Neque enim, ut idem Augustinus alio in loco prodidit, *quorumvis Disputatio-* Tb. Aquil. 1. p. 1. q. 2. art. *nes, quantumvis Catholicorum & laudatorum hominum, velut scripturas Canonice habere debemus: Talis ego sum in scriptis aliorum: tales volo esse intellectores meorum.* Et quandoquidem Thomæ Aquinatis meministi, ex illo disce, cuiusmodi Argumenta ex Patrum dictis sumi possint. *Auctoritatibus*, inquit, *Canonice scriptura utitur sacra doctrina ex necessitate argumentando: a-* 1. p. 1. q. 2. art. *thoritatibus autem aliorum doctorum Ecclesia probabiliter arguendo.* Hæc illa sunt, doctissimi Academici, præclara sophismata, quæ Campianus in nostris scriptis animadvertere potuit. Vellem hunc nobilem Sophismam vobis liceret paululum in vestris spatiis excutere. Quantum fraudi veritas, & inani verborum jactationi doctrina exquisita antecellat, facile profectò constaret. Vobis certè, qui tales sunt, nec formidolosi, nec admodum molesti esse possunt.

Edmua-

Edmundus Campianus.

HÆC erit vobis directa via, ita; ut stulti non errent per
eam: Quis enim, quam vis hebes in plebecula, dummodo salutis
cupidus parumper attenderit, semitam Ecclesia tam egregie compla-
natam, non videat, non teneat, vepres & cautes & avia detestatus?
Erunt hac etiam rudibus explorata, sicut Isaias vaticinatus est, vobis
igitur, si voletis, exploratissima.

(a) Theatrum universitatis rerum ponamus ob oculos: quic-
quid est uspiam peragremus: omnia nobis argumentum suppeditant,
Eamus in cælum: Rosas & lilia contemplemur: purpuratos nempe
martyrio, candidatos innocentia. Romanos, inquam, Pontifices (b)
tres & triginta continenter occisos, Pastores terris omnibus, qui suum
pro Christi nomine sanguinem oppignoraverunt: Greges Fidelium, qui
p. storum vestigiis insutere: Devos omnes cœlites, qui turba homi-
num, puritate & sanctimoniâ praluxere. Nostros hinc vixisse, no-
stros hinc emigrasse reperias. Noster fuit, ut paucula delibemus, ille
martyrii stientissimus Ignatius, qui in rebus Ecclesia (c) neminem,
ne Regem quidem, aquavit Episcopo: qui traditiones quasdam Aposto-
licas, quarum testis ipse fuerat, ne dilaberentur, scripto mandavit.
Noster, Anachorita Telesphorus, qui jejunium Quadragesima sanc-
tum ab Apostolis observari severius iussit. Noster Irenæus, qui à suc-
cessionem cathedrag, Romana, fidem Apostolicam declaravit. Noster,
Victor pontifex, qui Asiam edicto (d) coercuit universam: quod cum
tom. 1. con aliquibus, atque etiam huic Irenæo, viro sacratissimo, videretur aspe-
e. stat. d. 5. rius, nemo tamen tenuavit, ut (e) exoticam potestatem. Noster,
Lib. 3. c. 3. Polycarpus, qui super questione paschatis Romam adiit, cujus ambustas
Euf. 5. hi- reliquias Smyrno collegit, anniversario die rituq, legitimo, suum Epi-
34. scopum venerata. Nostri Cornelius & Cyprianus, aureum par Mar-
Id. 4. h. 14. tyrum, ambo magni præfules, sed major ille, qui Romanus Africanum
fundas. error em resciderat, hic nobilitatus observantia, qua majorem est pro-
Euf. 7. h. 2. * prud. in hymn. de S. Laurent. Vit. august. serm. 1. de sanct Laur. Ambr. lib. 1. of. cap. 4. lib. 2
of. 28. Leo serm. in die sancti Laurentii.

sequutus

sequutus amicissimum sui. Noster Sixtus, cui ad aram solemnibus sa-
cris operanti, ministrarunt è clero septem viri. * Noster Lauren-
tius, hujus Archidiaconus, quem Adversarii de suis fastis ejiciunt,
quem ante mille ducentos annos vir Consularis Prudentius sic
oravit.

Quæ sit potestas credita, Audi & Poëtam rusticum,
Et muneris quantum datum Cordis fatentem crimina
Probant Quiritum gaudia, Et facta prodentem sua.
Quibus rogatus annuis, Audi benignus supplicem
Hos inter, ô Christe decus, Christi reum Prudentium.

* Metaphr. Am ser. 90 tom. 3. & lib. 1. de Virg. Ado. Tre. in martyr. Euf. 8. hist. 17
Ruff. lib. 1. cap. 8. Ex Aug lib. 9. con. ca. 7. usq. ad 13. Hieronym. in epist. Paul. Hieron.
Arbanasius Ambros. in ora. fu de satyro. Ioan. Diacon. sever. sulpitius. Metaph.
Gregor. lib. 2. dial.

* Nostra Virgines illa perbeata, Cecilia, Agatha, Anasta-
sia, Barbara, Agnes, Lucia, Dorothea, Catharina, qua decretam pud-
icitiam adversus & hominum & Damonum tyrannidem firmave-
runt. Nostra Helena, quam Dominica crucis inventio celebravit.
Nostra Monica, qua moriens orari, & (f) sacrificari pro se mortua ad
altare Christi, religiosissime flagitavit. Nostra Paula, qua ex urbano
palatio & opimis prædiis in speluncam Bethleemiticam tantis itineri-
bus peregrina cucurrit, ut ad Christi vagientis cunabula delitesceret.
Nostri Paulus, Hilarion, Antonius, seniculi solitarii. Noster Satyrus,
Ambrosii germanus frater, qui tremendam illam hostiam circum se
gestans in oratio, naufragus insilit in Oceanum, & fide plenissimus ena-
tavit. Nostri Nicolaus & Martinus Episcopi, exerciti vigiliis, palu-
dati cilicis, jejunio pasti. Noster Benedictus, tot monachorum pater.
Chiliadas istas decennio non exequerer. Sed nec illos repeto, quos in Eco-
clesia doctoribus ante posueram. Memor sum brevitatis mea. Petat
ista, qui volet non solum ex abundanti veterum historia, sed multo
etiam magis ex gravissimis auctoribus, qui penè singuli Divos singulos
memoria reliquerunt. (g) Renunciet mihi de Christianis illis anti-
quissimis & beatissimis, quid autemet, utrius doctrina fuerint, Ca-
tholica an Lutherana. (h) Testor Dei solium, & illud tribunal, ad
Vide 12. tom surii.

A a quod

quod stabo rationem rationum harum & dicti Facti redditurus, aut nullum cælum esse, aut nostrorum esse. Illud execramur, hoc ergo defigimus.

Damnati. Nunc è contrariò, si libet, inspiciamus in Tartara. Cremantur incendio sempiterno. Qui? Judai. Quam Ecclesiam averfati? Nostrã. Qui? Ethnici. Quam Ecclesiam crudelissimè persequuti? Nostram. Qui? Turci. Qua templa demoliti? Nostra. Qui? Heretici. Cujus Ecclesia per duelles? Nostra. (i) Qua enim Ecclesia præter nostram, omnibus inferorum portis se opposuit?

Mat. 16. Judai. Cum, pulsus Hebrais, Christiani succrescerent Hierosolymis, Deum immortalem, qui concursus hominum ad loca sacra fuit, quæ urbis religio? Quæ sepulcri, quæ præsepit, quæ crucis, quæ monumento-rum omnium, quibus velut exuvius mariti Ecclesia sponsa delectatur? & in ep. Hinc manavit in nos Judeorum odium, ferum & implacabile. (k) ad Marc. Queruntur etiam nunc, majores nostros majoribus suis exitio fuisse: & passim A Simone Mago & Lutheranis nullum ictum acceperunt.

in epist. Ethnici. In Ethnicis violentissimi fuere, qui toto imperio, trecentis annis, per intervalla temporum, arumnosissima Christianis supplicia machinati sunt. Quibus? Patribus & filiis nostræ fidei. Cognoscite vocem Tyranni, qui Divum Laurentium torruit in craticula:

Leo serm. de D. Lau. Prud. in hymn. de de S. Lau. Hunc esse vestris Orgiis Successor exhæres gemit, Morèq; & artè proditū est: Sanctis egens parentibus. Hanc disciplinam fœderis, Hæc occuluntur abditis Libent ut auro Antistites. Ecclesiarum in angulis: Argenteis scyphis ferunt, Et summa pietas creditur Fumare sacrū sanguinem. Nudare dulces liberos, Auroq; nocturnis faeris. Deprome thesauros, malis Adstare fixos cereos. Suadendo quos præstigiis Tūc cura summa est fratribus, Exaggeratos obtines, (Ut sermo testatur loquax) nigræte quos claudis specu, Offerre, fundis venditis, Hos poseit usus publicus, Sestertiorum millia. Hoc fiscus, hoc ærarium, Addicta avorum prædia Ut dedita stipendiis Fædis sub auctiōibus. Ducem juvet pecunia.

Sic de-

Sic dogma vestrū est, audio, Nec cum veniret, aureos Suum quibusq; reddito, Secum Philippos detulit. En Cæsar agnoscit suum. Præcepta sed verbis dedit Numisma, numis inditum. Inanis à marsupio. Quod Cæsaris scis, Cæsari Implete dictorum fidem, Da: nempe justum postulo. Quæ vos per orbē venditis Ni fallor, haud ullam tuus Numos libenter reddite, Signat DEUS pecuniam. Estote verbis divites.

Quis videtur? In quos furit? Ecclesia sacra, lychnos, ritus, ornamenta convellit? Cui patellas aureas, & argenteos calices, & sumptuosa donaria, & opulentam gazam invidet? Profeculo lutherizat. Quod enim aliud velum suo latrocinio nostri (m) Nemrodes obtenderent, cum depecularentur Ecclesias, & Christi patrimonium dissiparent? Contra verò Magnus ille Constantinus, ἡσποκασίῳv terror, quam Ecclesiam tranquillavit? Illam, cui pontifex Sylvester præfuit, quem in foracite latitantem accersit, ut ejus opera, nostro baptisate (n) tingeretur. Quibus auspiciis victor? Signo crucis. Quæ matre Dam. in glor. iohannis? Helena. Quibus se patribus adjunxit? Nicenis. Cujusmodi? syl. Zonar. Ut Sylvestro, ut Marco, ut Julio, ut Athanasio, ut Nicolao. Cujus se Euf. lib. 2. de vit. precibus commendavit? Antonii. Quam sellam postularit in Synodo? (o) Ultimam. O quanto regalior hac sede, quam qui Regis titulum Con. cap. 7. 8. 9. non debitum ambierunt! Singula narrare longum est. Sed ex his duo- so Zomen. bus, altero nobis infestissimo, altero nobis amicissimo, licebit singula l. 1. c. 9. conijcere, quæ sunt horum simillima. Etenim, ut nostrorum illa fuit epita sis turbulenta, sic nostrorum hæc evasit divina catastrophe.

Turcica videamus. (p) Mahometes & Sergius Monachus apostata, in profundo barathro jacent ululantes, & suis & posterorum Vide Volat sceleribus onusti. Hæc portentosa & efferata bellua, Saraceni, Turci, lovium. nisi à nostris ordinibus militia sacra, nisi à nostris Principibus & popu- Æmil. l. 8. lis occisa fuisset ac repressa, per Lutherū qdē (q) cui gratias hoc nomine Blond. l. 9. do. 1. Solymanus Turcus literis egisse dicitur) & per Lutheranos regulos (quibus Turcorū progressio latibilis existimatur) hæc, inquã, Erinnyes furiosa et exitiosa mortalibus, totã jã depopularetur et vastaret Europã,

A a 2 neg

neq; indiligentiùs altaria & signa crucis, quàm ipse Calvinus everte-
ret. Ergo nostri hostes illi sunt proprii, utpote nostrorum industriâ, à
Christianorum jugulis repulsi.

Hæretici. *Dispectemus in Hæreticos, feces, & folles, & alimenta Geben-*
Clem. l. 1. *na. Primus occurrit Simon Magus : Quid ille? (x) Fripiebat*
recog. *homini liberam voluntatem: solam fidem percrepabat. Mox No-*
Iren. lib. 1. *vatianus : Quis? Antipapa Cornelio pontifici Romano, hostis*
cap. 2. *Sacramentorum, Pœnitentiæ & Chrismatis. Deinde Manes Persa:*
Cyp. epist. *Hic docebat, (s) Baptisnum salutem non conferre. Post Acrius*
ad Iubata *Arrianus: preces damnabat pro mortuis, confundebat Episcopis Sa-*
& lib. 4. *cerdotes, cogzominatus (t) A&C, non minus quàm Lucanus. Se-*
epist. 2. *Theod. de quitur Vigilantius, qui Divos orari non ferebat: ac Jovinianus, qui*
fab. hæret. *virginitatem & nuptias æquiparabat: deniq; colluvies univërfa, Ma-*
Augustin. *cedonius, Pelagius, Nestorius, Eutyches, Monothelita, Iconomachi,*
her. 59. *& ceteri, quibus Lutherum & CALVINUM posteritas aggregabit.*
epiphan. *Quid isti? Omnes mali corvi, eodem ovo geniti, ab Ecclesia nostra*
her. 75. *præsulisbus desciverunt, ab illis evicti & exinaniti sunt.*
socr. li. 2. *Deferamus Avernum, reddamur terris. Quocunq; me ocu-*
cap. 35. *lison. in lis & cogitatione convertero: sive Patriarchas intueor & sedes Apo-*
Iov. & Vi. *stolicas: sive Antistites caterarum gentium: sive laudatos Principes,*
August. *Reges, Casares: sive Christianorum cujusq; Nationis initia: sic e ullum*
her. 82. *judicium vetustatis, aut lumen rationis, aut honestatis decus: nostra*
Terra. *fidei serviunt & suffragantur omnia.*

* Testis Romana successio, in qua semper Ecclesia, (ut cum
August. loquar) Apostolicæ cathedræ (u) viguit principatus:
Testes illa reliqua sedes Apostolica, in quas hoc nomen insignite conve-
nit, quod ab ipsis Apostolis horumve auditoribus exadificata fuerint.
* sedes Apostolica ep. 162. Vide Tert. de præsc. August. lib. 2. de Doctrina Chri-
stiana cap. 8.

Disjun- *Testes ubi vis gentium pastores, loco disiti: religione nosstra con-*
ctissima *cor des. Ignatius & Chrysostomus Antiochia: Petrus, Alexander,*
terra. *Athanasius, Theophilus, Alexandria: Macarius & Cyrillus, Hie-*
Hier. in *rosolymis: Proclus, Constantinopoli: Gregorius & Basilius, in Capado-*
cat. scrip. *cia: Taumaturgus in Ponto: Smyrnæ Polycarpus: Justinus Athenis,*
ec. & alii. *Diony-*

Dionysius Corinthi: Gregorius Nissa: Methodius Tyri: Ephreemus
iu Syria: Cyprianus, Optatus, Augustinus in Africa: Epiphanius in
Cypro: Andreas Creta: Ambrosius, Paulinus, Gaudentius, Prosper,
Faustus, Vigilus in Italia: Irenæus, Martinus, Hilarius, Eucherius,
Gregorius, Salvianus in Gallia: Vincentius, Orosius, Hildefontus, Le-
ander, Isidorus in Hispania: In Britannia Fugatus, Damianus, Justus,
M. llitus, Beda. Deniq; ne ambitiosus videar in nominibus, quacunq;
vel opera, vel fragmenta supersunt, eorum, qui disjunctissimis terris
Euangelium se verunt, omnia nobis unam fidem exhibent (x) quam
hodie Catholici profitemur. Christe, quid causa tibi afferam, quo mi-
nus me de tuis extermines, si tot (y) luminibus Ecclesia, tenebrico-
sos homunculos, paucos, indoctos, dissectos, improbos antetulero?

Testes item principes, Reges, Casares, horumq; Respublica, quo- *principes-*
rum & ipsorum pietas, & ditionum populi, & pacis bellig; disciplina,
se penitus in hac nostra doctrina catholica fundaverunt. Hic ego quos
ab Oriente Theodosios, quos ab Occidente Carolos, quos Eduardos ex Vide 12.
Anglia, Ludovicos è Gallia, Hermingildos ex Hispania, Henricos ex tom. surii.
Saxonia, Wenceslaos è Boemia, Leopoldos ex Austria, Stephanos ex
Hungaria, Josephatos ex India, quos orbe toto dynastas atq; toparchas
passim arcessere: qui exemplo, qui armis, qui legibus, qui sollicitudine,
qui sumptu, nostram Ecclesiam nutrierunt? Sic enim præcinnuit Isaias:
Erunt Reges nutricii tui, & Regiæ nutrices tuæ. *Isa. 48.*

Audi Elizabetha, Regina potentissima: tibi cantus propheta ca-
nit, te tuas partes edocet. Narro tibi (z) Calvinum & hos principes
unum calum capere non potest. His ergo te principibus adjuuge, di-
gnam majoribus, dignam ingenio, dignam literis, dignam laudibus,
dignam fortuna tua. Solum hoc de te melior ego, & moliar, quicquid
me fiet, cui tanquam hosti capitis tui, toties jam isti patibulum ominan-
tur. Salve bona crux. Veniet, Elizabetha, dies ille, ille dies, qui tibi li
quidò commonstrabit, utri te dilexerint. (a) Societas Jesu, an Luther
progenies. Pergo.

Testes jam omnes ora plagæq; mundi, ad quibus Evangelica tu- *Narratio-*
ba post Christum natum insonuit: parùmne hoc fuit. Idolis ora clau- *net ad*
dere, Dei regnum gentibus importare. Christum Lutherus, Catholici *Christum*
traducla. *Chri-*

Christum loquimur, Num (a) divisus est Christus? Minimè. Aut nos, aut ille falsum Christum loquimur. Quid ergo? Dicam. Christus ille sit, & illorum sit, quo Dagon in veelo cervices fregerit. Noster Christus opera nostrorum uti voluit, cum Ioves, Mercurios, Dianas, Phœbades & illam noctem seculorum atram, Erebumq; tristem è tot populorum cordibus relegaret. Non est otium longinqua perquirere. Finitima tantum atq; domestica speculemur. Hiberni ex Patricio, Scoti ex Palladio, Angli ex Augustino, Roma sacratis, Româ missis, Romam venerantibus, fidem aut nullam, aut certe nostram, id est, Catholicam infuxerunt. Res aperta. Curro.

Cumulus Testium. Testes Academia, testes legum tabula, testes vernaculi mores hominum, testes electio Caesarum & inauguratio, testes Regum ritus & inunctio, testes equitum ordines, ipsaq; chlamydes, testes fenestrae, testes numi, testes urbana porta, domusq; civica, testes avorum fructus & vita, testes res omnes & reclusa, nullam in orbe religionem, nisi nostram, imis unquam radicibus insedisse.

Qua mihi cum suppeterent, & certè sic afficerent meditantem, ut his omnibus nuncium remittere Christianis, & consociari cum perditissimis quibusq; videretur insolentis insaniæ, non diffiteor, animatus sum & incensus ad conflictum, in quo nisi Divi de cælo deturbentur, & superbus Lucifer cælum recuperet, cadere nunquam poterò. Quo mihi sit equior Charcus, qui me tam immaniter concepit, si hanc animulam peccatricem, quam tanto Christus emit, via tuta, via certa, via regia malui credere, quàm Calviniscopulis dumetisve suspendere.

CONCLUSIO.

HABETIS à me, florentes Academici, hoc munusculum, contextum operis in itinere subcisivis. Animus fuit & purgare me vobis de arrogantia, & satisfacere de fiducia, & interim dum ab Adversariis una mecum ad scholas invitemini, quedam apponere degustanda. Si æquum, si tutum, si honestum ducitis: haberi (c) Lutherum, aut Calvinum, canonem Scripturæ, Mentem Sancti Spiritus, Normam

nam Ecclesie, Conciliorum, Patrumq; Padagogum, omnium deniq; testium & seculorum deum, nihil est, quod sperem, vobis lectoribus vel auditoribus: Sin estis ii, quos apud animum formavi meum, Philosophi, oculati, amatores veri, simplicitatis, modestia: hostes temeritatis, nugarum, sophismatum, facile diem in aprico videbitis, qui dieculam angusta rima dispicitis. Dicam liberè, quod meus in vos amor, & vestrum periculum & rei magnitudo postulat. Non hoc nescit Diabolus, vos istam lucem, si quando caperitis oculos attollere, conspекtu-ros. Cujus enim stuporis fuerit, antiquitati Christiana Hammeros & Charcos antepone? Sed sunt (d) quedam illecebra Lutherana, quibus suum ille regnum amplificat, quibus ille tendiculis hamatus multos jam nostri ordinis inescavit. Quanam? Aurum, gloria, delicia, veneres. Contemnite. Quid enim aliud ista sunt, nisi terrarum ilia, canorus aer, popina vermium, bella sterquilinia? Spernite. Christus dives est, qui vos alet: Rex est, qui ornabit: Lautus est, qui satiabit: Speciosus est, qui felicitatum omnium cumulos largietur. Huic vos adscribe militanti, ut cum eo triumphos, verè doctis imi, verèq; clarissimi reportetis. Valet. Cosmopoli. 1581.

a) Nihil aliud hoc loco Campianus attulit, quàm perpetuam principii petitionem.

b) Quorum nullus Papiſta fuit.

c) Et nos in rebus, quæ proprie sunt Episcopi, neminem Episcopo æquamus.

d) Falsum. Non enim potuit coercere.

e) Falsum. Multi enim episcopi in Victorem hoc nomine acerbissimè inveci sunt.

f) Hoc non fuit Missa sacrificium. Lege responsum.

g) Et tu ex istis omnibus unum nomina Iesuitam.

h) Isto modo solet Campianus argumentari.

i) Catholica ecclesia, cujus vestra nulla pars est.

k) Verùm sine causa queruntur. Nihil habent, cur vestris maioribus admodum succenseant.

l) Ecclesiam Campianus ex opibus & divitiis ostendit. Papiſtica ecclesia nota.

m) Pontifex Romanus ille est Nemrodes, robustus venator ecclesie.

n) Falsum. Mortuus autè est multis annis Sylvester, quàm Constantinus tinctus baptisinate.

o) Falsum. Nam & primus fuit, & tota aurea.

p) Turcas

- p) Turcas satis constat, non minùs pontificis opera, quàm suis viribus crevisse.
 q) Romano pontifici gratias agere iustissimè debuit.
 r) Falsum. Lege responsum.
 s) Docuit Baptismum nihil omninò valere.
 t) Hic Aetius fuit, non Aetius.
 u) Dum vixit Augustinus, vixit in illa Ecclesia apostolica cathedra principatus.
 sed illa apostolica cathedra iam dudum eversa est.
 x) Falsissimum.
 y) Non debes animulam tuam hominibus suspendere.
 z) Ineprisum è tu id scilicet narras.
 a) Huius societatis amores satù iam dudum perspectos habuit. Apoge te.
 b) A vobis diuisus est.
 c) Chlamydes, fenestella, porta, domus, res & recula, mira testimonia.
 d) Tam æquum est talem haberi Lutherum, & Calvinum, quam papam.
 e) Quasi nulla sint pontificia illecebra, quibus ille suos inescavit.

Guilielmus VWhitakerus.

DE fece lauris nunc multa, Campiane, atque omninò desperatissimam prodis egestatem ac mendicitatem tuam. Locum, in quo consisteres, hæctenus nullum invenisti. Deinceps quicquid est uspiam in rerum natura peragere ac pervagari statuisti. Itaque nunc in cælum subvolas, nunc in Tartara delaberis, nunc Judæos, Ethnicos, Turcas, Hæreticos, Terras, Sedes Apostolicas, Disiunctissimas regiones invisis, ut si quod usquam vestræ superstitionis monumentum appareat, conquiras. Miseret me profectò, pudetq; tui vehementer, quem tanto conatu meras agere nugas video. Cujus enim cerebri atque ingenii est, Cœlites primùm multos numerare, tum dicere: Hi nostri sunt: Damnatos percensere, Judæos, Ethnicos, Turcas, Hæreticos, tum de illis affirmare. Hi nostram Ecclesiam oderunt: Gentes omnes ad Christi fidem traductas commemorare, tum concludere; Hæ nostram religionem profitentur? Satin, hunc hominem sanum putemus, tam ineptè, tam alienè, tam pueriliter cœlorum, inferorum, terrarum spatia dimententem:

tientè: & sibi, quæ placet, attribuentem, quæ nō placet, abjudicantem? Egregium & dignum Jesuitis Sophisma, quod ubi vel uno negandi verbo diluitur, nunquam poterit ab universa perversissimæ sectæ familia comprobari: Indignus es, Campiane, cui quisquam de istis somniis respondeat: una negationis litura totum hoc caput deleri potuit. In differendo hoc tam malè confuto ac consarcinato Sophismate, non committam, ut multus esse videar. Sufficiet leviter transire, & rem unamquamque tantummodò perstringere.

Esaia vaticinium adducis primum, *de via directa, in qua stulti non errent.* Aditum ad Christi Ecclesiam Propheta describit, planum, & facilem, & admodum expeditum. Sed ista via ad vestram Ecclesiam minimè perducit. Hanc enim ejusmodi fore Propheta prædicat: ut nullus in ea vel homo pollutus, vel leo, vel omninò fera truculenta reperiat. Vestræ autem viæ omnes & ab impurissimis hominibus, & à bestiis immanissimis, leonibus, ursis, pardis, draconibus, dæmonibus obsidentur, ac tandem ad interitum luctuosum stultos miserosq; mortales deducunt. Nos eam viam sequimur, quam nobis Christus & Apostoli tritam reliquerunt. Vestras inusitatas, ineptasq; vias fugimus. Est enim peccatorum via hæc, in qua vos insistitis, quàm qui terunt, viam pacis ignorant. Vobis ergò priùs ipsi semitam sapitote, tum nobis viam monstrate.

Eamus, inquis, in cælum. Vereor, ne vobis non liceat Jesuitis. Est enim Christianorum, non Jesuitarum cælum, ut vobis in cælo nullus omnino locus esse videatur. Sed tamè finge te in cælo ad tempus esse, quid ibi agas; attendo. *Contemplemur, ais, martyres, Romanos Pontifices tres & triginta continenter occisos: Pastores terris omnibus, Greges Fidelium, Divos omnes cœlites.* Cælum ipsum, totumq; exercitum cœlestem contemplare, partes omnes, & regiones circumspice, quantum

ApoC. 14. 1

voles, Campiane: in omni cælo nullum, mihi crede, Jesuitam, nullum Papistam aspicias. Cum Agno enim nulli consistunt in monte, qui bestia nomine & caractere iniusti sunt, aut aliquid in Antichristo commercii habent. At sunt in cælo Romani Pontifices tres & triginta: & multo etiam plures, non dubito. Verum ex istis triginta tribus, unum mihi nomina, si potes, tuum, Campiane. Erant hi omnes sancti & fideles Episcopi, qui sanguinem pro Christo suum profuderunt. Vestri multis jam seculis pontifices nihil aliud egerunt, quam Christum, verosq; Christi amicos conciderunt. Si illi tres & triginta pontifices Romani sint in cælo, uti procul dubio sunt, quam multos potui commemorare pontifices recentiores, qui esse ubi illi sunt, nullo modo possunt: ita sunt illis omni modo dissimiles.

Paucula delibas: ea nos, cujusmodi sunt, degustemus. Noster fuit, inquis, Ignatius. Quamobrem verò? In rebus Ecclesiæ neminem, ne Regem quidem, aquavit Episcopo: & traditiones quasdam Apostolicas scripto mandavit. Nec est Episcopo quisquam homo æquandus in iis rebus, quæ ad Episcopi munus pertinent. Is enim sacris præesse solus debet, id est, populum docere, Sacramenta celebrare, claves regni cælestis tractare. Ista summa sunt, & regiam etiam auctoritatem superant. Tamen Episcopis Reges opibus, amplitudine, imperio, majestate superiores sunt, eosq; possunt officii sui admonere, siq; deliquerint, coercere. His in rebus, si regibus Episcopi se putent æquales, nimium illi quidem intolerandi sint. Traditiones autem Apostolicas, quas scripto mandavit Ignatius, si sint Apostolicis scriptis convenientes, suscipimus: si non sint, repudiamus. Illas quidem Ignatii Epistolas plerasq; esse adulterinas quis dubitat? Alios hinc multos commemoras: atque in quemcunque incidis, statim vestrum esse clamas. Nostri sunt, inquis, Thelephorus, Irenæus, Victor, Polycarpus, Cornelius, Cyprianus, Sixtus, Laurentius.

Laurentius. At ego hos omnes esse nostros affirmo: tu quemadmodum esse vestros persuadeas, consideremus. *Thelephorus jejunium Quadragesima sancitum ab Apostolis observari severius iussit.* Nego ab Apostolis sancitum omnino fuisse jejunium Quadragesimæ: nego à Thelephoro iussum severius observari. Tantam superstitionem nec Apostoli instituerunt, nec Thelephorus renovavit. Nam Clementis illæ Constitutiones, in quibus hoc prescribitur, non habent satis magnum auctoritatis pondus. Siq; hoc jejunium fuit ab Apostolis præscriptum, miror deinceps fuisse intermissum, ut Thelephoro opus esset severiorem hujus jejunii observationem præcipere, præsertim cum tantæ de Paschatis celebratione controversiæ in Ecclesia existerent. Illam autem Thelephori Epistolam, in qua de septem hebdomadarum jejunio mandat, tanti æstimo, quanti reliquas illas Pontificum Epistolas Decretales, quæ non ab ipsis sanctissimis Episcopis conscriptæ, sed ab impudentissimis Ecclesiæ Romanæ assentatoribus confictæ fuerunt. *Irenæus, inquis, à successione cathedræ Romanæ, fidem Apostolicam declaravit.* Id ille tum facere potuit, quia cum episcopatus successione Charisma veritatis certum tenuerunt, quemadmodum alibi loquitur Irenæus. Nam inanis est sine veritatis charismate Episcopatus successio. Vestra cathedra Episcoporum habet, veritatis non habet successionem. *Victor, inquis, Asiam edicto coercuit universam.* Imò, voluit coercere, Campiane, sed non potuit. Quando enim Ecclesiis Asiaticis persuadere se non posse sensit, ut Pascha Romano more celebrarent, excommunicare simul omnes voluit homo nimium iracundus. Hunc sese insolentius effertem, suaq; auctoritate non nihil abutentem Irenæus repressit ac coercuit. Lis autem de Paschate ad eum non potuit à Victore constitui ac dirimi, ut ad Nicenum usque Concilium durayerit. Ita vides, quam præclare Asiam Victor domuerit universam.

Polycarpus super questionem paschatis Romam adiit, cuius reliquias Smyrna collegit. Mira sunt, quæ narras. Romam Polycarpus adiit, ut Anicetum de Paschate confuleret, ejusq; reliquias Smyrna collegit: ergo Polycarpus vester est. Nihil te schola nostra movet, tam pueriliter *coquis dicitur?* Reliquias vero illas Ecclesia Smyrnensis collegit, non ut coleret, sed ut conderet: Quemadmodum apud Eusebium eodem in loco legimus. Cur autem Cornelium & Cyprianum vestros esse dicis? Nimirum, *ille Africanum errorem rescidit, hic illum observantia prosequutus est.* O mirificam Jesuitarum Dialecticam: quis non hujusmodi argumentis incredibiliter moveatur? Sed audite aliud. *Noster Sixtus.* Quid ita? *Et ad aram sacris operanti, ministrarunt è clero septem viri.* Sixto Cœnam Dominicam procuranti, septem Diaconi inservierunt: ergo Sixtus vester est. Si hoc argumentum valet, quin sit vester, non pugnabo. Sed in hoc nihil video, quo minus ille noster esse possit. Siccine te nugari, & nostrâ patientiâ abuti oportuit, Campiane? Quid sequitur? *Noster Laurentius, Quomodo? Eum Adversarii de suis fastis ejecerunt.* Illum nos ut sanctum & Christi amicum religiosa memoria prosequimur, non ut Deum veneramus. *Eum ante mille annos Prudentius oravit.* Da Poëta, Campiane, ut Apostrophis poëticis interdum utatur, è quibus nihil ad firmum argumentum super pedatur. Quæquam si fuit Prudentius paulò plus, quàm debuit, superstitiosus, id nostra quid refert?

*Distin. 15.
Sancta
Romana.*

Hic nunc Virgines commemoras, Ceciliam, Agatham, cæteras. At quid istæ fecerunt, ut nostræ esse non possent? A tyrannide fide interrogatæ, se Christianas esse professæ sunt. Si erant Christianæ, erant nostræ. *Nestra, inquis, Helena, quam Dominica crucis inventio celebravit.* Quæ apud Ambrosium de Helena leguntur, ea suspecta admittuntur: quæq; de crucis inventionem ferebantur, ea Gelasius ipse Pontifex Romanus, *Novellas revelationes appellavit.*

Elcor

Esto: non enim magni interest. Num autem adoravit? Id enim ad causam pertinet. Ambrosium audi: *Invenit Titulum: Regem adoravit, non lignum utiq; quia hic gentilis est error. & vanitas impiorum.* Quæquam ergo crucem invenit, non tamen vestra fuit: quia crucem vobiscum minimè adoravit. Non enim inventio, sed adoratio crucis Papistam facit. *Nostra Monica, quæ moriens orari & sacrificari pro se mor. ut ad altare Christi flagitavit.* Id Monica minimè flagitavit, ut Missæ sacrificium pro ipsa fieret, quo peccata delerentur, atque expiarentur: neque hoc modo vel oravit pro Monica, vel sacrificavit Augustinus. Id tantùm Monica petiit, ut inter Eucharistiam celebrandam assidua quædam commemoratio suiq; mentio fieret, quia se unam esse ex illa cœlesti ac divina sanctorum societate non dubitavit. Oravit Augustinus pro matre. Non nego, sed hoc ille potiùs quadam erga matrem pietate fecit, quàm quòd id sibi magnopere necessarium esse judicavit. Et mos hic, preces pro mortuis faciendæ, qui multis in locis invaluit, non à verbi autoritate fluxit, sed à summo quodam eorum, qui vixerunt, in suos amore, nimiaq; pietate. Id quidem constat, quàm parùm crediderit Augustinus, esse in Purgatorio matrem, ut ipsius precibus admodum posset sublevari: Sic enim ait: *Dimitte, Domine, dimitte, obsecro, ne intres cum ea in judicium. Et credo quòd jam feceris, quod te rogo, sed voluntaria oris mei approba, Domine.* Sed ut non nihil & Monica & Augustinus errarint, tamen nec illam, nec hunc proinde esse vestrum potes concludere. Patres enim non ex uno aliquo judicio, sed ex perpetua de maximis causis sententia æstimandi sunt.

*Amb. in
orat fun.
Theodosi*

*Aug. conf.
lib. 9. c. 13*

Paulam adjungis, & Paulum, & Hilarionem, & Antonium, quorum omnium, aliorumq; sexcentorum, quos potui similes Monachos enumerare nullus Papista fuit, nullus vester fuit. Erant illi omnes Christiani, & solitudinem sequantur, ut eo modo possent liberius supera ac cœlestia

B b 3

medi-

meditari. Noli enim cum istis tuos comparare Monachos, qui sunt ex alia secta & genere Monachorum. Illi sancti, laboriosi, fideles, pleni bonorum operum. Vestri impuri, ociosi, idololatræ, helluones, porci, boves, asini. Quid simile? At Satyrum, Ambrosii fratrem, quomodo doces esse vestrum? *Naufragus insiliit in Oceanum, & fide plenissimus enatavit.* Dignus certè, qui vester sit, quia potuit natari. Nam quid hic est præterea argumenti? Nicolaus & Martinus cur vestri sint, nihil affers. Nam vigilia, cilicium, jejunium non sunt vestrorum Episcoporum insignia. Sed *Benedictus pater fuit multorum Monachorum*: ergò procul dubio vester fuit. Potui non invitus hunc tibi largiri Benedictum, quem hominem fuisse nimis profectò superstitiosum constat: sed tamen totum fuisse vestrum, hoc est, vobis aut in omnibus, aut in plurimis rebus favisse, nunquam evinces.

Hic nunc *Chiliadas* multas prætermittis. Franciscum, opinor, dicis & Dominicum, & illa infinita armenta atratorum & albatorum fratrum, quos ego tibi universos liberalissimè dono, quiq; istis similes nunquã exstiterunt, omnes esse tuos æquissimo animo patior. Non enim ii tales fuerunt, ut eos ambire nos magnoperè deberemus. In eo autem, quòd Doctores non repetis, quorum antè meministi, prudentiam tuam & consilium laudo. Nam illos pro tuis vindicare sine audacia & injuria singulari non potes. Quod verò tibi renunciari vis, *utrius doctrina isti omnes fuerint, Catholica, aut Lutherana*, id tibi respondebo, quando à Catholica distinctam esse docueris Lutheranam. Lutherus nuper admodum exstitit, ut illis antiquis notus esse non posset? At doctrinam Lutherus Evangelicis, Apostolicisq; libris consignatam, à vobis penè extinctam, renovavit ac pristino splendori restituit. Id mihi renuncies ipse velim Campiane, ex iis omnibus, quos nominasti, quis unquam Thomista fuit,

fuit, aut Scotista, aut Dominicanus, aut Franciscanus, aut Jesuita. Quando de istis responderis, ego tibi de Luthero referam.

Sed hinc Dei solium testaris, *aut nullum cælum esse, aut vestrorum esse.* Id te oportet constanter & audacter affirmare. Quanquam in Romana Ecclesia sic vivitur, ut cælum esse nullum omninò videatur. Nam nec ipsi vultis in cælum ingredi, nec eos, qui cupiunt, permittitis: & ii mores hominum vestrorum sunt, ut Orco, quàm cælo magis congruant & convenient. Nescio quod tu cælum somnies, Campiane. Si illud æternum Dei & Sanctorum domicilium intelligis, Deum hujus palatii architectum, ejusq; incolas universos testor, nihil in hoc cælo loci esse vobis Papistis, Pseudocatholicis, Jesuitis. Fidem, qua itur in cælum, novam excogitastis, & cælum oportet novum quærat, in hoc esse non potestis. Faxit Dominus, ut tandem in rectam viam, qua itur in cælum, redeatis.

Nunc de cælo delapsus inspicias in Tartara. Vellem *Damnati*, animo posses, Campiane, sedes illas infernales, & Damnatòrũ regiones contueri. Etsi de mortuis soleo libenter optima quæque judicare, vereor tamen, ne nimium multos ex iis, qui in Ecclesia vestra floruerunt, in istis locis offenderes. Equidem, ut alios taceam, ii Pontifices plerique vestri recentiores, Bonifacii, Innocentii, Sylvestri, Gregorii, Callixti, Urbani, Alexandri, Pii, Leones, Pauli, reliqui ferè omnes exstiterunt, ut eos vix facilè credas in cælum ascendere potuisse. Et verò, CHRISTUM unicum cælestis doctrinæ magistrum testor, eam esse fidem ac religionem vestram, ut illam qui totam ac solidam tenet, in cælis vivere, & regnare cum Christo nequeat. Itaq; flammis illis sempiternis, non Judæi tantum, & Ethnici, & Turci, & notissimi hæretici, sed omnium etiam hæreticorum teterrimi atque

atque odiosissimi Papistæ concremantur. Innumerabiles certè hominum Christianorum animas vester Antichristus in hunc tristissimum interitum multis hinc seculis præcipitavit, illudq; Inferorum regnum plus unus auxit, quàm omnes Judæi, Neronæ, Mahometæ, Arrii, Nestorii, Macedonii, Eutychetes, reliqui. Tibi, Campiane, salutem precor, quæ in vera Dei, & quem misit Jesu Christi cognitione consistit: teq; obtestor, ut Antichristo Romano, quo cum aliquot nunc annis vixisti, nuncium tandem remittas, atque ad Christum æternæ vitæ authorem redeas, à quo nimum profectò jam diu exulasti.

Judæi.

Sed quid isti Dàm nati ad tuam causam conferant, videamus. Judæi primi sunt: atque hinc *Hierosolymas, loca sacra, sepulcrum, præsepium, crucem, monumenta* commemoras, è quibus universis nullum potes in rem tuam argumentum elicere. Maximum fuisse hominum ad illam urbem concursum fateor, partim ut Apostolos Christi viderent atque audirent, dum illi vixerunt, partim ut ipsa loca conspicerent, in quibus Christus Dei Filius plurimum versatus est. Et multa erant Hierosolymis, quæ homines paulò magis curiosos excitarent, atq; ad proficiscendum impellerent. Quàmquam autem Ecclesia istis religionibus plus æquo dedita fuit, & tanquam sponsa exuviis mariti non nihil extra modum delectata, tamen à Papistica *εἰδωλομανία*, atque illis superstitionis profectio nibus, quibus uti vos soletis, longè illis temporibus abfuit. Odium autem Judæorum in Christianos non inde cœpit, quòd Christiani in illam regionem maximis numeris confluerent, quemadmodum tu fingis, sed Euangelium hactum inter nos atque illos inimicitiarum causa fuit. Illi Mosè urgent: nos, quia Christo Mosè cedere oportere dicimus, iis odiosi sumus. Hæc illius una est in nos odii causa: vos quamobrem oderint, multæ sunt. Vestra enim illa multiplex idololatria perpetuam iis

Ep. II. 28.

offensio-

offensionem attulit, quo minus Christi Euangelium suscipere. Tollite idola, ut, qui Christiani appellamur, Deum omnes Spiritu purè veneremur: Judæi ad nos aggregabuntur, atque in Christi caulam frequentes advolabunt. Sed qui sunt illi majores vestri, à quibus sibi exitium allatum esse Judæi queruntur: An Romani, qui Tito Duce urbem exciderunt? At illi erant à Christi fide aversi. Num horum vultis esse posteri? Quinam ergò hi sunt vestri majores, à quibus illi tantam calamitatem acceperunt? Etsi in religione multa habent, ob quæ sint à vobis perpetuò alieni, tamen aliis nominibus multum vobis Judæi debent, ut vos ament meritò, nisi admodum ingrati esse velint. Nam apud vos in ipsa etiam Roma & sacris pristinis uti, & in Christum blasphemi esse palàm atque impunè possunt. Modò tributum conferant, nullius sacrilegii ac blasphemix pœnas persolvent. *Hi, inquit, à Lutheranis, nullum ielsum acceperunt.* Nec istis damnum unquam ullum Jesuitæ intulerunt.

Ad Ethnicos progredieris. *In his, inquis, violentissimi Ethnici, fuere, qui arumnosissima Christianis supplicia machinati sunt.* Fateor illis Tyrannis, à quibus Christiani trecentis annis per intervalla temporum concisi ac trucidati sunt, nihil violentius atque immanius esse potuisse. Quid tum verò deinceps? Quos illi ad exquisitissima supplicia traxerunt, ii erant, inquis, *patres & filii fidei nostræ.* Non erant, Campiane. Fuit hoc argumentis docendum, non verbis affirmandum. Adeò nec illi Patres erant vestri, nec vos illorum filii estis, ut inter vos atque illos nulla planè fidei ac virtutum cognatio intercedat. Nam ut Judæis Christus respondit: *Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis.* Ita si illi Patres vestri *Iob. 7. 38.* fuissent, patribus certè filii similes essetis. Vide, Campiane, ne, quod deinceps sequitur, vobis multo rectius conveniat. *Vos ex patre Diabolo estis.* Illi quidem sanctissimi patres, si nunc in terris viverent, vos pro suis filiis minimè agnoscerent:

C c

ita

ita illis omni modo dissimiles estis. Pudeat tandem eorum filios dici, à quibus turpiter & improbè degeneratis: aut si nomen vos illud delectat, operam date, ut vobis nativum esse videatur. Sed quorsum Tyrannum illum introducis, Campiane, qui *Laurentium torruit in craticula*, & quamobrem versus tam multos repetis è Prudentio? Nempe fit auri, argenti, lychnorum mentio. Quid hoc ad rem? Lychni quidem nocturno tempore erant necessarii: noctu autem tum soliti sunt convenire Christiani, quia interdum non licebat. At Lychnos clara ac meridiana luce accendere atque adhibere, quemadmodum apud vos fieri solet, summæ amentitiæ est. Quod autem de auro, & scyphis argenteis, & festeriorum millibus Tyrannus objecit, id fictum crimen fuit. Audierat Christianis auri atque argenti vim esse infinitam, & abditos quosdam Thesauros, quorum ille potiundi cupiditate inflammatus, Laurentium ad se vocat, & proferre pecuniam jubet. Quam autem hic auream argenteamve suppellectilem Tyranno tradidit, Campiane? Quæ pocula, quæ vasa, quos thesauros prodidit? Non tantis eo quidem tempore Ecclesia opibus abundavit, ut patellis aureis, calicibus argenteis, sumptuosis donariis, magnifica & preciosa gaza circumflueret. Erant tum Episcopi quidem & Presbyteri aurei, vasa lignea & parùm splendida: nunc contra, ut verè Bonifacius: *Vasa sunt aurea, Sacerdotes lignei.* Nec ille Lutherizat, ut tu παρταίσεις. Nempe des enim illi, & Ecclesiarum depeculatores è Lutheri ichola minimè prodierunt. Qui maximam ex Ecclesiæ spoliis prædam fecerunt, vestri illi quidem, non nostri fuerunt.

Bonif. de
sōnsecr.
dist. 1. Va.

χάλυκα χρυσαίον Nec ille Lutherizat, ut tu παρταίσεις. Nempe des enim illi, & Ecclesiarum depeculatores è Lutheri ichola minimè prodierunt. Qui maximam ex Ecclesiæ spoliis prædam fecerunt, vestri illi quidem, non nostri fuerunt.

Huic Tyranno Constantinum opponis, in cuius laudes temerè excurris, ut locum expleas, nō ut argumentum conficias. Nam ista quam vim habent, quæ commemoras: Constantinus Ecclesiam tranquillavit, à Sylvestro Episcopo Romano tinctus est baptisate, Crucis signo usus est,

maticula

matrem habuit Helenam, Nicenis patribus sese adunxit, Antonii se precibus commendavit, ultimam in Synodo sellam postulavit, ergò quid demum concludis? Non enim ex istis efficies, vestram Ecclesiam esse veram Ecclesiam, nisi ea admodum violentè astringas, ne dissiliant. Ecclesiam Constantinus maximis tempestatum fluctibus jactatam tranquillavit, & quibus potuit opum atque honorum ornamentis decoravit, ex quo tempore divitiis illa quidem magnoperè aucta est, virtutibus non nihil diminuta. Quod autem scribis, *Sylvestrum è Soracte à Constantino accersitum esse, ut ejus operæ nostro baptisate tingeretur*, è cælo potius devocatum fuisse dixisses Sylvestrum, ut tingeret Constantinum. Etenim multis ante annis Sylvester è vivis excesserat, quàm est baptisate tinctus Constantinus, quemadmodum ex Eusebio, Socrate, Theodoro, Sozomeno cognosci potest, qui non à Sylvestro Romano, sed ab Eusebio, Nicomedienli, eoq; Arriano tinctum sacro baptisate fuisse Constantinum senem, non juvenem, prodiderunt. Sylvester verò Constantino adolescente decrepitis senex fuit. Crucis autem signo Constantinus, quod in aère conspexerat, tanquàm vexillo uti voluit, ut se Christi militem, & Tyrannorum hostem declararet. Hanc tamen Crucem ab eo fuisse cultam atque adoratam, nunquam evinces. De sella autem Constantini non magni refert. Quid si enim in Episcopo- rum confessu locum ultimum elegit? Id illum necessitate potius, quàm humilitate quadam fecisse existimas? Sed tamen quid de ista sella scribat Eusebius, attende: *παρελθὼν ἐπὶ τὴν πρώτην τῶν τετρατάων ἀρχὴν μέγας πρῶτος ἐστὶν, σμικρὸς πρὸς αὐτὸν καθίσματα ὕλης χρυσοῦ περιουμίνου περιτέθενται.* Ita vides, & in summo loco, & in sella aurea Constantinum confedis- se: atque hanc sellam & maximam fuisse, & cæteris superiorem author est Sozomenus. Sed hæc tua mirifica sunt, tuiq; Pontificis causam divinitus comminuunt.

Eus. lib. 4.
de vita
Constant.
Socrat. l. 1
cap. 39.
Theod. l. 1.
cap. 31.
Sozom. l. 3
cap. 34.

Eus. l. 3.
de vita
Constant.
Sozom. l. 1
cap. 19.

Ad *Turcica* transcurris, in quibus *ἀνισογνωσίαν* tuam vehementer prodis. Nunquam enim Turcarum imperium minus crevit, quàm ex quo Lutherus Evangelium docere cepit. Antè ut æstus maritimus in omnes oras impetu violentissimo ac furiosissimo irrupit atque inundavit: Luthero, tanquam agricola bono, sementem Evangelii faciente, subito quodammodo constitit, scq; suis finibus tenuit. Vienne à Lutheranis defensionem tentavit quidem Solymanus: sed à nullis unquam majorem aut cladem accepit, aut dedecus reportavit: & doce, si potes, fuisse unquam in causa Lutheranos, ut vel Christiani infirmiores, vel Turcæ potentiores evaderent. Literæ autem illæ, quas à Solymano ad Lutherum missas suspicaris, ad Pontificem Romanum justissimè scribi potuerunt. Etenim nulli plus Turcæ debent, quàm Pontifici, id quod & facile intelligunt, & nisi valdè sint ingrati, perpetuò prædicabunt. Si enim, quod Christus ait, regnum divisum non potest esse diuturnum, qui Romanum & Christianum imperium discidit & distraxit, atque ex uno regno duo fecit, is imperii nervos incidit, is Christianorum potentiam debilitavit, is Turcarum vires confirmavit. Quousque imperii provinciæ ac ditiones conjunctæ erant, fuimus contra Turcas satis firmi: at postquam Leo Papa tertius imperium divulgavit, ac discerpserit, Constantinopolitanus imperator, qui prius ægrè potuit Turcis resistere, tum planè, imperii maxima parte diminutus, succubuit. Itaq; Pontifici Turcarum imperator gratias aut egit, aut agere debuit: Luthero cur ageret, causa nulla fuit. Sed omnia Pontificis Romani cum Turcarum Rege commercia longum esset commemorare. Quid nunc concludis? *Nostri hostes*, inquis, *illi sunt proprii*. Imò Græcorum multò graviores hostes exstiterunt, quàm Latinorum: ut si illi optimi sint Christiani, quos Turcæ pessimè oderunt, & acerbissimè tractarunt, vobis Græci longè præstant. Quid autem

autem de altaribus & signis interponis, tanta est idololatria vestræ Ecclesiæ, quantæ Turcas etiam ipsos pudere soleat. Itaque imagines atq; idola vestra malè mulctant, ubicunq; inveniunt.

Hæreticos deinceps commemoras, *feces, & folles, & alimenta Gehennæ*. Quousque erunt Papistæ, nunquam Gehennæ ista deerunt alimenta. *Primus tibi occurrit Simon Magus*. Et huic Simoni paulò plus, quàm cæteri, Ecclesiæ vestra debet. Quid ille? *Eripiebat*, inquis, *homini liberam voluntatem, solam fidem percrepabat*. Unde id didicisti, Campiane? Nam hoc istis in locis nec Clemens, nec Irenæus affirmavit. Fato ille quidem, & absoluta quadam necessitate cuncta sensit evenire, in quo liberam hominis voluntatè in omni re sustulit. Nostrum dogma nullum est ejusmodi. Nec ille fidem solam percrepabat, sed ex eo, quod gratia & fide justificamur, habenas omni turpitudini ac sceleri remittebat. Quid nos tale? Novatianus alter esse voluit in Ecclesiâ Romana Episcopus, & sese Cornelio legitimè electo objecit, ut sibi per vim pontificatum compararet. Quid hoc ad nos? At fuit *hostis Sacramentorum & Chrismatis*. Pœnitentiæ hostis fuit, quia lapsis pœnitentiam & veniam negavit. Nostra alia causa est, qui nullum, quem verè pœnitet, à venia excludimus. Baptismum autem Manes, tanquam inutilem & minimè necessarium prorsus abjecit. Potes id de nobis affirmare? Baptismum iis, qui fide carent, negamus conferre ex opere operato gratiam: at ille baptismum omninò sustulit. Sumusne similes? Aërium Epiphanius & Augustinus in hæreticis numerant. Sed præter hos antiqui pauci. Equidem, si *preces pro mortuis damnare, & Episcopo presbyterum aquare* sit hæreticum, nihil Catholicum esse potest. Cum Aërio Hieronymus de Presbyteris omninò sensit. Illos enim jure Divino Episcopis æquales esse statuit. Nec iste fuit Aërius, quem vulgò *Aërius* cognominabant, ut tu scribis, sed alter

Hæretici.

Hieron. ad
Evag. &
in 1. Tit.

quidam Aëtius. Falsus es in nominis similitudine. De Vigilantio & Joviniano supra respondimus, quos ego nec defendo, nec certò magnopere accuso. Si erant hæretici, convince aliquid contra scripturas docuisse. Hieronymi iracundia tantum valere non debet, ut quenquam hæreticum faciat. Tum deinde universam adjungis hæreticorum colluvionem: *Macedonium, Pelagium, Nestorium, Eutycheten, Monothelitas, Iconomachos*. Illos odimus ut portas inferorum, hi autem postremi nihil admiserunt, quamobrem pro hæreticis haberentur. Non enim imagines evertere, sed statuere & colere, hæreticum est. De Lutero & Calvino quid vos judicetis, parum interest. Vos vivi non curarunt, mortui contemnunt. Nunc quid ex isto hæreticorum censu denique concludes *Omnes isti*, inquis, *ab Ecclesia nostra præsulibus desciverunt, ab illis evicti sunt*. Sunt hi majores vestri Campiane, à quibus vos orti ac profeminati estis. Etenim ex impurissima omnium hærescon concretionem natum est illud vestrum Papissimi monstrum.

Terra. Sed nunc ex inferis emergis, & terras repetis. Quocumque autem oculos & cogitationem convertis, *omnia*, inquis, *vestra sunt, fideiq; vestra serviunt, & suffragantur*. Illū mihi videor audire mercatorem, qui stans in littore, quicquid usquam navium conspiceret, suum esse totum insanus affirmaret. Nisi enim *apposita quadam diabolica* laborares, nunquam ista tam insane somniores. *Testis est*, inquis, *Romana successio, in qua semper Ecclesia (ut cum Augustino loquar) Apostolica cathedra viguit principatus*. Romanæ Ecclesiæ multum omnes olim mentò tribuerunt, cum alias ob causas, tū maximè propter ipsam imperii sedem, quemadmodum ex Constantinopolitano Concilio manifestò constat. Itaq; nō nego illam summam, primariam, præcipuam, maximam, principem Ecclesiam esse habitam, aliisq; Ecclesiis antepositam. Num hinc efficere te posse existimas Romanum Episcopū esse principem

aut lum-

aut summum Sacerdotem, aut caput Ecclesiæ? At id Augustinus ipse in Carthaginensi Concilio vetuit, *ne prima sedis Episcopus princeps Sacerdotum diceretur, aut tali aliquo nomine appellaretur*. Quamquam ergò Romanæ Ecclesiæ primas olim multis de causis sancti patres detulerunt, illam tamen Pontificis infinitam auctoritatem, quam ille sibi post arripuit, nunquam agnoverunt. Nec reliquæ sedes Apostolicæ, sive ab ipsis Apostolis, sive ab eorū auditoribus ex ædificatæ huic Romanæ Ecclesiæ ullum dant veritatis testimonium. Hic tibi semper aqua hæret, & quod extorquere vi non potes, precario emendicare cogaris. Verum instas, & gentium omnium pastores enumeras. Quorsum? *Quocumque*, inquis, *vel opera vel fragmenta supersunt eorum, qui disjunctissimis terris Evangelium severunt, omnia nobis unam fidem exhibent, quam hodie Catholici profitentur*. Quid dici potuit obtusius? Nam & Græci, quorum nullis temporibus ad hanc usq; ætatem interrupta successio fuit Episcoporum, vestram fidem averfantur: & vestri novarum terrarum exploratores multa passim in extremis oris ejus fidei, quam nos defendimus, monumenta repererunt. Nec verò causæ aliquid est, quamobrem illis nos præferas: saltem cum Philosopho debes veritatem rebus omnibus anteferre. Quod si autem tuos Pontifices, & illa, quæ videntur esse apud vos egregia, ipso Evangelio antiquiora, judicabis, quid causæ Christo afferes, quo minus te de suis exterminet, qui pluris aliquid, quam ipsum æstimaris. Atq; hic Principes, & Reges, & Cæsares commemoras, & maximas, ut soles, nominum divitias ostentas. Deinde: Elizabetham reginam augustissimam appellas, eamq; quid sui muneris sit, edoces. At illa te magistro, Campiane, aut monitore non indiget. Id sibi novit divinitus esse datum, ut Ecclesiæ nutrix & alumna sit: itaq; Ecclesiam summam curâ studioq; fovet, & ne quid à vobis cæterisq; vestri similibus adversariis detrimenti capiat, quantâ potest vigilantia caret.

Quod

Conciliū
cartha. 3.
c. 16. dist.
99. prima
sedis.

Oforius.

Aristot.

Principes.

esai. 48.

Quod autem de Calvino atque his principibus nar-
ras, quos uno cœlo capi posse negas, id tuum non est pro
certo affirmare. Cœlo detrahere Calvinū nullis tuus Pon-
tifex machinis potest, nec eorum quenquam, quos suos esse
testes Christus voluit. De te, tuoq; sodalitia quod subjun-
gis, nos tibi non crucem, sed salutem optamus. Utinam li-
ceat optima quæcunque tibi ominari. Nec verò dubito,
modò mentem præjudicatam posueris, Deiq; Verbum, &
sanctos veteris Ecclesiæ Patres in Consilium adhibueris,
quin tibi tandem veritas, de qua utriq; contendimus, illu-
xerit. Illa autem *Jesu societas*, in quam tu ascriptus es, totam
se Pontifici maximo venditat, ut quia Gregorium decimū-
tertium tam vehementer diligit, Elizabetham non minùs
diligere possit, à Gregorio tam valde alienam.

Nationes
ad Chri-
stum tra-
ducta.

Pergis, & oras omnes plagasq; mundi testes producis. Sed re-
centiora debes ab antiquis disjungere. Ut enim orbis ter-
rarum universus cum tuo Pontifice contra Christum con-
jurarit (quod tamen factum non est) id omninò nihil aut
pro vobis aut contra nos valet. Qui enim ab Euangelio re-
cedit, is ab Ecclesia necessariò separatur. *Idolus ora claudere, &*
Christi regnum gentibus importare magnum fuit & divinum,
sed non vestrum. Nam vos & mundum idolis complevistis,
& Christi regnum, quantum in vobis fuit, evertistis. Ab
Apostolis, virisq; Apostolicis idola olim dejecta sunt, &
Dei regnum longe lateq; constitutum. Hic tu mihi unum,
si potes, nomina Papistam, aut Jesuitam. Nam illi, qui nunc
apud Indos nova regna moliuntur, non Christo, sed Ponti-
fici inserviunt: nec Christi regnum dilatant, sed Pontificis,
postquam ex istis terris exactus fuerit, locum, ubi regnet, à
Lutheranis remotissimū præmuniunt. *Nū divisus est Christus,*
inquis? Certè à vobis ille divisus est Jesuitis, Nisi enim dividi
potuit, quamobrem Jesum à Christo distraxistis, illudq; tri-
tum Christianorum nomen, quo vulgò omnes appellati
sunt,

sunt, ut nimis divulgatū spreveritis, & Jesuitæ dici novo atq;
inaudito more, quàm Christiani, maluistis. Estne aliqua so-
cietas Jesu, certo cuidam hominum generi propria, à reli-
quis Christianis sejuncta? Si est, ergò divisus omninò Chri-
stus est, si non est, vos nimium audaces Jesuitæ, qui novam
societatem excogitastis.

Aut nos, ais, aut ille falsum Christum loquimur. Ita planè
est necesse. Lutherus autem verum Christū loquitur, quic-
quid fremat Pontifex: quare vester Christus, & vester Jesus
cujusmodi sit, non intelligo: verus esse profectò non potest.
Obsecro te, Campiane, per Christū Jesum, ut à quo disces-
seris, ad quem abieris, in quod discrimen te ipse conjeceris,
consideres. Sed quis verus Christus sit, doces. Attendo.
Christus ille sit, & illorum sit, quo Dagon invelto cervices fregerit.
Hoc quidem valde placet, & noster Christus vestros paucis
his annis innumeros Dagonos prostravit ac comminuit.
Cum primum enim Christus Euangelio suo comitatus pe-
dem uspiam posuit, vestri Dagonos sine mora corruerunt,
& crura ac brachia ac cervices fregerunt. Quales aut Patri-
cius apud Hybernos, Palladius apud Scotos exstiterint, nō
persequar: ad Anglos quidem Augustinus ille Monachus
etsi bona multa attulit, nonnulla tamen etiam mala ac su-
pstitiosa advexit. *θαυμανα πολλα μεν εδωκεν αυτους, συλλα δε λυρα.*
Id satis constat ante hunc Augustinum fidem Christianam
multis seculis in Britannia viguisse, quàm ille suo adventu
pejorem an meliorem effecerit, non dicam. Vixit verò cer-
tè sexcentis à Christo annis, seculo, ut ego judico, non satis
puro, ut alii affirmant, vehementer corrupto.

Deniq; quia longum esset, singula confectari, cum-
lum testium conglobatum introducis: Academias, leges, *Cumulus*
mores vernaculos, Cæsarum electiones, Regum ritus, Equi-
tum ordines, chlamydes, fenestras, numos, portas, domos,
res omnes & reculas. De quibus id tibi paucis respondeo; si
Testium.

vel Angelus cœlestis aliud nobis Euangelium annunciet, quam illud ipsum, quod Christus docuit, Apostoli propagarunt, nostræ Ecclesiæ profitentur, eum summa detestatione recusemus: nedum ut tuas hæc tam minutas res & reculas magnopere curemus. Nobis & Academia Florentissimæ, & leges antiquissimæ, & omnium generam vetustissima monumenta, non obscurum veritatis testimonium impartiant. Atq; ita nunc tuam hanc *δικαπλήν ἀπολογία* accepimus, in qua quantum elaboraris video: quantum profeceris, alii iudicent. Si nullis magis, quam nostris Academicis placuisti, magnam profectò laboris & spei iacturam fecisti. Ego etsi me in causa tibi adversarium profiteor, te tamen ipsum diligo, Campiane, quantum Jesuitam Christianus potest. Precor autem Deum & Patrem Jesu Christi, ut oculos tibi mentis aperiat, suasq; vias commonstret, ne, quam servare cupis, animulam, summo precio redemptam, eam ad Papistarum scopulos afflictam misero naufragio perdas. Quare desine veritati obsistere, & pedem scientis in stimulos impingere, non potes maritimos fluctus reprimere, non solis radios obscurare, nō Dei manum cohibere. Falsitas pulsa loco fugiet, & veritas tandem, quantumvis repugnes, victoria potietur.

C O N C L U S I O A D

Academicos.

HOC, quicquid est munusculi, vobis, ornatissimi Academici, Campianus offerre voluit: quod, cuiusmodi sit, vestram erit iudicare. Non ego voluntates vestras flectere, atq; ab illo alienare magnopere conabor, quas ita firmas stabilesq; novi, ut ejus nequeant lenissimis rationibus commoveri. Apud imperitam plebem ac multitudinem indoctam iactare sese forsan & plausum aliquem captare potuit: at vobis illud, tantisq; ingeniis fucū fieri posse si metuam, in Academiam injuriosus certe sum. Itaq; Campianum facile pa-

cilè patior eum in iudiciis, animisq; vestris locum habere, quem ipse potuit obtinere, reiq; arbitrium ipsum vobis facile ac libentissimè permitto. Hoc autem ille munusculum *operis in itinere succisivo* contexit, si id ipsi credimus affirmanti. Veritas enim est, ne quid per ocium accuratè ac meditate scripsisse videretur, in quo & causæ palàm diffidit, & ingenii sui levitatem prodit. Quod enim summa deliberatione jam antè perpolverat, & secum Româ in Angliam attulerat, id videri velle subito dictasse, & tanquam aliud agentem in itinere profudisse, nec causam valde bonam, & arrogantiam certè arguit insolentem. Sed hoc Papistis nostris in more positum est, ut quicquid scribunt, repentè atq; ex tempore scriptum esse fingant. Ita enim sperant, ut & veniam excusationis, quicquid errant, faciliore inveniant, fidemq; faciant, quando diligentiam majorem, curamq; ad scribendum contulerint, ea se scripturos, quæ tam firma sint, ut refelli nunquam possint.

Postquam Jvellus ille veritatis clarissimus præco, Papistas universos lacesisset, atq; ad omnem antiquitatè provocasset, annis post aliquot nonnullis prodeunt libelli, à magnis authorib⁹ conscripti, Hardingo, Rastallo, Dormanno. Verùm hîc artem egregiam attendite. Ubi integrum triennium in adornanda responsione consumpserant, & tandem aliquid pepererant, quod tamen veriti sunt, ne parum apud doctos & cautos homines momenti habiturum esset, simulant illa raptim esse scripta, nō eo animo, ut ederentur in lucem, sed ut unius aut alterius amici privato desiderio studioq; satisfacerent. Quid ineptius fingi, aut dici timidius potuit? Horum prudentiâ Campianus sibi duxit esse imitandam, ut hoc munusculum cursim & operis succisivo contextū confirmaret, quod ille summo ocio in transmarinis partibus instruxerat. Quanquam & libri argumentum & genus scribendi, & totum munusculum ejusmodi est,

ut facillè hinc celeritatem majorem, quàm maturam deliberationem adhibitam fuissè credam. Nam istæ rationes, quid aliud sunt, quàm calumniarum corpus exiguum, è Lindani, Sanderi, Canisii, Melchioris Cani, Bellarmini libris & prælectionibus concinnatum, in quo conficiendo facillè fuit Campiano properare, præsertim quando non quàm vera, sed quàm criminosa essent, quæ scriberet, curavit. Id enim jam minimè dubito, quin satis, Academici, perspiciatis, nihil à quoquam scribi vel ad rem falsius, vel admodum acerbius ac malitiosius potuisse, quàm ista sunt, quæ in hunc libellum contulit Campianus. Deum ipsum testor, & cælum, terramq; ac quicquid usquam est rerum appello, si sit ulla in rebus veritas, hæc Campiani, quæ ille vobis proponit, esse falsissima. Inspecite, exquirite, penitus cognoscite, Campiano ne confidite: Adversarius est, insidiosus, & ipse fallitur & vos fallere conatur. Falli autem, nisi vultis ipsi, ab isto quidem non potestis, qui novi nihil, præter inauditam atq; incredibilem quidvis fingendi, & affirmandi audaciam afferre potuit. Si fuit æquum, ut hic pluris, quàm Calvinus, quàm Lutherus, quàm Christus ipse veri magister authorq; fieret, habuit quod speraret: sin hoc nimis iniquum, atque insanum est, nihil hisce rationibus apud vos effecit. Nox est, quousq; dies illucescit: exorto sole tenebræ fugantur, & veris perspectis, falsa evanescent. Deus & Pater luminum, sapientiæ cælestis doctor unicus, nobis Spiritum largiatur, ut pulsâ ignorantia, errorisq; fallaciâ, magni illius Pastoris vocem audiamus, & Antichristi illecebras fugiamus, & verum Deum Patrem, Christumq; Jesum cognoscamus, cui cum Spiritui Sancto omnis Laus & Gloria in sempiterna secula tribuatur.

F I N I S.

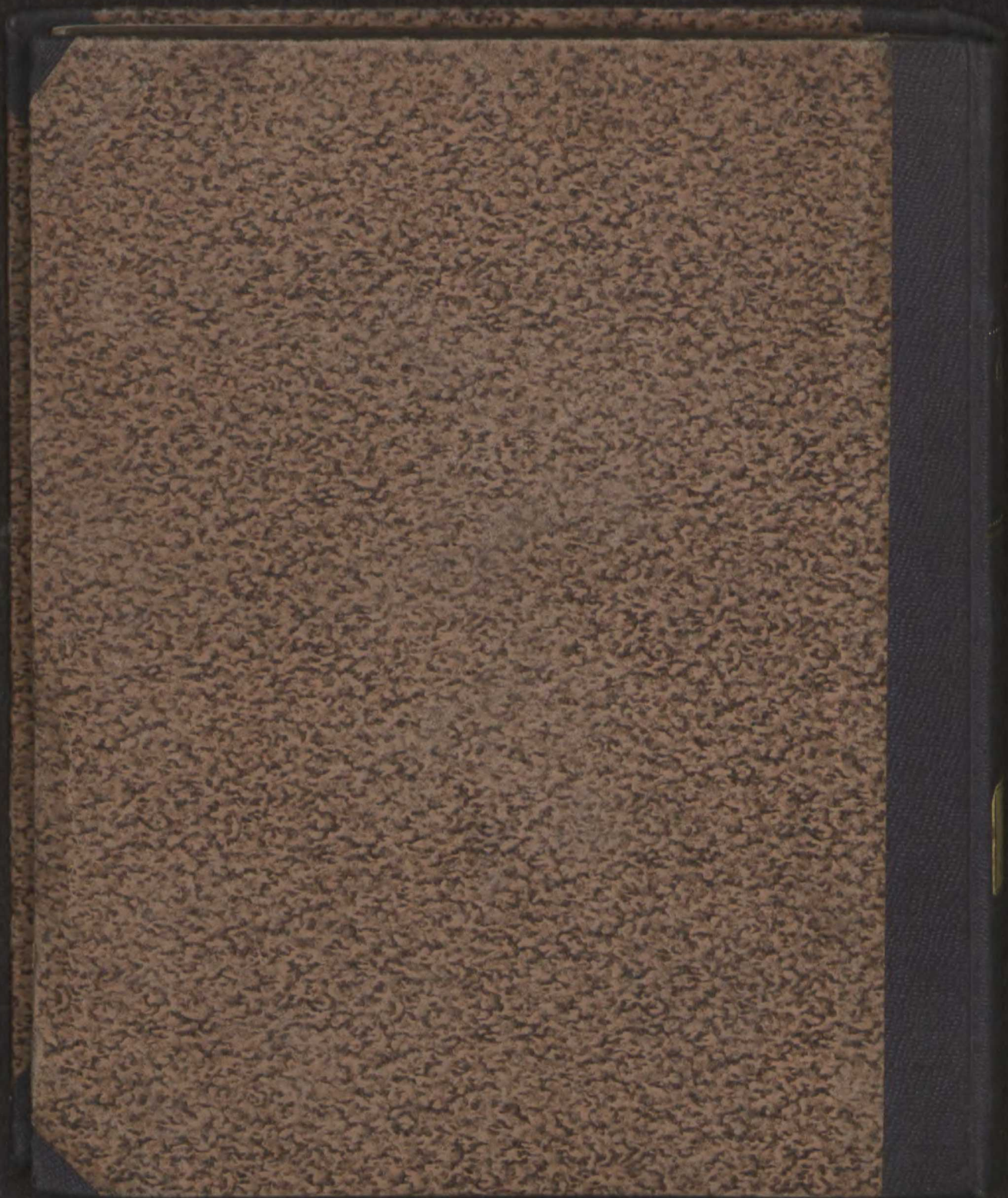
INDEX

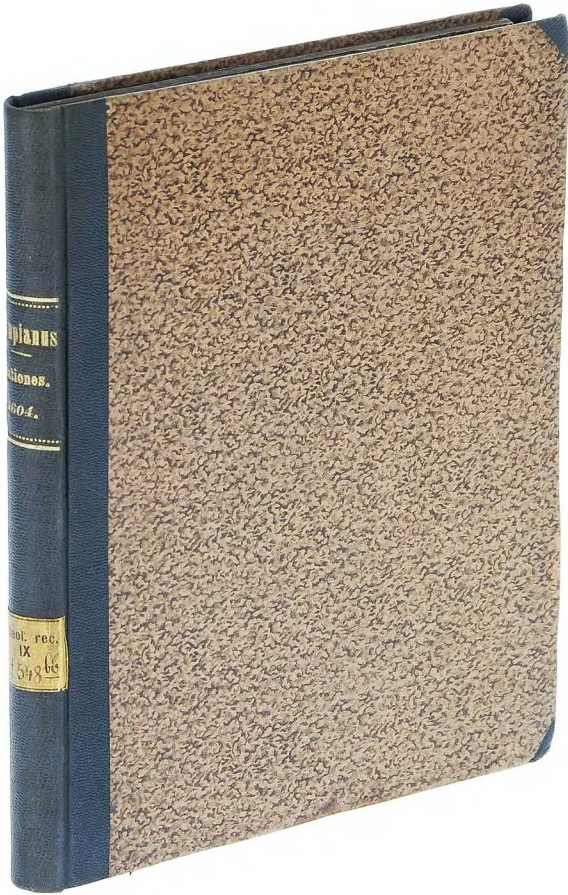
A.		Christus secundum humanitatē	199
Altaria lignea.	86	recessit à nobis.	96
Angelorum patrociniū.	14	Christus Deus ex sese.	122
Angeli non adorandi.	15	Christus de persona potius, quàm	
Angelis cura piorum.	ibid.	essentia patris genitus	122
Apocalypseos autoritas.	26	Christus ab utero, an omnib; Dei	
suis coloribus pontificem depin-		donis perfectus	125. 126.
git.	ibid.	Christus an ignoravit aliquid.	127
Apocrypha non in Canone.	13	Christi mortis acerbitas.	128
Apocrypha repudiata.	16. 17. 18. 19	Christ; gehennā divus expert; ib	
Arbitrii libertas refut.	15. & 84	Christi angores in cruce gehenna.	
Augustinus Monachus, non fuit			129. 210
Anglorum Apostolus.	295	Clementis Alexandrini errores.	
B.			76
Baptismus extra Rom. Ecclesiam		Conjugium presbyteris licitū.	162
papistarum iudicio verus.	145	Concilia à Nazianzeno vitupe-	
Baptismus ex opere operato non		rata, quia eorum felix exitus	
confert gratiam.	ibid.	nullus.	55.
de Baptismo Ioannis aliter patres,		Conciliorum primorum autori-	
aliter scriptura iudicat.	146	tas quanta.	56
Baptismi non privatio, sed con-		Conciliorum omnium Campiano	
tentus exitialis.	ibid.	auctoritas aequalis.	52
Beza de Christo.	122	Cruce Christi olim nō adorata.	181
C.		Cusani impia de S. scriptura sen-	
Campiani confirmandi modus.	134	tentia.	33
mendacium insigne.	188. 189	Cypriani auctoritas quanta.	78
Castalioni errores.	25	D.	
Cœnā sacrā Christus non exclu-		Descensio ad inferos.	110
ditur, nec tamen humanitate		Deus auctor mali an sit, ubi tota	
adeat.	34 (28. 35. 38	doctrina de providentia dilu-	
Cœna verba tropicè accipienda.		cide explicatur, à pag. 115. ad 121	
Cœna integra laicis danda.	96	Dionysius sicilius.	75
Cœlibatus votum illicitum.	63	papistarum hostis.	95
Calo papista nullus.	177. 183	Divorum invocatio.	62
		D d 3;	Diale-

Dialectica papistica. 159. 60. 161	H.	(88)
E. (ciatur. 26	Hæreticorum libri jure phibendi.	
Ecclesia Romana qbus rebus ful-	Hæreseos suspicio non ferenda. 114	
Ecclesia judicium à Spiritu San-	Hieron. à Beza jure reprehens ^o . 80	
cto non sperandum. 24.	quia scripturam detorquet. ib.	
vera Ecclesia nota. 44	Hypostaseos verbum à Hierony-	
Ecclesia Dei visibilis. 47. 48	mo repudiatum. 124	
non semper. 45. Luna similis. ib.	Hippolytus suppositivus. 77	
Ecclesia Romana quando degene-	I	
rari à fide. 100. 101	Jacobi Epistola spuria an? 9. 10	
Ecclesia Romana corrupta. 105	non. 11	
Ecclesia Græca à Romana semper	Idololatricū. crucem adorare. 181	
separata. 48	Jejunia stata in verbo nulla. 82	
Episcopus Rō. bonus ultimus, ma-	Jejunii dies certus ex verbo Dei	
lus primus fuit Gregorius. 105	nullus. ibid.	
Episcopi omnes aequales. 97	Jejunia publica legitimè à prote-	
Episcoporum autoritas in sacris	stantibus observata. 106	
omni autoritate humana ma-	Jejunium papisticum in delectu	
ior. 178	ciborum ponitur. 105	
Euang. unum ab omnibus Euan-	Jejunium papisticum superstitio-	
gelistis conscriptum. 26. 27	sum, judaicum. ibid.	
Euangelium Paulinis Epistolis	Jejunium Quadragesimale neo-	
comprehensum. 27	tericum inventum. 82. 179	
Euangelii prædicatione interiisse	Ignatii epist. suppositiva. 75. 178	
Christianismum, papistica ob-	Jesuitarum Dialectica. 48. 179	
jectio confut. ib. F.	Imago Dei in homine non penitus	
Fides sola justificat. 11. 12	deleta. 131	
Fide vacillare nō est Christiāi. 142	Imaginum cultus illicitus. 163	
Fides à perseverantia non est se-	Illyricus. 131	
parabilis. 143	Judaorum libertas Roma. 187	
Fidem infantes an habeant. 147	Iustitia Christiana perfecta. 139	
G.	ex fide sola per imputationem:	
Græci à Romana Eccl. alieni. 49	140. 141	
in doctrina Rōanis puriores. 101	Iustificatio sine meritis. 162	
	Irenæi	

Irenæi navi. 76	Romam Babylonem Campianus	
L.	agnoscit. 09	
Lege salus nulla. 113	Romana curia qualis. 21	
Laurentius Diaconus. 188	S.	
non fuit papista. ibid.	Sanctorum invocatio. 96. 163	
M.	Scriptura solacismi qui. 28	
Mariam virg. adorare hæresis. 96	Scriptura sensus scriptura est. 32	
Monachismus à papistis ut vitium	Scriptura à Pontificiis miris mo-	
objicitur. 49	dis interpretata. 33	
Monachismus novus veteri ma-	Scriptura exponenda modus. ibid.	
ximè dissimilis. 83	optimus. 34	
Missæ sacrificium. 61	Scriptura judicio standum. 40	
meritum refut. 162	Scriptura autoritas. 24. 81	
O.	Scriptura à patribus non semper	
Oratio lingua vulgari. 96	optimè exposita. 93	
Oratio pro defunctis unde. 181	Scrutamini scripturas. 94	
P.	Scriptura autoritas ab Ecclesia	
Patres à papisticis rejecti. 87	non pendet. 24	
Patres papistarum hostes. 95	Sacerdotium in Christiana Eccle-	
Paulus vim crucis luculenter de-	sia nullum. 164	
scripsit. 26	Sacramenta non miranda. 37	
Peccata non sunt paria. 135 (134	Signo tribuitur signati nomen. 36	
Peccato anima infecta non occisa.	Sophismata Iesuitica. 158	
Peccatum animi accidens. ibid.	T.	
Petri primatus illicitus. 98	Tobia liber qualis. 13. 15	
Præmeditate scribunt papista ni-	Transsubstantiatio. 37. 38	
hil. 196	V.	
Pontifex sibi potestatem interpre-	Virginitas an semper sit necessè-	
tandi scripturas vendicat. 62	ria. Z. 151	
Pontificiorum crudelitas. 22	Zuinglius in bello contra hostes	
Primatus Papa nullus. 50	moritur. 49	

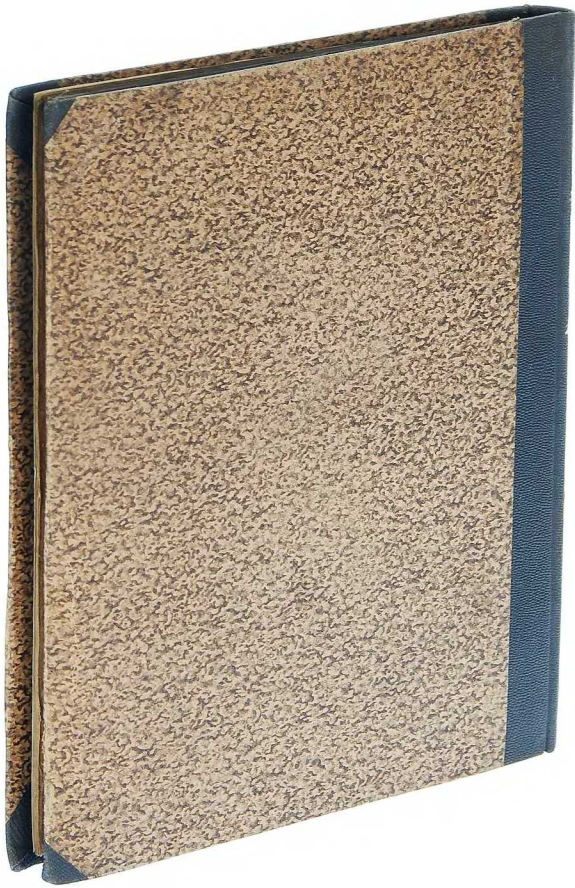

PLANS
ciones.
004.

col. rec.
IX
373 bis

Campanus
Rationes.
1604.

Theol. res.
IX
Oct 548

